

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri

**YAŞLILARIN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM
DAVRANIŞLARININ BAŞARILI YAŞLANMA ÜZERİNDEKİ
ETKİLERİNİN ANALİZİ: ADANA İLİ ÖRNEĞİ**

Fahri ÖZSUNGUR

Doktora Tezi

Ankara, 2018

YAŞLILARIN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞLARININ BAŞARILI
YAŞLANMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN ANALİZİ: ADANA İLİ ÖRNEĞİ

Fahri ÖZSUNGUR

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aile ve Tüketici Bilimleri

Doktora Tezi

Ankara, 2018

KABUL VE ONAY

Fahri Özsungur tarafından hazırlanan "Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkilerinin Analizi: Adana İli Örneği" başlıklı bu çalışma, 14 Aralık 2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

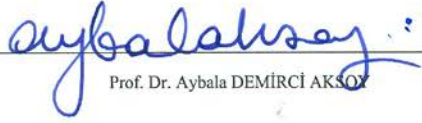
Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN (Başkan)

Prof. Dr. Oya HAZER (Danışman)

Prof. Dr. Meral ÇETİN

Prof. Dr. Aybala DEMİRCİ AKSOY

Prof. Dr. M. Hamil NAZİK

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

✓ Tezimin tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.

14 /12/2018

Fahri ÖZSUNGUR

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, grsel, işitel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Prof. Dr. Oya HAZER** danışmanlığında tarafımdan retildeğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Av. Fahri ÖZSUNGUR

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, dünyada gelişen teknolojinin yaşlılar üzerindeki etkileri, geronteknoloji ve başarılı yaşlanmanın öneminin farkına varmış olan doktora danışmanım Prof. Dr. Oya HAZER' in şahsıma vermiş olduğu ilham ve desteği ile ortaya konulmuştur. Bu nedenle ilk ve en büyük teşekkürü kıymetli danışmanımın hak ettiğini düşünüyorum. Tez İzleme Komitesinde yer alarak sabırla tezin gelişimine kıymetli katkılar sunan, tezin daha ileri safhalara geçmesi için motivasyon sağlayan Prof. Dr. Meral ÇETİN, Prof. Dr. Aylin GÖRGÜN BARAN, Prof. Dr. Aybala DEMİRCİ AKSOY, Prof. Dr. M. Hamil NAZİK, Prof. Dr. Ayfer AYDINER BOYLU'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sabrı, ilgisi ve desteği ile bu doktora tezini yürütmemde önemli katkıları olan sevgili eşim Ela ÖZSUNGUR' a sonsuz teşekkür ederim. Sadece sabırla kalmayıp, tezimle ilgili fikirler sunarak önemli gelişmeler sağlamama yardımcı olmuş, en zor anlarımda yanımda olarak şartlar ne olursa olsun yanımda olduğunu göstermiştir. Doktora kaydımı birlikte gerçekleştirdiğim kıymetli dostlarım Halil İbrahim KERİM ve eşi Burcu KERİM'e, yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğrt. Sacip TOKER'e sonsuz teşekkür ederim.

E-postalarım gecikmeksizin cevap vererek yardımlarını esirgemeyen Gary T. Reker ve Viswanath Venkatesh' e teşekkür ederim. Her zaman ve her konuda yardımını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi M. Serhat ÖZTÜRK' e teşekkürü borç bilirim. Tezimin geliştirilmesinde destekleri olan Adana Ticaret Odası Yönetim Kurulu başkan ve üyelerine teşekkür ederim.

Tezin geliştirilmesi ve doktora çalışmalarımın gerçekleştirilmesinde önemli katkıları olan TEMSA' ya, Veli ÇİFTÇİ' ye, Vatan YALI' ya, Türkan KIRILACAK' a, Türkiye Emekliler Derneği' ne, Uğur HAKVERİR'e, Adana Valiliği' ne sonsuz teşekkür ederim. Manevi desteklerini esirgemeyen Adana Barosu Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Müdürlüğü'nden Genel Müdür Sn. Adnan YANKIN, Şirketler Dairesi Başkanı Sn. Ahmet Can BALAK, Ticaret Sicili Daire Başkanı Sn. Serkan YÜKSEL, Sn. Mustafa Umut ÖZGÜL, Sn. Hüseyin Gürer SEÇKİN, Sn. Vildan BAL, Adana Ticaret İl Müdürü Sn. Adnan EKİZ'e, teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

ÖZSUNGUR, Fahri. *Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkilerinin Analizi: Adana İli Örneği*, Doktora Tezi, Ankara, 2018.

Bu araştırmada, yaşlıların başarılı yaşlanma düzeylerini, teknoloji kabul ve kullanım davranışlarını, teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkisini, bu etki ve düzeylerin demografik değişkenlere göre farklılıklarını tespit etmek ve araştırma sonuçlarına göre aile, kurum ve kuruluşlara, geçerli önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Araştırma, TÜİK verileri dikkate alınarak Adana ilinde yaşayan Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesine kayıtlı 60 yaş ve üzeri 912 yaşlı bireyle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kuramsal ilişkiyi keşfetme amacı güdüldüğü için Kısmi En Küçük Kareler yapısal eşitlik modeli ile yol analizi yöntemi uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre teknoloji kabul modelinin alt bileşenlerinden performans beklentisi, hazzal güdüleme, kolaylaştıran durumlar ve alışkanlık davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Teknoloji kabul modelinin diğer bir alt bileşeni olan alışkanlığın ise teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi ve kolaylaştıran durumların başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir. Diğer bir bulguya göre teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi ve sosyal etki başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Teknoloji kabul modelinin alt bileşenlerinden davranışsal niyet ile medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi arasında; alışkanlık alt boyutu ile yaş, medeni durum, yaşama biçimi arasında; fiyat değeri alt boyutu ile yaş, medeni durum, çalışma durumu, yaşama biçimi arasında; hazzal güdüleme alt boyutu ile yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan son bir ay sağlık durumu arasında; sosyal etki alt boyutu ile medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu arasında; kolaylaştıran durumlar alt boyutu ile eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu arasında; çaba beklentisi alt boyutu ile medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan son bir ay sağlık durumu arasında; performans beklentisi alt boyutu ile medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, algılanan son bir ay sağlık durumu arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Başarılı

yaşlanmanın alt boyutları olan sağlıklı yaşam biçimi ve sorunlarla mücadele etme ile medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan son bir ay sağlık durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Geronteoloji, gerontoloji, yaşlıların teknoloji kabulü, geronteoloji kabulü, başarılı yaşlanma, sağlıklı yaşlanma, aktif yaşlanma, pozitif yaşlanma, teknoloji kabulü ve kullanımına ilişkin birleştirilmiş teori

ABSTRACT

ÖZSUNGUR, Fahri. *Analysis of the Effects of the Acceptance and Use of Technology of the Elderly on Successful Aging: Case of Adana*, PhD Thesis, Ankara, 2018.

In this study, it was aimed to determine the successful aging levels of the elderly, the acceptance and use of technology behaviour, the effect of technology acceptance and use behaviors on successful aging, the statistical discrepancies of these effects and levels according to demographic variables, and to make recommendations to families, institutions and organizations according to the results of the research. The research was carried out with 912 elderly individuals who were 60 years and older registered to Turkish Retirees Association Adana Branch living in Adana province considering TUIK data. As the aim of the study was to explore the theoretical relationship, the method of Partial Least Squares structural equation model path analysis was used. According to the findings of the research, performance expectancy, hedonic motivation, facilitating conditions and habit of the subcomponents of the technology acceptance model predicted significantly behavior intention. Another sub-component of the technology acceptance model was the habit of predicting technology use behavior significantly. The results of the research showed that “performance expectancy” and “facilitating conditions” which were the sub-components of the technology acceptance model, predicted “struggle against problems” that was the sub-component of successful aging. According to another finding, performance expectancy and social influence, which were the sub-component of the technology acceptance model, significantly predicted healthy lifestyle, which was the sub-component of successful aging. Significant discrepancies were found between “behavioral intention” of the sub-components of the technology acceptance model and marital status, education level, employment status, lifestyle; between the “habit” sub-dimension and age, marital status, lifestyle; between the “price value” sub-dimension and age, marital status, employment status, life style; between the “hedonic motivation” sub-dimension and age, marital status, education level, employment status, lifestyle, perceived last one month health status; between the “social influence” subscale and marital status, educational level, employment status; between the “facilitating conditions” sub-dimension and educational level, employment status, lifestyle,

perceived monthly income status; between the “effort expectancy” sub-dimension and marital status, educational level, employment status, lifestyle, perceived last one month health status; between the “performance expectancy” sub-dimension and marital status, educational level, employment status, perceived last month health status. Significant discrepancies were found between “healthy lifestyle” and “struggling with problems” which were the sub-dimensions of successful aging and marital status, educational level, employment status, lifestyle, perceived last month health status.

Keywords

Gerontechnology, Gerontology, Technology Acceptance Of The Elderly, Gerontechnology Acceptance, Successful Aging, Healthy Aging, Active Aging, Positive Aging, Unified Theory Of Acceptance And Use Of Technology

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	iii
ETİK BEYAN.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar DİZİNİ	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xxii
GİRİŞ	xxiv
1. BÖLÜM	4
TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞI	4
1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1.1. Teknoloji Kabulü	5
1.1.2. Teknoloji Kullanımı.....	5
1.1.3. Yaşlılıkta Fiziksel-Algisal Gerilemeler ve Teknoloji Kabul ve Kullanımı.....	6
1.2. TEORİK ÇERÇEVE	7
1.2.1. Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori.....	8
1.2.1.1. Akla Dayalı Davranış Teorisi.....	8
1.2.1.2. Teknoloji Kabulü Modeli	9
1.2.1.3. GÜDÜLENME Modeli.....	10
1.2.1.4. Planlı Davranış Teorisi	11
1.2.1.5. Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ile Planlı Davranış Teorisi.....	12
1.2.1.6. PC (Kişisel Bilgisayar) Fayda Modeli	12

1.2.1.7. Yeniliklerin Yaygınlaşması Teorisi	14
1.2.1.8. Sosyal Bilişsel Teori	17
1.3.BİRLEŞTİRİLMİŞ TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIMINA İLİŞKİN TEORİLERİN BOYUTLARI.....	19
1.3.1. Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Teori 1.....	19
1.3.2. Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Teori 2.....	20
2. BÖLÜM	23
BAŞARILI YAŞLANMA	23
2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	24
2.2. BAŞARILI YAŞLANMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	25
2.2.1. Fiziksel Faktörler	25
2.2.1.1. Bilişsel ve Psikolojik Faktörler	26
2.2.1.2. Sosyal Faktörler	28
3. BÖLÜM	29
LİTERATÜR ÖZETİ	29
3.1. YURTIÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	29
3.1.1. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Çalışmalar.....	29
3.1.2. Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Çalışmalar.....	29
3.2. YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	30
3.2.1. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Çalışmalar.....	30
3.2.2. Yardımcı Teknoloji Ölçeğinde Aile Etkisi.....	30
3.2.3. Yaşlı kullanıcıların Teknoloji Kabulünde Kolaylaştırıcılar ve Engeller	30
3.2.4. Geronteknoloji Kabulü.....	32
3.2.5. Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Çalışmalar.....	33
4.BÖLÜM	36
YÖNTEM	36
4.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ	36
4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	36

4.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI	37
4.3.1. Kişisel ve Demografik Bilgiler	38
4.3.2. Mobil İnternet Kullanım, Amaç ve Sıklığına İlişkin Bilgiler	38
4.3.3. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori Ölçeği 2 ve Alt Boyutları.....	39
4.3.4. Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu.....	43
4.3.5. Geriatrik Depresyon Ölçeği	44
4.3.6. Günlük Yaşam ve Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri	44
4.4. ANKET FORMUNUN UYGULANMASI	45
4.5. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ	45
4.4.1. Verilerin Analiz İçin Hazırlanması ve Sayıtların İncelenmesi	46
4.4.2. Varyans Analizi.....	46
4.4.3. Kümeleme Analizi.....	46
4.4.4. Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli ile Yol Analizi ve İzlenen Adımlar	46
4.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	47
4.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	53
5.BÖLÜM	54
BULGULAR.....	54
5.1.ÖRNEKLEMİ TANITICI BULGULAR.....	54
5.1.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular	54
5.1.2. Katılımcıların Geriatrik Depresyon Düzeyi	55
5.1.3. Katılımcıların Günlük Yaşam Aktiviteleri.....	56
5.1.4. Katılımcıların Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri.....	57
5.2. KATILIMCILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIM, AMAÇ VE SIKLIĞINA İLİŞKİN BULGULAR	58
5.2.1 Yaşlıların Akıllı Telefon Kullanma Süreleri.....	58
5.2.2. Yaşlıların Mobil İnternet Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar	58

5.2.3. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Başvurulan Yöntemler	59
5.2.4. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Yardım Alınan Kimseler	59
5.2.5. Yaşlıların Mobil İnterneti Günlük Kullanma Süreleri.....	60
5.2.6. Yaşlıların Mobil İnterneti Öğrenme Biçimi	60
5.2.7. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin Eğitim Almayı İsteme Durumu... .	60
5.2.8. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin İstedikleri Eğitim Konuları.....	60
5.2.9. Mobil İnterneti Kullanım Amacı ve Sıklığı	61
5.3 TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIMINA İLİŞKİN BULGULAR	62
5.3.1 Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Betimsel İstatistikler	62
5.3.2. Teknoloji Kabul ve Kullanımı ile Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	64
5.3.2.1. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi	64
5.3.2.2. Alışkanlık Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi	66
5.3.2.3. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi	68
5.3.2.4. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi	70
5.3.2.5. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi	72
5.3.2.6. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi.....	74
5.3.2.7. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi	76
5.3.2.8. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi.....	79
5.4. BAŞARILI YAŞLANMA DAVRANIŞINA İLİŞKİN BULGULAR.....	81
5.4.1 Başarılı Yaşlanma Davranışına İlişkin Betimsel İstatistikler	81
5.4.2. Başarılı Yaşlanma Davranışına ve Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	82

5.4.2.1.Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi.....	82
5.4.2.2. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi.....	84
5.5. ARAŞTIRMA MODELİNİN TESTİ	87
5.5.1. Dış Modelin İncelenmesi – Yansıtıcı Model.....	88
5.5.1.1. İç Tutarlılık Katsayıları.....	88
5.5.1.2. Yakınsama Geçerliği.....	88
5.5.1.2.1. Dışsal Yüklerin Tahmini	89
5.5.1.2.2. Ortalama Çıkarılan Varyans (AVE)	89
5.5.1.3. Ayırıcı Geçerlilik.....	91
5.5.1.3.1. Çapraz-Yükleme	91
5.5.1.3.2. Fornell-Larcker Ölçütü	91
5.5.2. İç (Yapısal) Modelin İncelenmesi	92
5.5.2.1. Doğrudaşlık (Collinearity)	92
5.5.2.2. Katsayılar.....	93
5.5.2.3. Kararlılık Katsayıları	93
5.5.2.4. Tahmini Açıklayıcılık Düzeyleri	95
5.7. HİPOTEZLERİN SONUÇLARI.....	97
6.BÖLÜM	101
TARTIŞMA.....	101
6.1. YAŞLILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ.....	101
6.2.YAŞLILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIMI.....	101
6.3.YAŞLILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞLARI	103
6.4. YAŞLILARIN BAŞARILI YAŞLANMA DAVRANIŞLARI	108
6.5.YAŞLILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞLARI İLE BAŞARILI YAŞLANMA ARASINDAKİ İLİŞKİ	109

6.5.1. Yaşlıların Teknoloji Kabulünde Davranış Niyeti.....	110
6.5.2. Yaşlıların Teknoloji Kullanım Davranışı.....	111
6.5.3. Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkileri.....	111
6.6. SONUÇLAR.....	112
6.7. ÖNERİLER	119
KAYNAKÇA.....	122
EKLER	140
ÖZGEÇMİŞ.....	181

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Teknoloji Kabulüne İlişkin Model Yapıları	21
Tablo 2. Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Araştırmalar	33
Tablo 3. Türkiye ve Adana İlindeki 60 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (TÜİK 2017).....	37
Tablo 4. Venkatesh, Macedo Tarafından ve Bu Araştırmada Kullanılan Mobil İnterneti Kullanım Amacı ve Sıklığına İlişkin İfadeler	39
Tablo 5. Venkatesh ve Diğerlerinin (2012) Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin 2. Teorisinin Orijinal Faktör Yapısı ve İfadeleri	40
Tablo 6. Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Alt Boyutları ve İfadeleri	44
Tablo 7. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	54
Tablo 8. Geriatrik Depresyon Ölçeği Frekans, Genel Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	55
Tablo 9. Katılımcıların Depresyon Düzeylerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 10. Katılımcıların Günlük Yaşam Aktiviteleri Düzeyine İlişkin Madde ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları	56
Tablo 11. Katılımcıların Günlük Yaşam Aktivitelerine İlişkin Bağımlılık Oranları	57
Tablo 12. Katılımcıların Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri Düzeyine İlişkin Madde ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları.....	57
Tablo 13. Katılımcıların Enstrümental Günlük Yaşam Aktivitelerine İlişkin Bağımlılık Oranları	57
Tablo 14. Yaşlıların Akıllı Telefon Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı	58
Tablo 15. Yaşlıların Mobil İnternet Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlara Göre Dağılımı	59
Tablo 16. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Başvurdukları Yöntemlere Göre Dağılımı	59
Tablo 17. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Yardım Aldıkları Kişilere Göre Dağılımı	59
Tablo 18. Yaşlıların Mobil İnterneti Günlük Kullanım Sürelerine Göre Dağılımı	60
Tablo 19. Yaşlıların Mobil İnterneti Öğrenme Biçimine Göre Dağılımı	60

Tablo 20. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin Eğitim Almayı İsteme Durumlarına Göre Dağılımı	60
Tablo 21. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin İstedikleri Eğitim Konularına Göre Dağılımı.....	61
Tablo 22. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanım Amacı ve Sıklığına Göre Dağılımı.....	61
Tablo 23. Katılımcıların Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Madde, Alt Boyut ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları	62
Tablo 24. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	65
Tablo 25. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri.....	65
Tablo 26. Alışkanlık Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 27. Alışkanlık Alt Boyutu ile Yaş, Medeni Durum ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri	67
Tablo 28. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	68
Tablo 29. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Yaş, Medeni Durum, Çalışma Durumu ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri.....	69
Tablo 30. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	70
Tablo 31. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Yaş, Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri	71
Tablo 32. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	73
Tablo 33. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri	73
Tablo 34. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	75
Tablo 35. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Aylık Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri	75
Tablo 36. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	77

Tablo 37. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Aylık Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri.....	77
Tablo 38. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	79
Tablo 39. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri.....	80
Tablo 40. Katılımcıların Başarılı Yaşlanmalarına İlişkin Madde, Alt Boyut ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları	81
Tablo 41. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	82
Tablo 42. Sağlıklı Yaşam Biçimi Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri	83
Tablo 43. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	85
Tablo 44. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri	85
Tablo 45. Teknoloji Kabul Modeli ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği Değişkenlerinin Güvenilirlik Değerleri.....	88
Tablo 46. Teknoloji Kabul Modeli ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği Değişkenlerinin AVE Değerleri.....	89
Tablo 47. Modelde Yer Alan Gözlemlenen Ölçek Maddelerinin Bütün Örtük Değişkenlere Göre Dışsal Yükleri.....	90
Tablo 48. Örtük Değişkenler İlişki Tablosu	91
Tablo 49. Örtük Değişkenlerin Doğrudaşlık Teşhis Değerleri.....	92
Tablo 50. İlişkilerin Katsayıları ve T Değerleri.....	93
Tablo 51. Değişkenlerin Kararlılık Katsayıları.....	94
Tablo 52. Dış Kaynaklı Değişkenlerin İç Kaynaklı Değişkenler Üzerindeki Kararlılık Etki Değerleri.....	94
Tablo 53. Değişkenlerin Tahmini Açıklayıcılık Katsayıları.....	95

Tablo 54. Dış Kaynaklı Değişkenlerin İç Kaynaklı Değişkenler Üzerindeki Tahmini Açıklayıcılık Etki Değerleri.....	96
Tablo 55. Teknoloji Kabul Modeli Alt Bileşenleri ile Başarılı Yaşlanma Alt Bileşenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Hipotez Sonuçları Tablosu.....	97
Tablo 56. Teknoloji Kabul Modelinin Alt Bileşenleri ile Sosyo-Demografik Faktörler Arasındaki Farklılıklara Yönelik Hipotez Sonuçları Tablosu.....	98
Tablo 57. Başarılı Yaşlanmanın Alt Bileşenleri ile Sosyo-Demografik Faktörler Arasındaki Farklılıklara Yönelik Hipotez Sonuçları Tablosu.....	100
Tablo 58. Çoklu Bağlantı Değerleri Tablosu	155
Tablo 59. Normal Dağılım Değerleri Tablosu	156
Tablo 60. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri Tablosu.....	157
Tablo 61. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	158
Tablo 62. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	158
Tablo 63. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	158
Tablo 64. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	159
Tablo 65. Alışkanlık Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	159
Tablo 66. Alışkanlık Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	160
Tablo 67. Alışkanlık Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	160
Tablo 68. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	161
Tablo 69. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu	161
Tablo 70. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu	162
Tablo 71. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	162

Tablo 72. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	163
Tablo 73. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu	163
Tablo 74. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu	163
Tablo 75. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	164
Tablo 76. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu	165
Tablo 77. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu	165
Tablo 78. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	166
Tablo 79. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	166
Tablo 80. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	166
Tablo 81. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	167
Tablo 82. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	167
Tablo 83. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	168
Tablo 84. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	168
Tablo 85. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Algılanan Gelir Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	169
Tablo 86. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	169
Tablo 87. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	169
Tablo 88. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	170

Tablo 89. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	170
Tablo 90. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	170
Tablo 91. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	171
Tablo 92. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	171
Tablo 93. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	172
Tablo 94. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	172
Tablo 95. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	173
Tablo 96. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu	173
Tablo 97. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	174
Tablo 98. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	174
Tablo 99. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	175
Tablo 100. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	176
Tablo 101. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	176
Tablo 102. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	177
Tablo 103. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	177
Tablo 104. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu.....	178
Tablo 105. Son Üç Ay İçinde Türkiye’de İnternet Kullanan Bireylerin İnterneti Kişisel Kullanma Amaçları (TÜİK 2016).....	179

Tablo 106. Son Üç Ay İçinde Türkiye’de İnternet Kullanan Bireylerin İnterneti Kişisel Kullanma Amaçları (TÜİK 2017).....	180
---	------------

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2 Kaynak Model...	41
Şekil 2. Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli ile Yol Analiz Süreci	47
Şekil 3. Araştırma Sorularına Göre Belirlenmiş Hipotez Modeli.....	87
Şekil 4. Tahmini Hesaplamaları Yapılmış Model	97

EKLER

EK 1. ORİJİNALLIK RAPORU	140
EK 2. ETİK KURUL İZNİ.....	142
EK 3. ANKET.....	143
EK 4. DANIŞMAN ATAMA KARARI.....	148
EK 5. VALİLİK İZİN YAZISI	149
EK 6. TÜRKİYE EMEKLİLER DERNEĞİ YAZISI	150
EK 7. TEZ ÖNERİ KABUL KARARI	151
EK 8. TÜİK İSTATİSTİK VERİLERİ İSTEM YAZILARI	152
EK 9. VERİLERİN ANALİZ İÇİN HAZIRLANMASI VE SAYILTILARIN	155
İNCELENMESİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR VE TABLOLAR	155
Ek 9.1. KAYIP DEĞERLER	155
Ek 9.2. UÇ DEĞERLER	155
Ek 9.3. ÇOKLU BAĞLANTI (MULTICOLINEARITY).....	155
Ek 9.4. NORMAL DAĞILIM.....	156
Ek 10. DUNNETT C VE SCHEFFEE ÇOKLU KARŞILAŞTIRMA TABLOLARI....	158
Ek 11. TÜRKİYE’DE İNTERNET KULLANAN BİREYLERİN İNTERNETİ KİŞİSEL KULLANMA AMAÇLARINAİLİŞKİN TABLOLAR.....	179

GİRİŞ

ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

Teknoloji, günümüz dünyasının hızlı değişimi içinde inovasyonlarla önemli bir ivme kazanmıştır. Veri işleme (1956), yönetim bilgi sistemi (1965), karar destek sistemi (1976), katılımcı yaklaşım (1978), ofis otomasyonu (1980), son kullanıcı hesaplama (1981), prototip yaklaşımı (1982), stratejik sistem planlaması (1984), fenomenolojik yaklaşım (1985) olarak gelişim gösteren bilgi sistemleri 1965 yılından sonra üretim sektöründe uygulanmaya başlanmıştır (Er, 1990, s. 123). Günümüzde bu teknolojik gelişmeler iletişim teknolojisini de etkilemiştir. İletişim teknolojisinin kişiler arası iletişimin yanı sıra kurumlar arası iletişimle birlikte, sağlık, evde bakım hizmetleri, akıllı ev sistemleri, mobil takip sistemleri, kişisel güvenlik sistemleri, akıllı telefonlar gibi farklı sektörlerde gelişim göstermeye başlamıştır. Bu sektörel gelişimin iletişim teknoloji ile önemli bir seviyeye gelmiş olması günlük hayata önemli düzeyde yardımcı olmaktadır. Uzaktan eğitimle bireylerin bulundukları yerden kişisel gelişimlerini gerçekleştirmeleri sağlanmıştır. Bankacılık işlemleri, sosyal medya, filo takip sistemleri, çevrim içi alışveriş, videolu görüşme ve çevrim içi sohbet, sağlık ve güncel konularda bilgi araştırma, otel rezervasyonu, hizmet satın alımı gibi daha birçok konuda iletişim teknolojisi ilerleme kaydetmiştir. Bu hızlı gelişmeler gerontoloji alanını da etkilemiştir. Yaşlanmanın sosyal, kültürel, psikolojik ve biyolojik yönleri ile multidisipliner bir alan olan gerontoloji, değişen teknoloji ve inovasyondan önemli düzeyde etkilenmiştir. Günlük yaşamına ve çevresine uyum sağlamaya çalışan yaşlı bireylerin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi, sosyal, zihinsel ve fiziksel durumlarının iyileşmesine katkı sağlayan multidisipliner bir yaklaşım olan geronteknoloji bu alana getirilen önemli bir yenilik olmuştur. Geronteknoloji yaşlıların yaşama aktif katılımlarının sağlanmasında, teknolojik aletlerle olan uyumunu, teknolojik aletlerin ve inovasyonların yaşlıların yaşama tutunmaları açısından ergonomik şekilde tasarlanmasını sağlayan, başarılı yaşlanmalarında önemli bir etken olan fiziksel, sosyal ve ruhsal desteğin sağlanmasında önemli bir vasıta olan bir yaklaşımdır.

Gelişen ve değişen yaşam şartları, kültürler arası etkileşimin giderek artış göstermesi yaşlıların sosyal ve fiziksel çevrelerine uyumlarının sağlanmasını gerektirmektedir. Gün geçtikçe yaşlanan vücudun beklenmedik şekilde gerilemeye başlaması, fiziksel, zihinsel ve duygusal rahatsızlık ve eksikliklerle başa çıkabilmenin yollarının aranmasını gerektirmiştir. Çevremizi sarmış olan tüm risklere karşı, yaşlı bireylerin bu risklerle başa çıkabilme durumunun ortaya konulabilmesi başarılı yaşlanmaları ve çevresel uyumlarını ortaya çıkarabilmek için önemlidir. Özellikle günümüzün vazgeçilmezi olan teknoloji ve teknolojik yeniliklerin yaşamımızın her alanına girmiş olması, teknoloji ile uyumun ve teknolojiyi kabul etmenin önemini ortaya koymaktadır.

Teknolojinin yaşamın her alanında olması, yaşlılıkta başarının yakalanması için önemlidir. Bu nedenle teknolojiyi benimseme ve/veya kabul davranışının bireyin yaşlılıktaki başarısı ile ilişkili olup olmadığı sorunu ortaya çıkmaktadır. Tezin konusu, bu sorunu, yani yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu amaca bağlı olarak literatürde gerekli taramalar yapılmış, teknoloji kabul ve kullanım davranışına ilişkin yazın ile başarılı yaşlanmaya ilişkin yazın incelenmiş, teorik ve kavramsal çerçeve çizilmiştir. Yaşlılara daha önce Venkatesh ve diğerlerinin (2012) Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2 ölçeğini yaşlılara uygulamış olan Macedo'nun (2017) "Predicting the acceptance and use of information and communication technology by older adults: An empirical examination of the revised UTAUT2" çalışması esas alınmıştır. Bu çalışmada, Reker (2009) tarafından yaşlıların başarılı yaşlanma durumlarını değerlendirme amacıyla geliştirilen Başarılı Yaşlanma Ölçeği [Successful Aging Scale (SAS)] ve Hazer ve Özsungur (2017a) tarafından Türkçe versiyonu oluşturulan Başarılı Yaşlanma Ölçeği Türkçe Versiyonu (BYÖ) esas alınmıştır. BYÖ'nün yapısını oluşturan sağlıklı yaşam biçimi, bir sorunun üstesinden gelmek için çabalama ve hayata bağlılık durumlarının, bireylerin teknoloji kabul ve kullanım davranışlarındaki performans beklentisi, çaba beklentisi, sosyal etki, hazzal güdüleme, davranışsal niyet yapıları ile benzer yönlerinin olması aralarındaki ilişki konusunda önemli bir öngörü sağlamıştır. Aynı zamanda her iki konu ile ilgili literatür taramasında ortaya konulan teorik alt yapıların psikolojik, sosyal, bilişsel faktörlerinin benzeşiyor olması tezin oluşturulmasında önemli bir faktör olmuştur.

Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanmaları üzerindeki etkilerinin incelenmesi çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Yapılacak bu çalışmada yardımcı teknoloji, teknoloji kabulü ve kullanımına ilişkin birleştirilmiş teori, yaşlı kullanıcıların teknoloji kabulünde kolaylaştırıcılar ve engeller, gerontechnoloji kabulü, başarılı yaşlanmanın türleri incelenecektir. Teknoloji kabulü ve kullanımına ilişkin teori sekiz belirgin teorinin birleşmesinden oluşturulmuş bir teoridir. Akla dayalı davranış teorisi (Davis ve diğerleri, 1989); teknoloji kabulü modeli (Davis, 1989; Davis ve diğerleri, 1989; Venkatesh ve Davis, 2000); güdülenme modeli (Davis ve diğerleri, 1992); planlı davranış teorisi (Taylor ve Todd, 1995); birleştirilmiş teknoloji kabulü ile planlı davranış teorisi (Taylor ve Todd, 1995); PC fayda modeli (Thompson ve diğerleri, 1991); yeniliklerin yaygınlaşması teorisi (Moore ve Benbasat, 1991); sosyal bilişsel teori (Compeau ve Higgins, 1995; Compeau ve diğerleri, 1999). Bu modelin kullanım niyetini belirleyici üç faktörü vardır. Bunlar performans beklentisi, güç beklentisi ve sosyal etkidir. Ayrıca modelin kullanım davranışını belirleyici iki faktörü vardır. Bunlar davranış niyeti ve kolaylaştırıcı durumlardır. Cinsiyet, yaş, deneyim ve kullanımda gönüllülük bu modelin dört yönlendiricisidir (Chen ve Chan, 2014a, s. 636). Sosyal bir varlık

olması nedeni ile insanın teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin değişen davranışlarının tespit edilmesi sosyal bilimler ve uygulamalı bilimlere katkı sağlamaktadır. Davranış bilimleri tüketici davranışları, yönetim ve organizasyon, kültür, sosyal sınıflar, gruplar, roller, çatışma yönetimi gibi birçok konuda katkılar sağlamaktadır. Hastalık kabulünün tedavi için önemi ne kadar büyükse, ürün kullanım kabulünün yaşam kalitesi ve başarılı yaşlanma için önem ve etkisi o kadar büyüktür (Minkoff, 1989, s. 1032).

Araştırmanın amacı:

- ✓ Yaşlıların başarılı yaşlanma, teknoloji kabul ve kullanım davranış düzeylerinin tespit edilmesi
- ✓ Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanımı alt boyutları ile demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, medeni durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu ve algılanan son bir ay sağlık durumu) arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi
- ✓ Yaşlıların başarılı yaşlanmaları alt boyutları ile demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, medeni durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu ve Algılanan Son bir ay sağlık durumu) arasındaki ilişkilerin ortaya konulması
- ✓ Yaşlı bireylerin teknoloji kabul ve kullanım davranışları ile başarılı yaşlanmaları arasındaki ilişkinin saptanmasıdır.
- ✓ Araştırma sonuçlarına göre aile, kurum ve kuruluşlara, geçerli önerilerde bulunmak.

Tezin sonucunda ortaya konulacak sonuçlar açısından yaşlı bireylerin teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının belirlenerek başarılı yaşlanmaları üzerindeki etki düzeylerinin belirlenmesi literatürde bu yönde yapılmış çalışmanın olmayışı nedeniyle ortaya çıkan boşluğun doldurulmasının yanı sıra önemli pratik faydalar sağlayacaktır. Bireyler bu tez çalışmasının sonucunda başarılı yaşlanmanın ne olduğunu, başarılı yaşlanmanın yapılarını, teknoloji kabul ve kullanım davranışının ne olduğunu, bu davranışın yapılarını öğreneceklerdir. Yaşlıların bu iki önemli konudaki durumlarının ortaya konulması politika belirleyicilere ve akademisyenlere önemli öngörüler ve yeni çalışma alanlarında değerlendirilmek üzere fikir sunacaktır.

1. BÖLÜM

TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞI

Hızla gelişen teknoloji, yaşlı nüfusun giderek artması aynı zamanda birer tüketici olan yaşlı bireylerin ihtiyaçlarının da değişimini sağlamıştır. Tüketime ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak güvenlik ve mahremiyet önemli bir ihtiyaç halini almaktadır (Lesnoff- Caravaglia, 2007). Mobil internetin hayatın her alanına girmesi, mobil internet ve teknolojik cihazlar arasındaki uygulama bağlantılarının geliştirilmesi bunda önemli etkindir (Bouma, Fozard ve Bouwhuis, 2007). Sosyal izolasyondan yaşama aktif bağlılıkla kurtulma yolunu arayan yaşlı bireyin günlük işlemlerini gerçekleştirmesi de mobil internet gibi teknolojik yeniliklere bağlıdır. Mobil internet sayesinde bankacılık işlemleri, otel rezervasyonları, mal veya hizmet satın alma, görüntülü görüşme, medikal destek, evde bakım hizmetleri gibi birçok konuda yaşlı bireyin ihtiyaçları karşılanmaktadır. Yaşlı bireyin zor durumda kalması durumunda alarm olarak devreye girebilen mobil internet sayesinde sosyal bağlılık da sağlanabilmektedir (Demiris ve Hensel, 2008). Yalnız yaşayan bireyler mobil internetle yakınlarını arayabilmekte, onlarla görüntülü konuşabilmekte, yalnızlığından kurtulabilmek adına arkadaş edinebilmektedir. Mobil internetle akıllı telefona yüklenen uygulamalar sayesinde sağlıkla ilgili bazı sorunlar da tespit edilebilmektedir (Plaza, Martín, Martin ve Medrano, 2011). Kalori ölçümü, kalp ritmi ölçümü, acil servis ve ambulans hizmetleri, ilk yardım, adım sayar, stres seviyesi ölçümü gibi çevrim içi sağlık uygulamaları yaşlı bireyin başarılı yaşlanmasına yardımcı olmaktadır.

Yaşlı birey ilerleyen yaşlarda fiziksel zorluklar yaşamakta, sağlıkla ilgili destek ihtiyacı artmaktadır. Yaşa bağlı mental ve fiziksel gerileme, hızla artan yaşlı nüfus nedeniyle teknolojiye olan ihtiyaç giderek artmaktadır (Palmore, 1970). Yaşlılıkla ortaya çıkan fiziksel, zihinsel ve psikolojik gerilemeler, sosyal ilişkilerde gerileme, günlük aktivitelerin yerine getirilmesinde güçlük, sağlık sorunları teknolojik aletlerin yardımıyla giderilebilmektedir (Rowe ve Kahn, 1987). Bu nedenle yaşlı bireyin teknoloji kabul ve kullanımı başarılı yaşlanması için önemlidir (Olson, O'Brien, Rogers ve Charness, 2011).

Teknoloji kabul ve kullanım davranışı kavramsal çerçeve, teorik çerçeve ana başlıkları altında incelenecektir.

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve teknoloji kabulü ve teknoloji kullanımı olmak üzere iki alt başlık altında incelenecektir.

1.1.1. Teknoloji Kabulü

Teknoloji kabulü, teknolojik aletlere ve teknolojiadaki yeniliklere uyum sürecinde algılanan kullanılabilirlik ve kullanım kolaylığı ile olumlu ya da olumsuz duyguların eylemsel çıktısıdır. Teknolojik bir cihazın kullanılması, teknolojik bir alette gerçekleşen bir yeniliğin benimsenmesi ve uygulamaya geçirilmesinde bireyin kullanmaya yönelik bireysel düşünce ve kanısı kabul davranışını etkiler (Davis, 1989; Wang ve diğerleri, 2011). Birey bir nesne ile iletişime geçmeden önce onunla ilgili düşüncelerini bilişsel süzgeçten geçirir. Geçmiş tecrübeler ve nesne ile ilgili algı, davranış eylemini etkiler. Eylemin gerçekleşmesi bazı bilişsel süreçlerin sonucunda ortaya çıkar. Kullanıma ilişkin davranış kalıbında, eyleme yönelik hareket kullanılacak nesnenin kullanıcı için faydalı, kullanması kolay, çıktı elde etme, verimlilik esasları önemlidir. Verimlilik performansın çıktısıdır. Algı ve beklentiler ise duyguları şekillendirir. Teknolojik bir ürünün yenilikleriyle birlikte kabulünde algı, beklenti, performans ve duygular önemli rol oynar (Fishbein ve Ajzen, 1975; Ajzen, 1991; Venkatesh ve diğerleri, 2003; Venkatesh ve Bala, 2008; Venkatesh ve Davis, 1996; Venkatesh, 2000). Bu nedenlerle teknoloji kabulü, teknolojik ürün ve hizmetler ile yeniliklerin bireyler tarafından benimsenmesi ve uyum sağlanması sürecinde kullanım davranışına kadar ortaya konulan algı, beklenti ve duygulardan oluşan bilişsel ve eylemsel süreçler toplamıdır.

1.1.2. Teknoloji Kullanımı

Kullanım bir davranış eylemidir. Bireyin bir ihtiyacın varlığı ile ortaya koyduğu bilişsel süreç ile meydana gelen bu eylem, düşüncenin önemli bir çıktısıdır. Kullanım davranışı belirli bir sürecin sonucunda ortaya çıkmakla birlikte kabul davranışına dair önemli bir belirleyici olmayabilir. Birey duygu ve düşünceleri ile ortaya koyduğu kullanıma ilişkin kararı gerçekleştirdiğinde, bunu bir zorunluluk için gerçekleştirmiş olabilir. Böylece her kabul davranışının kullanım davranışı için kesin sınırlar içinde belirleyici olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu ayrım, teknolojiye karşı tutum ve davranışların ölçülmesinde kabul ve kullanım davranışlarının birbirlerinden ayrı değerlendirilmesini gerektirmektedir. Kullanıma yönelik tutum ve algı bilişsel süreci oluşturan içsel bir döngünün eseridir. Nesnelere dair deneyimler, ihtiyaçların türleri ve aciliyeti, zaman ve nesnelerin özellikleri kullanım niyeti ile kullanım davranışını farklı etki düzeylerinde etkileyebilir (Agarwal ve Karahanna, 2000). Bireyler iki veya daha fazla görevi veya aktiviteyi aynı anda yapmayı ifade eden polikroniklik davranışları tercih ederler ve bu tercihlerinin bir şey yapmanın en iyi yolu olduğuna inanırlar (Hall, 1959; Bluedorn ve diğerleri, 1992). Polikroniklik, insanların zaman ve rollere göre faaliyetler arasında geçiş yaparak tepki verdikleri düşüncesine dayanmaktadır (Kaufman ve diğerleri, 1991). Monokronik bireyler ise görevleri sıralı şekilde ve her bir görevi tek seferde

yapmayı tercih ederler. Bu bireyler faaliyetler arasında geçiş yapmayı ve dikkati dağıtabilecek eylemleri tercih etmezler (Persing, 1999; Slocombe ve Bluedorn 1999). Davranış ve eylemlerin zamana göre gerçekleştirilmesinde faaliyetler arasında geçiş yapma veya sıralı görevler ifa etme eylemleri dışında, göreve göre geçişlilik özelliği kullanılabilir. Bireyler, görevin türüne göre polikronik veya monokronik davranabilir. Bu özelliğe sahip bir birey, görevlerin yerine getirilmesinde zamana göre değil görevin niteliğine göre hareket ederek her iki (polikronik veya monokronik) özelliği de gösterebilir (Conte ve Jacobs, 2003). Teknoloji kullanım davranışı da bu özelliklere göre bir görevin yerine getirilmesinde gerçekleşebilir. Tüm bu bilgiler ışığında teknoloji kullanımını, belirli bir ihtiyacın yerine getirilmesi sonucunda bilişsel süreçte niyet, duygu ve düşüncelerin birlikte değerlendirilerek teknolojik ürün, hizmet veya yeniliğin gerçekleştirilmesine ilişkin eylemler bütünü olarak tanımlayabiliriz.

1.1.3. Yaşlılıkta Fiziksel-Algisal Gerilemeler ve Teknoloji Kabul ve Kullanımı

Yaşlı bireyler, yaşlanma sürecinde gençlere göre yeni teknolojiye daha düşük uyum sağlamaktadırlar (Czaja ve diğerleri, 2006). Teknolojik yenilikler ve internet bağımsız yaşamı tercih eden yaşlı bireyler için önemli bir kolaylaştırıcıdır (Orpwood ve diğerleri, 2010). İnternet, sosyal açıdan arkadaş ve aileyle olan ilişkilerin gelişmesini sağlar, bankacılık, rezervasyon, yemek siparişi gibi fiziksel yetersizliklerden kaynaklanan durumlar nedeniyle önemli günlük aktiviteleri kolaylaştırabilir (Heinz ve diğerleri, 2013). Bilişsel ve fiziksel yetisi yüksek olan bireylerin teknolojik cihazlarla olan uyumları da yükselmektedir (Alvseike ve Brønnick, 2012). Bu durum yaşlı bireylerin yaşlılığa bağlı fiziksel, zihinsel ve psikolojik gerilemelerine bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarının giderilebilmesi için teknolojiye olan eğilimlerini yükseltmekte ancak kullanım konusunda yardımcı araçlara ihtiyaç duymalarına neden olmaktadır. Yaşlı bireyler, sosyal ilişkilerinden uzak kalmamak, güncel olayları takip etmek için internet ve teknolojiyi öğrenme aracı olarak kullanmaktadırlar (Penard ve diğerleri, 2015).

İlerleyen yaşla birlikte fiziksel yetersizlikler özellikle kas ve kemik yapısındaki zayıflamaya bağlı olarak elde titreme, tutma ve yürüme özelliklerinde gerileme, reflekslerin zayıflamasına neden olmaktadır. Çoğu yaşlı birey bu fiziksel gerilemeleri nedeniyle alışveriş yapmaya marketlere gidememekte, sosyal aktivitelere katılamamaktadır (Brodaty ve diğerleri, 2014; Heikkilä ve diğerleri, 1999).

Görme ve işitme sorunları da yaşlılıkta ortaya çıkan sorunlar arasında yer almaktadır. Katarakt, görme bozuklukları ve işitme sorunları yaşlıların kaygı, depresyon ve psikolojik rahatsızlıklarına neden olabilmektedir (El-Gabalawy ve diğerleri, 2011). Görsel yetilerdeki gerileme vücut dengesinin bozulmasına, düşme ve yaralanmalara, yaşam tatmininin azalmasına,

teknolojik cihazları kullanım konusunda önemli zorluklara neden olmaktadır (Clark ve diğerleri, 1999; Resnick ve diğerleri, 1997). İşitme ve görme sorunları ile ortaya çıkan gerileme psikolojik açıdan bireyi yalnızlığa itmekte, hayata olan bağlılığını azaltarak günlük yaşam aktivitelerini destek olmaksızın sürdüremez duruma getirmektedir (Cherry ve diğerleri, 1991). Özellikle görme bozuklukları yaşlı bireylerin ciddi yaralanmalarla sonuçlanan olaylarla karşılaşmasına neden olmaktadır (Wallhagen ve diğerleri, 2001). Bu gerilemeler karşısında gelişen teknolojiye ihtiyaç duyan yaşlı bireylerin kullanım davranışı ve kabulü konusunda da önemli sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Yaşa bağlı psikolojik yıpranma, depresyon ve hücrel değişimler bireylerde önemli bilişsel kayıplar meydana getirebilmektedir (Yen ve diğerleri, 2010). Yaşlılık sürecinde yaşanan travmalar, psikolojik gerilimler ve bastırılmış duygular önemli mental sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir (Luis ve diğerleri, 2004). Bu bilişsel sorunlar beraberinde bunama, unutkanlık, algı bozuklukları gibi birçok rahatsızlığı getirebilmektedir (Busse ve diğerleri, 2006). Yaşlıların depresif semptomları ile fonksiyonel yetersizlikleri arasındaki ilişkide hafıza ve problem çözme yetkinlikleri aracı bir etkiye sahiptir (Gallo ve diğerleri, 2003). Bu durum bireyin dokunma, görme ve işitme organlarını kullanmasında mental sorunların etkisini ortaya koymaktadır.

Yaşlılarda düşme ve düşmeye bağlı fiziksel yeti kayıpları özellikle 60 yaş ve üzerinde sıklıkla görülmekte ve teknoloji kullanımlarını olumsuz yönde etkilemektedir (Tinetti ve Williams, 1998). İlerleyen yaşa bağlı fiziksel gerilemeler kemiklerde zayıflamaya, kaslarda önemli kayıplara neden olabilmektedir. Kaslardaki gerileme kasılma ve gerilme hareketlerinde önemli kayıplar meydana getirir (Era ve diğerleri, 1992). Bu durum yaşlı bireyin teknolojik bir aleti kullanımında kasların kontrol edilmesini güçleştirmektedir (Aoyagi ve diğerleri, 1992).

Akıllı telefonlarda görsel zayıflığa bağlı olarak karakter boyutu küçük olan yazıların ekranda okunamaması, işitme sorunlarına bağlı olarak çalan telefonun sesinin duyulmaması, kas ve iskelet sistemindeki gerilemeye dayalı telefon ve teknolojik aletlerin el ile kavranması ve kullanımında sorunlar yaşanması, reflekslerin zayıflaması ile ilişkili olarak telefon çağrılarının geç yanıtlanması fiziksel gerilemeye bağlı sorunlar arasında yer almaktadır (Era ve diğerleri, 1992).

1.2. TEORİK ÇERÇEVE

Teknoloji kabul ve kullanım davranışının teorik temellerini ortaya koyan birçok kuramsal dayanak bulunmaktadır. Bu teorik kuramları birleştiren ve literatürde kabul görmüş iki temel teori bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ***Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin***

Birleştirilmiş Teori (UTAUT/ The Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) ve ikincisi ise *Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2'dir (UTAUT2/ The Unified Theory of Acceptance and Use of Technology 2)*. Bu temel iki teori teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin diğer teorileri birleştirdikleri için, teorik çerçeve bu iki temel başlık altında açıklanacaktır. Alt başlıklarda incelenen bazı konu başlıkları aynı olmakla birlikte teorik yaklaşımları farklıdır.

1.2.1. Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori

Teknoloji kabulü ve kullanımına ilişkin birleştirilmiş teori Venkatesh ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilmiş ve sekiz belirgin teorinin birleşmesinden oluşturulmuş bilgi teknolojisi kabul araştırmasına yönelik bir teoridir. Bu sekiz teori akla dayalı davranış teorisi (Davis ve diğerleri, 1989); teknoloji kabulü modeli (Davis, 1989; Davis ve diğerleri, 1989; Venkatesh ve Davis, 2000); güdülenme modeli (Davis ve diğerleri, 1992); planlı davranış teorisi (Taylor ve Todd, 1995); birleştirilmiş teknoloji kabulü ile planlı davranış teorisi (Taylor ve Todd, 1995); PC fayda modeli (Thompson ve diğerleri, 1991); yeniliklerin yaygınlaşması teorisi (Moore ve Benbasat, 1991); sosyal bilişsel teorisidir (Compeau ve Higgins, 1995; Compeau ve diğerleri, 1999). Aşağıda bu teoriler ve teorileri oluşturan boyutları açıklanacaktır.

1.2.1.1. Akla Dayalı Davranış Teorisi

Sosyal psikolojiden esinlenilen akla dayalı davranış teorisi (Theory of Reasoned Action), his ve etki altında kalma durumunun insan davranışlarının ortaya konulmasındaki etkilerini araştırmaktadır. Bu teori davranışa yönelik tutum ve sübjektif norm olmak üzere iki temel yapıdan oluşmaktadır. Davranış niyeti bu iki temel yapının fonksiyonudur (Pookulangara ve diğerleri, 2011, s. 185).

Davranışa Yönelik Tutum

Bir kişinin hedef davranışın gerçekleştirilmesi hakkındaki olumlu ya da olumsuz duygularının düzeyi davranışa yönelik tutumla belirlenir (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 216). İnsan davranışının gerçekleştirilmesindeki etkenlerden duygu düzeyinin belirlenmesi, gerçekleştirilmesi hedeflenen davranış hakkında değerlendirici etkilerin ortaya konulmasını sağlar. Davranış eylemi genel olarak duygusal kuşatma altındadır. Duygusal kuşatma (Cathexis) bireylerin karar verme düzeylerini etkiler ve davranışa yönelik tutumu belirler. Özellikle tüketime dayalı ürünlerin kabul ve kullanım davranışlarında bu etki ağırlıklı olarak görülebilmektedir (Özsungur, 2017, s. 119; Laplanche ve Pontalis, 2006; Erwin, 2002). Etkileşim ve deneyimin varlığı tutumun önemini artırmaktadır (Karahanna ve diğerleri, 1999).

Sübjektif Norm

Bireyler kendileri için önem taşıyan birçok insanın etkisi altındadır. Etki altında bırakan insanlar bireylerin hedefledikleri davranışları gerçekleştirmesinde veya vazgeçmesinde etkilidir (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 302). Hedeflenen davranışlarla ilgili deneyim düzeyi yükseldikçe bireyin önemseddiği insanların etkisi altında kalma düzeyi düşmektedir (Karahanna ve diğerleri, 1999). Bu durum deneyimin insan davranışları üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir.

İnsan davranışlarına etki eden diğer bir faktör de gönüllülüktür. Gönüllülük, bireyin kendi iktidar alanının ve egemenliğinin yansımasıdır. Tutum ve davranışlar üzerinde önemli düzeyde etkisi olan gönüllülük düzeyi arttığında bireyin davranışa yönelik tutum ve davranışlarındaki kararlılık artacaktır. Bu durum, bireyin sübjektif norm etkisinden yüksek düzeyde uzaklaşmasını sağlar (Hartwick ve Barki, 1994).

1.2.1.2. Teknoloji Kabulü Modeli

Teknoloji kabulü modeli (TAM/ Technology Acceptance Model) akla dayalı davranış teorisine (Ajzen ve Fishbein, 1977) ve planlanmış davranış teorisine (Ajzen ve Fishbein, 1980) dayanmaktadır. Teori, bilgi teknolojisinin kabulü ve uyum davranışının geliştirilmesindeki süreci açıklamaya yönelik Davis (1989) tarafından ortaya atılmıştır. Bu teoriye göre davranış niyeti, belirlenmiş davranışını icra etmek için ortaya çıkan niyeti ve başlıca gerçek davranış öngörüsünü yansıtmaktadır (Fishbein ve Ajzen, 1975). Davranış niyeti, davranışın sergilenmesi ile ilgili bireysel hislerin tutumsal bileşenlerle tahmin edilmesini sağlar.

Teknoloji Kabul Modeli, bireysel inanış fonksiyonlarına dayanan davranış kabulünün kavramsallaştırılmasını ifade eder. Bu bağlamda üç tür bireysel inanış fonksiyonundan bahsetmek mümkündür: algılanan kullanılabilirlik, algılanan kullanım kolaylığı ve sübjektif norm. Algılanan kullanılabilirlik, yeni teknolojinin ihtiyaçları ne düzeyde tatmin ettiği ile ilgilidir. Algılanan kullanım kolaylığı, yeni teknolojiyi kullanma kabiliyetine ne düzeyde sahip olmakla ilgilidir (Davis, 1989; Venkatesh, 2000). Sübjektif norm ise bireyin etki altında kaldığı kişilerin etkisi altında davranış geliştirmesi ile ilgilidir. Bu modeldeki temel amaç, iletişim araçları kullanımında etki eden faktörler ile teknolojik araçların kabul ya da reddi durumlarının analiz edilmesidir (Brown ve Venkatesh, 2005).

Teknoloji Kabulü Modelinde Algılanan Kullanılabilirlik

Bir ürünün tüketici tarafından kullanılmasında bireysel beklentiler oluşur. Günlük hayatta tüketime dayalı bir üründen fayda beklentisi, bir hizmetin sunulmasında tatmin düzeyi önemlidir. Teknolojik aletlerin kullanılmasındaki beklenti ise aletin kullanışlı olup olmadığı ile

ilgilidir. Kullanım amacını karşılayan, kullanılan alanda beklenen performansı sağlayan bir ürünün tatmin etme gücünün yüksek olduğu söylenebilir. Bu kapsamda algılanan kullanışlılık bir kişinin belirli bir teknolojik sistemi kullanmanın, iş performansını artıracığına inanma derecesini ölçer (Davis, 1989, s. 320).

Teknoloji Kabulü Modelinde Algılanan Kullanım Kolaylığı

Ürünlerin kullanımlarının zorluk düzeyi, tatmini etkiler. Yoğun bir emek ve çaba gerektiren bir ürünün kullanım kolaylığı algısı düşüktür. Tüketici tatmininde ürünlerin kullanım kolaylığı önemlidir. Algılanan kullanım kolaylığı bir kişinin belirli bir teknolojik sistemi kullanmanın çaba gerektirmediğine inanma derecesini ölçmektedir (Davis, 1989, s. 320).

Teknoloji Kabulü Modelinde Sübjektif Norm

İnsanın sosyal bir varlık oluşunun doğal sonucu, insanlarla etkileşim içinde olmasıdır. Etkileşim, insanlar üzerinde bazı izlerin bırakılmasını sağlar. Bu izler, bilişsel açıdan uyumsuzluğa neden olabilir. Bireyin etkisi altında kaldığı kişilerin akıl çeldirici uyarıları ile olumlu ya da olumsuz duygularla hareket etmesi hedeflenen davranışların yönünü etkiler (Özsungur, 2017; Anderson, 1996). Sübjektif norm, birey için önemli olan ve etkisi altında kaldığı kişilerin davranışa yönelik eylemlerini olumlu veya olumsuz yönde duygularını etkileme düzeyini ölçer (değerlendirici etkiler) (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 216).

1.2.1.3. GÜDÜLENME MODELİ

Hareketler kaynağını düşünsel, etkiyel/ yansıma, fiziksel faktörlerden alabilir. Açlık, su ihtiyacı, cinsel ihtiyaçlar, savunma/ kişisel güvenlik gibi biyolojik ihtiyaçları içeren ve aynı zamanda içgüdüsel olan bu gibi dürtüler düşünsel sürecin farklı şekilde işlemesine neden olur (Hobson, 1988). Acıdan kaçınma güdüsünü öngörmek, henüz vücudumuza fiziksel bir darbe gelmeden önlem amaçlı yara bandı almamıza neden olur. Böylelikle savunmayı gerektirecek bir saldırı henüz gerçekleşmese bile, bu durumun gerçekleşme ihtimali tüketici olan bizleri tüketime sürükler (Markus ve Kitayama, 1991). Ormanlık bir bölgede yaşayan bir kişinin, çevrede bulunan vahşi hayvanlardan korunmak için tüfek satın alması, bahçenin etrafını tülle ya da duvarla çevirmesi savunma/ kişisel güvenlik güdüsünün birinci derecede öneme sahip (Birinci Derece Güdü) olduğunu göstermektedir (Hull, 1943, s. 239; Hazer ve Özsungur, 2017b). Belirli bir zaman zarfında organizmada gerçekleşen ihtiyaçlar sonucu ortaya çıkan tek genelleştirilmiş dürtü olduğu düşüncesi, Hull (1943) tarafından ileri sürülmüştür. Dürtü teorisinin savunucusu olan Clark Leonard Hull (1943), dürtülerin çeşitliliğini reddetmektedir. Halbuki, alacağı tüfeğin markasının sosyal çevresinde herkesçe bilinen bir model olması, çitle ya da duvarla çevrilme

durumunda komşulara gösteriş amaçlı bir yapı tarzının tercih edilmesi birinci derecede öneme sahip değildir. Bu durumda ikinci derece öneme sahip güdüler devreye girer. Seçeneklerin azlığı ya da yokluğu, biyolojik ihtiyaçların aciliyeti ya da önemi, içgüdüsel dürtülerin varlığı birinci derece güdülerin ortaya çıkmasına neden olabilir (Hobson, 1988, s. 34).

Annelik güdüsü kişiyi, tehdit altında olmamasına rağmen çocuğunun tehdit altında olduğu yönünde tetikler. Bu itki, kişiyi anlamsız bir davranışa da sürükleyebilir. Çocuğunu sevmek için yaklaşan bir yabancıya ona zarar vereceğini düşünen bir annenin savunma davranışı, bu duruma örnek olarak verilebilir. Annelik içgüdü, abartı tüketime de sürükleyebilir. Çocuğun tırmanamayacağı bir yükseklikte olan pencerenin demir koruma (korkuluk) ile kapatılması abartılı tüketime örnek olarak verilebilir. Tüketici böyle bir durumda, harcayacağı paranın ekonomik konumunu etkileyeceğini düşünemeyebilir (Özsungur ve Güven, 2017, s. 136).

1.2.1.4. Planlı Davranış Teorisi

Temelinde akla dayalı davranış teorisini içeren Planlı Davranış Teorisi (Theory of Planned Behavior), algılanan davranış kontrolünü teoriye kazandırmıştır (Ajzen, 1985, Ajzen, 1991). İnsan davranışının gerçekleştirilmesine istekli olmanın nedenlerini ortaya koymaya çalışan planlı davranış teorisi niyet ve tutumları temel almaktadır. Bu teori, davranışa yönelik tutum, birey için önemli olan etkisi altında kaldığı kişilerin davranışa yönelik eylemlerini olumlu veya olumsuz yönde duygularını etkileme düzeyini ölçen sübjektif norm, algılanan davranış kontrolünden oluşur.

Davranışa Yönelik Tutum

Akla dayalı davranış teorisinden uyarlanmıştır. Ajzen'e (1985) göre, bir davranışa yönelik tutum, bu davranışı gerçekleştirmenin olumlu veya olumsuz bir değerlendirmesidir. Olumlu veya olumsuz şekilde gerçekleşebilen davranışa karşı tutumlar inançlar, kurallar ve güdülerle şekillenir.

Sübjektif Norm

Akla dayalı davranış teorisinden uyarlanmıştır. Sübjektif norm bir bireyin davranışı gerçekleşmesinde etkili olan örgütsel ve sosyal baskılardır. Genel olarak, insanlar davranışı olumlu olarak değerlendiriyorlarsa ve davranışlarını gerçekleştirdiklerini diğerlerine göre önemli buluyorlarsa davranış sergileme eğilimindedirler (Fishbein, 1979). Bireyin hedefe yönelik davranışlarını gerçekleştirmesinde sosyal çevresindeki insanların etkisi altında kalması duygularını kontrol ederek planlanan davranışı gerçekleştirmesine veya bu davranıştan vazgeçmesine neden olur. Planlanan davranışın sosyal etki altında gerçekleşmesi veya

vazgeçilmesi bireyin olumlu veya olumsuz yönde duygularını etkileme düzeyi açısından önemlidir (Fishbein ve Ajzen, 1975).

Algılanan Davranış Kontrolü

Ajzen (1985), bireyin davranışsal kararlar, algılanan davranışsal kontrol sağlamadaki niyetlerini etkileyen üçüncü bir faktör eklemiştir. Davranışların gerçekleştirilmesinde algılanan zorluk veya kolaylık algılanan davranış kontrolünü oluşturmaktadır (Ajzen, 1991; Venkatesh ve diğerleri, 2003). Algılanan davranış kontrolü, bilgi sistemleri araştırmalarında davranış üzerindeki iç ve dış kısıtlamaların algılanması olarak tespit edilmiştir (Taylor ve Todd, 1995; Venkatesh ve diğerleri, 2003). Algılanan davranış kontrolü, bireyin davranışa dâhil olmak için ihtiyaç duyduğu fırsatlara ve kaynaklara sahip olma konusundaki inançlarıyla ilgili olup geçmiş deneyimleri yansıtan davranışı yerine getirmenin kolaylığını ya da zorluğunu, aynı zamanda davranışı gerçekleştirmede karşılaşılan zorlukların ve engellerin izlenimidir (Ajzen, 1991).

1.2.1.5. Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ile Planlı Davranış Teorisi

Bu teori teknoloji kabulü modelinden algılanan kullanışlılık ile planlı davranış modelini birleştirmektedir (Taylor ve Todd, 1995). Davranışa yönelik tutum, sübjektif norm, algılanan davranış kontrolü ve algılanan kullanışlılık bu teorinin bileşenleridir. Davranışa yönelik tutum, sübjektif norm ve algılanan davranış kontrolü akla dayalı davranış ve planlı davranış teorilerinden, algılanan kullanışlılık ise teknoloji kabulü modelinden uyarlanmıştır.

1.2.1.6. PC (Kişisel Bilgisayar) Fayda Modeli

Bu model (Model of PC Utilization), Triandis'in (1977) İnsan Davranışı Teorisi'ne dayanmaktadır. Bireyler yapmak istedikleri ile tutumlarını, yönlendirilmiş davranış eğilimleriyle sübjektif normları, yaptıkları ve tekrarlanan davranış kalıplarıyla alışkanlıklarını ortaya koyarlar. Tüm bu etkenler ışığında beklenen sonuçlara göre davranışlar şekillenir. Kişisel bilgisayar fayda modeli, davranışların şekillenmesini bilgisayar kullanımına uyarlayarak beklenen sonuçları öngörmeyi esas almaktadır. Teori, işyerinde çalışan bireylerin bilgisayar kullanımının, işgören-iş uyumu, karmaşıklık, uzun dönemli sonuçlar, kullanıma karşı duygular, sosyal faktörler ve kolaylaştıran durumlara ilişkin faktörlerden etkileneceğini varsaymaktadır.

İşgören- İş Uyumu

Teknoloji, kullanıldıkça performansla ilişkilendirilebilir. İşgörenin teknolojik cihazları kullanımındaki kabul davranışının işle uyumunu ortaya koyması önemli bir performans göstergesidir (Thompson ve diğerleri, 1991, s. 129). Karar verebilmek için daha iyi bilgi

edinmek veya önemli iş görevlerini tamamlamak için gereken süreyi azaltmak bireyin kendi performansına olan inancıyla bağlıdır. İş sorumluluklarıyla ilgili gereken zamanın azalması, işle ilgili çıktı kalitesinin artması, işle ilgili görevlerin yerine getirilmesinde etkililiğin artması işgören- iş uyumu ile ilgilidir (Thompson ve diğerleri, 1991).

Karmaşıklık

İnovasyonun teknolojik alt yapıda gerçekleştirdiği dönüşüm ve değişim, kullanıcılar için bazı zorluklara ve kullanıma ilişkin zorluk algısına neden olabilir. Teknolojik cihazlarının diğer cihazlarla uyumu, inovatif ürünlerin teknoloji ile adaptasyon süreci kullanıcının kullanıma ilişkin kabul ve algısında karmaşık duygulara kapılmasına neden olabilir. Rogers ve Shoemaker (1971) inovasyon nedeniyle ortaya çıkan değişim ve gelişimlerin teknoloji kullanım ve anlaşılmasını algılamada zorluk düzeyini etkilediğini tespit etmiştir. Thompson ve diğerleri (1991) karmaşıklık düzeyini, bilgisayar kullanımının kısa vadeli sonuçları olarak ifade etmiştir. Bu yapı bilgisayar kullanımının diğer görevlerden daha fazla zaman aldığı, bilgisayar kullanmayı anlamının zor olduğu, veri girişi gibi mekanik işlemlerden dolayı çok fazla zaman gerektirdiği, kullanımın çaba sarf etmeye değip değmeyeceğinin anlaşılmasının uzun zaman alması ile ilgilidir (Thompson ve diğerleri, 1991).

Uzun Dönem Sonuçlar

Gelecekte teknolojinin ve işlerin niteliğinin değişmesi durumunda işin daha anlamlı hale getirilebilmesi için esneklik ve fırsatların artırılması yönünde sonuçlar elde edilmesi kullanımda fayda sağlar. Teknolojiyi benimseme ve uyum sağlama mevcut ihtiyaçlardan çok gelecekle ilgili plan ve düşüncelerle ilişkili olabilir. Yapılan çalışmalar, teknolojik cihazın mevcut kullanımı ile uzun vadeli kullanım sonuçları arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Teknoloji ile sağlanan uyum davranışının, işteki kariyer durumuna etki etmesi olasıdır (Beatty, 1986). Teknoloji kullanımının mevcut işteki zorluk düzeyini ilerleyen zamanlarda artırması, gelecekte başka işe atanma veya terfi alma fırsatlarını artırması, işteki çeşitliliği artırması, iş güvenliğini artırması uzun dönemli sonuçlara örnek olarak verilebilir (Thompson ve diğerleri, 1991).

Kullanıma Karşı Duygu

Kullanıma karşı duygu, tutumların önemli bir bileşenidir (Goodhue, 1988). Duygunun eğlence, keyif, sevinç, hoşnutsuzluk, nefret, mutluluk gibi hisleri içermesi davranış üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir (Triandis, 1980). Teknoloji kullanımının yapılan işi daha ilgi çekici,

eğlenceli hale getirmesi ve/veya hedeflenen işin gerektirdiği türde olup olmaması kullanıma karşı duyguyu ifade eder (Howard, 1985).

Sosyal Faktörler

İnsan davranışı sosyal normlardan etkilenir (Triandis, 1971). Bir işgörenin düzenli olarak bilgisayar kullanan iş arkadaşlarının oranı, iş biriminin üst yönetiminin bilgisayar kullanımını destekleme düzeyi, bireyin yöneticisinin iş için bilgisayarlarını kullanımını destekleme düzey ve örgütün bilgisayar kullanımını destekleme düzeyi bilgisayar kullanımında sosyal faktörleri oluşturmaktadır (Pavri, 1988). Bu faktörler bireyin referans grubunun öznel kültürünü içselleştirmesi ve bireyin belirli sosyal durumlarda başkaları ile yaptığı özel kişilerarası anlaşmalardır (Thompson ve diğerleri, 1991).

Kolaylaştıran durumlar

Bir davranışın gerçekleşmesi için normal şartlar altında objektif çevresel şartların buna izin vermesi gerekmektedir (Triandis, 1980). Objektif çevresel şartlar bireyler tarafından algılanan, hakkında yargı kurulan, bilişsel süreç öncesinde belirli deneyimlerin kazanıldığı şartlardır. Destek veya direnme ise bu çevresel koşullarda ortaya çıkan kolaylaştıran durumları etkileyen önemli faktörlerdir (Robey, 1979; Schultz ve Slevin, 1975). Teknolojinin çevrimiçi satın almayı kolaylaştırması, yazılım ve donanımın seçiminde desteğin sağlanması, yazılım ve donanımla ilgili yaşanabilecek olası sorunlar ve kullanımla ilgili desteğin sağlanması kolaylaştıran durumlara örnek verilebilir (Thompson ve diğerleri, 1991).

1.2.1.7. Yeniliklerin Yaygınlaşması Teorisi

Bir sosyal sistemde teknoloji ve inovatif fikirlerin ne kadar yaygın olduğu sosyal hayat ve ekonomi için önemlidir. Bireyleri değiştirmeye ikna etmeye odaklanmak yerine, değişimi ürün ve davranışların evrimi olarak düşünmek önemlidir (Rogers, 1962). İhtiyaca uygun inovatif davranışlar ve teknoloji geliştirmek, sosyal uyum açısından gerekli ve önemlidir. Yeniliklerin yaygınlaşması teorisi bu düşünceden hareket etmektedir (Rogers, 1995). İnsanlar değişen şartlara kendilerini adapte etmekte ancak inovasyon ise değişmeyen bir unsurdur ve değiştirilmelidir (Robinson, 2009). Yayılma/ yaygınlaşma bir sosyal sistemin üyeleri arasında inovasyonun iletilmesi şeklinde gerçekleşir (Rogers, 2003).

Yeniliklerin yaygınlaşması teorisi (Innovation Diffusion Theory) inovasyon, zaman, iletişim ve sosyal sistem unsurlarını içerir. Sosyal sistem içinde yaygınlaşması beklenen yeniliklerin bir ihtiyacı karşılaması, birey tarafından yeni ve gerekli bir yenilik olarak algılanması, hizmet veya ürünlerdeki yeniliğin kullanıcısı için benzersiz olması gerekmektedir (Rogers, 1983). İletişim, bu

benzersiz ürün ve hizmetteki yeniliğin yayılmasına aracılık eder. İletişim nesilden nesile, gruplar arasında, sosyal sınıflar arasında, kültürler arası önemli bir aktarım görevi görür. İletişimde gözlem, deneyim ve taklit kişiler veya gruplar arası geçişte önemlidir. Bilgilerin aktarılması bir önce öğrenen tarafından bir sonrakine iletilmesi şeklinde gerçekleşirken, bu bilgilerin uygulanması ise taklit veya doğrudan uygulama şeklinde gerçekleşir (Tarde ve Parsons, 1903). Zaman, yeniliklerin iletilmesinde geçen süreyi, uyumun farklı zaman dilimlerinde hangi oranlarda gerçekleştiğini ölçer. Bu ölçümü sağlayan zaman, verimlilik ve performans hakkında önemli göstergeler sağlar. Yeniliklerin yayılması ancak sosyal sistem tarafından kabul edilmesine bağlıdır. Çoğunluk tarafından kabul görülen bir yenilik, yaygınlaşma düzeyini gösterir (Kaasinen, 2005).

Rogers ve Shoemaker (1971) Yeniliklerin Yaygınlaşması Teorisinin beş temel özelliğinden bahsetmişlerdir: a) göreceli avantaj, b) gözlemlenebilirlik, c) uyumluluk, d) karmaşıklık, e) denenebilirlik. Moore ve Benbasat (1991) bu teoriyi geliştirerek bireysel teknoloji kabul modeline uyarlamışlar ve teorinin yedi temel yapısı olan a) göreceli avantaj, b) kullanım kolaylığı, c) imaj, d) görünürlük, e) uyumluluk, f) sonuçlarda açıklık, g) kullanımda gönüllülük faktörlerini tespit etmişlerdir.

Göreceli Avantaj

İnovasyon, uygulama ile faydası ortaya çıkan, ihtiyaçları karşılayan pratikte uygulama ile kendini gösterebilen yenilikler bütünüdür. Birey, gerçek hayatta uygulamaya geçirebileceği, öncüsünden daha iyi olarak algıladığı inovatif ürün veya hizmetlerle uyum sağlar (Moore ve Benbasat 1991). Kullanılan inovasyon veya teknolojiye göreceli olarak daha avantajlı bir inovasyon veya teknoloji ortaya çıktığında bir tercih sorunu ortaya çıkar. Birey, ihtiyaçlara daha uygun, göreceli olarak avantajlı teknoloji ve inovasyona uyum sağlamayı tercih edebilecektir. Bu avantajlar özellikle ekonomik, zamandan ve başka konularda tasarruf, kariyer, iletişim ve yayılma hızı, sosyal prestij, karlılık konularındadır (Travagli, 2012).

Kullanım Kolaylığı

Bir inovasyonun kullanım ve uygulamasının zorluk algısı kullanım kolaylığı (ease of use) ile ilgilidir. Kullanımda kolaylık algısı için çoğu kez deneme yöntemi önemli bir araçtır. Öncül kullanıcıların kullandıkları yeni ürün ve hizmetler çoğu kez bireyler vasıtasıyla iletilemeyebilir. Bu durumda sonraki kullanıcılar için kullanım kolaylığının test edilebilmesi olanağının sağlanması gerekebilir. Rogers ve Shoemaker (1971) bu özelliği “denenebilirlik” özelliği olarak ifade etmiştir. Ancak, kullanım kolaylığı Moore ve Benbasat’ın (1991) ortaya koyduğu şekilde “denenebilirlik” özelliğinden daha geniş bir kavramdır. Çünkü inovasyon veya teknolojinin

kullanımında yaşanabilecek zorluklar sadece deneme yöntemi ile değil, deneme sonrası kullanımla da algılanabilir.

İmaj

Bireyin sosyal sistemdeki yerini kalıcı kılmak veya statüsünü artıma konusundaki inovasyon algısı teorisinin imaj (image) özelliğini yansıtmaktadır. Sosyal bir varlık olan bireyin teknolojik aletlere ve inovasyona olan ilgisi, ihtiyaçlarının yanı sıra mevcut sosyal statüsünde meydana getireceği pozitif katkı ile de ölçülebilir. Liderlik, sosyal sınıflar içinde belirli bir statü elde etmek, belirli bir grup veya sosyal oluşuma dâhil olabilmek için gerekli olan teknoloji ve inovasyon uyumu bireyi bu yönde bir davranış geliştirmeye odaklayabilir (Moore ve Benbasat, 1991).

Görünürlük

Görünürlük (Visibility), gözlemlerle ilgilidir. Kullanıcıların inovasyon ve teknolojiyi kullanımlarında iletişim güçlü olması, gözlemin doğru ve etkin oluşuna bağlıdır. İnovatif ürün ve hizmetlerin tüketicilere sunulmasında etkin bir reklam veya tutundurma stratejisi, yaygınlaşmanın hızlı gerçekleşmesini sağlar. Sonuç odaklı olan görünürlük, gözlemlenebilirlik ve kullanılabilirlik özelliklerine sahip inovasyon ile ortaya çıkar (Moore ve Benbasat, 1991). Gözlemlenen yenilikler uygulama konusunda diğer kullanıcılar için öğrenme yoluyla bilgi sağlar. Kullanılabilirlik ise yenilikler hakkında öngörü sağlar. Hizmet ve üründe gerçekleştirilen yeniliklerin kullanımı sonucunda ortaya çıkan geri beslemeler, diğer kullanıcıların kabul ve kullanım davranışı geliştirmesi için önemli bir göstergedir (Almobarraz, 2007).

Uyumluluk

İnovasyon, teknoloji ve günlük yaşamda kolaylık sağlayan ürün ve hizmetlerde gerçekleştirilir. Her bireyin birer tüketici ve müşteri olduğu düşünüldüğünde ihtiyaçlarına göre şekillenen ürün ve hizmetlerde gerçekleştirilecek inovatif hareketlerin de bu ihtiyaçlara uygun olması gerekir. Ayrıca, değerler, kültür, kişisel inanışlar, deneyim gibi faktörler de inovasyon uyumluluğunda (compatibility) etkilidir (Travagli, 2012).

Sonuçlarda Açıklık

İnsan ihtiyaçlarının verimli olabilmesi, sonuçların ortaya konulabilmesine ve amaca uygun olmasına bağlıdır. Amaca uygun sonuçlar vermeyen, ihtiyaç için ortaya atılmış olsa bile ihtiyacı karşılamayan inovatif ürün ve hizmetler bireye fayda sağlamaz. Bu nedenle Yeniliklerin

Yaygınlaştırılması Teorisinde inovasyon yaygınlaşmasına etki eden faktörlerden biri de sonuçların açık (results demonstrability) olmasıdır (Moore ve Benbasat, 1991).

Kullanımda Gönüllülük

Sosyal sistem içinde etkin iletişim yöntemleriyle iletilmek istenen bilgiler özgür irade ile ortaya konulduğunda daha verimli sonuçlar alınabilir. Baskıcı ve zorlayıcı bir tavırla iletilmek istenen bir bilginin amaca hizmet ettiği söylenemez (Moore ve Benbasat, 1991). Buradan hareketle yeniliklerin yaygınlaştırılmasında önemli bir faktör de inovasyonun ve teknolojinin kullanımında gönüllü (voluntariness of use) olunmasıdır. Yapılan araştırmalar özgür irade ile gerçekleşen kullanımların gelecek nesillere daha kolay aktarıldığını, gönüllüğün teknoloji kabulünde düzenleyici rolü olduğunu göstermektedir (Baron ve Kenny, 1986, s. 1174; Hazer ve Özsungur, 2017c).

1.2.1.8. Sosyal Bilişsel Teori

Sosyal bilişsel teori, iç ve dış çevresel faktörleri içerir ve insan davranışlarını belirlemeye yardımcı olur (Compeau ve diğerleri, 1999). Bu teori, öz-yeterliği, özellikle performans durumlarında, bireysel motivasyon ve davranışların bir itici gücü olarak konumlandırmaktadır (Bandura, 1977). Sosyal bilişsel kuram bir öğrenme teorisi olduğu için, avantajı, bireylerin belirli davranışları benimseme ve uyum sağlama motivasyonlarını incelemesidir (Bandura, 1986). Sosyal bilişsel teori, tüketicilerin davranışsal niyetlerini etkileyen teknolojinin sosyal ve çevresel unsurlarını ortaya koymaya yardımcı olur (Raza ve Standing, 2010). Yeni teknoloji ve inovasyonların kullanıcılar tarafından anlaşılabilmesi ve uyum sağlanması için çevresel ve sosyal faktörler önem arz eder (Schwarz ve Chin, 2007). Sosyal bilişsel teorisinin bileşenleri a) sonuç beklentileri- performans, b) sonuç beklentileri- kişisel, c) özyeterlik, d) duygu, e) kaygıdır.

Sonuç Beklentileri- Performans

Performansla ilişkili davranışların sonuçları, performansla ilişkin işle bağlantılı beklentiler sonuç beklentilerini (outcome expectations— performance) oluşturur. Sonuç beklentileri davranışların belirleyicisidir. Beklenti ve niyetler kullanım davranışlarını etkiler. Algılanan kullanışlılık bir bireyin belirli bir sistemi kullanmanın iş performansını arttıracığına inandığı derecedir (Davis, 1989, s. 320). Bir hizmetin kullanışlılığı, bir tüketicinin performansını artırdığı veya tüketicinin hedefine ulaşmasına yardımcı olduğu için hizmeti kullanma niyetini artırır (Nysveen ve diğerleri, 2005). Bireyler teknolojiyi kullanarak kendilerini daha rahat hissetme eğilimindedir ve performansının daha az kanıtlanmasını gerektirir (Walczuch ve diğerleri, 2007).

Sonuç Beklentileri- Kişisel

Davranışın bireysel sonuçları, bireysel saygınlık, itibar ve başarı duygusu ile ortaya çıkabilir. Davranış niyetini etkileyen bu sonuçlar, teknolojiyi kabul davranışını etkiler. Bir tüketici için kredi kartı önemli bir itibar göstergesidir. Çünkü bankalar arası kredi notu, tüketim için önemli bir ödeme aracı ve itibar göstergesidir (Harsha, 2014). İtibar, bir kişinin kişiler arası bağlantılara fazlaca sahip olmasını sağlar (Michailova ve Worm, 2003). Bu nedenle bireyler, teknolojik yeniliklerin bu sonuçlarını düşünerek kabul etme eğilimine girebilirler. Davranışlar, bireylerin kişisel beklenti ve sonuçlara (Outcome Expectations— Personal) dair düşüncelerine göre şekillenir (Compeau ve Higgins 1995).

Özyeterlik

Özyeterlik (self-efficacy) “kişinin belirli performans türlerini düzenleme ve yürütme becerisinin bir yargısıdır” (Bandura, 1997). Teknolojilerin kabul edilmesine aktarılan öz-yeterlik, bir kişinin belirli bir görevi yerine getirmek için bir teknolojiyi kullanabileceğine inandığı dereceyi ifade eder. Özyeterlik, algılanan davranışsal kontrolün yapısına, bir bireyin bir davranışı yerine getirme kolaylığı ya da zorluğu hakkındaki inançlarına benzerdir. Ajzen' in (1991) planlı davranış kuramında ortaya konulmuştur. Özyeterlik, bir iş veya görevin yerine getirilmesinde, bireyin bunu başarabilmesinde yetkinliği konusundaki kendine olan şahsi inancı özyeterliktir. Teknolojik bir cihazın veya yeniliğin kullanım ve uygulanmasında bireysel başarının gerçekleşeceği konusundaki şahsi inanç, bireyin kullanım kabul davranışını da etkileyecektir. Çünkü niyetler, başarı yolunda ortaya konulan inanç/ bilişsel sürece de bağlıdır. Yapılan çalışmalar, özyeterliğin yeni bir teknoloji kullanımı ile ilgili kaygıyı azalttığını göstermiştir (Lam ve Lee, 2006; Compeau ve diğerleri, 1999; Igbaria ve Iivari, 1995). Bireylerin özyeterliğinin algılanan kullanım kolaylığı üzerinde olumlu etkisi de yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Lewis ve diğerleri, 2003; Agarwal ve diğerleri, 2000; Venkatesh, 2000; Venkatesh ve Davis, 1996).

Duygu

Bireyler, özel olarak ilgi duydukları kişi, alan veya konu üzerinde yoğunlaşmak istediklerinde bunu davranışlarına yansıtırlar. Duygusal olarak ilgi gösterilen teknolojinin de kullanma ilişkin davranışının ortaya konulması olasıdır. Bireyin başarı ve gelişimi ile ilgili olumlu kazanımları sonucunda ortaya çıkan pozitif duygular ile güvenlik gereksinimlerinin karşılanamaması nedeniyle ortaya çıkan negatif duygulara ilişkin koşullar Düzenleyici Odaklanma Kuramı (regulatory focus theory) ile birbirinden ayrılmaktadır (Higgins, 1997). İnsanlar ideal hedeflerini gerçekleştirmek için güdüsel bir eğilim içindedir. Kötü sonuçlarla karşılaşma riski ise bireyi

önleme ve engel olma duygusuna iter. Bireysel hareketler sonucunda elde edilecek sonuçlar kazanım veya kayıp ikileminde birleşir. Bu ikilemin insan davranışında gerçekleştirdiği etkiler duygu ile ilişkili yaratıcılık, güdülenme, örgütsel davranış, karar verme ve süreç yönetimi, bilişsel süreç konularını araştırma konusu yapmıştır (Brockner ve Higgins, 2001; Lam ve Chiu, 2002; Levine ve diğerleri, 2000; Gregson ve diğerleri, 2001). İnsan davranışlarını tepkisel eyleme dönüşmesi, karar verme, eylemsel sonuçlar açısından değerlendiren bir diğer teori ise Duygusal Olaylar Teorisidir (affective events theory). Özellikle işyerinde yaşanan duygusal deneyimlerin kişisel ruh halini pozitif veya negatif yönde etkileyebileceği ve bunlar arasındaki ilişkilerde zamanın anahtar faktör olduğunu ortaya koyan bu teori, duyguların ruh hallerine göre daha kısa olma eğiliminde olduğunu, yeterli yoğunluğa ulaştığında düşünce ve davranışları doğrudan etkilediğini ileri sürmektedir (Weiss ve Cropanzano, 1996; Fisher, 2002).

Kaygı

Kaygı (anxiety), bireyi davranış açısından tedirgin ve ani kararlar almaya sürükleyen önemli bir duygu çeşididir. Yeni bir teknoloji kullanma olasılığı ile karşı karşıya kalındığında endişeli bir duygu ile karşı karşıya kalınabilir (Meuter ve diğerleri, 2003). Yapılan araştırmalar, teknoloji kaygısının algılanan kullanım kolaylığını ve sonraki kullanım niyetini azalttığını göstermiştir (Venkatesh ve Bala, 2008; Venkatesh, 2000). Kaygı, uyum süreci açısından önemlidir. Teknoloji kabul ve kullanım davranışı açısından yapılmış bir araştırmada kaygının çaba beklentisi, performans beklentisi, davranış niyeti üzerinde negatif doğrudan etkileri tespit edilmiştir (Celik, 2016).

1.3. BİRLEŞTİRİLMİŞ TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIMINA İLİŞKİN TEORİLERİN BOYUTLARI

Teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin teorilerin kuramsal çerçevesi yukarıda açıklanmıştır. Bu teorilerin boyutları ve boyutlara ilişkin açıklamaları aşağıda izah edilmektedir.

1.3.1. Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Teori 1

Venkatesh ve diğerleri' nin (2003) teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin birinci teorisi;

- 1) Performans beklentisi,
- 2) Çaba beklentisi,
- 3) Teknoloji kullanımına karşı tutum,
- 4) Sosyal etki,

- 5) Kolaylaştıran durumlar,
- 6) Öz yeterlik,
- 7) Kaygı,
- 8) Davranışsal niyet
- 9) Kullanım davranışı

boyutlarından oluşmaktadır. Tablo 1’ de boyutlara ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

1.3.2. Birleştirilmiş Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Teori 2

Venkatesh ve diğerlerinin (2012) teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin ikinci teorisi;

- 1) Performans beklentisi,
- 2) Çaba beklentisi,
- 3) Sosyal etki,
- 4) Kolaylaştıran durumlar,
- 5) Hazsal güdüleme/ algılanan zevk,
- 6) Fiyat değeri,
- 7) Huy/ alışkanlık,
- 8) Davranışsal niyet,
- 9) Kullanım davranışı

boyutlarından oluşmaktadır.

Birinci teori ile ayrılan yönü, kullanıcıların birer tüketici oldukları gerçeğine dayanarak hazsal güdüleme/algılanan zevk, fiyat, huy/alışkanlık yapılarını teorik çerçevenin boyutlarına eklenmesidir. Ayrıca kullanıma karşı tutum bu teoride kullanılmamış, davranışsal niyet teori için yeterli görülmüştür. Özyeterlik ve kaygı alt boyutları da bu teorik yapıda kullanılmamıştır.

Teknoloji Kabulü Modeli, Planlanmış Davranış Teorisi, Teknoloji Kabulü ve Kullanımına ilişkin birleştirilmiş Teori ve Teknoloji Kabulü ve Kullanımına ilişkin birleştirilmiş Teori 2’ nin

yapısal bileşenleri ve açıklaması Tablo1’de gösterilmektedir. Ayrıca eklenen 3 boyutun tanımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Teknoloji Kabulüne İlişkin Model Yapıları

Teori	Davranışsal Niyetin Bileşenleri	Açıklaması
Teknoloji Kabulü Modeli (TAM/ Technology Acceptance Model)	Sübjektif Norm	Bir kişinin hedef davranışın gerçekleştirilmesi hakkında olumlu ya da olumsuz duyguları ölçer (değerlendirici etkiler) (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 216)
	Algılanan Kullanışlılık	Bir kişinin belirli bir teknolojik sistemi kullanmanın, iş performansını artıracağına inanma derecesini ölçer (Davis, 1989, s. 320).
	Algılanan Kullanım Kolaylığı	Bir kişinin belirli bir teknolojik sistemi kullanmanın çaba gerektirmediğine inanma derecesini ölçer (Davis, 1989, s. 320).
Planlanmış Davranış Teorisi (TPB/ Theory of Planned Behavior)	Sübjektif Norm	Bir kişinin hedef davranışın gerçekleştirilmesi hakkındaki olumlu ya da olumsuz duygularının düzeyini ölçer (değerlendirici etkiler) (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 216)
	Sübjektif norm	Kişinin, onun için önem taşıyan birçok insanın, söz konusu davranışı gerçekleştirmesi gerektiğini veya yapmaması gerektiğini düşünme düzeyini ölçer (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 302).
	Algılanan Davranışsal Kontrol	Davranışı gerçekleştirmenin kolaylığı veya zorluğu ile ilgili algıyı ölçer (Ajzen, 1991, s. 188)
Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori (UTAUT/ Unified Theory of Acceptance and Use of Technology)	Performans Beklentisi	Bir kişinin teknolojik sistemi kullanmasının, kendisinin iş performansında kazanç elde etmesine yardım edeceğine inanma derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 447).
	Çaba Beklentisi	Teknolojik sistemin kullanımıyla ilgili kolaylık derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 450).
	Teknoloji Kullanımına Karşı Tutum	Teknolojik sistemin kullanım davranışının oluşumunda bireyin olumlu veya olumsuz hislerini ölçer (Davis ve diğerleri, 1989; Fishbein ve Ajzen, 1975)
	Sosyal Etki	Bir kişinin, önemli gördüğü kişilerin yeni teknolojik bir sistemi kullanması gerektiğine inanma derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 451).
	Kolaylaştıran Durumlar	Bir kişinin teknolojik sistemin kullanımını desteklemek için bir örgütsel ve teknik altyapının mevcut olduğuna inanma derecesidir (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 453).
	Öz Yeterlik	Teknolojik sistemin kullanımına yönelik başarılı olabilmek için gerekli eylemleri düzenleme ve uygulama becerisine sahip olma inancını ve kendine güveni ölçer (Bandura, 1977)
	Kaygı	Teknoloji kullanımı konusunda bireyin korku ve olumsuz düşüncelerini ölçer (Venkatesh, 2000)
	Sistemin Kullanımı İçin Davranışsal Niyet	Bireyin teknolojik sistemin kullanım davranışını gerçekleştirme olasılığını ölçer (Ajzen ve Fishbein, 1980)
Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2 (UTAUT2/ Unified Theory of Acceptance and Use of Technology)	Performans Beklentisi	Bir kişinin teknolojik sistemi kullanmasının, kendisinin iş performansında kazanç elde etmesine yardım edeceğine inanma derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 447).
	Çaba Beklentisi	Teknolojik sistemin kullanımıyla ilgili kolaylık derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 450).
	Sosyal Etki	Bir kişinin, önemli gördüğü kişilerin yeni teknolojik bir sistemi kullanması gerektiğine inanma derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 451).
	Kolaylaştıran Durumlar	Bir kişinin teknolojik sistemin kullanımını desteklemek için bir örgütsel ve teknik altyapının mevcut olduğuna inanma derecesidir (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 453).
	Hazsal Güdüleme/Algılanan Zevk	Teknoloji kullanımının keyif ve eğlence olarak algılanma düzeyini ölçer (Brown ve Venkatesh 2005). Teknoloji kullanıcılarının aynı zamanda birer tüketici oldukları göz önünde bulundurularak UTAUT’ a eklenmiştir.

	Fiyat Değeri	Pazarlama araştırmasında, parasal maliyet / fiyat genellikle, ürünlerin veya hizmetlerin algılanan değerini belirlemek için ürün veya hizmetlerin kalitesiyle birlikte değerlendirilir (Zeithaml, 1988). Tüketicilerin uygulamanın algılanan yararları ile bunları kullanmaları ile ilgili parasal maliyeti arasındaki bilişsel değişim düzeyini ölçer (Dodds ve diğerleri, 1991).
	Huy/ Alışkanlık	Kullanıma dair bağımlılık, zorunluluk ve alışkanlık düzeyini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2012, s. 158).
	Davranışsal Niyet	Bireyin teknolojik sistemin kullanım davranışını gerçekleştirme olasılığını ölçer (Ajzen ve Fishbein, 1980)

Kaynak: Venkatesh ve diğerleri (2012) ile Rahman ve diğerlerinden (2017) uyarlanmıştır.

Hazsal Güdüleme/Algılanan Zevk

Teknoloji veya yeniliğin kullanımının bireysel açıdan eğlenceli, keyifli olup olmadığı kullanım davranışında özellikle tüketiciler açısından önemlidir. Hazsal güdüleme (hedonic motivation), kullanıcılar arasında olumlu tutumun tetiklenmesine yardımcı olduğu için teknolojinin benimsenmesinin önemli bir itici gücünü oluşturmaktadır (Poong ve diğerleri, 2017). Bir teknolojinin kullanılması sonucunda elde edilen haz, eğlence veya zevk bu güdüyü oluşturmaktadır. Teknolojik yeniliklerin mevcut sistem üzerinde meydana getirdiği bireysel eğlence kaynaklı uygulamalar, teknoloji ile birey arasındaki uyumun gerçekleşmesini sağlayabilir (Ndubisi ve Sinti, 2006). Bu nedenle hazsal güdüleme teknoloji kabul ve kullanım davranışında önemli düzeyde belirleyicidir (Childers ve diğerleri, 2001).

Fiyat Değeri

Teknoloji veya yeniliğin bireyler tarafından ödenen paraya değip değmediği, fiyatının uygunluğu, ödenen para ile elde edilen fayda karşılaştırıldığında iyi bir hizmet elde edilip edilmediği fiyat değeri (price value) ile ölçülebilir. Çoğu kez satın alma davranışında hizmet veya ürünün fiyat/ fayda karşılaştırması önem arz eder. Aynı durum kullanım davranışı için de geçerlidir. Bireyin tüketici gözüyle değerlendirildiği ürün veya hizmet karşılığında ödenecek ücretin, verilen bu bedele değip değmeyeceği kullanım davranışında önemli bir karar verme sorunudur. Bilişsel süreçte fiyatın elde edilecek faydaya üstün gelmesi kullanımdan vazgeçmeye neden olabilir, tam tersi durum ise kullanım davranışının gerçekleşmesini sağlayabilir.

Huy/ Alışkanlık

Alışkanlık (Habit), bağımlılık ve kullanıma dair zorunlu olduğu hissini ortaya çıkarır. Geçişte yaşanan olaylar birey üzerinde önemli etkiler bırakır. Huy bu alışkanlıkların ve bireysel özelliklerin birleşimi ile ortaya çıkar. Davranışın geliştirilmesi aşamasında alışkanlıkların niyetleri ortaya koyması kullanıma yönelik eylemi tetikler. Aynı zamanda birer tüketici olan yaşlı bireylerin geçmiş alışkanlıklarının kullanım ve kabul davranışına önemli düzeyde etki edebileceği Venkatesh ve diğerlerinin (2012) yaptıkları araştırma ile ortaya konulmuştur.

2. BÖLÜM

BAŞARILI YAŞLANMA

Gelişen teknoloji ile birlikte yaşlı nüfusun dünya nüfusu içindeki sayısı her geçen gün artış göstermektedir. Yaşlı nüfusunun artışı, yaşlılık alanının gelişmesini sağlamıştır. Bu artış, yaşlı bireye olan önemi ve ilgiyi artırmıştır. Yaşlılıkla birlikte sosyal uyum, bilişsel ve fiziksel fonksiyon sorunları, psikolojik algısal ve davranışsal sorunlar ortaya çıkmaktadır (Katz ve diğerleri, 1970). Yapılan araştırmaların fiziksel fonksiyonlardaki gerileme, psikolojik ve sosyal durum merkezinde olması başarılı yaşlanmanın bu konular açısından önemini ortaya koymaktadır. Çevresi ile iletişim halinde olması gereken yaşlı bireyin hayata bağlılık algısı, fiziksel, bilişsel ve sosyal ilişkilerde açılarından durum değerlendirmesinde pozitif olma, zorluklarla baş edebilme algısı başarılı yaşlanma için önemli göstergelerdir (Gabriel ve Bowling, 2004). Bireyin yaşlılığa ilişkin öz değerlendirmesinde pozitif olma düzeyi hayata ve yaşlılığa bakışını görebilmek için önemlidir. Yaşlılığa pozitif yaklaşan bir bireyin başarılı şekilde yaşlanması çevresi ile uyumuna bağlıdır. Çevresel faktörler ise önemli düzeyde teknolojiye etkilenmektedir. Hızla gelişen teknoloji sayesinde sosyal, fiziksel ve bilişsel uyum sağlanabilmektedir (Chen ve Chan, 2014b). Yaşlı bireyin başarılı yaşlanma yolunda ne gibi teknolojik ihtiyaçlara sahip olacağı ise teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerinin incelenmesi ile mümkündür. Sosyal etki, beklentiler, fiyat, alışkanlık, bilişsel gibi birçok faktörün etki ettiği teknoloji kabul ve kullanım davranışının sağlıklı yaşam biçimi veya sorunlarla mücadele etme durumları üzerindeki etkilerinin tespiti, başarılı yaşlanma ile teknoloji kabul ve kullanımı arasındaki ilişkinin belirlenmesi ile mümkündür (Miller ve diğerleri, 2004). Bu nedenlerle başarılı yaşlanma ile teknoloji kabul ve kullanım davranışı yaşlı bireyin yaşama ve yaşlılığa bakış açısını pozitif yapabilecek (Schulz ve Heckhausen, 1996), sosyal bağlılığını sağlayabilecek (Baltes ve Baltes, 1990), fiziksel (Rowe ve Kahn, 1997), bilişsel ve psikolojik durumunu (Ryff, 1989) iyileştirebilecek önemli konulardır.

Trocchia ve Janda (2000) yaşlı bireylerin fiziksel problemlerinin (görsel, el titremesi vb.) internet kullanımı üzerinde olumlu ve olumsuz bir etkiye sahip olabileceğini ortaya koymuşlardır. McMellon ve Schiffman (2000) ise yaşanan yerin dışında hareket kabiliyeti sınırlı olan internet kullanıcılarının interneti kullandıkça ev dışında daha az hareketliliğe sahip bireylerden daha fazla zaman harcayabilmelerinin kötüleşen fiziksel ve sosyal durumlarını telafi etmek için bir araç olarak kullanabileceklerini ileri sürmüşlerdir. Yardımcı teknoloji ve internet kullanımı yaşlı bireylerin zihinsel uyarımlarını artırarak, sosyal ilişkilerini geliştirmekte ve bağımsızlığına katkı sağlamaktadır (Kerssens ve diğerleri, 2015). Bu durumda yaşlı bireyin

teknoloji kullanımı ile yaşam kalitesi de artmaktadır (Hein ve diğerleri, 2015; Lazarou ve diğerleri, 2016; Vergados, 2010). İnternet kullanımı yaşlı bireyin yalnızlık duygusunu yenerek, kendine olan güven duygusunu harekete geçirmesini sağlayıp psikolojisini güçlendirmektedir (Eastman ve Iyer, 2004). Yapılan çalışmalar teknoloji ve internet kullanımının depresyon düzeyini düşürdüğünü (Cotten ve diğerleri, 2014), sosyal ağ desteği sağlayarak (Zhang ve Kaufman, 2015) yaşam tatmini ve iyi oluş durumunu artırdığını (Heo ve diğerleri, 2015) ortaya koymuştur. Bilgi teknolojileri kullanımının yüksek düzeyde algılanan sağlık durumu ve öznel iyi oluş, düşük düzeyde kronik hastalık ve depresif belirti ile ilişki olduğu yapılan bir çalışma ile tespit edilmiştir (Chopik, 2016). Tüm bu araştırmalar teknoloji kullanımının bireyin yaşlılık sürecini pozitif yönde etkilediğini göstermektedir.

Bu bölümde başarılı yaşlanmanın kavramsal ve teorik çerçevesi çizilecek, başarılı yaşlanma yaklaşımları literatürdeki çalışmalarla birlikte verilecek, başarılı yaşlanma ile ilişkili konular incelenecektir.

2.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yaşlanan nüfus, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde disiplinler arası akademik açıdan araştırma konusu olmuştur. Yaşlılık global açıdan demografik bir olgu ve politik açıdan önemli bir konudur. Kaliteli yaşam ve başarılı yaşlanma, psikolojik, sosyal ve fiziksel açıdan sebepleri araştırılması gereken bir konudur (Baltes ve Baltes, 1990; Havighurst, 1961). Tüketicilere ilişkin pazarlama araştırmaları; yaşlanan nüfusla birlikte tüketicilerle ilgili çalışmaların giderek artmasına neden olmuştur (Drolet ve diğerleri, 2010). Gelişen teknoloji ve değişen sosyal yaşamın yaşlanan nüfusla etkileşimi yaşam kalitesi algılarında da değişime neden olmaktadır (Dagger ve Sweeney, 2006). Algının yaşlılar açısından değişimi, değişen çevre, gelişen tıbbi ve sosyal olanaklar öznel iyi oluş ve başarılı yaşlanma konusunun çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Diener ve diğerleri, 1998; Ostrom ve diğerleri, 2010).

Başarılı yaşlanma terimi hastalıklardan kaçınma, yüksek fiziksel ve zihinsel işlevsellik, hayata aktif katılım, biyomedikal anlamda hastalığın yokluğu, psikolojik iyi oluş, yaşam tatmini, finansal güvenlik, hayata pozitif bakış açısı gibi anlamlarda kullanılmaktadır (Bowling ve Dieppe, 2005, s. 1549). Rowe ve Kahn (1998) tarafından yapılan tanımlamaya göre başarılı yaşlanma zihinsel ve fiziksel açıdan yetkinliklerin pozitif oluşudur. Hastalık açısından risk durumunun düşük oluşu başarılı yaşlanmanın belirtilerindendir (Rowe ve Kahn, 1998, s. 38). Pachana ve Laidlaw (2014) başarılı yaşlanmayı genel sağlık, bilişsel durum, etkinlik/ aktivite, duygu, fiziksel sağlıkla açıklamaktadır (Pachana ve Laidlaw, 2014, s. 930). Araujo ve diğerleri, (2016) ise başarılı yaşlanmayı fizyolojik, bilişsel, iyi oluş ve sosyal alan açısından yaşlıların

durumuyla açıklamıştır. Birçok faktörle birlikte açıklanmaya çalışılan başarılı yaşlanmaya alternatif olarak etkili yaşlanma (effective aging), sağlıklı yaşlanma (healthy aging), iyi yaşlanma (aging well), verimli yaşlanma (productive aging), ideal yaşlanma (optimal aging), pozitif yaşlanma (positive aging) ifadeleri kullanılmaktadır (Luo ve Chui, 2016; Baltes, 1994; Curb ve diğerleri, 1990; LaCroix, ve diğerleri, 1997).

2.2. BAŞARILI YAŞLANMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Başarılı yaşlanma temelde fiziksel, bilişsel ve psikolojik, sosyal olmak üzere üç temel faktörden etkilenmektedir.

2.2.1. Fiziksel Faktörler

Fiziksel sağlık, başarılı yaşlanmanın sağlıklı olmak, engelli olmamak fiziksel eylem gerektiren aktivitelere engel oluşturacak bir sağlık engelinin olmamasını ifade etmektedir (Bowling ve diğerleri, 2003). Ağrı, günlük aktiviteleri sınırlayabilen, kişinin yaşamdan aldığı hazı düşüren önemli bir etkidir. Fiziksel engeller ise yürüyüş gibi günlük aktivitelerde ve sosyal katılımı sorunu yaratan bir durumdur (Cabedo ve Escuder-Mollon, 2013).

Özerklik, yaşlı bireyin sağlık, fiziksel, psikolojik, finansal veya sosyal açıdan bağımsızlığını ifade eder. Yaşlı bireyin hedef olarak gözettiği bir konuda başarıya yeteneğine olan inancı da özerklik kavramı içinde değerlendirilmektedir (Murphy ve Topel, 2006). Özyeterlik, bağımsızlık yaşlı bireyin özerkliği ve yaşam kalitesi hakkında öngörü sağlar (Åberg ve diğerleri, 2005). Ancak bunun yanında özerkliğe yardımcı olacak gerontechnolojik cihazlar, yürümeye yardımcı aletler, sağlık, fiziksel, psikolojik, finansal veya sosyal açıdan ortaya çıkan engelleri hafifletici veya ortadan kaldıran durumlar yaşlı bireyin başarılı yaşlanmasına ve yaşam kalitesine katkıda bulunur (Donoghue ve diğerleri, 2003).

Patolojik yaşlanma düşüncesi, yaşlanmanın hastalıkla eş düzeyli bir olgu olduğu, yaşa bağlı hastalık belirtileri ve gerileme sürecini içerdiği düşüncesine dayanmaktadır (Rowe ve Kahn, 1987). Yaşlanmaya bağlı kemiklerin zayıflaması ve kırılma risklerinin artması, organların fonksiyonlarında meydana gelen kayıplar yaşlanmanın bir tür kronik hastalık olarak görülmesine neden olmuştur. Patolojik yaşlanma medikal neden bilimi ve hastalık sendromları tarafından belirlenen bir yaşlılık sürecidir (Baltes ve Baltes, 1990, s. 8). Yaşlılığa bağlı bunama, unutkanlık, hafıza kayıplarının yaşanması bu süreçte en sık görülen hastalık sendromlarıdır.

Yaşlanma sarkopeni olarak adlandırılan kas kitlesi ve gücünün kaybına, yağ kitlesi oranında artışa neden olur. Bu değişikliklerin bir dereceye kadar hormonlara, fiziksel işlev ve hareketlerin bozulması, dışa bağımlılığın artmasına bağlı olduğu ve zihinsel sorunlar ile ölüm riskini

artırdığı ortaya konulmuştur (Doherty, 2003, s. 1717). Bunun yanında düzenli günlük aktivitelere katılım sağlayan ve fiziksel hareketlerini yapan bireylerin daha iyi sağlık standartlarına sahip olduğu bilinen bir gerçektir (Guadalupe-Grau ve diğerleri, 2016, s. 1; Vermeulen ve diğerleri, 1999, s. 13).

Sağlıklı yaşlanma biyomedikal modelde hastalığın yokluğu, fiziksel ve zihinsel fonksiyonların korunmasını ifade eder. Psikososyal model yaşam tatmini ve sosyal katılım konularına odaklanır. Durum/ statü modelinde (lay model) ise başarıma ve hayata katkı konuları ağırlık kazanmaktadır. Her üç yaklaşım birlikte düşünüldüğünde sağlık, psikolojik faktörler, sosyal rol, ilişki ve aktiviteler, komşu faktörünün sağlıklı yaşlanma üzerinde kilit düzeyde etken olduğu söylenebilir (Wilkie ve diğerleri, 2013, s. 2).

Yaşlanma sadece sağlık sorunlarının artışı ile kendini göstermez. Normal yaşlanma (usual aging) düşüncesine göre yaşlanma, sağlık sorunlarıyla doğrudan ilişkili olmamakla birlikte, bu sorunların yaşlanma riski ile ilişkilidir. Bu nedenle yaşlanma sürecini, patolojik yaşlanma sürecinden ayırmak için normal yaşlanma düşüncesi ortaya atılmıştır (Busse ve Maddox, 1985, s. 5). Normal yaşlanmaya göre yaşlanma, sağlık sorunlarının bir sonucu veya sebebi değildir. Zihinsel ve biyolojik hastalık bilimi dışındaki yaşlanma, normal yaşlanma olarak ifade edilmektedir (Baltes ve Baltes, 1990, s. 7). Olağan yaşlanma, bireylerde hastalık semptomları görülmeyen ancak bazı fiziksel ve bilişsel kayıpların meydana gelebildiği, kısacası patolojik yaşlılık belirtileri göstermeyen bir süreci ifade eder (Palmore, 1970; Rowe ve Kahn, 1987).

Yaşlanmanın sadece sağlık sorunlarıyla ilişkili olmadığı yönü yazına katkı sağlarken, dış etkenlerin yaşlanma üzerindeki etkileri konusuna açıklama getirememesi normal yaşlanma düşüncesinin başarısız yönünü oluşturmuştur. İşyerinde yaşanan stres, üzüntü, kaygı gibi olumsuz durumların insan sağlığı üzerindeki negatif etkileri, normal yaşlanmada bir risk faktörü olarak görülmemiştir (Rowe ve Kahn, 1987).

1.1.1. Bilişsel ve Psikolojik Faktörler

Psikolojik sağlık bireyin algısı, duyguları ve bilişsel sistemi ile ilgili, yaşam kalitesini ve başarılı yaşlanmasını etkileyen önemli bir faktördür (Diener ve diğerleri, 2003). Pozitif psikolojinin insanlık üzerindeki etkilerinin bir yansıması olarak psikolojik sağlık, benlik saygısını artıracak, olaylara mutlu olabilmenin yollarını geliştirerek pozitif bakış açısı kazandırabilecek önemli bir faktördür (Pavot ve Diener, 2013). Yaşanılan çevrenin, içinde bulunulan durumun, yaşanılan olayların yaşlı birey tarafından pozitif algılanması ve pozitif şekilde yönlendirilmesi başarılı yaşlanma ve yaşam kalitesine önemli katkılar sağlayacaktır (Reboussin ve diğerleri, 2000).

Pozitif yaşlanma, pozitif psikolojinin bir uzantısıdır. Bazı kendine özgü davranışların yaşlanmanın mevcut durumu kötüleştirici etkilerine aracılık ettiği ortaya konulmuştur. Gizli veya keşfedilmemiş güçlerini harekete geçirebilme yeteneği, düşünce ve davranışlarda esneklik, bireysel iyi oluşu destekleyen karar verme tarzı, yaşa bağlı gerileme/ çöküş konularında iyimser bakış açısı Hill' e (2011) göre pozitif yaşlanma özellikleri olarak adlandırılmaktadır (Hill, 2011, s. 70; Hill ve Mansour, 2008, s. 311). Hill (2011) pozitif yaşlanmanın temel özelliklerini gizli veya keşfedilmemiş zorluklarla baş edebilme güçlerini harekete geçirebilme yeteneği, düşünce ve davranışta esneklik, gerilemeye dayalı konularda iyimser bir bakış açısı, kişisel iyi oluşu doğrulayan kararlar vermek şeklinde belirtmiştir (s. 70). The Positive Aging Measure (PAM) Pozitif yaşlanma ölçeği dört boyuttan oluşmaktadır: esneklik (flexibility), iyimserlik (optimism), kaynakların harekete geçirilmesi (mobilizing resources), olumlu kararlar alma (affirmative decision making) (Hill, 2005, Hill, 2008, Hill, 2011).

Esneklik (Flexibility) bireyin, en iyi uyumu ortaya koyabilmek için davranış ve düşüncede yeni ve alışılmamış stratejilere başvurma kapasitesini ifade eder (Hill, 2011, s. 71).

İyimserlik (optimism), yaşama pozitif bakmayı, sorunların yol açtığı negatif belirtileri hafifletmeye odaklanmayı ve mutluluk için çaba göstermeyi ifade eder. İyimserlik, yalnızca bir kişilik özelliği olmayıp, bireyler tarafından öğrenilebilir (Seligman, 2011). İnsan, çevresine duyarlı sosyal bir varlıktır. Bunun sonucu olarak kültürel ve sosyal faktörler iyimserlik üzerinde etkilidir.

Kaynakların harekete geçirilmesi (mobilizing resources), gizli potansiyelin ortaya çıkarılmasıdır. Yaşlılıkla ortaya çıkan fiziksel gerileme bireyi sosyal açıdan da gerilemeye itebilir. Bu durum bireyi dış kaynakları kullanmaya, örneğin network vasıtasıyla sosyal iletişime itebilir. Yaşlanma ile ortaya çıkan sosyal destek ihtiyacı, sınırlı fiziksel ve zihinsel faaliyet özellikleri farkındalık, hatırlama, öz yansıtma gibi bireyin iç kaynaklarını harekete geçirmesini sağlar (Angle ve Perry, 1981). Kaynakların harekete geçirilmesi bireysel iyi oluşu da etkiler (Slagle, 2011, s. 24).

Olumlu kararlar alma (affirmative decision making), bireyin kendini nasıl gördüğü konusundaki içsel seçenekleridir. Yaşam kalitesini etkileyen olumsuz faktörlerden korunmak ve yaşama tutunmak için tıbbi bakım, kültürel değerler, sağlıklı yaşam, kişisel bakım gibi aktiviteler olumlu kararlar almaya örnek verilebilir (Hill, 2011, s. 72).

1.1.2. Sosyal Faktörler

Aile ve sosyal destek, arkadaşlarla ve komşularla olan ilişkiler, kişisel ilişkiler yaşlı bireyin sosyal ilişkilerini oluşturmaktadır (Diener ve diğerleri, 2003; Amerigo ve Aragones, 1997). Sosyal ilişkiler bireyin kendisine değer verildiğini düşünmesini ve sosyal çevresi ile ilişkilerinin gelişmesini sağlar (Stroebe, 2000; Arber, 2004). Nezaketsiz davranışlar, iyi komşuluk ilişkileri gibi insan faktörü; yerel yönetim hizmetleri, ulaşımда yaşanan sorunlar gibi işlevsel faktörler; gürültü kirliliği, ulaşım araçlarının şehire yakınlığı, park ve yeşil alanlar gibi fiziksel faktörler sosyal ilişkileri ve yaşam kalitesini etkilemektedir (Keysor ve diğerleri, 2006; Bonaiuto ve Alves, 2012; Noreau ve diğerleri, 2002).

Verimli/üretken yaşlanma kavramı, yaşlı insanların emeklilik, sağlık ve uzun vadeli bakım hizmetleri ve ilgili kamu hizmetleri açısından giderek artan miktarlarda sosyal kaynakları tüketme ihtimalinin yarattığı zorluğu yansıtır (Luo ve Chui, 2016, s. 27). Yaşlılık bağımlılığı ve yaşanan nüfusun getirdiği toplumsal yük üzerindeki artan endişeyi aşmak için üretken yaşlanma kavramı ilk olarak Robert Butler tarafından Salzburg Konferansı'nda ortaya atıldı (Luo ve Chui, 2016, s. 28). Verimli yaşlanma ekonomi alanı ile ilgili olmakla birlikte, pazarlanabilir ürün ve hizmetlerin üretilmesi, yüksek yaşam kalitesinin sürdürülebilmesini veya sürdürülememesini sağlayacak faktörleri ifade eder (Curb ve diğerleri, 1990, s. 827).

3. BÖLÜM

LİTERATÜR ÖZETİ

Literatür bölümü yurtiçinde ve yirt dışında yapılan çalışmalar olmak üzere iki ana başlık altında incelenecektir.

3.1. YURTIÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Yurtiçinde yapılan çalışmalar “Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Çalışmalar” ve “Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Çalışmalar” olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

3.1.1. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Çalışmalar

Kalınkara ve diğerleri (2016) tarafından 65 yaş ve üzeri 358 yaşlı bireyle gerçekleştirdikleri çalışmada iletişim araçlarının kullanımı ile kullanıma yönelik tutumlar arasında ilişki olduğu, bu araçların kullanımının artışı ile kaygının düşüş gösterdiği, koşulların kolaylaştığı tespit edilmiştir.

Görgün Baran, Koçak Kurt ve Serdar Tekeli’ nin (2017) 60-74 yaş aralığı ile gerçekleştirdikleri bir çalışmada yaşlı bireylerin internet teknolojileri hakkında önemli düzeyde bilgi sahibi oldukları, demografik faktörlerin dijital yeterlilik düzeyleri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır.

Güner (2017) yaşlıların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanım ve kabullerine ilişkin yaşları 60-96 arasında değişen 232 yaşlı bireyle Teknoloji Kabul Modeli ile gerçekleştirdiği çalışmada teknolojinin kullanımı bağlamında yardıma ve kullanıcı dostu arayüzlere ihtiyaç bulunduğu ortaya konulmuştur.

Özsungur ve Hazer (2018) 60 yaş ve üzeri 137 erkek ve 94 kadından oluşan toplam 231 yaşlı bireyle gerçekleştirdikleri çalışmada cinsiyet, eğitim düzeyi, yaşama biçimi, gelir düzeyine göre iletişim teknolojileri kabulü ve kullanıma ilişkin davranış açısından gruplar arası farklılıklar olduğu, araştırmada ortaya çıkan modelle Chen ve Chan’ ın (2014a) orijinal modeli arasında önemli farklılıklar olduğu, bunun sebebinin ise sosyal ve kültürel faktörler olduğu tespit edilmiştir.

3.1.2. Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Çalışmalar

Şanlı’ nın (2012) yapmış olduğu Ankara ilinde 60 yaş ve üzeri bireylerle gerçekleştirdiği çalışmada başarılı yaşlanma için eğitime katılımın önemi tespit edilmiştir. Hazer ve Özsungur

(2017a), Reker (2009) tarafından geliştirilmiş Başarılı Yaşlanma Ölçeğinin Türkçe versiyonunu 60 yaş ve üzeri 151 kadın, 359 erkekten oluşan toplam 510 kişi ile gerçekleştirdikleri çalışma ile geliştirmişler, ölçeğin yaşlılara ilişkin tutumları ölçmek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu tespit edilmiştir. Yurtiçinde yapılan çalışmalar tarandığında başarılı yaşlanmaya ilişkin araştırmanın eksikliği göze çarpmaktadır.

3.2. YURTDIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Yurtdışında yapılan çalışmalar teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin çalışmalar ve başarılı yaşlanmaya ilişkin çalışmalar olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

3.2.1. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Çalışmalar

Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarına dair yapılmış çalışmalar yardımcı teknoloji ölçeğinde aile etkisi, yaşlı kullanıcıların teknoloji kabulünde kolaylaştırıcılar ve engeller ve geronteknoloji kabulü başlıkları altında incelenmiştir.

3.2.2. Yardımcı Teknoloji Ölçeğinde Aile Etkisi

Toronto’ da yardımcı araçların aile ve çocuk hayatına etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada 258 aile ile görüşülmüş ve yardımcı araçların aile ve çocuk hayatına etki edebileceği 9 boyut tespit edilmiştir (Ryan ve diğerleri, 2007). Bunlar: bağımsızlık, bakıcı yardımı, memnuniyet, etkinliklerde bulunmak, gayret, aile ve sosyal etkileşim, bakıcı denetimi, güvenlik, teknoloji kabulüdür (Ryan ve diğerleri, 2007).

3.2.3. Yaşlı kullanıcıların Teknoloji Kabulünde Kolaylaştırıcılar ve Engeller

Melenhorst ve diğerleri (2006) 68 yaşlı e-mail kullanıcısı ve kullanıcısı olmayanlar ile ilgili yaşlı bireylerin teknolojiye olan uyumlarının araştırılması amacıyla yaptıkları “Yaşlı Yetişkinlerin Teknolojik Yenilik için Motivasyon Seçimi: Faydaya Dayalı Seçicilik İçin Kanıtlar” adlı çalışmada, katılımcıların maliyetlerden çok faydaya odaklandığını, kullanılabilirlik gibi bariyerlerin yaşlıların yeni teknoloji kullanımında ve algılanan faydada belirleyici role sahip olduğunu tespit etmişlerdir (Melenhorst ve diğerleri, 2006).

Finlandiya’da 450 mikrobilgisayar kullanıcıları ile ilgili yapılan bir çalışmada, algılanan kullanılabilirliğin kullanım üzerinde doğrudan güçlü bir etkiye sahip olduğu halde algılanan kullanım kolaylığının kullanım üzerinde dolaylı etkiye sahip olduğu, öz yeterliliğin kullanım üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı etkiye sahip olduğu, bilgisayar deneyiminin algılanan kullanım kolaylığı üzerinde güçlü doğrudan etkiye sahip olduğu halde algılanan kullanılabilirlik

üzerinde dolaylı etkiye sahip olduğu ortaya konulmuştur. Bu araştırmaya göre, örgütsel destek ve bilgisayar kaygısı daha çok algılanan kullanılabilirlik aracılığı ile kullanım üzerinde sadece dolaylı etki yaratmaktadır (Igbaria ve Iivari, 1995).

Ma ve diğerleri (2016) 55 yaş ve üzeri 120 Çinli ile birlikte yapısal eşitlik modeli kullanılarak yaptıkları bir araştırmada, önerilen akıllı telefon kabul modeli teknoloji kabul modeli (TAM) ile birleştirmiş teknoloji kabulü ve teknoloji kullanımı modeli (UTAUT) temel alınarak yüksek öğrenim görmüş olan, genç olan, dul olmayan, maaşı ya da aileden aldığı destek nedeniyle iyi ekonomik şartlara sahip olan bireylerin akıllı telefon kullanmaya daha yatkın olduklarını tespit etmişlerdir. Kişisel tatmin ve kolaylaştırıcı şartların algılanan kullanışlılığa ve algılanan kullanım kolaylığına etki ettiği yapılan bu çalışma ile ortaya konulmuştur (Ma ve diğerleri, 2016, s. 62).

Deng ve diğerleri (2014), Çin'de 424 yaşlı ve orta yaş mobil sağlık hizmeti kullanıcıları üzerinde yapmış olduğu bir araştırmada, planlanmış davranış teorisi (The Theory of Planned Behavior) ışığında algılanan değer, algılanan fiziksel durum ve değişime karşı gösterilen direnç etki eden faktörler olarak belirlenmiştir. Tutum, algılanan değer, algılanan davranış kontrolü, teknoloji kabulü, kendini tamamlama ihtiyacı ile davranış niyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Heart ve Kalderon (2013), Amerika'da 63 ve İsrail'de 60 yaşlı üzerinde sağlıkla ilişkili bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili bir araştırmada, algılanan davranış kontrolü ile davranış niyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Tseng ve diğerleri (2013), Tayvan'da huzurevindeki 32 yaşlı hakkında uluslararası sağlık izleme sistemiyle ilgili yaptığı araştırmada girişim beklentisi, performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı duruma etki eden faktörler olarak belirlenmiştir. Girişim beklentisi, performans beklentisi, sosyal etki, kolaylaştırıcı durum arasında davranış niyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Wilson ve Lankton (2004), Amerika'da 1750 orta ve yaşlı hastalarda yaptığı e-sağlık uygulamasına ilişkin araştırmada sağlık bilgisi, bilgi araştırma, sağlık hizmetleri ihtiyacı etki eden faktörler olarak belirlemişlerdir. Sağlık bilgisi ile algılanan kullanım kolaylığı; bilgi araştırma ile algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık; algılanan kullanım kolaylığı, algılanan kullanışlılık ile davranış niyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ileri sürmüşlerdir.

3.2.4. Geronteknoloji Kabulü

Chen ve Chan'ın (2014a) Hong Kong'ta yaşayan 55 ve üzerinde yaşa sahip 1012 (256 erkek, 756 kadın) Çinli yetişkin üzerinde geronteknoloji kabulü, sağlık ve yetenek özellikleri, demografik özelliklerden oluşan üç temel bölüm ile ilgili 10'lu Likert ölçeği kullanarak yaptıkları bir araştırmada, kişisel tutum, yaş ve geronteknolojik öz yeterliliğin güçlü göstergeler olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışma ile gelecek teknolojinin çeşitli yetkinliklere sahip bireylere göre nasıl geliştirilmesi gerektiği konusunda öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Chen ve Chan (2014b) yaşlı insanların bilgi teknolojilerini kabulü hakkında yapmış olduğu araştırmada, yaşlı insanların bilgi teknolojisi kabulünü etkileyen faktörler nelerdir?, bu faktörlerden hangileri yaşlılar için daha önemlidir?, bilgi teknolojisini kullanım niyeti ile bu faktörler arasındaki ilişki nedir? sorularına cevap aranmıştır. Ortaya konulan sonuçlara göre yaşlı insanların bilgi teknolojisi kabulünü etkileyen dört temel faktör olduğu ortaya konulmuştur: tatmin ihtiyacı, desteğin mevcudiyeti, algılanan kullanılabilirlik, sosyal kabul görme. Tatmin ihtiyacı ve desteğin mevcudiyeti yaşlılar için algılanan kullanılabilirlik ve sosyal kabul görme faktörlerine göre oldukça önemlidir.

Wang ve diğerleri (2011) yaşlı bireylerin bilgi teknolojilerini kabul düzeylerini ortaya koymak amaçlı gerçekleştirdikleri bir çalışmada linear regresyon sonuçlarına göre, tatmin ihtiyacı ve algılanan kullanılabilirliğin önemli derecede bilgi teknolojilerinin kullanım niyetine bağlı olduğu ortaya konulmuştur (Wang ve diğerleri, 2011).

Czaja ve diğerleri (2006) internet ve teknoloji kullanımlarının genç ve yaşlılar arasında karşılaştırmak için yaptıkları bir araştırmada yaşlıların geronteknoloji kullanımı gençlere göre daha az olası olduğunu, yaş ve teknoloji uyumu arasındaki ilişkide bilişsel yetkinlikler, bilgisayar özyeterliliği ve kaygısının aracılık ettiğini tespit etmişlerdir (Czaja ve diğerleri, 2006).

Chen ve Chan (2014b) yaşlı bireylerin geronteknolojik aletlere yönelik kabul davranışlarını ortaya koymak için 1012 katılımcı ile yaptıkları araştırmada sağlık teknolojisi için yaşlı bireylerin kullanım davranışlarının genel olarak pozitif yönde sergilendiğini ortaya koymuşlardır (Chen ve Chan, 2014b). aynı çalışmaya göre geronteknoloji öz yeterliliği, kaygı, kolaylaştırıcı koşullar kullanım davranışının öngörülmesini sağlamaktadır. Bulgular yaşlılarda, teknoloji öz yeterliliği ve kaygısı gibi kişisel özellikler ile kolaylaştırıcı şartların, geronteknoloji kullanımının algılanan faydalarından daha belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma sonuçları algılanan kullanım kolaylığının kullanışlılık ve kullanım kolaylığı üzerindeki pozitif ve anlamlı etkisi ile kullanıma yönelik kullanışlılık tutumunu desteklemektedir. Çalışmanın

anketi üç temel bölümden oluşmaktadır: geronteoloji kullanımı, geronteolojiye yönelik tutum ve algı, demografik özellikler (Chen ve Chan, 2014b).

Mitzner ve diğerleri (2010), yaşlı bireylerin teknolojiyi temelde iletişim, günlük faaliyetlere destek, eğlence amaçlı kullandıklarını tespit etmiştir.

3.2.5. Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Çalışmalar

Başarılı yaşlanmaya ilişkin yurtdışında farklı modeller kullanılarak çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Tegin “teorik çerçeve” bölümünde başarılı yaşlanmaya ilişkin tüm modellere ilişkin çalışmalar detayları ile verilmiştir. Başarılı yaşlanmaya ilişkin farklı ölçekler kullanılarak Tablo 2’ de verilen model çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Başarılı Yaşlanmaya İlişkin Araştırmalar

Çalışmanın adı	Araştırmayı Yapan	Başarılı Yaşlanma Modeli	Başarılı Yaşlanma Boyutu
Çoklu bulanıklığın yörüngeleri ve başarılı yaşlanma üzerindeki etkileri	Hsu (2015)	Sağlıklı Yaşlanma	*Fiziksel Fonksiyon Zorlukları (Katz ve diğerleri, 1963) *Depresif Semptomlar (Kohout ve diğerleri, 1993) *Bilişsel Fonksiyon (Pfeiffer, 1975) *Sosyal Destek *Verimli/üretken etkinliklere katılım *Ekonomik tatmin *Yaşam tatmini (Neugarten ve diğerleri, 1961)
Yaşlı insanlarda sağlıklı yaşlanmanın yaygınlaşmasıyla birlikte yaygın kas-iskelet sistemi ağrısı ortaya çıkmaktadır: popülasyona dayalı prospektif bir çalışma	Wilkie ve diğerleri (2013)	Sağlıklı Yaşlanma (Biyomedikal Yaklaşım)	*Fiziksel Fonksiyon *Biyomedikal *Psikolojik *Durum (Lay) *Algılanan Sosyal Katılım
Başarılı Yaşlanma	Rowe ve Kahn (1997)	Başarılı Yaşlanma	*Hastalık ve sakatlıkları önleme *Hayata Bağlılık *Yüksek Bilişsel ve Fiziksel fonksiyon
Başarılı Yaşlanma: yaşlı avustralyalılardan elde edilen verileri kullanarak çok boyutlu bir modelin geliştirilmesi ve test edilmesi	Parslow ve diğerleri (2011)	Başarılı Yaşlanma	*Fiziksel Sağlık: Ware ve diğerleri (1996) *Sağlık davranışları *Akıl sağlığı: Folstein ve diğerleri (1975) *Sosyal iletişim ve destek *Sosyodemografik
Toplum içinde yaşayan erkek ve kadın yaşlıların ileri, olağan ve zayıflamış fonksiyonları: başarılı yaşlanmada macarthur vakfı araştırma ağının bulguları.	Kohout ve diğerleri (1993)	Başarılı Yaşlanma (Biyomedikal Yaklaşım)	*Fiziksel ve bilişsel işlevsel ölçümler *Psikososyal değerlendirmeler ve üretken faaliyetler *Biyomedikal değerlendirmeler *Kan ve idrar örneklerinden alınan fizyolojik ölçümler
Başarılı Yaşlanma Kısa Formu (SAS)	Reker (2009)	Başarılı Yaşlanma	*Hastalık ve güçsüzlüğün önlenmesi, yüksek bilişsel ve

			fiziksel fonksiyona sahip olma, yaşama bağlılık, seçim, optimizasyon, ödün verme *Birincil ve ikincil kontrol *Psikolojik iyi oluş
--	--	--	--

Tablo 2’de görüleceği üzere farklı modeller kullanılarak yaşlı bireylerin başarılı yaşlanma düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Hsu (2015) çoklu bulanıklığın yörüngeleri ve başarılı yaşlanma üzerindeki etkileri amaçlı gerçekleştirdikleri bir çalışmada başarılı ve sağlıklı yaşlanmanın yaşam tatmini, fiziksel ve bilişsel fonksiyon, depresif semptomlar ve yaşam tatmininden yüksek düzeyde etkilendiğini tespit etmişlerdir.

Wilkie ve diğerleri (2013) sağlıklı yaşlanmanın tespiti amacıyla gerçekleştirdikleri bir çalışmada yaşlı insanlarda sağlıklı yaşlanmanın yaygınlaşmasıyla birlikte yaygın kas-iskelet sistemi ağrısı ortaya çıktığını ortaya koymuşlardır.

Rowe ve Kahn (1997) yaşlılık sürecinde başarının hastalık ve sakatlıkları önleme, hayata bağlılık, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyon ile ortaya çıktığını belirlemişlerdir.

Parslow ve diğerleri (2011) zihinsel ve fiziksel sağlığı ve sosyal desteği ölçen faktörlerin başarılı yaşlanmaya önemli ölçüde ve bağımsız katkıda bulunduğunu, sağlık davranışları, fiziksel egzersizin derecesi ve sigara içmemenin fiziksel sağlıkla olan ilişkilerine ek olarak başarılı yaşlanmaya katkıda bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Kohout ve diğerleri (1993) 65 yaş ve üzeri kişilerden oluşan çok kesitli bir anketle, Epidemiyolojik Araştırmalar Depresyon Merkezi (CES-D) belirtileri endeksi iki kısa formu uygulanarak toplum içinde yaşayan erkek ve kadın yaşlıların ileri, olağan ve zayıflamış fonksiyonlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkileri kanıtlanmıştır.

Reker (2009) hastalık ve güçsüzlüğün önlenmesi, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyona sahip olma, yaşama bağlılık, seçim, optimizasyon, ödün verme, birincil ve ikincil control, psikolojik iyi oluş konularına ilişkin literatür araştırması sonucu elde ettiği ölçeği yaşlı bireyler üzerinde uygulamıştır. Sonuç olarak sağlıklı yaşam biçimi, uyumsal başa çıkma ve hayata bağlılık faktörlerinin başarılı yaşlanma üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir.

Bowling ve Iliffe’ nin (2006) 65 yaş üzeri 999 yaşlı birey ile yaptıkları çalışmada yaşam kalitesini ölçmek için “çok iyi, daha iyi olamazdı”, “çok kötü, daha kötü olamazdı” şeklinde

sıralama ile devam eden 7’li Likert ölçeği ile açık uçlu sorular sorulmuştur. Araştırma sonucuna göre çok boyutlu başarılı yaşlanma modelinin bireylerin yaşam kalitesini belirlemede daha güçlü bir araç olduğu tespit edilmiştir.

4. BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. ARAŞTIRMA BÖLGESİNİN SEÇİMİ

Araştırma bölgesi olarak Adana ili seçilmiştir. Adana ilinin seçilmesinin nedenleri aşağıda belirtilmiştir:

- ❖ Sosyo-ekonomik açıdan farklı özelliklere sahip bireylerin bulunması
- ❖ Araştırmacının ulaşabileceği kitlenin bu ilde bulunmasının emek, zaman ve ekonomik açıdan kolay olması
- ❖ Bu bölgede daha önce buna benzer bir çalışmanın yapılmamış olması.

4.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Tezde basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. (Sencer, 1989). Bu araştırma Adana ilinde yaşayan 60 yaş ve üzeri yaşlı bireylere daha kolay ulaşabilmek amacıyla Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesine kayıtlı yaşlı bireylerle gerçekleştirilmiştir. Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesine kayıtlı 32.000 yaşlı birey araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan değişkenlerin nicel değişken olması ve evrenin 10.000'den büyük olması göz önünde alındığında, örneklem hacminin hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmıştır (Özdamar, 2003).

$$n = \frac{P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

Bu formülde n minimum örneklem hacmini, P evrendeki X'in gözlemlenme oranını, Q (1-P) X'in gözlenmeme oranını, Z_{α} α 'nın .05 olduğu değerine denk gelen 1.96 mutlak standart puanını, d ise örneklem hatasını veya etki büyüklüğünü ifade etmektedir. Bu çerçevede araştırmada, P= .50, Q = .50, Z_{α} =1,96 ve d = 0,03 alınarak aşağıdaki formül hesaplanmış;

$$n = \frac{(0,5) \cdot (0,5) \cdot (1,96)^2}{(0,03)^2}$$

ve n = 1067 olarak bulunmuştur.

Daha sonra 32.000 yaşlı bireyden 1067 katılımcıya ulaşmaya çalışılması hedeflenerek örneklem hatası 0,03 değerinde tutulmaya çalışılmıştır. Toplam 1328 katılımcıya ulaşılmış ancak 416 veri hatalı olduğu için araştırmadan çıkarılmış ve 912 anket değerlendirmeye alınarak

analize tabi tutulmuştur. Bu durumda örneklem hatası 0,0325 olmuştur. Bu sonuçlardan sonra araştırma sonuçlarının evrene genellenebilmesi için gereken yeterli sayıya ulaşılmıştır (n=912).

Katılımcıların “Ne kadar süredir akıllı telefon kullanıyorsunuz?” sorusu ile “Mobil interneti kullanmak günlük yaşamınızın ortalama ne kadarlık bölümünü kapsıyor?” sorusuna verdikleri cevaplar arasındaki tutarsızlıklar, katılımcının mobil internet kullanmasına rağmen “kullanım amacı ve sıklığı”, “Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori Ölçeği 2” sorularına cevap vermemiş olması araştırma kapsamı dışında bırakma kriterleridir. Bu kapsamda anket verileri değerlendirilmiş ve kriterleri karşılamayan 416 anket çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

Tablo 3. Türkiye ve Adana İlindeki 60 Yaş ve Üzerindeki Nüfusun Yaş Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı (TÜİK 2017)

Yaş Grubu	Cinsiyet	Türkiye	Adana	Yaş Grubu	Cinsiyet	Türkiye	Adana
60-64	Erkek	1.651.215	46.331	65-69	Erkek	1.188.986	32.148
	Kadın	1.720.023	47.294		Kadın	1.322.918	35.249
	Toplam	3.371.238	93.625		Toplam	2.511.904	67.397
70-74	Erkek	784.614	18.920	75-79	Erkek	533.757	11.984
	Kadın	952.653	23.325		Kadın	715.428	16.475
	Toplam	1.737.267	42.245		Toplam	1.249.185	28.459
80-84	Erkek	330.240	6.754	85-89	Erkek	152.317	3.089
	Kadın	471.436	10.134		Kadın	282.516	5.981
	Toplam	801.676	16.888		Toplam	434.833	9.070
90 +	Erkek	43.519	835	Genel Toplam	Erkek	4.684.648	120.061
	Kadın	117.001	2.453		Kadın	5.581.975	140.911
	Toplam	160.520	3.288		Toplam	10.266.623	260.972

Tablo 3’ten de anlaşılabacağı üzere Türkiye’de 60-64 yaş aralığı nüfus 3.371.238, 70-74 yaş aralığı nüfus 1.737.267, 65-69 yaş aralığı nüfus 2.511.904, 75-79 yaş aralığı nüfus 1.249.185, 80-84 yaş aralığı nüfus 801.676, 85-89 yaş aralığı nüfus 434.833, 90 ve daha fazla yaş aralığı nüfus 160.520, 60 yaş ve üzeri toplamda nüfus ise 10.266.623’ tür.

Adana ilinde ise 60-64 yaş aralığı nüfus 93.625, 70-74 yaş aralığı nüfus 42.245, 65-69 yaş aralığı nüfus 67.397, 75-79 yaş aralığı nüfus 28.459, 80-84 yaş aralığı nüfus 16.888, 85-89 yaş aralığı nüfus 9.070, 90 ve daha fazla yaş aralığı nüfus 3.288, 60 yaş ve üzeri toplamda nüfus ise 260.972’ dir. 60 yaş ve üzeri kadın yaşlılar Türkiye ve Adana’da erkek yaşlı nüfustan fazladır (Tablo 3).

4.3. VERİ TOPLAMA YÖNTEM VE ARAÇLARI

Veri toplama yöntemi olarak araştırmada anket formu kullanılmıştır. Anket formu Ek 1.’ de yer almaktadır. Anket formu yedi bölümden oluşmaktadır.

Anket formunun ilk bölümü olan demografik bilgiler kısmında katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, Algılanan gelir durumunu nasıl değerlendirdikleri, doktor tarafından teşhis edilmiş kronik bir rahatsızlıklarının bulunup bulunmadığı, sağlığını yaşıtlarına göre son 1 ay içinde nasıl tanımladıklarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde mobil internet kullanım, amaç ve sıklığına ilişkin bilgiler,

Üçüncü bölümde Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori Ölçeği 2,

Dördüncü bölümde Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu,

Beşinci bölümde Geriatrik Depresyon Ölçeği,

Altıncı bölümde Günlük Yaşam Aktiviteleri ve Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri bilgileri yer almaktadır.

4.3.1. Kişisel ve Demografik Bilgiler

Demografik bilgiler katılımcıların cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu, doktor tarafından teşhis edilmiş kronik bir rahatsızlığının olup olmadığı, sağlığının yaşıtlarına göre son bir ay içinde nasıl değerlendirdiğine ilişkin bilgileri sağlamaya yönelik ifadeler içermektedir.

4.3.2. Mobil İnternet Kullanım, Amaç ve Sıklığına İlişkin Bilgiler

Anket formunun bu bölümünde katılımcıların ne kadar süredir akıllı telefon kullandıkları, mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında veya kullanıma ilişkin sorun yaşadıklarında ne yapacakları, kimlerden yardım aldıkları, mobil interneti kullanmanın günlük yaşamlarının ortalama ne kadarlık bölümünü kapsadığı, mobil intereneti kullanmayı nereden/ kim vasıtasıyla öğrendikleri, mobil internet kullanmak için bir eğitim almak isteyip istemedikleri ve istiyorlarsa hangi konuda eğitim almak istedikleri bilgileri “mobil internet kullanımına ilişkin bilgiler” ile elde edilmek istenmiştir.

Bu araştırmada yaşlı bireylerin teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerinin analizinde mobil internet kullanımları esas alınmıştır. Bunun nedeni, mobil internetin günümüzde birçok teknolojik alete uyum sağlayabilen özellikte oluşu, teknoloji kabul modelini geliştiren Venkatesh ve diğerleri (2012) ile bu çalışmayı yaşlı bireylere uygulamış olan Macedo (2017) tarafından kullanılmış olmasıdır. Mobil internet kullanım amacı ve sıklığını saptamak için Venkatesh ve diğerleri (2012) ile Macedo’nun (2017) ve TÜİK’in

(2017) internet kullanım amacına ilişkin yapmış oldukları çalışmalarda kullandıkları amaçlar esas alınarak ölçüm formu düzenlenmiştir.

Tablo 5’te orijinal ölçekte kullanılan ifadeler, Venkatesh ve diğerleri (2012), Macedo (2017) tarafından yaşlılara uygulanmış ifadeler ile tezde kullanılmış ifadelerin karşılaştırması yer almaktadır.

Tablo 4. Venkatesh, Macedo Tarafından ve Bu Araştırmada Kullanılan Mobil İnterneti Kullanım Amacı ve Sıklığına İlişkin İfadeler

Venkatesh ve diğerleri (2012)	Macedo (2017)	Tezde Kullanılan İfadeler
a) SMS b) MMS c) Zil sesi ve logo indirme d) Java oyunları e) Web sitelerine göz atma f) Mobil e-posta	E-posta gönderme/alma Bilgi araştırma Rezervasyon (oteller, hizmetler) Bankacılık işlemleri Sağlık hakkında bilgi araştırma Haberler ve genel bilgiler Çevrim içi alışveriş Finansal işlemler Facebook Sohbet odaları	E-posta gönderme / alma Merak edilen bir konuda bilgi araştırmak Rezervasyon (oteller; hizmetler) Bankacılık işlemleri Sağlıkla ilgili bilgi araştırmak Haberler ve güncel konular İnternette alışveriş Mali işlemler Sosyal Medya kullanımı (facebook, tweeter vb.) Sohbet odaları
Sıklık düzeyi “hiçbir zaman” dan “günde birçok kez” e kadar derecelendirilmiştir. 7 li Likert kullanılmıştır. İfadeler Hong Kong’ ta sık kullanılan uygulamalar gözetilerek oluşturulmuştur.	Likert tipi değerlendirme	Sıklık düzeyi “hiçbir zaman” dan “günde birçok kez” e kadar derecelendirilmiştir. 7 li Likert Kullanılmıştır.

4.3.3. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori Ölçeği 2 ve Alt Boyutları

Teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin yapılmış çalışmalar ve ölçeklerin incelenmesinde Venkatesh ve diğerleri (2012) tarafından geliştirilen Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2 ölçeği (UTAUT 2) literatürde kabul görmüş ve Macedo (2017) tarafından yaşlılara uyarlanmıştır. Ölçek 34 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçek, performans beklentisi (4 madde), çaba/gayret beklentisi (4 madde), sosyal etki (3 madde), kolaylaştıran durumlar (4 madde), hazzal güdüleme (3 madde), fiyat değeri (3 madde), huy/ alışkanlık (4 madde), davranış eğilimi/davranışsal niyet/davranışsal yönelim (3 madde), kullanım amacı ve sıklığı (6 madde) olmak üzere 9 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçek 7’li Likert kullanılarak “1=Kesinlikle katılmıyorum, 7=Kesinlikle katılıyorum” şeklinde uygulanmıştır. Orijinal ölçeğe göre katılımcılar bu ölçekten en az 34 en fazla 238 puan alabilirler. Puan arttıkça katılımcıların teknoloji kabul ve kullanım düzeyleri artmaktadır. Venkatesh ve diğerlerinin (2012) tespitlerine

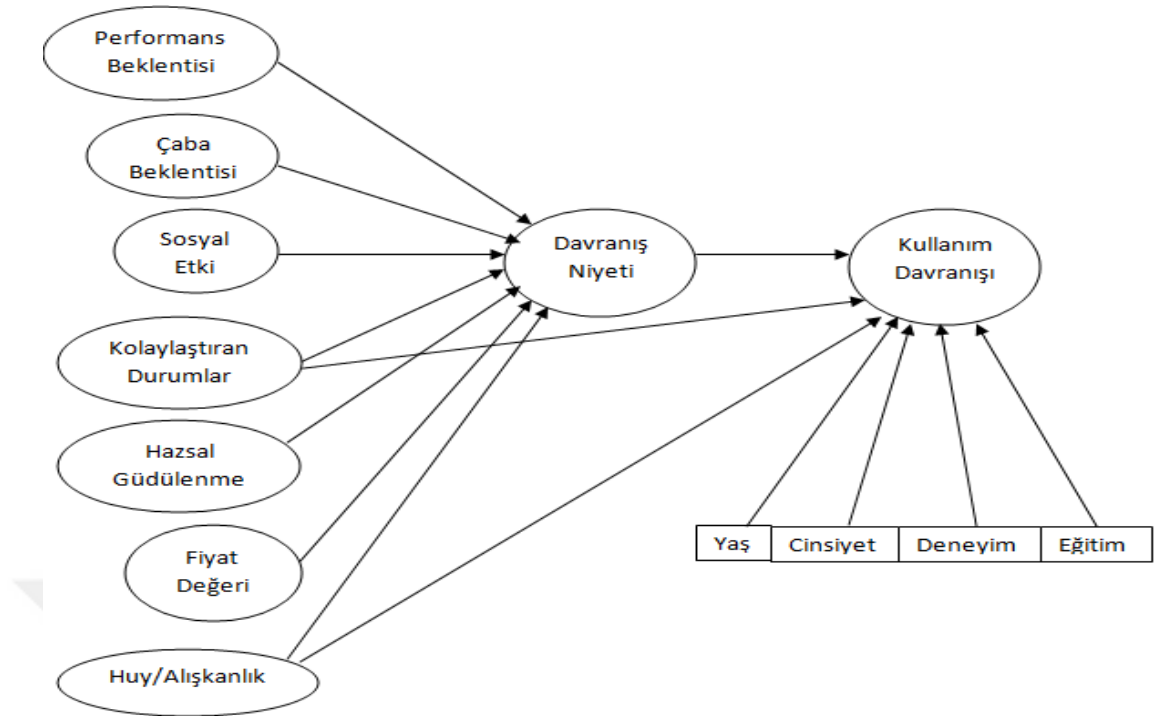
göre ölçeğin Cronbach'ın Alpha iç tutarlık katsayısı .70' in üzerindedir. Ölçeğin orijinal yapısı Tablo 5' de gösterilmektedir.

Tablo 5. Venkatesh ve Diğerlerinin (2012) Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin 2. Teorisinin Orijinal Faktör Yapısı ve İfadeleri

Ölçeğin Orijinal Faktör Yapısı	Ölçeğin Orijinal İfadeleri
Performans Beklentisi	PB1. Günlük yaşamımda mobil interneti kullanmanın faydalı olduğunu düşünüyorum. PB2. Mobil interneti kullanmak, benim için önemli olan şeylere ulaşma şansımı artırıyor. PB3. Mobil interneti kullanmak işlerimi daha çabuk bitirmemi sağlıyor. PB4. Mobil interneti kullanmak verimliliğimi artırıyor.
Çaba Beklentisi	ÇB1. Mobil internetin nasıl kullanacağını öğrenmek benim için kolaydır. ÇB2. Mobil internetle olan etkileşimim açık ve anlaşılabilir. ÇB3. Mobil internet kullanımını kolay buluyorum. ÇB4. Mobil interneti kullanmada ustalaşmak benim için kolaydır.
Sosyal Etki	SE1. Benim için önemli olan kişiler mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor. SE2. Davranışlarımı etkileyen insanlar, mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor. SE3. Düşüncelerine değer verdiğim kişiler, mobil interneti kullanmamı tercih ediyor.
Kolaylaştıran Durumlar	KD1. Mobil interneti kullanmak için gerekli kaynaklarım var. KD2. Mobil interneti kullanmak için gerekli bilgiye sahibim. KD3. Mobil internet/telefonum kullandığım diğer teknolojik aletlerle uyumludur. KD4. Mobil internetin kullanımında zorluklarla karşılaştığımda başkalarından yardım alabilirim.
Hazsal Güdüleme	HG1. Mobil interneti kullanmak eğlencelidir. HG2. Mobil interneti kullanmak keyif verir. HG3. Mobil interneti kullanmak çok eğlendiricidir.
Fiyat Değeri	FD1. Mobil internet için ödenen fiyat uygundur. FD2. Mobil internet için verilen paraya değer. FD3. Mobil internet kullanımı sonucu ödenen fiyata göre iyi bir hizmet sağlamaktadır.
Alışkanlık	A1. Mobil internetin kullanımı benim için bir alışkanlık haline geldi. A2. Mobil internetin kullanımının bağımlısı oldum. A3. Mobil interneti kullanmak zorundayım.
Davranışsal Niyet	DN1. Mobil interneti gelecekte de kullanmayı devam ettirme düşüncesindeyim. DN2. Mobil interneti günlük yaşamımda her zaman kullanmaya çalışacağım. DN3. Mobil interneti sıkça kullanmaya devam etmeyi planlıyorum.
Kullanım Amacı	a) SMS b) MMS c) Zil sesi ve logo yükleme d) Java oyunları e) web sayfası arama f) Mobil e-posta

Kaynak: Venkatesh ve diğerleri (2012)

Bu ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirliği Yılmaz ve Kavanoz (2017) tarafından yaşları 18 ila 47 arasında değişen 723 öğrenci ile test edilmiş, uyum değerleri ($X^2 = 2054.800$, $p = .000$, $Sd = 722$; $NFI = 0.868$; $SRMR = 0.048$) kabul edilebilir olarak bulunmuş, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasının Cronbach'ın Alpha değerleri performans beklentisi: .92; çaba beklentisi: .89; sosyal etki: .87; kolaylaştıran durumlar: .82; hazsal güdüleme: .93; fiyat değeri: .76; alışkanlık: .83; davranışsal niyet: .89 ve toplam .97 olarak ölçülmüştür. Orijinal ölçek soruları mobil internet kullanımına göre uyarlanmıştır. Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2 kaynak modeli şekil 1'de gösterilmiştir. Bu modelde Venkatesh ve diğerleri (2012) davranış niyetinin kullanım davranışı üzerinde etkisi olduğunu ortaya koymuş ve model bu şekilde ortaya çıkmıştır.

Şekil 1. Teknoloji Kabulü ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori 2 Kaynak Model

Kaynak: Venkatesh ve diğerleri (2012)

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Performans Beklentisi Alt Boyutu

Performans beklentisi, bir kişinin teknolojik sistemi kullanmasının, kendisinin iş performansında kazanç elde etmesine yardım edeceğine inanma derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 447). Bu bölümdeki ifadeler Venkatesh ve diğerlerinden (2003) uyarlanmıştır. 7’ li Likert kullanılmıştır. En az 3, en fazla 28 puan alınabilir. Puan arttıkça performans beklentisi düzeyi de artmaktadır.

Çaba/Gayret Beklentisi Alt Boyutu

Çaba beklentisi, teknolojik sistemin kullanımıyla ilgili kolaylık derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003: 450). Bu bölümdeki ifadeler Venkatesh ve diğerlerinden (2003) uyarlanmıştır. 7’ li Likert kullanılmıştır. En az 4, en fazla 28 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internetin kullanımına ilişkin çaba beklentisi de artmaktadır.

Sosyal Etki Alt Boyutu

Sosyal etki, bir kişinin, önemli gördüğü kişilerin yeni teknolojik bir sistemi kullanması gerektiğine inanma derecesini ölçer (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 451). Bu bölümdeki ifadeler Venkatesh ve diğerlerinden (2003) uyarlanmıştır. 7' li Likert kullanılmıştır. En az 3, en fazla 21 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internet kullanımının sosyal etkisi de artmaktadır.

Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu

Kolaylaştıran durumlar, bireyin teknolojik sistemin kullanımını desteklemek için bir örgütsel ve teknik altyapının mevcut olduğuna inanma derecesidir (Venkatesh ve diğerleri, 2003, s. 453). Bu bölümdeki ifadeler Venkatesh ve diğerlerinden (2003) uyarlanmıştır. 7' li Likert kullanılmıştır. En az 4, en fazla 28 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internet kullanımı için gerekli teknik alt yapıya sahip olma durumu da artmaktadır.

Hazsal Güdüleme Alt Boyutu

Hazsal güdüleme, teknoloji kullanımının keyif ve eğlence olarak algılanma düzeyini ölçer (Brown ve Venkatesh, 2005). Teknoloji kullanıcılarının aynı zamanda birer tüketici oldukları göz önünde bulundurularak UTAUT' a eklenmiştir. Bu bölümdeki ifadeler Kim, Malhotra ve Narasimhan' dan (2005) uyarlanmıştır. 7' li Likert kullanılmıştır. En az 3, en fazla 21 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internet kullanımından dolayı duyulan hazsal güdüleme de artmaktadır.

Fiyat Değeri Alt Boyutu

Pazarlama araştırmasında, parasal maliyet/fiyat genellikle, ürünlerin veya hizmetlerin algılanan değerini belirlemek için ürün veya hizmetlerin kalitesiyle birlikte değerlendirilir (Zeithaml, 1988). Fiyat değeri, tüketicilerin teknolojik uygulamaların algılanan yararları ile bunların kullanımı ile ilgili parasal maliyeti arasındaki bilişsel değişim düzeyini ölçer (Dodds ve diğerleri, 1991). Bu bölümdeki ifadeler Dodds ve diğerlerinden (1991) uyarlanmıştır. 7' li Likert kullanılmıştır. En az 3, en fazla 21 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internet kullanımının parasal değeri de artmaktadır.

Huy/ Alışkanlık Alt Boyutu

Alışkanlık, öğrenme nedeniyle insanların davranışları otomatik olarak gerçekleştirme eğilimi olarak tanımlanmıştır (Limayem ve diğerleri, 2007). Bu bölümdeki ifadeler Limayem ve Hirt'

ten (2003) uyarlanmıştır. 7' li Likert kullanılmıştır. En az 4, en fazla 28 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internet kullanım alışkanlıkları da artmaktadır.

Davranış Eğilimi/Davranışsal Niyet/Davranışsal Yönelim Alt Boyutu

Davranışsal niyet, bireyin hedef davranışın gerçekleştirilmesi hakkında olumlu ya da olumsuz duyguları ölçer (değerlendirici etkiler) (Fishbein ve Ajzen, 1975, s. 216). Bu bölümdeki ifadeler Venkatesh ve diğerlerinden (2003) uyarlanmıştır. 7' li Likert kullanılmıştır. En az 3, en fazla 21 puan alınabilir. Puan arttıkça mobil internet kullanımına ilişkin davranışsal yönelim de artmaktadır.

4.3.4. Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu

Bu araştırmada yaşlıların başarılı yaşlanma davranışını ölçmek amacıyla Başarılı Yaşlanma Ölçeği kullanılmıştır. Başarılı Yaşlanma Ölçeği 2009 yılında Reker (2009) tarafından geliştirilmiş olup ölçeğin Türkçe versiyonu Hazer ve Özsungur (2017a) tarafından yapılmıştır. BYÖ “sağlıklı yaşam biçimi” (3 madde) ve “sorunlarla mücadele etme” (7 madde) olmak üzere 2 alt boyut ve 10 sorudan oluşmaktadır. Ölçekteki her bir ifade 1' den 7' ye kadar puanlanmış (1=Kesinlikle katılmıyorum; 7=Kesinlikle katılıyorum) 7'li Likert tipte bir ölçektir. Katılımcılar bu ölçekten en az 10 en fazla 70 puan alabilirler. Puan arttıkça katılımcıların başarılı yaşlanma durumları da artmaktadır

Sağlıklı yaşam biçimi alt boyutundan katılımcılar en az 3, en fazla 21 puan alınabilir. Puan arttıkça yaşlıların başarılı yaşlanmaya ilişkin sağlıklı yaşam biçimini kabul etmeleri de artmaktadır.

Sorunlarla mücadele etme alt boyutu hayata bağlılık ve uyumsal başa çıkma faktörlerinden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan katılımcılar en az 7, en fazla 49 puan alınabilir. Puan arttıkça yaşlıların başarılı yaşlanmaya ilişkin sorunlarla mücadele etme düzeyi de artmaktadır.

Orijinal ölçeğin boyutlarının Cronbach'ın Alpha değerleri şu şekildedir: sağlıklı yaşam biçimi faktörü (4 madde) .72, uyumsal başa çıkma (4 madde) .73, hayata bağlılık (5 madde) .75'tir. Başarılı Yaşlanma Ölçeğinin (13 madde) Cronbach'ın Alpha değeri ise .84' tür (Reker, 2009). Ölçeğin Türkçe versiyonu (BYÖ) için Cronbach'ın Alpha iç tutarlık katsayısı .85, sağlıklı yaşama biçimi alt boyutu için birleşik güvenilirlik katsayısı .833, sorunlarla mücadele etme alt boyutu için .928 olarak rapor edilmiştir (Hazer ve Özsungur, 2017a). Bu çalışmada Cronbach'ın Alpha iç tutarlık katsayısı sağlıklı yaşama biçimi alt boyutu için .79, sorunlarla mücadele etme alt boyutu için .92 ve başarılı yaşlanma Türkçe versiyonu için .87 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada ölçeğin Türkçe versiyonuna ait ifadeler ve alt boyutları tablo 6' da verilmektedir.

Tablo 6. Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Alt Boyutları ve İfadeleri

Faktör	İlgili Maddeler
Sağlıklı Yaşam Biçimi	Madde 5: Hastalık ve sakatlıklardan uzak kalmak için elimden geleni yapıyorum. Madde 6: Yaşlandıkça bedenimi ve zihnimi iyi bir şekilde korumaya çalışıyorum. Madde 10: Sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını kazanmak için çabalıyorum.
Sorunlarla Mücadele Etme	Madde 1: İşler eskiden olduğu gibi gitmediğinde, aynı sonuca ulaşana kadar başka yollar denemeye devam ederim. Madde 2: Zor zamanlarda durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya gayret gösteririm. Madde 3: Üretken faaliyetler sayesinde yaşama aktif olarak bağlıyım. Madde 4: Mümkün olduğunca uzun süre bağımsız kalmak için çabalıyorum. Madde 7: Düzenli sosyal ilişkiler sayesinde yaşama aktif şekilde bağlıyım. Madde 8: Benim için önemli olan hedeflere ulaşmak için her türlü çabayı gösteriyorum. Madde 9: Yoluma ne çıkarsa çıksın, baş edebilirim.
Likert Türü	İfadeler
7 li Likert	Kesinlikle katılıyorum = 7 Katılıyorum = 6 Kısmen katılıyorum = 5 Kararsızım = 4 Kısmen katılmıyorum = 3 Katılmıyorum = 2 Kesinlikle katılmıyorum = 1

4.3.5. Geriatrik Depresyon Ölçeği

Araştırmada yaşlıların depresyon düzeyini belirlemek için Sheikh ve Yesavage (1986) tarafından geliştirilmiş ve Türkçe geçerlik ve güvenilirliği Durmaz ve diğerleri (2018) tarafından yapılmış olan 15 soruluk kısa form kullanılmıştır. Ölçekteki her bir ifade “evet” ve “hayır” olmak üzere iki yanıt içermektedir. Her sorunun cevabında yer alan “evet” ve “hayır” ifadelerine verilen puanlar “0” ve “1” olmak üzere değişiklik göstermektedir. Bir katılımcı bu ölçekten en fazla 15 en az 0 puan alabilir. Puan arttıkça depresyon düzeyi de artmaktadır. Geriatrik depresyon formuna göre 0-4 arası puan depresyon olmadığını, 5-8 arası puan hafif depresyon, 9-11 arası puan orta düzey depresyon, 12-15 arası puan ise şiddetli depresyon düzeyini göstermektedir. Durmaz ve diğerleri (2018) ölçeğin Cronbach’ın Alpha değerini .920 olarak ölçmüşlerdir. Mevcut araştırmanın tespit edilen Cronbach’ın Alpha değeri ise .914’ tür.

4.3.6. Günlük Yaşam ve Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri

Araştırmada yaşlıların fonksiyonel kapasitelerini değerlendirmek için Katz Günlük Yaşam Aktiviteleri (GYA) (1970) ve Lawton-Brody Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri (EGYA) (1969) ölçekleri kullanılmıştır.

Katz GYA; banyo yapma, giyinme, tuvalete gitme, yataktan transfer, ürinerfeka kontrol ve yemek yeme gibi temel GYA seviyesini ölçmek için oluşturulmuştur. Bu ölçek, bağımsız: 3, yarı bağımlı: 2, tam bağımlı: 1 puan olmak üzere 3 farklı cevap içermektedir. Bir katılımcı en az

6 en fazla 18 puan alabilir. 6 puan bireyin günlük yaşam aktivitelerinde bağımlı olduğunu, 7-12 puan aralığı yarı bağımlı olduğunu, 13-18 puan aralığı ise bağımsız olduğunu göstermektedir. Ölçek puanının artışı bağımsızlık düzeyinin yükseldiğini göstermektedir.

Lawton ve Brody (1969) tarafından geliştirilmiş olan enstrümental günlük yaşam aktiviteleri ölçeği toplam 8 ifadeden oluşmakta ve bağımsız: 3, yarı bağımlı: 2, tam bağımlı: 1 puan olmak üzere 3 farklı cevap içermektedir. Bir katılımcı en az 8 en fazla 24 puan alabilir. 8 ifadeden oluşan bu ölçek bireyin telefon edebilme, alış-veriş yapma, yemek hazırlayabilme, ev işleri yapabilme, çamaşır yıkayabilme, ulaşım araçlarına binebilme, kendi ilacını içebilme, parayı idare edebilme durumlarını ölçmektedir. 0-8 puan aralığı katılımcının enstrümental günlük yaşam aktivitelerinde bağımlı olduğunu, 9-16 puan aralığı yarı bağımlı olduğunu, 17-24 puan aralığı ise bağımsız olduğunu göstermektedir. Ölçek puanının yükselmesi bağımsızlık derecesinin arttığını göstermektedir.

4.4. ANKET FORMUNUN UYGULANMASI

Anket uygulanmadan önce Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü Senato Etik Komisyonu'ndan 06.03.2018 (Ek 2) ve Adana Valiliği İl Dernekler Müdürlüğü'nden 10.04.2018 tarihinde (Ek 5) gerekli izinler alınmıştır.

Anket 2018 yılının Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesine kayıtlı 60 yaş ve üzeri 912 yaşlı bireyle yapılmıştır. Anket formu yüz-yüze görüşme şeklinde uygulanmıştır. Uygulama öncesinde gönüllü katılım formu (araştırmanın konusu ve amacı, araştırmacıya ilişkin bilgiler, görüşme hakkında temel bilgiler, katılımın gönüllülük esasına dayandığı) katılımcılar tarafından okunup imzalanmıştır. Anketin uygulanmasını istemeyen katılımcılara anket uygulanmamıştır. Anket formunun cevaplama süresi her bir katılımcı için ortalama otuz beş dakika sürmüştür.

4.5. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ANALİZİ

Katılımcılara ait demografik ve mobil internet kullanımına ilişkin bilgilerle ilgili sayı ve yüzdeler ile çapraz tablolardan yararlanılmıştır. Veri toplama araçlarından elde edilen yanıtlar kodlanarak SmartPLS 2.0 M3 paket programına girilmiştir. Geçerlik çalışması kapsamında keşfedici faktör analizi yapılmıştır.

4.4.1. Verilerin Analiz İçin Hazırlanması ve Sayıtların İncelenmesi

Verilerin analiz için hazırlanması ve sayıtların incelenmesinde kayıp değerler, uç değerler, çoklu bağlantı ve normal dağılım analizleri gerçekleştirilmiştir. Bu analizlere Ek 9.'da yer verilmiştir.

4.4.2. Varyans Analizi

Teknoloji kabul modelinin alt boyutlarından “davranışsal niyet”, “alışkanlık”, “fiyat değeri”, “hazsal güdüleme”, “sosyal etki”, “kolaylaştıran durumlar”, “çaba beklentisi”, “performans beklentisi”, “kullanma sıklığı” ile demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu, algılanan son bir ay sağlık durumu) arasındaki anlamlı farklılıklar varyans analizi ile incelenmiştir. Başarılı yaşlanmanın alt boyutlarından “sağlıklı yaşama biçimi”, “sorunlarla mücadele etme” ile demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu, algılanan son bir ay sağlık durumu) arasında anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı varyans analizi ile saptanmıştır.

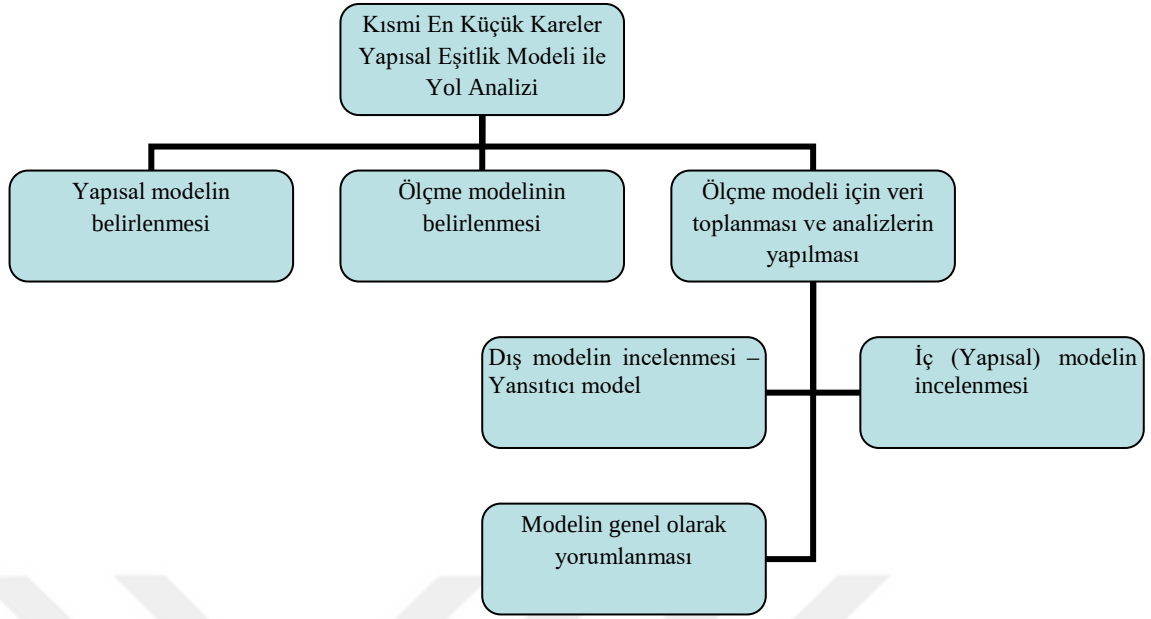
4.4.3. Kümeleme Analizi

Bu araştırmada kümeleme analizi, katılımcıların ayrı ayrı günlük yaşam aktiviteleri ve enstrümental günlük yaşam aktivitelerini kendi içlerinde bağımlı, yarı bağımsız ve tam bağımsız gibi gruplara ayırmak için kullanılmıştır.

4.4.4. Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli ile Yol Analizi ve İzlenen Adımlar

Bu araştırmada Kısmi En Küçük Kareler (KEKK) yapısal eşitlik modeli ile yol analizi yapılmıştır. Analiz için SmartPLS 2.0 M3 yazılımı kullanılmıştır. Bu araştırmada kuramsal ilişkiyi keşfetme amacı güdüldüğü için KEKK tercih edilmiştir.

Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli ile Yol Analizinde yapısal model ve ölçme modeli belirlenmiş, ölçme modeli için veriler toplanarak analizler gerçekleştirilmiş ve yorumlanmıştır. Şekil 2’de izlenen adımlar genel hatlarıyla gösterilmektedir (Hair ve diğerleri, 2016).

Şekil 2: Kısmi En Küçük Kareler Yapısal Eşitlik Modeli ile Yol Analiz Süreci

4.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu araştırmada aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

- Yaşlı bireylerin teknoloji kabul ve kullanımını hangi demografik değişkenler etkiler?
- Başarılı yaşlanmayı hangi demografik değişkenler etkiler?
- Teknoloji kabul ve kullanım ile başarılı yaşlanma arasındaki ilişki nedir?

Bu sorular ışığında araştırmada aşağıdaki hipotezler test edilecektir:

H1.Teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1a.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1b.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1c.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan sosyal etki, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1d.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan hazzal güdüleme, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1e.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan fiyat değeri, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1f.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H1g.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H2.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar, teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H3.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık, teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H4.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan davranış niyeti, teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5.Teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri başarılı yaşlanmanın alt bileşenlerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5a.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5b.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5c.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan sosyal etki başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5d.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan hazzal güdüleme başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5e.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan fiyat değeri başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5f.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5g.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5h.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan davranış niyeti başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5i.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kullanma davranışı başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5j.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5k.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5l.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan sosyal etki başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5m.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan hazzal güdüleme başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5n.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan fiyat değeri başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5o.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5p.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5r.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan davranış niyeti başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H5s.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kullanma davranışı başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

H6.Teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6a.Davranışsal Niyet ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6aa.Cinsiyet

H6ab.Yaş

H6ac.Medeni Durum

H6ad.Eğitim Düzeyi

H6ae.Çalışma Durumu

H6af.Yaşama Biçimi

H6ag.Algılanan gelir durumu

H6ah.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6b.Alişkanlık ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6ba.Cinsiyet

H6bb.Yaş

H6bc.Medeni Durum

H6bd.Eğitim Düzeyi

H6be.Çalışma Durumu

H6bf.Yaşama Biçimi

H6bg.Algılanan gelir durumu

H6bh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6c.Fiyat Değeri ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6ca.Cinsiyet

H6cb.Yaş

H6cc.Medeni Durum

H6cd.Eğitim Düzeyi

H6ce.Çalışma Durumu

H6cf.Yaşama Biçimi

H6cg.Algılanan gelir durumu

H6ch.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6d.Hazsal Güdüleme ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6da.Cinsiyet

H6db.Yaş

H6dc.Medeni Durum

H6dd.Eğitim Düzeyi

H6de.Çalışma Durumu

H6df.Yaşama Biçimi

H6dg.Algılanan gelir durumu

H6dh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6e.Sosyal Etki ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6ea.Cinsiyet

H6eb.Yaş

H6ec.Medeni Durum

H6ed.Eğitim Düzeyi

H6ee.Çalışma Durumu

H6ef.Yaşama Biçimi

H6eg.Algılanan gelir durumu

H6eh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6f.Kolaylaştıran Durumlar ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6fa.Cinsiyet

H6fb.Yaş

H6fc.Medeni Durum

H6fd.Eğitim Düzeyi

H6fe.Çalışma Durumu

H6ff.Yaşama Biçimi

H6fg.Algılanan gelir durumu

H6fh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6g.Çaba beklentisi ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6ga.Cinsiyet

H6gb.Yaş

H6gc.Medeni Durum

H6gd.Eğitim Düzeyi

H6ge.Çalışma Durumu

H6gf.Yaşama Biçimi

H6gg.Algılanan gelir durumu

H6gh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H6h.Performans Beklentisi ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H6ha.Cinsiyet

H6hb.Yaş

H6hc.Medeni Durum

H6hd.Eğitim Düzeyi

H6he.Çalışma Durumu

H6hf.Yaşama Biçimi

H6hg.Algılanan gelir durumu

H6hh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H7.Başarılı yaşlanmanın alt bileşenleri ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H7a.Sağlıklı Yaşam Biçimi ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H7aa.Cinsiyet

H7ab.Yaş

H7ac.Medeni Durum

H7ad.Eğitim Düzeyi

H7ae.Çalışma Durumu

H7af.Yaşama Biçimi

H7ag.Algılanan gelir durumu

H7ah.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

H7b.Sorunlarla Mücadele Etme ile sosyo-demografik değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H7ba.Cinsiyet

H7bb.Yaş

H7bc.Medeni Durum

H7bd.Eğitim Düzeyi

H7be.Çalışma Durumu

H7bf.Yaşama Biçimi

H7bg.Algılanan gelir durumu

H7bh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu

4.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma Adana ilinde yaşayan Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesine kayıtlı 60 yaş ve üzeri yaşlı bireyler ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama işlemi esnasında katılımcılara verilerin gizli tutulacağı konusunda gerekli bilgi verilmiştir. Katılımcıya katılım konusunda herhangi bir zorlayıcı davranışta bulunulmamış, ankete katılımdan çekilebileceği kendisine bildirilmiştir. Ancak bilişsel süreçte yaşanabilecek olası düşünce değişimleri, günlük yaşantıda gerçekleşmiş olayların etkisi altında kalma, ailenin etkileri, sosyal ve kültürel etkiler, fiziksel ve sağlık engelleri verilecek cevaplarda farklılıklar yaratabilmektedir. Bilişsel ve çevresel faktörler araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Bu sınırlılık nedeniyle 416 verinin hatalı olduğu tespit edilmiş ve araştırmadan çıkarılmıştır.

Araştırmanın Adana ili ve Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesi ile sınırlı tutulması, farklı coğrafi ve kültürel özelliklere sahip katılımcılara ulaşmayı ve araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Ayrıca, TÜİK (2017) verilerine göre 60 yaş ve üzeri kadın yaşlılar Türkiye ve Adana’da erkek yaşlı nüfustan fazladır (Tablo 3). Araştırmanın Türkiye Emekliler Derneği’nde yapılmış olmasından ve derneğe kayıtlı emekli olan erkek sayısının kadın sayısına göre fazla olmasından dolayı, katılımcılarda erkek sayısının kadınlara göre fazla oluşu (%57,5 erkek; %42,5 kadın) başka bir sınırlılıktır.

5. BÖLÜM

BULGULAR

5.1.ÖRNEKLEMİ TANITICI BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan yaşlıların cinsiyet, yaş, medeni durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan gelir durumu ve algılanan son bir aylık sağlık durumuna ilişkin bulgular ile katılımcıların geriatrik depresyon düzeyi, günlük yaşam ve enstrumental günlük yaşam aktivitelerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

5.1.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular tablo 7.'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Özellik	Sayı	%
Cinsiyet	Erkek	524	57,5
	Kadın	388	42,5
Yaş	60-65	442	48,5
	66-71	312	34,2
	72-77	94	10,3
	78-83	53	5,8
	84 ve üzeri	11	1,2
Medeni durum	Bekâr	82	9,0
	Evli	543	59,5
	Boşanmış	78	8,6
	Dul	209	22,9
Eğitim düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	26,4
	Ortaokul mezunu	196	21,5
	Lise mezunu	259	28,4
	Üniversite ve üstü mezunu	216	23,7
Çalışma durumu	Tam gün (Emekli)	429	47,0
	Yarım gün (emekli)	89	9,8
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	42,0
	Diğer	11	1,2
Yaşama biçimi	Tek başına	270	29,6
	Eşi ile	335	36,7
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	31,5
	Diğer	20	2,2
Algılanan gelir durumu	Düşük	180	19,8
	Orta	635	69,6
	Yüksek	97	10,6
Algılanan Son bir ay sağlık durumu	Çok iyi	92	10,1
	İyi	387	42,4
	Orta	374	41,0
	Kötü	53	5,8
	Çok kötü	6	0,7

Araştırmaya katılan katılımcıların %57,5'i erkek, %42,5'i ise kadındır. Katılımcıların %48,5'ini 60-65 yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır. 84 ve üzeri yaş grubundaki katılımcılar ise

%1,2'dir. Katılımcıların %59,5'i "evli" olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma kapsamına alınan yaşlıların %28,4 ünün lise mezunu, %26,4'ünün ilkökul ve daha az eğitim düzeyinde, %23,7 sinin üniversite ve üstü, % 21,5 inin ise ortaokul mezunu oldukları saptanmıştır. Katılımcıların %89'u emekli olduğunu ve çalışmadıklarını bildirmişlerdir. Katılımcıların %36,7'si eşleri ile, %31,5'i aile üyeleri ile birlikte, %29,6'sı ise tek başlarına yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yaşlıların %69,6'sı algılanan gelir durumlarını orta olarak açıklamışlardır. Algılanan son bir aylık sağlık durumları sorulduğunda ise %42,4' ü iyi olduğunu %41'i ise orta düzeyde olduklarını belirtmişlerdir (Tablo 7).

5.1.2. Katılımcıların Geriatrik Depresyon Düzeyi

Geriatrik depresyon ölçeği kısa formunun puan ortalaması 1,83($\pm 3,32$) olarak tespit edilmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Geriatrik Depresyon Ölçeği Frekans, Genel Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Geriatrik Depresyon	Ort.	ss.	Cevap	Puan	Sayı	%
1. Temel olarak yaşamdan zevk alıyor musunuz?	,0625	,24219	Evet	0	854	93,6
			Hayır	1	58	6,4
2. Aktivitelerinizin ve ilgilerinizin çoğundan uzaklaştınız mı?	,1316	,33822	Hayır	0	792	86,8
			Evet	1	120	13,2
3. Hayatınızın boş olduğunu düşünüyor musunuz?	,1031	,30422	Hayır	0	818	89,7
			Evet	1	94	10,3
4. Çoğunlukla canınız sıkılır mı?	,1436	,35092	Hayır	0	781	85,6
			Evet	1	131	14,4
5. Çoğu zaman moraliniz iyi midir?	,1206	,32586	Evet	0	802	87,9
			Hayır	1	110	12,1
6. Kendinize kötü bir şeyler olacağını düşünerek korkar mısınız?	,1535	,36068	Hayır	0	772	84,6
			Evet	1	140	15,4
7. Çoğunlukla kendinizi mutlu hisseder misiniz?	,1206	,32586	Evet	0	802	87,9
			Hayır	1	110	12,1
8. Sıklıkla kendinizi yardıma muhtaç hisseder misiniz?	,1107	,31399	Hayır	0	811	88,9
			Evet	1	101	11,1
9. Dışarı çıkmak veya yeni şeyler yapmak yerine evde mi oturmayı tercih edersiniz?	,1579	,36484	Hayır	0	768	84,2
			Evet	1	144	15,8
10. Hafızanızla ilgili olarak, çoğu kişiden daha fazla mı probleme sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?	,1206	,32586	Hayır	0	802	87,9
			Evet	1	110	12,1
11. Şu an hayatta olduğunuz için mutlu musunuz?	,1075	,30986	Evet	0	814	89,3
			Hayır	1	98	10,7
12. Son zamanlarda kendinizi değersiz olarak hissediyor musunuz?	,1217	,32713	Hayır	0	801	87,8
			Evet	1	111	12,2
13. Enerji dolu musunuz?	,1327	,33941	Evet	0	791	86,7
			Hayır	1	121	13,3
14. Durumunuzun ümitsiz olduğunu mu düşünüyorsunuz?	,1086	,31125	Hayır	0	813	89,1
			Evet	1	99	10,9
15. Çoğu kişinin sizden daha iyi durumda mı olduğunu düşünüyorsunuz?	,1371	,34410	Hayır	0	786	86,2
			Evet	1	126	13,8
Geriatrik Depresyon Ölçeğine İlişkin Genel Ortalama (min. 0- maks. 15)	1,83	3,32	Hayır	0-1	8441	61,70
			Evet	0-1	5239	38,30

Katılımcıların %82,2' sinin depresyonda olmadıkları, %10,4'ünün “hafif depresyon”, % 5,8'inin “orta düzey depresyon”, %1,5'inin ise “şiddetli depresyon” da olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Katılımcıların Depresyon Düzeylerine Göre Dağılımı

Depresyon Düzeyi	Sayı	%
Depresyon Yok (0-4 puan aralığı)	750	82,2
Hafif Depresyon (5-8 puan aralığı)	95	10,4
Orta Düzey Depresyon (9-11 puan aralığı)	53	5,8
Şiddetli Depresyon (12-15 puan aralığı)	14	1,5

5.1.3. Katılımcıların Günlük Yaşam Aktiviteleri

Katılımcı bireylerin günlük yaşam aktiviteleri (GYA) puan ortalaması 16,88 (min.6-max.36), standart sapma 3,30 olarak ölçülmüştür. Katılımcıların en yüksek ortalama sahip günlük yaşam aktivitesi “tuvalete gitme” (ort. 2,84; $\pm 1,12$), en düşük ortalama ise “banyo yapabilme durumu” (ort. 2,79; $\pm,54$), “giyinme durumu” dur (ort. 2,79; $\pm,51$).

Tablo 10. Katılımcıların Günlük Yaşam Aktiviteleri Düzeyine İlişkin Madde ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları

Günlük Yaşam Aktiviteleri	Ort	ss
Banyo yapabilme durumu	2,79	,54
Giyinme durumu	2,79	,51
Tuvalete gitme	2,84	1,12
Hareket durumu (Transfer, yataktan odaya vb.)	2,82	1,12
Kontinans durumu (idrar kaçırma, tutamama)	2,82	1,12
Yemek yeme	2,82	,48
GYA Ölçeğine ilişkin Genel Ortalama (min. 6- maks. 36)	16,88	3,30

Tablo 11’de çalışmaya alınan yaşlıların GYA’ya göre bağımlılık oranları verilmiştir. Buna göre katılımcıların %88,6’sının günlük yaşam aktiviteleri düzeyinin “bağımsız”, %8,7’sinin “yarı bağımlı” ve %2,7’sinin ise “tam bağımlı” oldukları tespit edilmiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Katılımcıların Günlük Yaşam Aktivitelerine İlişkin Bağımlılık Oranları

Günlük Yaşam Aktiviteleri Düzeyi	Sayı	%
Bağımsız	808	88,6
Yarı Bağımlı	79	8,7
Tam Bağımlı	25	2,7

5.1.4. Katılımcıların Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri

Katılımcı bireylerin enstrümental günlük yaşam aktiviteleri (EGYA) puan ortalaması 21,51 (min.6-max.48), standart sapma 5,01 olarak ölçülmüştür. Katılımcıların en yüksek ortalama sahip enstrümental günlük yaşam aktivitesi “Kendi ilacını içebilme durumu” (ort. 2,79; $\pm 1,52$), en düşük ortalama ise “Ev işlerini yapabilme durumu”dur (ort. 2,56; $\pm 0,66$).

Tablo 12. Katılımcıların Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri Düzeyine İlişkin Madde ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları

Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri	Ort	ss
Telefon edebilme durumu	2,76	,53
Alış-veriş yapma durumu	2,64	,62
Yemek hazırlayabilme durumu	2,68	1,53
Ev işlerini yapabilme durumu	2,56	,66
Çamaşır yıkayabilme durumu	2,65	1,55
Ulaşım araçlarına binebilme durumu	2,66	,62
Kendi ilacını içebilme durumu	2,79	1,52
Parasını idare edebilme durumu	2,77	1,15
EGYA Ölçeğine ilişkin Genel Ortalama (min. 6- maks. 48)	21,51	5,01

Çalışmaya alınan yaşlıların EGYA’ ya göre bağımlılık oranları tablo 13’te verilmiştir. Buna göre katılımcıların %85,1’inin enstrümental günlük yaşam aktiviteleri düzeyinin “bağımsız”, %11,7’sinin “yarı bağımlı” ve %3,2’sinin ise “tam bağımlı” oldukları tespit edilmiştir (Tablo13).

Tablo 13. Katılımcıların Enstrümental Günlük Yaşam Aktivitelerine İlişkin Bağımlılık Oranları

Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri Düzeyi	Sayı	%
Bağımsız	776	85,1
Yarı Bağımlı	107	11,7

Tam Bağımlı	29	3,2
-------------	----	-----

5.2. KATILIMCILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIM, AMAÇ VE SIKLIĞINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde yaşlıların ne kadar süredir akıllı telefon kullandıkları, mobil internet kullanımında karşılaştıkları sorunların neler olduğu, mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında veya kullanıma ilişkin sorun yaşadıklarında ne yaptıkları, kimlerden yardım aldıkları, mobil interneti kullanmak günlük yaşamlarının ortalama ne kadarlık bölümünü kapsadığı, mobil interneti kullanmayı nereden/kim vasıtasıyla öğrendikleri, mobil internet kullanmak için bir eğitim almak isteyip istemedikleri, eğitim almak istiyorlarsa hangi konuda eğitim almak istediklerine ilişkin bulgular ile mobil internet kullanım amaç ve sıklığına ilişkin bulgular yer almaktadır.

5.2.1 Yaşlıların Akıllı Telefon Kullanma Süreleri

İlk olarak katılımcılara kaç yıl ve ay süresince akıllı telefon kullandıkları sorulmuştur. Katılımcıların ortalama kullanma süresi 5 yıl 6 aydır ($\pm$ 3 yıl 9 ay) akıllı telefon kullandıkları tespit edilmiştir. En uzun süre kullanan katılımcı 24 yıl, en kısa kullanan katılımcı ise 1 aydır akıllı telefon kullanmaktadır. Katılımcıların %36,5'i 1-3 yıl, %28,2' si 4-6 yıl, %14,3' ü 7-9 yıl, %12,9'u 10 yıl ve üzeri, %4,2'si 6-11 ay, %3,9'u ise 1-5 ay aralığında akıllı telefon kullanmaktadır (Tablo 14).

Tablo 14. Yaşlıların Akıllı Telefon Kullanma Sürelerine Göre Dağılımı

Mobil İnternet Kullanım Süresi	Sayı	%
1-5 ay	36	3,9
6-11 ay	38	4,2
1-3 yıl	333	36,5
4-6 yıl	257	28,2
7-9 yıl	130	14,3
10 yıl ve üzeri	118	12,9

5.2.2. Yaşlıların Mobil İnternet Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar

Araştırma kapsamına alınan katılımcıların %32,1'i internet bağlantısının yavaş olması, %24,9'u internet bağlantısının kopması, %13,7'si spam veya istenmeyen web sayfalarının açılması ve %11,1'i internet dolandırıcılığı nedenleriyle mobil internet kullanımında sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. (Tablo 15)

Tablo 15. Yaşlıların Mobil İnternet Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlara Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Mobil internet kullanımında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?	İnternet bağlantısının kopması	227	24,9
	İnternet bağlantısının yavaş olması	293	32,1
	Mobil internet uygulamalarının akıllı telefonun teknik alt yapısıyla uyuşmaması	79	8,7
	Spam veya istenmeyen web sayfalarının açılması	125	13,7
	İstenilen her web sayfasına ulaşamaması (Örn. wikipedia, vb.)	68	7,5
	İnternet dolandırıcılığı	101	11,1
	Diğer	19	2,1

5.2.3. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Başvurulan

Yöntemler

Mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında yaşlıların %45,5'i mobil internetten anlayan birine sorunu ilettiklerini, %22,1'i sorunun kaynağını kendilerinin bulmaya çalıştıklarını ve %18,9'u mobil internet sağlayıcısını aradıklarını belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 16).

Tablo 16. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Başvurdıkları Yöntemlere Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştığınızda veya kullanıma ilişkin sorun yaşadığınızda ne yaparsınız?	Sorunun kaynağını kendim bulmaya çalışırım	202	22,1
	Mobil internetten anlayan birine sorarım	415	45,5
	Mobil internet hizmet sağlayıcısını ararım	172	18,9
	En yakın telefon tamircisine gider sorunu ona anlatırım	98	10,7
	Diğer	25	2,7

5.2.4. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Yardım Alınan

Kimşeler

Katılımcıların mobil internetle ilgili bir sorun ile karşılaştığında öncelikli olarak ailesinden (%43,5), mobil internet sağlayıcısından (%21,3) ve yakın arkadaşlarından(%17,9) yardım aldıkları saptanmıştır (Tablo 17).

Tablo 17. Yaşlıların Mobil İnternetle İlgili Bir Sorunla Karşılaştıklarında Yardım Aldıkları Kişilere Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Kimlerden yardım alırsınız?	Yakın arkadaşlarımdan	163	17,9
	Ailemden (kızım, oğlum, torunlarım vb.)	397	43,5
	Telefon tamircisinden	80	8,8
	Mobil internet hizmet sağlayıcısından	194	21,3
	Komşularımdan	48	5,4
	Eşimden	23	2,5
	Diğer	7	0,8

5.2.5. Yaşlıların Mobil İnterneti Günlük Kullanma Süreleri

Katılımcıların %55,6'sının mobil interneti günün az bir bölümünde kullandıkları, % 20,3'ünün günün büyük bir kısmında, %19,2'sinin ise günün yarısında mobil interneti kullandıkları tespit edilmiştir (Tablo 18).

Tablo 18. Yaşlıların Mobil İnterneti Günlük Kullanım Sürelerine Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Mobil interneti kullanmak günlük yaşamınızın ortalama ne kadarlık bölümünü kapsıyor?	Tüm günümü	43	4,7
	Günümün büyük bölümünü	185	20,3
	Günümün yarısını	175	19,2
	Günümün az bir bölümünü	508	55,6
	Hiçbir zaman	1	0,0

5.2.6. Yaşlıların Mobil İnterneti Öğrenme Biçimi

Katılımcıların %48,2'sinin mobil interneti ailesinden, %20,7'sinin arkadaşlarından, %15,7'sinin mobil internet hizmet sağlayıcısından öğrendiği saptanmıştır (Tablo 19).

Tablo 19. Yaşlıların Mobil İnterneti Öğrenme Biçimine Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Mobil interneti kullanmayı nereden/kim vasıtasıyla öğrendiniz?	Arkadaşımdan	189	20,7
	Ailemden (kızım, oğlum, torunlarım vb.)	440	48,2
	Telefon tamircisinden	79	8,7
	Mobil internet hizmet sağlayıcısından	143	15,7
	Komşularımdan	37	4,1
	Eşimden	24	2,6

5.2.7. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin Eğitim Almayı İsteme Durumu

Katılımcıların %61,6'sının mobil internet için herhangi bir eğitim almak istemedikleri, %38,4'ünün eğitim almak istedikleri tespit edilmiştir (Tablo 20).

Tablo 20. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin Eğitim Almayı İsteme Durumlarına Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Mobil internet kullanmak için bir eğitim almak ister misiniz?	Evet	350	38,4
	Hayır	562	61,6

5.2.8. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin İstedikleri Eğitim Konuları

Eğitim almak istediklerini belirten kişilerin %22,9'unun mobil internet uygulamaları, %14,4'ünün akıllı telefonlar ve mobil internet uyumu, %13'ünün bankacılık işlemleri,

%11,3'ünün internetten alışveriş, %9,6'sının merak edilen bir konuda bilgi araştırmak, %7,6'sının rezervasyon (oteller, hizmetler) konularında eğitim almak istedikleri saptanmıştır (Tablo 21).

Tablo 21. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanmak İçin İstedikleri Eğitim Konularına Göre Dağılımı

Sorular	Cevaplar	Sayı	%
Cevabınız evet ise hangi konuda eğitim almak istersiniz?	Mobil internet uygulamaları	81	22,9
	Akıllı telefonlar ve mobil internet uyumu	51	14,4
	E-posta gönderme / alma	15	4,3
	Merak edilen bir konuda bilgi araştırmak	34	9,6
	Rezervasyon (oteller; hizmetler)	27	7,6
	Bankacılık işlemleri	46	13,0
	Sağlıkla ilgili bilgi araştırmak	18	5,1
	Haberler ve güncel konular	9	2,5
	İnternetten alışveriş	40	11,3
	Mali işlemler	7	2,0
	Sosyal Medya kullanımı (facebook, tweeter vb.)	10	2,8
	Sohbet odaları	3	0,8
	Oyunlar	12	3,5

5.2.9. Mobil İnterneti Kullanım Amacı ve Sıklığı

Araştırma bulgularına göre katılımcıların %37,4'ü e-posta gönderme/alma, %54,8'i rezervasyon, %47,3'ü bankacılık işlemleri, %53'ü internetten alışveriş, %48'i mali işlemler, %29,2'si sosyal medya kullanımı, %60,1'i sohbet odalarını hiçbir zaman kullanmamaktadır. Araştırmaya dahil edilen katılımcıların %18,9'u haftada 3-5 gün veya günde birçok kez merak edilen bir konuda bilgi araştırmak, %21,7'si günde birçok kez sağlıkla ilgili bilgi araştırmak, %24,3'ü günde birçok kez haberler ve güncel konular için mobil internet kullanmaktadır (Tablo 22).

Tablo 22. Yaşlıların Mobil İnterneti Kullanım Amacı ve Sıklığına Göre Dağılımı

Kullanım Amacı ve Sıklığı		Hiçbir zaman	Yılda birkaç kez ya da daha az sıklıkta	Birkaç haftada bir	Haftada 1-2 gün	Haftada 3-5 gün	Günde bir kez	Günde birçok kez
E-posta gönderme / alma	Sayı	341	143	82	93	94	85	74
	%	37,4	15,7	9,0	10,2	10,3	9,3	8,1
Merak edilen bir konuda bilgi araştırmak	Sayı	172	140	106	116	172	116	172
	%	18,9	15,4	11,6	12,7	18,9	12,7	18,9
Rezervasyon (oteller; hizmetler)	Sayı	500	206	72	50	34	21	29

	%	54,8	22,6	7,9	5,5	3,7	2,3	3,2
Bankacılık işlemleri	Sayı	431	143	89	69	60	46	74
	%	47,3	15,7	9,8	7,6	6,6	5,0	8,1
Sağlıkla ilgili bilgi araştırmak	Sayı	157	109	126	113	106	103	198
	%	17,2	12,0	13,8	12,4	11,6	11,3	21,7
Haberler ve güncel konular	Sayı	175	111	75	98	101	130	222
	%	19,2	12,2	8,2	10,7	11,1	14,3	24,3
İnternette alışveriş	Sayı	483	177	82	34	35	47	54
	%	53,0	19,4	9	3,7	3,8	5,2	5,9
Mali işlemler	Sayı	438	131	88	51	60	48	96
	%	48,0	14,4	9,6	5,6	6,6	5,3	10,5
Sosyal medya kullanımı	Sayı	266	110	59	67	79	115	216
	%	29,2	12,1	6,5	7,3	8,7	12,6	23,7
Sohbet odaları	Sayı	548	95	50	57	50	50	62
	%	60,1	10,4	5,5	6,3	5,5	5,5	6,8

5.3 TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIMINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin bulgular verilmiştir.

5.3.1 Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Betimsel İstatistikler

Aşağıdaki tabloda araştırmada kullanılan teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir (Tablo 23).

Tablo 23. Katılımcıların Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Madde, Alt Boyut ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt Boyutlar	Teknoloji Kabul ve Kullanımı	Ort.	ss.
Performans Beklentisi	Günlük yaşamımda mobil interneti kullanmanın faydalı olduğunu düşünüyorum.	5,21	1,57
	Mobil interneti kullanmak, benim için önemli olan şeylere ulaşma şansımı artırıyor.	5,31	2,00

	Mobil interneti kullanmak işlerimi daha çabuk bitirmemi sağlıyor.	5,12	1,62
	Mobil interneti kullanmak verimliliğimi artırıyor.	5,14	1,56
	Performans Beklentisi Alt Boyutu (min. 4-maks. 28)	20,78	5,82
Çaba Beklentisi	Mobil internetin nasıl kullanacağını öğrenmek benim için kolaydır.	5,17	1,56
	Mobil internetle olan etkileşimim açık ve anlaşılırdır.	5,16	2,86
	Mobil internet kullanımını kolay buluyorum	5,16	2,56
	Mobil interneti kullanmada ustalaşmak benim için kolaydır.	5,08	1,56
	Çaba Beklentisi Alt Boyutu (min4-mak28)	20,57	6,61
Sosyal Etki	Benim için önemli olan kişiler mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor.	5,19	1,56
	Davranışlarımı etkileyen insanlar, mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor.	5,21	2,31
	Düşüncelerine değer verdiğim kişiler, mobil interneti kullanmamı tercih ediyor.	5,20	1,53
	Sosyal Etki Alt Boyutu (min. 3-maks. 21)	15,60	4,62
Kolaylaştıran Durumlar	Mobil interneti kullanmak için gerekli kaynaklarım var	5,20	1,51
	Mobil interneti kullanmak için gerekli bilgiye sahibim.	5,11	1,54
	Mobil interenet/telefonum kullandığım diğer teknolojik aletlerle uyumludur	5,21	1,49
	Mobil internetin kullanımında zorluklarla karşılaştığımda başkalarından yardım alabilirim.	5,34	1,47
	Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu (min 4-mak28)	20,86	5,23
Hazsal Güdüleme	Mobil interneti kullanmak eğlencelidir.	5,23	2,26
	Mobil interneti kullanmak keyif verir.	5,20	1,48
	Mobil interneti kullanmak çok eğlendiricidir.	5,16	1,53
	Hazsal Güdüleme Alt Boyutu (min. 3-maks. 21)	15,59	4,50
Fiyat Değeri	Mobil internet için ödenen fiyat uygundur.	4,96	1,63
	Mobil internet için verilen paraya değer.	4,95	1,62
	Mobil internet kullanımı sonucu ödenen fiyata göre iyi bir hizmet sağlamaktadır.	4,93	1,90
	Fiyat Değeri Alt Boyutu (min. 3-maks. 21)	14,84	4,60
Huy/Alışkanlık	Mobil internetin kullanımı benim için bir alışkanlık haline geldi.	4,87	1,71
	Mobil internetin kullanımının bağımlısı oldum.	4,73	1,82
	Mobil interneti kullanmak zorundayım.	4,81	1,79
	Huy/Alışkanlık Alt Boyutu (min. 3-maks. 21)	14,41	4,91
Davranışsal Niyet	Mobil interneti gelecekte de kullanmayı devam ettirme düşüncesindeyim	5,11	2,58
	Mobil interneti günlük yaşamımda her zaman kullanmaya çalışacağım.	5,05	1,64
	Mobil interneti sıkça kullanmaya devam etmeyi planlıyorum.	5,06	1,67
	Davranışsal Niyet Alt Boyutu (min. 3-maks. 21)	15,22	5,01
	Teknoloji Kabul ve Kullanım Ölçeğine İlişkin Genel Ortalama (min. 27-maks. 189)	137,87	33,43

Ort. Ortalama; ss. Standart sapma

Katılımcıların performans beklentisi alt boyutu (min. 4-maks. 28) ortalaması 20,78 ($\pm 5,82$), çaba beklentisi alt boyutu (min4-mak28) ortalaması 20,57 ($\pm 6,61$), sosyal etki alt boyutu (min. 3-maks. 21) ortalaması 15,60 ($\pm 4,62$), kolaylaştıran durumlar alt boyutu (min 4-mak28) ortalaması 20,86 ($\pm 5,23$), hazzal güdüleme alt boyutu (min. 3-maks. 21) ortalaması 15,59 ($\pm 4,50$), fiyat değeri alt boyutu (min. 3-maks. 21) ortalaması 14,84 ($\pm 4,60$), huy/alışkanlık alt boyutu (min. 3-maks. 21) ortalaması 14,41 ($\pm 4,91$), davranışsal niyet alt boyutu (min. 3-maks. 21) ortalaması 15,22 ($\pm 5,01$), teknoloji kabul ve kullanım ölçeğine ilişkin genel ortalama (min. 27- maks. 189) ortalaması 137,87' dir ($\pm 33,43$) (Tablo 23).

Performans beklentisi alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil interneti kullanmak, benim için önemli olan şeylere ulaşma şansımı artırıyor” ifadesi (ort. 5,31; $\pm 2,00$), çaba beklentisi alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil internetin nasıl kullanacağını öğrenmek benim için kolaydır.” ifadesi (ort. 5,17; $\pm 1,56$), sosyal etki alt boyutunda en yüksek ortalama “Davranışlarımı etkileyen insanlar, mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor.” ifadesi (ort. 5,21; $\pm 2,31$), kolaylaştıran durumlar alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil internetin kullanımında zorluklarla karşılaştığımda başkalarından yardım alabilirim.” (ort. 5,34; $\pm 1,47$), hazzal güdüleme alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil interneti kullanmak eğlencelidir. “ (ort. 5,23; $\pm 2,26$), fiyat değeri alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil internet için ödenen fiyat uygundur.” (ort. 4,96; $\pm 1,63$), huy/alışkanlık alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil internetin kullanımı benim için bir alışkanlık haline geldi.” (ort. 4,87; $\pm 1,71$), davranışsal niyet alt boyutunda en yüksek ortalama “Mobil interneti gelecekte de kullanmayı devam ettirme düşüncesindeyim” (ort. 5,11; $\pm 2,58$) olarak tespit edilmiştir (Tablo 23).

5.3.2. Teknoloji Kabul ve Kullanımı ile Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde; katılımcıların mobil internet kullanımına ilişkin teknoloji kabul ve kullanım modelindeki her bir alt boyutunda medeni durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan aylık gelir durumu ve algılanan son bir ay içindeki sağlık durumu demografik değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı varyans analizi ile incelenmiş ve anlamlı farka bakılmıştır. Farkın tespit edilmesi durumunda, bulunan farkın hangi grup ya da gruplardan olduğunun anlaşılması için kategorilerin ortalamaları arasındaki farklar hesaplanmış ve Scheffee ya da Dunnett C post-hoc testleri uygulanmıştır (Field, 2009).

5.3.2.1. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Davranışsal niyet alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 24).

Tablo 24. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model (corrected model)	161,107	18	8,950	5,036	,000
Kesişme (intercept)	1083,457	1	1083,457	609,656	,000
Cinsiyet	4,551	1	4,551	2,435	,119
Yaş	16,342	4	4,086	2,186	,069
Medeni Durum	22,983	3	7,661	4,311	,005*
Eğitim Düzeyi	19,512	3	6,504	3,660	,012*
Çalışma Durumu	20,325	3	6,775	3,812	,010*
Yaşama Biçimi	24,312	3	8,104	4,560	,004*
Algılanan Gelir Durumu	7,926	2	3,963	2,230	,108
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	13,943	4	3,486	1,961	,098
Hata	1587,004	893	1,777		
Toplam	22824,518	912			
Düzeltilmiş Toplam	1748,111	911			

* p < .05

Tablo 24' te görüldüğü üzere yapılan varyans analizi sonucunda; katılımcıların medeni durum (F: 4,311; p < .05), eğitim düzeyi (F: 3,660; p < .05), çalışma durumu (F: 3,812; p < .05) ve yaşama biçimi (F: 4,560; p < .05) değişkenlerine göre davranış niyetlerinde anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 24). Ancak, cinsiyet (F: 2,435; p = .119), yaş (F: 2,186; p = .069), algılanan gelir durumu (F: 2,230; p = .108), algılanan son bir ay sağlık durumu (F: 1,961; p = .098) değişkenlerine göre davranış niyetlerinde anlamlı fark bulunamamıştır (P>0.05).

Tablo 25. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S	Df1	Df2	F	P
Medeni Durum	Bekâr	82	4,74	1,42	3	908	2,735	0
	Evli	543	4,65	1,39				
	Boşanmış	78	5,31	1,21				
	Dul	209	5,05	1,34				
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	4,69	1,47	3	908	4,04	0

	Ortaokul mezunu	196	4,65	1,49				
	Lise mezunu	259	4,78	1,34				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,11	1,2				
Çalışma Durumu	Tam gün (Emekli)	429	4,98	1,3	3	908	4,131	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,33	1,54				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	4,73	1,39				
	Diğer	11	4,51	1,93				
Yaşama Biçimi	Tek başına	270	5,11	1,32	3	908	4,502	0
	Eşi ile	335	4,8	1,31				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,56	1,47				
	Diğer	20	4,44	1,61				

p<0,001; S.S. Standart sapma

Medeni durum [$F(3; 908) = 2,735, p<0,001$], eğitim düzeyi [$F(3; 908) = 4,040, p<.001$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 4,131, p<.001$] ve yaşama biçimi [$F(3; 908) = 4,502, p<.001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığı için, bu değişkenlerin iki kategoriden fazla kategorisi olduğundan farkın hangi grup ya da gruplardan oluştuğunu anlamak için Dunnett'in C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 25).

Dunnett'in C post-hoc testi sonuçlarına göre, bekâr olan katılımcıların boşanmış olan katılımcılara ve evli olan katılımcıların dul ve boşanmış olan katılımcılara göre anlamlı ve daha düşük davranış niyeti ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 61). Üniversite ve üstü mezunların davranış niyeti puanlarının diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 62). Tam gün çalışan emekli katılımcıların davranış niyetleri yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tablo 63). Tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı davranış niyeti ortalaması olduğu saptanmıştır (Tablo 64).

5.3.2.2. Alışkanlık Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Alışkanlık alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 26).

Tablo 26. Alışkanlık Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	Sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	217,586	18	12,088	5,071	,000
Kesişme	1187,474	1	1187,474	498,169	,000
Cinsiyet	3,328	1	3,328	1,329	,249
Yaş	47,371	4	11,843	4,729	,001*
Medeni Durum	28,431	3	9,477	3,976	,008*
Eğitim Düzeyi	17,398	3	5,799	2,433	,064
Çalışma Durumu	13,266	3	4,422	1,855	,136
Yaşama Biçimi	51,308	3	17,103	7,175	,000*
Algılanan Aylık Gelir Durumu	9,369	2	4,684	1,965	,141
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	17,680	4	4,420	1,854	,116
Hata	2128,623	893	2,384		
Toplam	24790,781	912			
Düzeltilmiş Toplam	2346,209	911			

* p < .05

Katılımcıların yaş (F: 4,729; p < .05), medeni durum (F: 3,976; p < .05) ve yaşama biçimi (F: 7,175; p < .05) değişkenlerine göre alışkanlık ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilmiştir. Cinsiyet (F: 1,329; p =,249), eğitim düzeyi (F: 2,433; p=,064), çalışma durumu (F: 1,855; p=,136), algılanan aylık gelir durumu (F: 1,965; p=,141), Algılanan Son bir ay sağlık durumu (F: 1,854; p =,116) değişkenlerine göre alışkanlık ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 26).

Tablo 27. Alışkanlık Alt Boyutu ile Yaş, Medeni Durum ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Yaş	60-65	442	4,9277	1,54	3	908	5,454	0
	66-71	312	4,7317	1,61				
	72-77	94	5,3941	1,5				
	78-83	53	5,6587	0,98				
	84 ve üzeri	11	5,731	0,61				
Medeni Durum	Bekâr	82	5,01	1,64	3	908	5,07	0,002

	Evli	543	4,74	1,61				
	Boşanmış	78	5,6	1,37				
	Dul	209	5,29	1,55				
Yaşama biçimi	Tek başına	270	5,42	1,46	3	908	9,704	0
	Eşi ile	335	4,93	1,49				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,59	1,74				
	Diğer	20	4,61	1,89				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Yaş değişkeninin [$F(3; 908) = 5,454$, $p < .001$], medeni durum [$F(3; 908) = 5,070$, $p < .001$] ve yaşama biçimi [, $F(3; 908) = 9,704$, $p < .001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığı için, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 27).

Dunnett'in C post-hoc testi sonuçlarına göre, 66-71 yaş aralığındaki katılımcıların alışkanlık ortalama puanları 72-77 ve 78-83 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 65). Evli olan katılımcıların alışkanlık ortalama puanları boşanmış ve dul katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 66). Tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı alışkanlık ortalaması olduğu belirlenmiştir (Tablo 67).

5.3.2.3. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Fiyat değeri alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 28).

Tablo 28. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	180,978	18	10,054	5,368	,000
Kesişme	1160,093	1	1160,093	619,430	,000

Cinsiyet	1,463	1	1,463	,740	,390
Yaş	41,491	4	10,373	5,249	,00*
Medeni Durum	21,193	3	7,064	3,772	,010*
Eğitim Düzeyi	14,609	3	4,870	2,600	,051
Çalışma Durumu	26,832	3	8,944	4,776	,003*
Yaşama Biçimi	43,190	3	14,397	7,687	,000*
Algılanan Aylık Gelir Durumu	10,908	2	5,454	2,912	,055
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	11,822	4	2,956	1,578	,178
Hata	1672,447	893	1,873		
Toplam	24131,745	912			
Düzeltilmiş Toplam	1853,424	911			

* p < .05

Katılımcıların yaş (F:5,249; p < .05), medeni durum (F:3,772; p < .05), çalışma durumu (F:4,776; p < .05) ve yaşama biçimi (F: 7,687; p < .05) değişkenlerine göre fiyat değeri düzeyinde anlamlı fark tespit edilmiştir (Tablo 29). Cinsiyet (F:;740; p =,390), eğitim düzeyi (F:2,600; p =,051), algılanan aylık gelir durumu (F:2,912; p=,055) ve algılanan son bir ay sağlık durumu (F:1,578; p=,178) değişkenlerine göre fiyat değeri düzeyinde anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 28).

Tablo 29. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Yaş, Medeni Durum, Çalışma Durumu ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Yaş	60-65	442	4,8649	1,4178	3	908	4,024	0
	66-71	312	4,7901	1,47778				
	72-77	94	5,3038	1,3283				
	78-83	53	5,629	1,09503				
	84 ve üzeri	11	5,9858	0,46888				
Medeni Durum	Bekâr	82	4,96	1,48	3	908	0,838	0,473
	Evli	543	4,77	1,41				
	Boşanmış	78	5,38	1,39				
	Dul	209	5,23	1,38				
Çalışma durumu	Tam gün (Emekli)	429	1,36	5,07	3	908	1,146	0,33
	Yarım gün (emekli)	89	1,53	4,34				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	1,44	4,94				
	Diğer	11	1,4	5,06				

Yaşama biçimi	Tek başına	270	5,3	1,39	3	908	4,438	0
	Eşi ile	335	4,95	1,31				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,65	1,49				
	Diğer	20	4,24	1,64				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Yaş değişkeni [$F(3; 908) = 4,024, p < .001$], medeni durum [$F(3; 908) = ,838, p = ,473$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 1,146, p = ,330$] ve yaşama biçimi [$F(3; 908) = 4,438, p < .001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 29).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ve diğer kişiler ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı fiyat değeri ortalaması olduğu tespit edilmiştir (Tablo 71). 66-71 yaş aralığındaki katılımcıların fiyat değeri ortalama puanları 72-77, 78-83 ve 84 üzeri yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 68). Evli olan katılımcıların boşanmış ve dul olan katılımcılara göre anlamlı ve daha düşük fiyat değeri ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 69).

Yarım gün çalışan emekli katılımcıların fiyat değeri düzeyleri tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır (Tablo 70).

5.3.2.4. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark

Analizi

Hazsal güdülenme alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 30).

Tablo 30. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	143,705	18	7,984	5,227	,000
Kesişme	1168,715	1	1168,715	765,206	,000
Cinsiyet	1,694	1	1,694	1,044	,307
Yaş	19,184	4	4,796	2,956	,019*
Medeni Durum	14,326	3	4,775	3,127	,025*
Eğitim Düzeyi	16,952	3	5,651	3,700	,012*
Çalışma Durumu	21,960	3	7,320	4,793	,003*
Yaşama Biçimi	23,656	3	7,885	5,163	,002*

Algılanan Aylık Gelir Durumu	5,861	2	2,930	1,919	,147
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	14,635	4	3,659	2,396	,049*
Hata	1363,896	893	1,527		
Toplam	24819,583	912			
Düzeltilmiş Toplam	1507,601	911			

* p < .05

Katılımcıların yaş (F:2,956; p < .05), medeni durum (F:3,127; p < .05), eğitim düzeyi (F:3,700; p < .05), çalışma durumu (F:4,793; p < .05), yaşama biçimi (F:5,163; p < .05) ve algılanan son bir aylık sağlık durumu (F:2,396; p < .05) değişkenlerine göre hazsal güdülenme ortalama puanlarında anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 47). Cinsiyet (F:1,044; p=,307) ve Algılanan Son bir ay sağlık durumu (F: 1,919; p=,147) değişkenlerine göre hazsal güdülenme ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 31).

Tablo 31. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Yaş, Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Yaş	60-65	442	5,0069	1,28076	3	908	3,866	0
	66-71	312	4,9444	1,34973				
	72-77	94	5,3291	1,18679				
	78-83	53	5,4935	1,06225				
	84 ve üzeri	11	5,7356	0,28166				
Medeni Durum	Bekâr	82	5,02	1,39	3	908	1,055	0,368
	Evli	543	4,92	1,28				
	Boşanmış	78	5,39	1,28				
	Dul	209	5,3	1,21				
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	4,94	1,34	3	908	2,044	0,106
	Ortaokul mezunu	196	4,93	1,35				
	Lise mezunu	259	5,01	1,3				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,34	1,11				
Çalışma durumu	Tam gün (Emekli)	429	5,22	1,17	3	908	4,961	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,54	1,44				

	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	4,99	1,33				
	Diğer	11	4,87	1,67				
Yaşama biçimi	Tek başına	270	5,34	1,27	3	908	2,346	0,071
	Eşi ile	335	5,04	1,21				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,84	1,31				
	Diğer	20	4,51	1,55				
Algılanan son bir aylık sağlık durumu	Çok iyi	92	5,26	1,14	3	908	1,716	0,144
	İyi	387	5,05	1,31				
	Orta	374	5,1	1,26				
	Kötü	53	4,63	1,33				
	Çok kötü	6	3,47	1,89				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Yaş değişkeni [$F(3; 908) = 3,866, p < .001$], medeni durum [$F(3; 908) = 1,055, p = ,368$], eğitim durumu [$F(3; 908) = 2,044, p = ,106$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 4,961, p < .001$], yaşama biçimi [$F(3; 908) = 2,346, p = .071$] ve algılanan son bir aylık sağlık durumu [$F(3; 908) = 1,716, p = ,144$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmış ve sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 31).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre, 66-71 yaş aralığındaki katılımcıların hazsal güdülenme ortalama puanları 78-83 yaş aralığındaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Tablo 72).

Evli olan katılımcıların boşanmış ve dul olan katılımcılara göre anlamlı ve daha düşük hazsal güdülenme ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 73).

Üniversite ve üstü mezunların hazsal güdülenme puanlarının diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 74).

Tam gün çalışan emekli katılımcıların hazsal güdülenmeleri yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tablo 75).

Tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı hazsal güdülenme ortalaması olduğu saptanmıştır (Tablo 76).

Sağlık durumunun çok kötü olduğunu düşünen katılımcıların hazsal güdülenme puanları çok iyi ve orta olarak belirten katılımcılardan anlamlı ve düşük tespit edilmiştir. Ancak diğer kategoride cevap veren benzer miktarda fark olmasına rağmen sonuçlar anlamlı tespit edilememiştir (Tablo 77).

5.3.2.5. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Sosyal etki alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 32).

Tablo 32. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	145,590	18	8,088	4,813	,000
Kesişme	1342,165	1	1342,165	798,635	,000
Cinsiyet	,334	1	,334	,186	,667
Yaş	9,185	4	2,296	1,274	,278
Medeni Durum	21,661	3	7,220	4,296	,005*
Eğitim Düzeyi	22,724	3	7,575	4,507	,004*
Çalışma Durumu	23,738	3	7,913	4,708	,003*
Yaşama Biçimi	7,917	3	2,639	1,570	,195
Algılanan Aylık Gelir Durumu	9,380	2	4,690	2,791	,062
Algılanan Son bir ay sağlık durumu	15,656	4	3,914	2,329	,055
Hata	1500,753	893	1,681		
Toplam	26148,823	912			
Düzeltilmiş Toplam	1646,342	911			

* p < .05

Katılımcıların medeni durum (F: 4,296; p < .05), eğitim düzeyi (F: 4,507; p < .05), çalışma durumuna (F: 4,708; p < .05) göre sosyal etki ortalama puanlarında anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 60). Cinsiyet (F: ,186; p=,667), yaş (F: 1,274; p=,278), yaşama biçimi (F: 1,570; p=,195), algılanan aylık gelir durumu (F: 2,791; p=,062) ve son bir ay sağlık durumu (F: 2,329; p=,055) değişkenlerine göre sosyal etki ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 32).

Tablo 33. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu ve Yaşama Biçimi Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Medeni Durum	Bekâr	82	5,06	1,45	38	908	1,485	0,217
	Evli	543	5,05	1,35				
	Boşanmış	78	5,62	1,24				
	Dul	209	5,42	1,25				

Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	5,15	1,33	3	908	3,576	0
	Ortaokul mezunu	196	5	1,48				
	Lise mezunu	259	5,08	1,37				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,52	1,15				
Çalışma durumu	Tam gün (Emekli)	429	5,3	1,32	3	908	6,082	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,6	1,67				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	5,19	1,26				
	Diğer	11	5,33	0,87				
Yaşama biçimi	Tek başına	270	5,41	1,35	3	908	2,702	0,044
	Eşi ile	335	5,14	1,68				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	5,07	1,5				
	Diğer	20	4,95	1,86				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Medeni durum [$F(3; 908) = 1,485, p = ,217$] değişkeninin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıkmadığı için, medeni durum için Scheffee post-hoc testi uygulanmıştır. Eğitim durumu [$F(3; 908) = 3,576, p < .001$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 6,082, p < .01$] ve yaşama biçimi [$F(3; 908) = 3,708, p < .05$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığı için, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 33)

Scheffee post-hoc testi sonuçlarına göre, evli olan katılımcıların boşanmış ve dul olan katılımcılara göre anlamlı ve daha fazla sosyal etki ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 78). Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre üniversite ve üstü mezunların sosyal etki puanlarının diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 79). Yarım gün çalışan emekli katılımcıların sosyal etki ortalama puanları tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tablo 80). Tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı sosyal etki ortalaması olduğu saptanmıştır (Tablo 81).

5.3.2.6. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Kolaylaştıran durumlar alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 34).

Tablo 34. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	130,453	18	7,247	5,341	,000
Kesişme	1137,266	1	1137,266	838,109	,000
Medeni Durum	7,669	3	2,556	1,884	,131
Cinsiyet	1,841	1	1,841	1,257	,262
Yaş	9,726	4	2,432	1,661	,157
Eğitim Düzeyi	19,841	3	6,614	4,874	,002*
Çalışma Durumu	28,424	3	9,475	6,982	,000*
Yaşama Biçimi	17,772	3	5,924	4,366	,005*
Algılanan Aylık Gelir Durumu	10,043	2	5,022	3,701	,025*
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	7,965	4	1,991	1,467	,210
Hata	1211,750	893	1,357		
Toplam	23379,360	912			
Düzeltilmiş Toplam	1342,203	911			

* $p < .05$

Katılımcıların eğitim düzeyi ($F: 4,874; p < .05$), çalışma durumu ($F: 6,982; p < .05$), yaşama biçimi ($F: 4,366; p < .05$) ve algılanan aylık gelir durumu ($F: 3,701; p < .05$) değişkenlerine göre kolaylaştıran durumların ortalama puanları üzerinde anlamlı fark tespit edilmiştir (Tablo 68). Medeni durum ($F: 1,884; p=,131$), cinsiyet ($F: 1,257; p=,262$), yaş ($F: 1,661; p=,157$) ve Algılanan Son bir ay sağlık durumu ($F: 1,467; p=,210$) değişkenlerine göre kolaylaştıran durumların ortalama puanları üzerinde anlamlı fark saptanmamıştır (Tablo 34).

Tablo 35. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Aylık Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	4,82	1,23	3	908	3,262	0
	Ortaokul mezunu	196	4,74	1,33				
	Lise mezunu	259	4,87	1,19				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,24	1,06				
Çalışma Durumu	Tam gün (Emekli)	429	5,09	1,09	3	908	7,487	0

	Yarım gün (emekli)	89	4,34	1,5				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	4,87	1,22				
	Diğer	11	4,75	1,55				
Yaşama Biçimi	Tek başına	270	5,15	1,17	3	908	3,012	0
	Eşi ile	335	4,89	1,17				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,75	1,25				
	Diğer	20	4,46	1,51				
Algılanan Aylık Gelir Durumu	Düşük	180	4,64	1,36	3	908	4,253	0
	Orta	635	4,93	1,17				
	Yüksek	97	5,3	1,07				

p<0,001; S.S. Standart sapma

Eğitim düzeyi [$F(3; 908) = 3,262, p<.001$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 7,487, p<.001$], yaşama biçimi [$F(3; 908) = 3,012, p<.001$] ve algılanan aylık gelir durumu [$F(3; 908) = 4,253, p<.001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 35).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre üniversite ve üstü mezunların kolaylaştıran durumlar puanlarının diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 82). Tam gün çalışan emekli katılımcıların kolaylaştıran durumlar ortalama puanlarının yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Çalışmayan ya da işsiz emekli (emekli olup çalışmayan) katılımcıların puanları yarım gün çalışan emekli katılımcılara göre anlamlı düzeyde farklıdır (Tablo 83). Tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı kolaylaştıran durumlar ortalaması olduğu tespit edilmiştir (Tablo 84). Kolaylaştıran durumlar yüksek gelirli katılımcılarda en yüksek puanı alırken, düşük gelirli katılımcılar en düşük puanı almıştır. Gelir düzeyi ile kolaylaştıran durumlar değişkeni arasında önemli bir ilişkinin varlığı saptanmıştır. Katılımcıların gelir düzeyi yükseldikçe kolaylaştıran durumların arttığı, gelir düzeyleri düştükçe ise azaldığı tespit edilmiştir (Tablo 85).

5.3.2.7. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Çaba beklentisi alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 36).

Tablo 36. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	185,951	18	10,331	7,396	,000
Kesişme	1125,724	1	1125,724	805,987	,000
Cinsiyet	3,521	1	3,521	2,265	,133
Yaş	13,696	4	3,424	2,203	,067
Medeni Durum	16,985	3	5,662	4,054	,007*
Eğitim Düzeyi	42,115	3	14,038	10,051	,000*
Çalışma Durumu	24,452	3	8,151	5,836	,001*
Yaşama Biçimi	15,771	3	5,257	3,764	,011*
Algılanan Aylık Gelir Durumu	7,226	2	3,613	2,587	,076
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	14,008	4	3,502	2,507	,041*
Hata	1247,255	893	1,397		
Toplam	23082,943	912			
Düzeltilmiş Toplam	1433,207	911			

* p < .05

Katılımcıların medeni durum (F: 4,054; p < .05), eğitim düzeyi (F: 10,051; p < .05), çalışma durumu (F: 5,836; p < .05), yaşama biçimi (F: 3,764; p < .05) ve algılanan son bir ay sağlık durumu (F: 2,507; p < .05) değişkenlerine göre çaba beklentisi ortalama puanlarında anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 77). Cinsiyet (F: 2,265; p=,133), yaş (F: 2,203; p=,067), algılanan son bir aylık gelir durumu (F: 2,587; p=,076) değişkenlerine göre çaba beklentisi ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 36).

Tablo 37. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Aylık Gelir Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	P
Medeni Durum	Bekâr	82	4,85	1,39	3	908	2,053	0,105
	Evli	543	4,74	1,24				
	Boşanmış	78	5,37	1,08				
	Dul	209	5,03	1,23				
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	4,7	1,35	3	908	13	0
	Ortaokul mezunu	196	4,65	1,38				
	Lise mezunu	259	4,8	1,17				

	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,35	0,97				
Çalışma Durumu	Tam gün (Emekli)	429	5,06	1,15	3	908	6,774	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,34	1,54				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	4,79	1,24				
	Diğer	11	4,58	1,66				
Yaşama Biçimi	Tek başına	270	5,14	1,19	3	908	5,412	0
	Eşi ile	335	4,82	1,17				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,72	1,35				
	Diğer	20	4,42	1,48				
Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu	Çok iyi	92	5,2	1,02	3	908	4,045	0
	İyi	387	4,93	1,23				
	Orta	374	4,82	1,26				
	Kötü	53	4,48	1,42				
	Çok kötü	6	3,45	2,09				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Medeni durum değişkeninin $[F(3; 908) = 2,053, p = ,105]$ Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıkmadığı için, medeni durum için Scheffee post-hoc testi uygulanmıştır.

Eğitim düzeyi $[F(3; 908) = 12,997, p < .001]$, çalışma durumu $[F(3; 908) = 6,774, p < .001]$, yaşama biçimi $[F(3; 908) = 5,412, p < .001]$, algılanan son bir aylık sağlık durumu $[F(3; 908) = 4,045, p < .01]$ değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 37).

Scheffee post-hoc testi sonuçlarına göre, evli olan katılımcıların boşanmış ve dul olan katılımcılara göre anlamlı ve daha fazla çaba beklentisi ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 86).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre üniversite ve üstü mezunların çaba beklentisi puanlarının diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 87).

Tam gün çalışan emekli katılımcıların çaba beklentisi ortalama puanları yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Tablo 88).

Tek başına yaşayan katılımcıların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı çaba beklentisi ortalaması olduğu tespit edilmiştir (Tablo 89). Sağlık durumunun çok iyi olduğunun düşünen katılımcıların çaba beklentisi

puanları orta ve kötü olarak belirten katılımcılardan anlamlı ve yüksek olarak tespit edilmiştir (Tablo 90).

5.3.2.8. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Performans beklentisi alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 38).

Tablo 38. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	222,708	18	12,373	7,242	,000
Kesişme	1243,456	1	1243,456	727,861	,000
Cinsiyet	10,250	1	10,250	5,405	,220
Yaş	9,893	4	2,473	1,304	,267
Medeni Durum	15,845	3	5,282	3,092	,026*
Eğitim Düzeyi	45,508	3	15,169	8,879	,000*
Çalışma Durumu	33,614	3	11,205	6,559	,000*
Yaşama Biçimi	12,815	3	4,272	2,500	,058
Algılanan Aylık gelir durumu	3,978	2	1,989	1,164	,313
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	33,278	4	8,320	4,870	,001*
Hata	1525,576	893	1,708		
Toplam	26474,071	912			
Düzeltilmiş Toplam	1748,284	911			

* p < .05

Katılımcıların medeni durum (F:3,092; p < .05), eğitim düzeyi (F:8,879; p < .05), çalışma durumuna (F:6,559; p < .05)ve algılanan son bir ay sağlık durumlarına (F:4,870; p < .05) göre performans beklentisi ortalama puanlarında anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 88). Cinsiyet (F: 5,405; p=,220), yaş (F: 1,304; p=,267), yaşama biçimi (F: 2,500; p=,058) ve algılanan aylık gelir durumuna (F: 1,164; p=,313) göre performans beklentisi ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 38).

Tablo 39. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		N	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Medeni Durum	Bekâr	82	5,2	1,5	3	908	2,667	0
	Evli	543	5,1	1,4				
	Boşanmış	78	5,7	1,2				
	Dul	209	5,4	1,3				
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	5	1,5	3	908	11,11	0
	Ortaokul mezunu	196	5	1,5				
	Lise mezunu	259	5,1	1,3				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,7	1,1				
Çalışma durumu	Tam gün (Emekli)	429	5,4	1,2	3	908	10,48	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,6	1,7				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	5,1	1,4				
	Diğer	11	4,8	1,9				
Algılanan son bir aylık sağlık durumu	Çok iyi	92	5,7	1,1	3	908	4,152	0
	İyi	387	5,3	1,4				
	Orta	374	5,1	1,4				
	Kötü	53	4,6	1,5				
	Çok kötü	6	3,5	2,5				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Medeni durum [$F(3; 908) = 2,667, p < .001$], eğitim düzeyi [$F(3; 908) = 11,107, p < .001$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 10,476, p < .001$] ve algılanan son bir aylık sağlık durumu [$F(3; 908) = 4,152, p < .001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişken için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 39).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre, evli olan katılımcıların boşanmış katılımcılara göre anlamlı ve daha az performans beklentisi ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 91).

Üniversite ve üstü mezunların performans beklentisi puanlarının diğer eğitim düzeylerine göre anlamlı ve daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 92).

Tam gün çalışan emekli katılımcıların performans beklentisi ortalama puanları tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazla olduğu saptanmıştır (Tablo 93).

Sağlık durumunun çok iyi olduğunun düşünen katılımcıların performans beklentisi puanları iyi, orta ve kötü olarak belirten katılımcılardan anlamlı ve yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı şekilde sağlık durumunun iyi olduğunu belirten katılımcılar durumunu orta olarak belirten katılımcılara göre performans beklentilerinin anlamlı düzeyde iyi olduğunu belirttikleri tespit edilmiştir (Tablo 94).

5.4. BAŞARILI YAŞLANMA DAVRANIŞINA İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde başarılı yaşlanma davranışına ilişkin bulgular verilmiştir.

5.4.1 Başarılı Yaşlanma Davranışına İlişkin Betimsel İstatistikler

Bu bölümde yaşlıların başarılı yaşlanma davranışına ilişkin Başarılı Yaşlanma ölçeğinden ve ölçeğin iki alt boyutundan aldıkları ortalama puanlar incelenmiştir. Katılımcıların başarılı yaşlanma düzeylerine ilişkin betimsel istatistiksel bulgular tablo da verilmektedir.

Tablo 40. Katılımcıların Başarılı Yaşlanmalarına İlişkin Madde, Alt Boyut ve Ölçeğin Genel Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt Boyutlar	Başarılı Yaşlanma	Ort.	S.S.
Sağlıklı Yaşama biçimi	Hastalık ve sakatlıklardan uzak kalmak için elimden geleni yapıyorum.	5,19	1,84
	Yaşlandıkça bedenimi ve zihnimi iyi bir şekilde korumaya çalışıyorum.	5,49	1,59
	Sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını kazanmak için çabalıyorum.	5,53	2,61
	Sağlıklı Yaşama biçimi Alt Boyutu (min. 3-maks. 21)	16,21	5,05
Sorunlarla Mücadele Etme	İşler eskiden olduğu gibi gitmediğinde, aynı sonuca ulaşana kadar başka yollar denemeye devam ederim	5,38	2,56
	Zor zamanlarda durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya gayret gösteririm.	5,42	1,53
	Yoluma ne çıkarsa çıksın, baş edebilirim.	5,33	2,81
	Üretken faaliyetler sayesinde yaşama aktif olarak bağlıyım.	5,35	1,55
	Mümkün olduğunca uzun süre bağımsız kalmak için çabalıyorum	5,30	1,59
	Düzenli sosyal ilişkiler sayesinde yaşama aktif şekilde bağlıyım.	5,28	1,57
	Benim için önemli olan hedeflere ulaşmak için her türlü çabayı gösteriyorum	5,39	2,30
	Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu (min. 7-maks. 49)	37,45	10,14
	Başarılı Yaşlanma Ölçeğine İlişkin Genel Ortalama (min. 10- maks.70)	53,67	14,10

S.S. Standart Sapma; Min.:Minimum; Maks. : Maksimum; Ort.:Ortalama.

Başarılı yaşlanma düzeyi bulgularına göre sorunlarla mücadele etme (min. 7; maks. 49) alt boyutunun ortalama toplam puanı 37,45 ($\pm 10,14$), sağlıklı yaşama biçimi (min. 3; maks. 21) alt boyutunda ortalama puan 16,21 ($\pm 5,05$), başarılı yaşlanma ölçeğine ilişkin genel ortalaması (min. 10- maks.70) 53,67 ($\pm 14,10$) olarak saptanmıştır (Tablo 41). Sağlıklı yaşama biçimi alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip ifade “Sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını kazanmak için çabalıyorum.” (ort. 5,53; $\pm 2,61$), sorunlarla mücadele etme alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip ifade ise “Zor zamanlarda durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya gayret gösteririm.” dir (ort. 5,42; $\pm 1,53$).

5.4.2. Başarılı Yaşlanma Davranışına ve Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde; başarılı yaşlanma ölçeğinin sağlıklı yaşama biçimi ve sorunlarla mücadele etme alt boyutlarının ortalama puanlarının cinsiyet, yaş, medeni durumu, eğitim düzeyi, çalışma durumu, yaşama biçimi, algılanan aylık gelir durumu ve algılanan son bir aylık sağlık durumu demografik değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı iki yönlü varyans analizi ile incelenmiş ve anlamlı farka bakılmıştır. Farkın tespit edilmesi durumunda bulunan farkın hangi grup ya da gruplardan olduğunun anlaşılması için kategorilerin ortalamaları arasındaki farklar hesaplanmış ve Scheffee ya da Dunnett C post-hoc testleri uygulanmıştır.

5.4.2.1. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Sağlıklı yaşama biçimi alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 41).

Tablo 41. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	198,821	18	11,046	8,473	,000
Kesişme	901,715	1	901,715	691,688	,000
Cinsiyet	4,476	1	4,476	3,005	,083
Yaş	6,926	4	1,731	1,162	,326
Medeni Durum	21,469	3	7,156	5,489	,001*
Eğitim Düzeyi	20,810	3	6,937	5,321	,001*
Çalışma Durumu	25,722	3	8,574	6,577	,000*
Yaşama Biçimi	14,441	3	4,814	3,692	,012*
Algılanan Aylık Gelir Durumu	2,313	2	1,157	,887	,412
Algılanan Son Bir Ay Sağlık Durumu	71,649	4	17,912	13,740	,000*
Hata	1164,155	893	1,304		
Toplam	22006,629	912			

Düzeltilmiş Toplam	1362,976	911			
--------------------	----------	-----	--	--	--

* $p < .05$

Katılımcıların medeni durum (F: 5,489; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 5,321; $p < .05$), çalışma durumuna (F: 6,577; $p < .05$), yaşama biçimi (F: 3,692; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık tanımlarına (F: 13,740; $p < .05$) göre sağlıklı yaşama biçimi ortalama puanlarında anlamlı fark bulunmuştur (Tablo 100). Cinsiyet (F:3,005; $p=.083$), yaş (F:1,162; $p=.326$) ve algılanan aylık gelir durumuna (F:1,887; $p=.412$) göre sağlıklı yaşama biçimi ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilememiştir (Tablo 41).

Tablo 42. Sağlıklı Yaşam Biçimi Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		n	Ort.	S.S.	df1	df2	F	p
Medeni Durum	Bekâr	82	4,5	1,5	3	908	5,877	0
	Evli	543	4,7	1,3				
	Boşanmış	78	5	1				
	Dul	209	4,9	1,1				
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	4,6	1,2	3	908	8,044	0
	Ortaokul mezunu	196	4,6	1,4				
	Lise mezunu	259	4,7	1,3				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	5,1	1				
Çalışma Durumu	Tam gün (Emekli)	429	4,9	1,1	3	908	16,41	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,2	1,6				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	4,7	1,2				
	Diğer	11	4,3	1,9				
Yaşama Biçimi	Tek başına	270	4,9	1,1	3	908	4,825	0
	Eşi ile	335	4,7	1,2				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	4,7	1,3				
	Diğer	20	4,3	1,4				
Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu	Çok iyi	92	5,1	1,2				0,08
	İyi	387	5	1,1				

	Orta	374	4,6	1,3	3	908	2,079	
	Kötü	53	4	1,2				
	Çok kötü	6	2,7	1,8				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Sağlıklı Yaşama biçimi [$F(3; 908) = 5,877, p < .001$], eğitim düzeyi [$F(3; 908) = 8,044, p < .001$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 16,411, p < .001$] ve yaşama biçimi [$F(3; 908) = 4,825, p < .001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 42).

Algılanan son bir aylık sağlık durumu değişkeninin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıkmadığından, $F(3; 908) = 2,079, p = ,082$, bu değişken için Scheffee post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 42).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre, evli ya da bekâr olan katılımcıların boşanmış ya da dul olan katılımcılara göre anlamlı ve daha az sağlıklı yaşama biçimi ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır (Tablo 95).

Üniversite ve üstü mezunların sağlıklı yaşama biçimi puanlarının diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 96).

Yarım gün çalışan emekli katılımcıların sağlıklı yaşama biçimi ortalama puanları tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha az olduğu tespit edilmiştir (Tablo 97).

Tek başına yaşayan katılımcıların eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı sağlıklı yaşama biçimi ortalaması olduğu belirlenmiştir.

Scheffee post-hoc testi sonuçlarına göre, sağlık durumunun orta olduğunu düşünen katılımcıların sağlıklı yaşama biçimi puanları kötü ve çok kötü olarak belirten katılımcılardan anlamlı ve yüksek, iyi ve çok iyi olarak belirten katılımcılardan düşük tespit edilmiştir (Tablo 98). Aynı şekilde sağlık durumunun iyi ve çok iyi olduğunu belirten katılımcılar durumunu kötü ve çok kötü olarak belirten katılımcılara göre sağlıklı yaşama biçimi puanları anlamlı düzeyde yüksek saptanmıştır (Tablo 99).

5.4.2.2. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki Fark Analizi

Sorunlarla mücadele etme alt boyutu ile demografik değişkenler arasındaki fark analizi sonucunda aşağıdaki tablo elde edilmiştir (Tablo 43).

Tablo 43. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Demografik Değişkenler Arasındaki İki Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Karelerin Toplamı	Sd	Karelerin Ortalaması	F	p
Düzeltilmiş Model	294,256	18	16,348	8,295	,000
Kesişme	1250,824	1	1250,824	634,724	,000
Cinsiyet	5,958	1	5,958	2,646	,104
Yaş	6,407	4	1,602	,711	,584
Medeni Durum	23,777	3	7,926	4,022	,007*
Eğitim Düzeyi	28,695	3	9,565	4,854	,002*
Çalışma Durumu	27,118	3	9,039	4,587	,003*
Yaşama Biçimi	19,771	3	6,590	3,344	,019*
Algılanan Aylık Gelir Durumu	5,529	2	2,765	1,403	,246
Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu	128,747	4	32,187	16,333	,000*
Hata	1759,797	893	1,971		
Toplam	30867,786	912			
Düzeltilmiş Toplam	2054,052	911			

* p < .05

Katılımcıların medeni durum (F:4,022; p < .05), eğitim düzeyi (F:4,854; p < .05), çalışma durumuna (F:4,587; p < .05), yaşama biçimi (F:3,344; p < .05) ve algılanan son bir aylık sağlık durumlarına (F:16,333; p < .05) göre sorunlarla mücadele etme ortalama puanlarında anlamlı fark tespit edilmiştir (Tablo 111). Cinsiyet (F:2,646; p=,104), yaş (F:,711; p=,584) ve algılanan aylık gelir durumuna (F:1,403; p=,246) göre sorunlarla mücadele etme ortalama puanlarında anlamlı fark saptanmamıştır (Tablo 43).

Tablo 44. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Medeni Durum, Eğitim Düzeyi, Çalışma Durumu, Yaşama Biçimi ve Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkenleri Arasındaki Fark Analizleri

		n	Ortalama	S.S.	df1	df2	F	p
Medeni Durum	Bekâr	82	5,32	1,8	3	908	7,12	0
	Evli	543	5,56	1,6				
	Boşanmış	78	5,8	1,3				
	Dul	209	5,82	1,3				
Eğitim Düzeyi	İlkokul mezunu ve daha az	241	5,47	1,4	3	908	5,98	0
	Ortaokul mezunu	196	5,43	1,7				

	Lise mezunu	259	5,51	1,6				
	Üniversite ve üstü mezunu	216	6,08	1,3				
Çalışma Durumu	Tam gün (Emekli)	429	5,76	1,4	3	908	9,56	0
	Yarım gün (emekli)	89	4,95	1,9				
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	383	5,63	1,5				
	Diğer	11	5,27	2				
Yaşama Biçimi	Tek başına	270	5,8	1,3	3	908	8,26	0
	Eşi ile	335	5,62	1,5				
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	287	5,48	1,6				
	Diğer	20	5,3	1,8				
Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu	Çok iyi	92	6,2	1,4	3	908	1,6	0,17
	İyi	387	5,86	1,4				
	Orta	374	5,41	1,5				
	Kötü	53	4,67	1,5				
	Çok kötü	6	2,7	1,7				

$p < 0,001$; S.S. Standart sapma

Medeni durum [, $F(3; 908) = 7,118, p < .001$], eğitim düzeyi [$F(3; 908) = 5,983, p < .001$], çalışma durumu [$F(3; 908) = 9,559, p < .001$] ve yaşama biçimi [$F(3; 908) = 8,257, p < .001$] değişkenlerinin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıktığından, bu değişkenler için Dunnett C post-hoc testi uygulanmıştır. Algılanan son bir aylık sağlık durumu [$F(3; 908) = 1,601, p = ,172$] değişkeninin Levene Varyansların Homojenliği testi anlamlı çıkmadığından, bu değişken için Scheffee post-hoc testi uygulanmıştır (Tablo 44).

Dunnett C post-hoc testi sonuçlarına göre, dul ya da boşanmış olan katılımcıların bekâr ya da evli olan katılımcılara göre daha fazla sorunlarla mücadele etme ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 100).

Üniversite ve üstü mezunların diğer eğitim düzeylerine göre sorunlarla mücadele etme ortalamasının yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 101).

Tam gün çalışan emekli katılımcıların sorunlarla mücadele etme ortalama puanları yarım gün çalışan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 102).

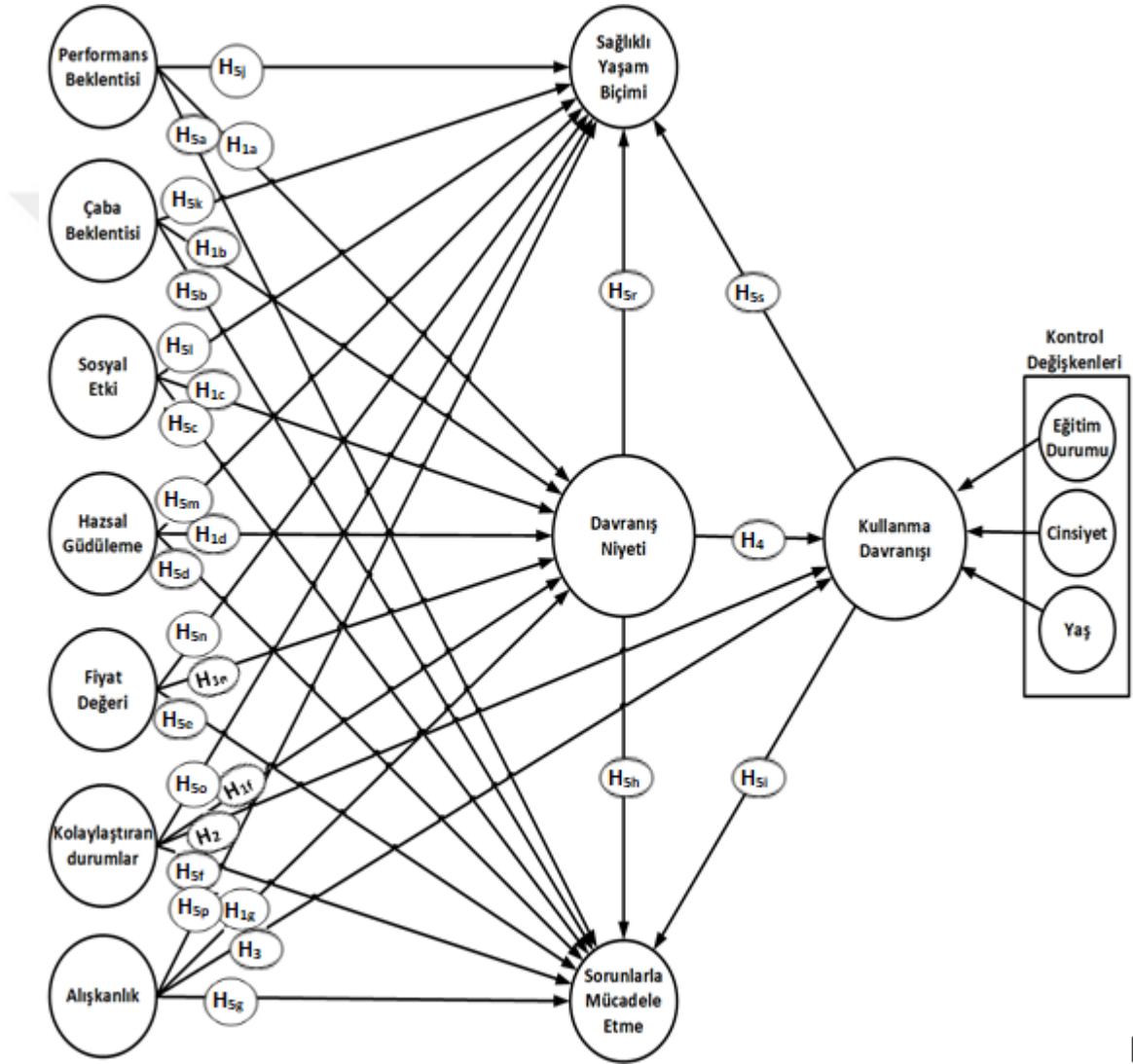
Tek başına yaşayan katılımcıların eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı sorunlarla mücadele etme ortalaması olduğu belirlenmiştir (Tablo 103).

Scheffee post-hoc testi sonuçlarına göre, sağlık durumunun iyi ve çok iyi olduğunu düşünen katılımcıların sorunlarla mücadele etme puanları dışındaki fark dışında diğer bütün alt

kategoriler arasındaki farkların anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Sağlık durumunu çok iyi tanımlayanların en yüksek, çok kötü tanımlayanların ise en düşük değeri aldıkları saptanmıştır (Tablo 104).

5.5. ARAŞTIRMA MODELİNİN TESTİ

Araştırma hipotezlerine göre oluşturulmuş hipotez modeli, aşağıdaki şekilde verilmiştir (Şekil 3).

Şekil 3. Araştırma Sorularına Göre Belirlenmiş Hipotez Modeli

Araştırma sorularının test edilmesi için şekil 3'te gösterilen model KEKK ile incelenmiştir. KEKK modelinin değerlendirilmesinde öncelikle dış model ve daha sonra yapısal model olan iç model değerlendirilir (Hair ve diğerleri, 2016, Henseler ve diğerleri, 2009). Dış model değerlendirmesinde yansıtıcı ve biçimlendirici olmak üzere iki çeşit model karşımıza

çıkmaktadır (Hair ve diğerleri, 2016). Yansıtıcı modeller klasik test teorisi temel alınarak gözlemlenmiş ölçek maddelerinin ilgili örtük değişkenin ölçülmesine katkıda bulunduğu varsayımına dayanır. Biçimlendirici model ise gözlemlenen değişkenlerin örtük değişkeni etkilediği varsayımına göre örtük değişkeni tanımlamaya çalışır. Bu araştırmada yansıtıcı ölçüm modeline uygun ölçekler kullanıldığı için bu model türünün aşağıda verilmiş olan kalite ölçütleri kullanılmıştır. Bu basamakla ilgili sağlanan veriler aynı zamanda yapılan ölçümlerin geçerlilik ve güvenilirliğine kanıt olarak kabul edilir.

5.5.1. Dış Modelin İncelenmesi – Yansıtıcı Model

Dış modelin incelenmesi iç tutarlılık katsayıları ve yakınsama geçerliği analizleri ile tespit edilecektir.

5.5.1.1. İç Tutarlılık Katsayıları

İç tutarlılık katsayıları sıklıkla kullanılan güvenilirlik analizlerinden bir tanesidir. En çok tercih edilen ise Cronbach'ın Alpha değeridir. KEKK analizlerinde Cronbach'ın α değerinin bir ölçekteki madde sayısına fazlası ile bağlı olması ve genellikle güvenilirlik değerini olduğundan düşük göstermesinden dolayı birleşik güvenilirlik değeri daha çok tercih edilmektedir (Hair ve diğerleri, 2016). Analiz sonucunda Teknoloji Kabul Modeli ile başarılı yaşlanma ölçeği birleşik güvenilirlik ve Cronbach'ın α değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 45).

Tablo 45. Teknoloji Kabul Modeli ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği Değişkenlerinin Güvenilirlik Değerleri

Değişkenler	Birleşik Güvenilirlik	Cronbach α
Teknoloji Kabul Modeli	-	0,96
• Performans Beklentisi	0,92	0,88
• Çaba Beklentisi	0,93	0,84
• Sosyal Etki	0,89	0,82
• Kolaylaştırıcı Durumlar	0,92	0,89
• Hazsal Güdülenme	0,89	0,82
• Fiyat Değeri	0,92	0,87
• Alışkanlık	0,94	0,91
• Davranış Niyeti	0,89	0,82
Başarılı Yaşlanma	-	0,87
• Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,88	0,79
• Sorunlarla Mücadele Etme	0,94	0,92

Not: Kullanım davranışı, cinsiyet, yaş ve eğitim durumu değişkenleri birer madde ile tanımlandıkları için güvenilirlik hesaplaması yapılamamıştır.

5.5.1.2. Yakınsama Geçerliği

Bu geçerlilik türünde gözlemlenen ölçek maddelerinin ilgili örtük değişken ile yüksek ilişki göstermesi ve büyük oranda örtük değişkenin varyansını açıklaması beklenmektedir. Bu sayede maddelerin bir noktaya yöneldiğini ve ilgili örtük değişkeni ölçtüğü söylenebilmektedir. Bu

geçerlilik için öncelikle gözlemlenen ölçek maddelerinin dışsal yüklerinin tahmini ve daha sonra toplamda ilgili örtük değişkeni açıklayan bütün gözlemlenen maddelerin ortalama çıkarılan varyans değerlerinin tespit edilmesi gerekmektedir.

5.5.1.2.1. Dışsal Yüklerin Tahmini

İdeal bir gözlemlenen maddenin yük tahmin değerinin .701 üstünde olması beklenir. ,400'ün altındaki yüklenme olan maddelerin kesinlikle modelden çıkarılması, ,400 ve ,700 arasındaki maddelerin ise çıkartılması ve eğer açıklanan varyans miktarında bir artış gözlemlenirse modele tekrar eklenmemeleri önerilmektedir (Hair ve diğerleri, 2016). Yapılan analizde ,400'ün altında değere rastlanmamıştır. ,400 ve ,700 arası değere sahip olan beş madde, modelden çıkarılmış ve tekrar gerçekleştirilen analizde açıklanan varyans miktarlarının artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Başarılı yaşlanma, sorunlarla mücadele etme alt faktöründen 1., 3. ve 7. maddeleri çıkarılmadan önce AVE değeri ,625 iken, maddeler çıkarıldıktan sonra AVE değeri ,800'e yükselmiştir. Teknoloji kabul modeli, çaba beklentisinde ise alt faktöründen 2. ve 3. madde modelden çıkarılmadan önce AVE değeri ,619 iken maddeler çıkarıldıktan sonra AVE değeri ,863'e yükselmiştir. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra geri kalan maddelerin dışsal yüklerini gösteren tablo 47'de verilmiştir. Gri renkle taralı hücreler incelendiğinde, dışsal yük değeri ,701'in altında hiç madde kalmadığı görülmektedir. Bu durumda dışsal yükler, tahmini modelin kaliteli olması için istenilen düzeye ulaşmıştır.

5.5.1.2.2. Ortalama Çıkarılan Varyans (AVE)

AVE değerlerinin her bir örtük değişken için .500'den büyük olması beklenmektedir (Hair ve diğerleri, 2016). Bu modelde yordanan değişkenlerin AVE değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Sonuçlara göre bütün değerler belirtilen eşik değerden yüksektir (Tablo 46).

Tablo 46. Teknoloji Kabul Modeli ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği Değişkenlerinin AVE Değerleri

Değişken	AVE
Teknoloji Kabul Modeli	
• Performans Beklentisi	0,745
• Çaba Beklentisi	0,863
• Sosyal Etki	0,734
• Kolaylaştıran Durumlar	0,755
• Hazsal Güdülenme	0,740
• Fiyat Değeri	0,797
• Alışkanlık	0,848
• Davranış Niyeti	0,738
Başarılı Yaşlanma	
• Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,708
• Sorunlarla Mücadele Etme	0,800

Not: Kullanım davranışı, cinsiyet, yaş ve eğitim durumu değişkenleri birer madde ile

tanımlandıkları için güvenilirlik hesaplaması yapılamamıştır.

Tablo 47. Modelde Yer Alan Gözlemlenen Ölçek Maddelerinin Bütün Örtük Değişkenlere Göre Dışsal Yükleri

	Alışkanlık	Davranış Niyeti	Fiyat Değeri	Hazsal Güdülenme	Kolaylaştırıcı Durumlar	Performans Beklentisi	Sağlıklı Yaşam Biçimi	Sorunlarla Mücadele Etme	Sosyal Etki	Çaba Beklentisi
A1	0.911	0.670	0.691	0.582	0.585	0.539	0.321	0.391	0.547	0.573
A2	0.937	0.647	0.671	0.524	0.525	0.494	0.233	0.321	0.513	0.548
A3	0.915	0.714	0.655	0.541	0.556	0.536	0.275	0.354	0.534	0.563
DN1	0.480	0.710	0.408	0.408	0.434	0.402	0.248	0.302	0.385	0.380
DN2	0.688	0.931	0.602	0.631	0.668	0.621	0.364	0.444	0.594	0.589
DN3	0.703	0.918	0.600	0.636	0.658	0.615	0.346	0.423	0.583	0.585
FD1	0.632	0.557	0.894	0.616	0.534	0.488	0.254	0.367	0.459	0.518
FD2	0.691	0.612	0.931	0.587	0.561	0.517	0.275	0.375	0.509	0.526
FD3	0.631	0.528	0.851	0.460	0.454	0.426	0.230	0.307	0.424	0.445
HG1	0.343	0.444	0.327	0.742	0.489	0.403	0.272	0.354	0.395	0.351
HG2	0.576	0.635	0.591	0.925	0.710	0.613	0.373	0.479	0.577	0.554
HG3	0.589	0.610	0.649	0.902	0.642	0.585	0.361	0.458	0.553	0.540
KD1	0.531	0.587	0.479	0.570	0.859	0.625	0.403	0.465	0.689	0.629
KD2	0.572	0.612	0.519	0.590	0.889	0.632	0.397	0.465	0.633	0.654
KD3	0.560	0.625	0.543	0.659	0.899	0.646	0.381	0.510	0.627	0.650
KD4	0.438	0.592	0.474	0.684	0.826	0.623	0.441	0.542	0.637	0.539
PB1	0.430	0.548	0.414	0.546	0.627	0.868	0.569	0.651	0.552	0.585
PB2	0.410	0.474	0.395	0.459	0.540	0.773	0.395	0.459	0.493	0.543
PB3	0.542	0.609	0.517	0.580	0.673	0.913	0.444	0.581	0.614	0.732
PB4	0.575	0.597	0.518	0.580	0.662	0.891	0.461	0.555	0.633	0.764
SYB1	0.250	0.316	0.244	0.326	0.417	0.488	0.866	0.640	0.397	0.373
SYB2	0.280	0.343	0.283	0.364	0.429	0.505	0.903	0.704	0.404	0.367
SYB3	0.228	0.290	0.181	0.302	0.324	0.371	0.747	0.501	0.320	0.280
SME2	0.286	0.368	0.317	0.405	0.474	0.563	0.708	0.861	0.426	0.438
SME4	0.381	0.451	0.395	0.477	0.549	0.599	0.667	0.913	0.483	0.516
SME5	0.374	0.422	0.374	0.472	0.518	0.598	0.647	0.912	0.466	0.495
SME6	0.337	0.401	0.316	0.448	0.500	0.585	0.624	0.891	0.455	0.453
SE1	0.539	0.581	0.489	0.553	0.660	0.634	0.403	0.487	0.895	0.686
SE2	0.388	0.410	0.372	0.396	0.478	0.431	0.270	0.306	0.776	0.467
SE3	0.535	0.570	0.466	0.564	0.737	0.616	0.448	0.491	0.894	0.602
ÇB1	0.560	0.570	0.530	0.529	0.663	0.757	0.399	0.517	0.607	0.908
ÇB4	0.596	0.585	0.540	0.544	0.679	0.680	0.373	0.493	0.686	0.902

5.5.1.3. Ayırıcı Geçerlilik

Bu geçerlilik türünde ise örtük değişkenlerin diğer örtük değişkenlerden açık bir şekilde ayrık olması gerektiği belirtilmektedir (Hair ve diğerleri, 2016). Bunun için öncelikle gözlemlenen maddelerin çapraz-yüklemeleri ve Fornell-Larcker ölçütü kullanılmaktadır.

5.5.1.3.1. Çapraz-Yükleme

Bu geçerlilik türünde Tablo 47’de verilmiş olan gözlemlenen maddelerin bütün örtük değişkenler ile gerçekleşen yüklenmeler incelenir. Temel prensip, bir örtük değişkene yakınsadığı kabul edilen bir maddenin yük değerinin başka bir örtük değişken ile gösterdiği yük değerinden büyük olması istenir. Sonuçlar incelendiğinde teknoloji kabul modeli ile başarılı yaşlanma ölçeğine ilişkin bütün maddelerin ilintili oldukları örtük değişkenlerde en büyük yük değerine sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 47).

5.5.1.3.2. Fornell-Larcker Ölçütü

Bu ölçütte bir örtük değişkenin AVE değerinin karekökü sonucunda çıkan değer, aynı ölçüt değişkenin diğer örtük değişkenlerle gösterdiği ilişki değerinden yüksek olması beklenir (Fornell ve Larcker, 1981). Tablo 48 incelediğinde örtük değişkenlerin AVE değerlerinin karekök değerlerinin örtük değişkenler arasında bulunmuş olan ilişkiler arasındaki en büyük değerler olduğu görülmektedir (Tablo 48). Sonuç olarak analiz edilen modelin ayırıcı geçerliliği de bulunmaktadır.

Tablo 48. Örtük Değişkenler İlişki Tablosu

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Alışkanlık	0,921^a									
2. Davranış Niyeti	0,737	0,859^a								
3. Fiyat Değeri	0,730	0,635	0,893^a							
4. Hazsal Güdülenme	0,597	0,663	0,624	0,860^a						
5. Kolaylaştıran Durumlar	0,604	0,696	0,581	0,722	0,869^a					
6. Performans Beklentisi	0,569	0,648	0,536	0,630	0,727	0,863^a				
7. Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,301	0,377	0,284	0,394	0,467	0,545	0,841^a			
8. Sorunlarla Mücadele Etme	0,387	0,460	0,393	0,505	0,571	0,656	0,738	0,895^a		
9. Sosyal Etki	0,578	0,617	0,522	0,599	0,744	0,666	0,447	0,512	0,857^a	
10. Çaba Beklentisi	0,622	0,621	0,576	0,577	0,722	0,773	0,416	0,544	0,695	0,929^a

11. Kullanma Davranışı	0,181	0,130	0,108	0,084	0,123	0,138	0,047	0,053	0,107	0,176
------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

^a AVE değerinin kareköküdür

Bütün bu bilgiler ışığında beş madde (Başarılı yaşlanma, sorunlarla mücadele etme alt faktöründen 1., 3. ve 7. maddeler, teknoloji kabul modeli, çaba beklentisinde ise alt faktöründen 2. ve 3. maddeler) çıkarılmış olan yansıtıcı dışsal modelimiz önerilen bütün ölçütleri başarı ile sağlamıştır. Bir sonraki aşamada modelin yapısal olarak kalite kontrolü yapılmıştır. Yapısal modelin kontrolü sürecinde aşağıda sırası ile verilmiştir.

5.5.2. İç (Yapısal) Modelin İncelenmesi

Yapısal modelin incelenmesi doğrudaşlık, katsayılar, kararlılık katsayıları ve tahmini açıklayıcılık düzeyleri başlıkları altında incelenecektir.

5.5.2.1. Doğrudaşlık (Collinearity)

Bu basamakta örtük değişkenler arasında gereğinden fazla bir ilişki olup olmadığı kontrol edilir. Ölçüt olarak tolerans ve varyans şişme katsayı değerleri hesaplanır. Doğrudaşlık durumunun bir model için sorun teşkil etmemesi için tolerans değerinin ,20'den küçük ve varyans şişme katsayısının ise beşten büyük olmaması gerekmektedir (Hair ve diğerleri, 2016). Tablo 49 teknoloji kabul modeli ile başarılı yaşlanma örtük değişkenlerinin, kullanma davranışı ve kontrol değişkenlerinin doğrudaşlık teşhis değerlerini göstermektedir. Bu sonuçlar incelediğinde, örtük değişkenler arası doğrudaşlık durumunun araştırmada analiz edilen model üzerinde önemli bir etkisinin olmayacağı söylenebilir.

Tablo 49. Örtük Değişkenlerin Doğrudaşlık Teşhis Değerleri

Değişkenler	Tolerans	VEF
Teknoloji Kabul Modeli		
• Performans Beklentisi	,277	3,607
• Çaba Beklentisi	,298	3,359
• Sosyal Etki	,277	3,607
• Kolaylaştıran Durumlar	,269	3,717
• Hazsal Güdülenme	,392	2,554
• Fiyat Değeri	,402	2,486
• Alışkanlık	,323	3,095
• Davranış Niyeti	,338	2,960
Kullanma Davranışı	,901	1,110
Başarılı Yaşlanma		
• Sağlıklı Yaşam Biçimi	,441	2,270
• Sorunlarla Mücadele Etme	,352	2,841
Kontrol değişkenleri		
• Cinsiyet	,946	1,057
• Yaş	,913	1,095
• Eğitim Durumu	,881	1,135

5.5.2.2. Katsayılar

Örtük değişkenlerin etkilerini gösteren katsayıların anlamlı olması beklenmektedir. Aşağıdaki tabloda ilişkilerin katsayıları ve t değerleri verilmiştir. Modelde test edilen ilişkilerin hepsi anlamlı olarak tespit edilememiştir. Ancak araştırmanın amacı bir önceki Teknoloji Kabul Modeli araştırmalarında olduğu gibi anlamlı ya da anlamsız bütün ilişkileri ortaya çıkarmak olduğu için anlamsız ilişkiler modelden çıkarılmamıştır.

Tablo 50. İlişkilerin Katsayıları ve T Değerleri

	Katsayı	t(911)
Performans Beklentisi -> Sorunlarla Mücadele Etme	,487	10,598**
Alışkanlık -> Davranış Niyeti	,402	9,623**
Performans Beklentisi -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	,464	8,670**
Eğitim Durumu -> Kullanma Davranışı	,223	7,352**
Alışkanlık -> Kullanma Davranışı	,188	4,792**
Kolaylaştıran Durumlar -> Davranış Niyeti	,200	4,261**
Hazsal Güdülenme -> Davranış Niyeti	,142	4,015**
Performans Beklentisi -> Davranış Niyeti	,153	3,987**
Sosyal Etki -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	,143	2,746**
Kolaylaştıran Durumlar -> Sorunlarla Mücadele Etme	,136	2,429*
Hazsal Güdülenme -> Sorunlarla Mücadele Etme	,099	1,929
Çaba Beklentisi -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	,092	1,726
Kullanma Davranışı -> Sorunlarla Mücadele Etme	-,035	1,649
Kolaylaştıran Durumlar -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	,114	1,559
Fiyat Değeri -> Davranış Niyeti	,050	1,492
Alışkanlık -> Sorunlarla Mücadele Etme	,070	1,487
Yaş -> Kullanma Davranışı	-,042	1,447
Cinsiyet -> Kullanma Davranışı	,046	1,441
Sosyal Etki -> Davranış Niyeti	,047	1,351
Sosyal Etki -> Sorunlarla Mücadele Etme	,060	1,294
Alışkanlık -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	-,052	1,190
Çaba Beklentisi -> Davranış Niyeti	-,035	1,008
Kullanma Davranışı -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	-,019	0,838
Hazsal Güdülenme -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	,041	0,823
Fiyat Değeri -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	-,041	0,766
Davranış Niyeti -> Kullanma Davranışı	,035	0,691
Davranış Niyeti -> Sorunlarla Mücadele Etme	-,018	0,485
Çaba Beklentisi -> Sorunlarla Mücadele Etme	,039	0,452
Fiyat Değeri -> Sorunlarla Mücadele Etme	,012	0,308
Kolaylaştıran Durumlar -> Kullanma Davranışı	,009	0,242
Davranış Niyeti -> Sağlıklı Yaşam Biçimi	-,005	0,100

* p < .05, ** p < .01

5.5.2.3. Kararlılık Katsayıları

Kararlılık katsayısı dış kaynaklı değişkenlerin iç kaynakları değişkenlerde toplamda varyansın ne kadarının açıklanması ile belirlenir (Hair ve diğerleri, 2016). Yordama çalışmalarında varyansı açıklayan değer R^2 değeridir. Bu araştırmada test edilen modelde R^2 değerleri hesaplanmıştır ve aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 51).

Tablo 51. Değişkenlerin Kararlılık Katsayıları

Değişken	R ²	Düzy
Davranış Niyeti	0,667	Yüksek
Kullanma Davranışı	0,090	Düşük
Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,323	Orta
Sorunlarla Mücadele Etme	0,459	Orta

Bir değişkenin kararlılık katsayıları düşük, iki değişkenin kararlılık katsayıları orta ve bir değişkenin kararlılık katsayıları yüksek düzeyde tespit edilmiştir (Henseler ve diğerleri, 2009). Kararlılık katsayısında ayrıca dış kaynaklı değişkenin iç kaynaklı değişkeni ne derecede yordadığını yorumlayabilmek için etki büyüklüğü olan f^2 değerinin de verilmesi önerilir. Tablo 52’de bu etki değerleri verilmiştir. Tablodaki sonuçlara göre test edilen modelde en fazla etki gösteren değişkenler sırasıyla davranış niyeti, sorunlarla mücadele etme ve sağlıklı yaşam biçimi olmuştur.

Tablo 52. Dış Kaynaklı Değişkenlerin İç Kaynaklı Değişkenler Üzerindeki Kararlılık Etki Değerleri

İlişki			f ²	Derecesi ^a
Performans Beklentisi	->	Davranış Niyeti	0,021	Düşük
Performans Beklentisi	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,103	Orta
Performans Beklentisi	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,140	Orta
Çaba Beklentisi	->	Davranış Niyeti	0,001	Çok düşük
Çaba Beklentisi	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,004	Çok düşük
Çaba Beklentisi	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,002	Çok düşük
Sosyal Etki	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,012	Düşük
Sosyal Etki	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,004	Çok düşük
Sosyal Etki	->	Davranış Niyeti	0,003	Çok düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Davranış Niyeti	0,033	Düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Kullanma Davranışı	0,001	Çok düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,006	Çok düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,009	Çok düşük
Hazsal Güdülenme	->	Davranış Niyeti	0,024	Düşük
Hazsal Güdülenme	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Hazsal Güdülenme	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,007	Çok düşük
Fiyat Değeri	->	Davranış Niyeti	0,003	Çok düşük
Fiyat Değeri	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Fiyat Değeri	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,002	Çok düşük
Alışkanlık	->	Davranış Niyeti	0,186	Orta
Alışkanlık	->	Kullanma Davranışı	0,016	Düşük
Alışkanlık	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Alışkanlık	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,004	Çok düşük

Davranış Niyeti	->	Kullanma Davranışı	0,001	Çok düşük
Davranış Niyeti	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Davranış Niyeti	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,002	Çok düşük
Kullanma Davranışı	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Kullanma Davranışı	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,004	Çok düşük
Cinsiyet	->	Kullanma Davranışı	0,002	Çok düşük
Eğitim Durumu	->	Kullanma Davranışı	0,052	Düşük
Yaş	->	Kullanma Davranışı	0,001	Çok düşük

^a Cohen'in (1988) sınıflaması: 0,02, 0,15 ve 0,35 sırasıyla küçük, orta ve yüksek olarak adlandırılır.

Araştırmada incelenen modelde üç katsayı orta düzeyde geri kalan katsayılar ise düşük ya da çok düşük kararlılık değerleri göstermişlerdir (Tablo 52). Alışkanlık değişkeni Davranış Niyetini, Performans Beklentisi ise Sağlıklı Yaşam Biçimi ve Sorunlarla Mücadele Etme değişkenlerini orta etkide açıklamaktadırlar. Bu sonuçlara göre başarılı yaşlanmayı etkileyen en önemli teknoloji kabul modeli alt bileşeni performans beklentisidir.

5.5.2.4. Tahmini Açıklayıcılık Düzeyleri

Stone-Geisser' in Q^2 değeri hesaplanarak belirlenir ve toplanan verinin ne oranda iç kaynaklı değişkenleri yordadığı konusunda araştırmacılara bilgi verir (Geisser, 1974; Stone, 1974). Bu araştırmada test edilen modelde Q^2 değerleri hesaplanmıştır ve aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu hesaplama göre Q^2 değerleri davranış niyeti 0,4857, kullanma davranışı 0,0847, sağlıklı yaşam biçimi 0,2275, sorunlarla mücadele etme 0,3651 olarak tespit edilmiştir (Tablo 53).

Tablo 53. Değişkenlerin Tahmini Açıklayıcılık Katsayıları

Değişken	Q^2	Düzy
Davranış Niyeti	0,4857	Orta
Kullanma Davranışı	0,0847	Düşük
Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,2275	Orta
Sorunlarla Mücadele Etme	0,3651	Orta

Bu değerlerin sıfırdan farklı olması istenilen bir durumdur ve dışsal değişkenlerin istenilen ölçüde içsel değişkenleri açıklayabildiğini belirtmektedir. Bu araştırmanın modeli bu konuda gerekli ölçütleri sağlamıştır. Aynı kararlılık katsayısında olduğu gibi, tahmini açıklayıcılıkta da etki değeri hesaplanır ancak bunun için q^2 değeri kullanılır. Tablo 54'te bu etki değerleri verilmiştir. Kararlılık katsayısına benzer bir sonuç tahmini açıklayıcılık içinde elde edilmiştir.

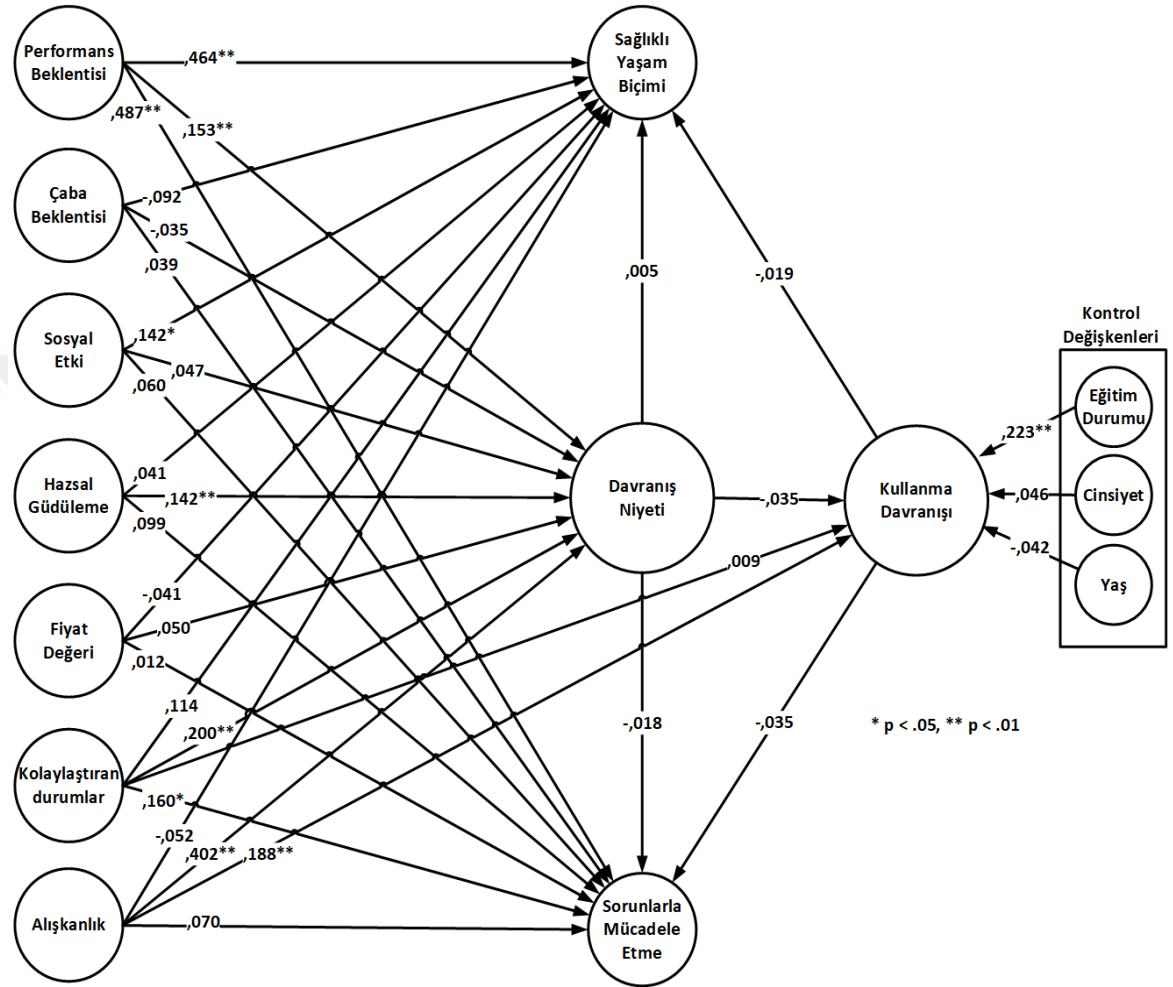
Tablo 54. Dış Kaynaklı Değişkenlerin İç Kaynaklı Değişkenler Üzerindeki Tahmini Açıklayıcılık Etki Değerleri

İlişki			q ²	Derecesi ^a
Performans Beklentisi	->	Davranış Niyeti	0,011	Düşük
Performans Beklentisi	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,063	Düşük
Performans Beklentisi	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,095	Düşük
Çaba Beklentisi	->	Davranış Niyeti	0,001	Çok düşük
Çaba Beklentisi	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,002	Çok düşük
Çaba Beklentisi	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,001	Çok düşük
Sosyal Etki	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Sosyal Etki	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,007	Çok düşük
Sosyal Etki	->	Davranış Niyeti	0,002	Çok düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Davranış Niyeti	0,016	Düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Kullanma Davranışı	0,001	Çok düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,003	Çok düşük
Kolaylaştıran Durumlar	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,006	Çok düşük
Hazsal Güdülenme	->	Davranış Niyeti	0,011	Düşük
Hazsal Güdülenme	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Hazsal Güdülenme	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,005	Çok düşük
Fiyat Değeri	->	Davranış Niyeti	0,002	Çok düşük
Fiyat Değeri	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Fiyat Değeri	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,000	Çok düşük
Alışkanlık	->	Davranış Niyeti	0,089	Düşük
Alışkanlık	->	Kullanma Davranışı	0,016	Düşük
Alışkanlık	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Alışkanlık	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,002	Çok düşük
Davranış Niyeti	->	Kullanma Davranışı	0,001	Çok düşük
Davranış Niyeti	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Davranış Niyeti	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,001	Çok düşük
Kullanma Davranışı	->	Sağlıklı Yaşam Biçimi	0,001	Çok düşük
Kullanma Davranışı	->	Sorunlarla Mücadele Etme	0,001	Çok düşük
Cinsiyet	->	Kullanma Davranışı	0,001	Çok düşük
Eğitim Durumu	->	Kullanma Davranışı	0,051	Düşük
Yaş	->	Kullanma Davranışı	0,002	Çok düşük

^a Hair ve diğerlerine göre (2016): 0,02, 0,15 ve 0,35 sırasıyla küçük, orta ve yüksek olarak adlandırılır.

Tahmini açıklayıcılık katsayılarının etki değerleri incelendiği de ise bütün katsayıların düşük ya da çok düşük etkiler gösterdiği gözlemlenmiştir.

Yansıtıcı dış ve yapısal iç modelin değerleri incelendiğinde, bu araştırmada elde edilen modelin geçerli, güvenilir, kararlılığa ve tahmini açıklayıcılığa sahip bir model olduğu söylenebilir. Modelin genel olarak etki değerleri ise düşük ile orta arasında çıkmıştır. Modelin tahmini hesaplamalarının yapılmış olan son durumu Şekil 4’te gösterilmiştir.

Şekil 4. Tahmini Hesaplamaları Yapılmış Model

5.7. HİPOTEZLERİN SONUÇLARI

Tablo 55, 56 ve 57 araştırmanın hipotezlerinin doğrulanıp doğrulanmadığına ilişkin hipotez sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 55. Teknoloji Kabul Modeli Alt Bileşenleri ile Başarılı Yaşlanma Alt Bileşenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Hipotez Sonuçları Tablosu

Hipotezler	t(911)	Sonuç
H1.Teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.		

H1a.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	3,986665**	Kabul
H1b.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,007838	Ret
H1c.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan sosyal etki, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,351258	Ret
H1d.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan hazsal güdüleme, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	4,015265**	Kabul
H1e.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan fiyat değeri, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,492211	Ret
H1f.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	4,261088**	Kabul
H1g.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık, davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	9,622629**	Kabul
H2.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar, teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,242093	Ret
H3.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık, teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	4,792356**	Kabul
H4.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan davranış niyeti, teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,690749	Ret
H5.Teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri başarılı yaşlanmanın alt bileşenlerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.		
H5a.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	10,598210**	Kabul
H5b.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,452331	Ret
H5c.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan sosyal etki başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,294450	Ret
H5d.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan hazsal güdüleme başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,929175	Ret
H5e.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan fiyat değeri başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,308053	Ret
H5f.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	2,428568*	Kabul
H5g.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,486805	Ret
H5h.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan davranış niyeti başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,485399	Ret
H5i.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kullanma davranışı başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,649238	Ret
H5j.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	8,670271**	Kabul
H5k.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,726046	Ret
H5l.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan sosyal etki başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	2,745516**	Kabul
H5m.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan hazsal güdüleme başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,822749	Ret
H5n.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan fiyat değeri başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,765509	Ret
H5o.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kolaylaştıran durumlar başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,558617	Ret
H5p.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan alışkanlık başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	1,189703	Ret
H5r.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan davranış niyeti başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,099928	Ret
H5s.Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan kullanma davranışı başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.	0,838004	Ret

Tablo 56. Teknoloji Kabul Modelinin Alt Bileşenleri ile Sosyo-Demografik Faktörler Arasındaki Farklılıklara Yönelik Hipotez Sonuçları Tablosu

H ₆ .Teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri ile sosyo-demografik faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.		t(911)	Sonuç
H6a.Davranışsal Niyet	H6aa.Cinsiyet	,119	Ret
	H6ab.Yaş	,069	Ret
	H6ac.Medeni Durum	,005*	Kabul

	H6ad.Eğitim Düzeyi	,012*	Kabul
	H6ae.Çalışma Durumu	,010*	Kabul
	H6af.Yaşama Biçimi	,004*	Kabul
	H6ag.Algılanan gelir durumu	,108	Ret
	H6ah.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,098	Ret
H6b.Alışkanlık	H6ba.Cinsiyet	,249	Ret
	H6bb.Yaş	,001*	Kabul
	H6bc.Medeni Durum	,008*	Kabul
	H6bd.Eğitim Düzeyi	,064	Ret
	H6be.Çalışma Durumu	,136	Ret
	H6bf.Yaşama Biçimi	,000*	Kabul
	H6bg.Algılanan gelir durumu	,141	Ret
	H6bh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,116	Ret
H6c.Fiyat Değeri	H6ca.Cinsiyet	,390	Ret
	H6cb.Yaş	,00*	Kabul
	H6cc.Medeni Durum	,010*	Kabul
	H6cd.Eğitim Düzeyi	,051	Ret
	H6ce.Çalışma Durumu	,003*	Kabul
	H6cf.Yaşama Biçimi	,000*	Kabul
	H6cg.Algılanan gelir durumu	,055	Ret
	H6ch.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,178	Ret
H6d.Hazsal Güdüleme	H6da.Cinsiyet	,307	Ret
	H6db.Yaş	,019*	Kabul
	H6dc.Medeni Durum	,025*	Kabul
	H6dd.Eğitim Düzeyi	,012*	Kabul
	H6de.Çalışma Durumu	,003*	Kabul
	H6df.Yaşama Biçimi	,002*	Kabul
	H6dg.Algılanan gelir durumu	,147	Ret
	H6dh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,049*	Kabul
H6e.Sosyal Etki	H6ea.Cinsiyet	,667	Ret
	H6eb.Yaş	,278	Ret
	H6ec.Medeni Durum	,005*	Kabul
	H6ed.Eğitim Düzeyi	,004*	Kabul
	H6ee.Çalışma Durumu	,003*	Kabul
	H6ef.Yaşama Biçimi	,195	Ret
	H6eg.Algılanan gelir durumu	,062	Ret
	H6eh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,055	Ret
H6f.Kolaylaştıran Durumlar	H6fa.Cinsiyet	,131	Ret
	H6fb.Yaş	,262	Ret
	H6fc.Medeni Durum	,157	Ret
	H6fd.Eğitim Düzeyi	,002*	Kabul
	H6fe.Çalışma Durumu	,000*	Kabul
	H6ff.Yaşama Biçimi	,005*	Kabul
	H6fg.Algılanan gelir durumu	,025*	Kabul
	H6fh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,210	Ret
H6g.Çaba Beklentisi	H6ga.Cinsiyet	,133	Ret
	H6gb.Yaş	,067	Ret
	H6gc.Medeni Durum	,007*	Kabul
	H6gd.Eğitim Düzeyi	,000*	Kabul
	H6ge.Çalışma Durumu	,001*	Kabul
	H6gf.Yaşama Biçimi	,011*	Kabul
	H6gg.Algılanan gelir durumu	,076	Ret
	H6gh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,041*	Kabul
H6h.Performans Beklentisi	H6ha.Cinsiyet	,220	Ret
	H6hb.Yaş	,267	Ret
	H6hc.Medeni Durum	,026*	Kabul
	H6hd.Eğitim Düzeyi	,000*	Kabul
	H6he.Çalışma Durumu	,000*	Kabul
	H6hf.Yaşama Biçimi	,058	Ret
	H6hg.Algılanan gelir durumu	,313	Ret
	H6hh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,001*	Kabul

Tablo 57. Başarılı Yaşlanmanın Alt Bileşenleri ile Sosyo-Demografik Faktörler Arasındaki Farklılıklara Yönelik Hipotez Sonuçları Tablosu

H ₇ .Başarılı yaşlanmanın alt bileşenleri ile sosyo-demografik faktörler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.			
H7a.Sağlıklı Yaşam Biçimi	H7aa.Cinsiyet	,083	Ret
	H7ab.Yaş	,326	Ret
	H7ac.Medeni Durum	,001*	Kabul
	H7ad.Eğitim Düzeyi	,001*	Kabul
	H7ae.Çalışma Durumu	,000*	Kabul
	H7af.Yaşama Biçimi	,012*	Kabul
	H7ag.Algılanan gelir durumu	,412	Ret
	H7ah.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,000*	Kabul
H7b.Sorunlarla Mücadele Etme	H7ba.Cinsiyet	,104	Ret
	H7bb.Yaş	,584	Ret
	H7bc.Medeni Durum	,007*	Kabul
	H7bd.Eğitim Düzeyi	,002*	Kabul
	H7be.Çalışma Durumu	,003*	Kabul
	H7bf.Yaşama Biçimi	,019*	Kabul
	H7bg.Algılanan gelir durumu	,246	Ret
	H7bh.Algılanan Son bir ay sağlık durumu	,000*	Kabul

* p < .05, ** p < .01

6. BÖLÜM

TARTIŞMA

Adana ilinde yaşayan Türkiye Emekliler Derneği Adana Şubesine kayıtlı 60 yaş ve üzeri 912 yaşlı bireyle gerçekleştirilen bu araştırmada, yaşlıların başarılı yaşlanma düzeylerini, teknoloji kabul ve kullanım davranışlarını, teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkisini, bu etki ve düzeylerin demografik değişkenlere göre farklılıklarını tespit etmek ve araştırma sonuçlarına göre aile, kurum ve kuruluşlara, geçerli önerilerde bulunmak amaçlanmıştır.

6.1. YAŞLILARIN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Araştırmaya katılan katılımcıların %57,5'ini erkekler oluşturmaktadır (n=524). Katılımcıların %48,5'inin 60-65 yaş aralığında olduğu görülmektedir (n=442). 84 ve üzeri olan yaşlı bireylerin (n=11; %1,2) diğer katılımcılara göre daha az sayıda oldukları dikkat çekmektedir. Katılımcıların %59,5'i evli (n=543), çok azı ise (n=82; %9,0) bekârdır.

Eğitim düzeyi incelendiğinde katılımcıların %28,4'ünün lise mezunu olduğu görülmektedir (n=259). Katılımcıların %47'si tam gün çalışan emeklidir (n=429). Eşi ile yaşayan yaşlı bireyler (n=335; %36,7) ilk sırada yer almaktadır. Katılımcıların algılanan gelirleri %69,6 oranında orta düzeydedir (n=635). Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin algılanan son bir ay sağlık durumu iyi olanlar (n=387; %42,4) ön sırada gelmekte olup bunu orta düzey (n=374; %41,0) takip etmektedir.

6.2. YAŞLILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIMI

Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin akıllı telefon kullanma süresi ortalama 5 yıl 6 aydır. 1-3 yıl süredir mobil internet kullanan yaşlı bireyler (n=333; %36,5) ilk sırada yer alırken, en az sayı 1-5 ay (n=36; %3,9) kullanım süresidir. Araştırmaya katılan bireylerin mobil internet kullanımında karşılaştıkları sorunlardan “internet bağlantısının yavaş olması” ilk sırada yer almaktadır (n=293; %32,1). Bunu takip eden sorun internet bağlantısının kopmasıdır (n=227; %24,9).

Katılımcıların %45,5'i mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında mobil internette anlayan birine sormaktadırlar (n=415). Katılımcıların yarıya yakını (n=397; %43,5) mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında ailesinden (kızı, oğlu, torunları vb.) yardım

almaktadırlar. Araştırmaya katılan bireylerin %55,6'sı (n=508) mobil interneti günlerinin az bir bölümünde kullanmaktadırlar. Yaşlıların %48,2'si mobil interneti ailelerinden (kızı, oğlu, torunları vb.) öğrenmektedirler (n=440). Bu verilere göre kuşaklararası bir dayanışmadan bahsetmek mümkündür.

Katılımcıların %61,6'sı mobil internet kullanmak için eğitim almak istemektedir (n=562). Yapılan araştırma sonucunda mobil internet uygulamaları konusunda eğitim almak isteyen katılımcılar ilk sırada yer almaktadır (n=81; %22,9). Bu konuyu, akıllı telefonlar ve mobil internet uyumu (n=51; %14,4), bankacılık işlemleri (n=46; %13,0) ve internette alışveriş (n=40; %11,3) takip etmektedir. Bu bulgular, yaşlı bireylerin akıllı telefon kullanımlarında özellikle mobil internet uygulamaları konusunda eğitime olan ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır.

Mobil internet kullanan katılımcıların %37,4'ü hiçbir zaman e posta göndermemektedir. Katılımcıların %18,9'u hiçbir zaman, haftada 3-5 gün veya günde birçok kez merak edilen bir konuda mobil internette bilgi araştırmaktadır. Katılımcıların yarıdan biraz fazlası (%54,8) hiçbir zaman mobil internet vasıtasıyla otel veya hizmetlerle ilgili rezervasyon yapmamaktadır. Yarıya yakın katılımcı (%47,3) mobil internetle bankacılık işlemi gerçekleştirmekte, %21,7'si sağlıkla ilgili bilgi araştırmaktadır. Haberler ve güncel konuları günde birçok kez mobil internet kullanarak araştıran yaşlı bireyler ilk sırada gelmektedir (%24,3). Katılımcıların %53,0'ı hiçbir zaman internette alışveriş yapmamaktadır. Mali işler (%48), sosyal medya kullanımı (%29,2) ve sohbet odaları (%60,1) uygulamalarını mobil internet vasıtasıyla kullanan katılımcılar ilk sırada gelmektedir. TÜİK'in 2016 yılında yaptığı son üç ay içinde Türkiye'de internet kullanan bireylerin interneti kişisel kullanma amaçları araştırmasına göre sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma % 82,4, online haber, gazete ya da dergi okuma % 69,5, mal ve hizmetler hakkında bilgi arama %65,5, müzik dinlemek (web radyosu dahil) %63,7, paylaşım sitelerinden video izleme (örn. YouTube) %74,5, sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanma, hastalık, beslenme, vb.) % 65,9, e-posta gönderme / alma % 46,3, internet üzerinden telefonla görüşme/ video görüşmesi (webcam ile) %41,3' tür (Tablo 105). TÜİK'in 2017 yılında yaptığı son üç ay içinde Türkiye'de internet kullanan bireylerin interneti kişisel kullanma amaçları araştırmasına göre E-Posta gönderme/ alma %46,8, internet üzerinden telefonla görüşme/ video görüşmesi (webcam ile) %61,5, sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma % 83,7, kendi oluşturduğunuz metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme %61, online haber, gazete ya da dergi okuma %68,2, sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanma, hastalık, beslenme, vb.) %69,6, mal ve hizmetler hakkında bilgi arama %65,9' dur (Tablo 106).

6.3. YAŞLILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞLARI

Teknoloji kabul ve kullanım ölçeğine ilişkin genel ortalama (min. 27- maks. 189) 137,87' dir. Ortalamanın en yüksek puana yakın olması genel olarak teknoloji kabul davranışına olan eğilimi ortaya koymaktadır. Sosyal, fiziksel ve psikolojik gerilemelerin neden olduğu yalnızlık duygusu ve yetersizlik olgusu yaşlı bireylerin desteğe ihtiyaçlarını ortaya koymaktadır. Günümüz teknolojisi ise bu ihtiyaçların giderilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre yaşlı bireylerin teknoloji kabul puanlarının yüksek olmasının nedeni bireysel yetersizliklere ilişkin mevcut durumun iyileştirilmesi, öz yeterlik durumu olabilir (Bandura, 1977; Barling ve Beattie, 1983; Gist ve Mitchell, 1992). Yaşlı bireylerle ilgili yapılan bir araştırmaya göre yaşlanmaya karşı olumsuz tutum benimseyen yaşlı bireylerin, aktivite veya görevlerini yerine getirme yeterlikleri konusundaki algıları düşük ve kendilerine bu yönde daha az güvenmektedirler (Paggi ve Jopp, 2015, s. 15). Bu durum, yaşlıların yaşlılık konusundaki olumsuz tutumlarının öz yeterliklerini önemli düzeyde etkilediğini göstermektedir. Yaşlı insanlarla ilgili, yaş önyargısının öz yeterlik algısı üzerindeki etkisi önemli bir göstergedir. Yaşlanmaya dair negatif önyargı, yaşlıların hafızaya dair öz-yeterliliğini azaltmaktadır (Levy, 1996).

Teknoloji kabul modeli sekiz alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların en yüksek ortalamaya sahip alt boyutlar sırasıyla kolaylaştıran durumlar alt boyutu (min 4-mak28) (ort:20,86; $\pm 5,23$), performans beklentisi alt boyutu (min. 4-maks. 28) (ort:20,78; $\pm 5,82$), çaba beklentisi alt boyutudur (min4-mak28) (ort:20,57; $\pm 6,61$). En düşük ortalamaya sahip alt boyut ise huy/alışkanlık alt boyutudur (min. 3-maks. 21) (ort:14,41; $\pm 4,91$). Bu sonuç yaşlıların teknolojiyi kabulünde kolaylaştıran durumlara eğilimlerinin yüksekliğini göstermektedir. Yaşlı bireylerin çoğunluğu mobil internet kullanımını desteklemek için bir örgütsel ve teknik altyapının mevcut olduğuna inanmaktadırlar. Bu düşünce Venkatesh ve diğerleri (2003), Macedo (2017), Venkatesh ve diğerlerinin (2012) çalışmaları ile desteklenmektedir. Kullanım davranışının ortaya çıkmasını sağlayan temel faktör davranışın sonuçlarına inanma derecesidir. Bu inanış belirli bir faydanın sağlanacağı veya amaçların gerçekleşmesi ile ilgili olabilir. Kullanım davranışı esnasında ortaya çıkabilecek olası sorunların üstesinden gelebilmek için gerekli desteğin mevcudiyetine inanış yaşlı bireylerde önemli bir faktördür. Araştırma bulguları yaşlı bireylerde bu desteğin varlığı ile mobil internet kullanım davranışı arasındaki yüksek ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Kolaylaştıran durumlar alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip ifade (ort:5,34; $\pm 1,47$) “Mobil internetin kullanımında zorluklarla karşılaştığımda başkalarından yardım alabilirim” dir.

Yaşlı bireylerin sosyal, psikolojik ve fiziksel desteğe olan ihtiyacı mobil internetin kullanımında ortaya çıkmaktadır. Mobil internet için gerekli kaynak ve bilgiye sahip olma veya mobil internetin teknolojik aletlerle uyumundan çok, zorluklarla karşılaşıldığında alınabilecek yardımlar kullanım davranışında daha büyük öneme sahiptir (Thompson ve diğerleri, 1991). Araştırma sonucu yaşlı bireylerin mobil internet kullanımında zorluklarla karşılaşmaya karşı alabilecekleri desteğe verdikleri önemi ortaya koymaktadır.

Performans beklentisi alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip ifade (ort:5,31; $\pm 2,00$) “Mobil interneti kullanmak, benim için önemli olan şeylere ulaşma şansımı artırıyor.” dur. Yaşlı bireylerin mobil internet kullanımında performans beklentisi, kullanım davranışının günlük aktivitelerinde performans açısından önemli bir getirisi olacağına yardım edeceğine inanmalarındır. Bireyin yaşlılıkla ortaya çıkan fiziksel, psikolojik, mental ve sosyal gerilemelerine bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz koşullar mobil internet kullanım davranışını geliştirmede etkili olmaktadır (Motowidlo ve Schmit, 1999; Campbell, 1990; Borman ve Motowidlo, 1993). Bireyin yaşlılıkla kaybettiklerini geri alma düşüncesi, mobil internet kullanımının kendisi için önemli olan şeylere ulaşma şansını artırdığını düşünmelerine neden olmaktadır. Sosyal açıdan yalnızlık hissedilen yaşlı bireylerin sosyal medya veya görüntülü görüşme gibi araçlarla mobil interneti bu yöndeki eksikliklerin giderilmesi için kullanması örnek olarak gösterilebilir. Kemik ve kas yapısının zayıflaması ile ortaya çıkan bazı yetersizliklerin günlük aktiviteleri zorlaştırması yaşlı bireylerin alışverişlerini mobil internet vasıtasıyla çevrim içi yapmalarına neden olabilmektedir. Bireyin günlük ihtiyaçların giderilmesi için gerekli alışverişin yapılması yaşlı bireyin evinden dışarı çıkmadan bu imkânı sağlayan mobil internetle mümkün hale gelebilmektedir. Aynı şekilde yaşlı bireylerin mobil internet kullanımı bankacılık, ev temizliği, savcılık makamlarına suç duyurusunda bulunabilme, polise ihbarda bulunma gibi kişisel güvenlik, hakların korunması vb. birçok konuda önemli hizmet ve bilgilere ulaşma şansını artırabilmektedir.

Çaba beklentisi alt boyutunda en yüksek ortalamaya sahip ifade (ort:5,17; $\pm 1,56$) “Mobil internetin nasıl kullanacağını öğrenmek benim için kolaydır.” cümlesidir. Yaşlı bireylerin günlük yaşamlarında kullanılacak olan eşya veya teknolojik aletlerin ergonomik ve kullanımlarının kolay olması kadar kullanım hakkında verilecek bilgilerin kolayca iletilebilmesi de önemlidir (Davis, 1989; Moore ve Benbasat, 1991; Venkatesh ve diğerleri, 2003). Araştırma sonucuna göre mobil internetin nasıl kullanılacağını öğrenilmesinin kolay olması kullanım davranışında en önemli faktördür. Bu sonuç, desteğin tek başına yeterli olmadığını, kullanım hakkında verilecek bilginin kolay öğretilbilir olmasının da gerekli olduğunu ortaya

koymaktadır. Kısacası yaşlı bireylerce mobil internet kullanımının kolaylığını etkileyen en önemli faktör öğrenmede kolaylık düzeyidir.

Sosyal etki alt boyutunda (min. 3-maks. 21) (ort:15,60; $\pm$ 4,62) en yüksek ortalamaya sahip ifade (ort:5,21; $\pm$ 2,31) “Davranışlarımı etkileyen insanlar, mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor” cümlesidir. Teknoloji kabulünde sosyal etki, bireyin önemli gördüğü kişilerin etkisi altında teknolojiyi kabul davranışını gerçekleştirmesini ifade eder (Ajzen 1991; Davis, Bagozzi ve Warshaw, 1989). Araştırma sonucu, mobil internet kullanımında yaşlı bireylerin kendilerinin davranışını etkileyen insanların etkisi altında kaldığını göstermektedir. Burada önemli olan husus, yaşlı bireyin davranış gerçekleştirmede davranışları üzerinde etkili olan kişilerin etkisinin önemseydiği kişilerden daha yüksek olmasıdır. Yaşlı birey, ailesini ve arkadaşlarını önemseyebilir. Ancak, günlük yaşantısında teknolojik aletleri kullanmasında önemli yardımı dokunacağına inandığı internet hizmet sağlayıcısı, telefon tamircisi, mobil internetten anlayan komşusu gibi kişiler davranışları üzerinde etkili olabilir. Çünkü yaşlı birey, yaşlandıkça desteğe ihtiyaç duyar ve önemseydiği kişilerden çok davranışlarını yönlendirebilecek, zorluklarla baş edebilmesi için gerekli desteği sağlayabilecek bireylerin görüşlerini kullanım davranışında önemseyebilir.

Hazsal güdüleme alt boyutunda (min. 3-maks. 21) (ort:15,59; $\pm$ 4,50) en yüksek ortalama (ort:5,23; $\pm$ 2,26) “Mobil interneti kullanmak eğlencelidir.” ifadesine aittir. Hazsal güdüleme, kullanım davranışının keyif ve eğlence olarak algılanması düzeyini ifade eder (Brown ve Venkatesh, 2005). Araştırma bulguları, yaşlı bireylerin mobil internet kullanım davranışının gerçekleştirilmesinde eğlence faktörünün etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yaşlı bireylerin eğlence faktörünü ön plana çıkarmalarının sebebi zamanlarını geçirebilecek yeterli sosyal ve fiziksel çevreye sahip olamamaları olabilir (Knight ve Ricciardelli, 2003; Montross ve diğerleri, 2006). Emeklilikten sonra özellikle aile ve arkadaşlarla görüşmelerin azalması, yaşanan çevredeki sosyal aktivitelere katılımın azalması yaşlı bireyin eğlenceye vereceği önemi artırabilir (Joung ve Miller, 2007; Daatland, 2005; Townsend, 2007; Foster ve Walker, 2013; Corsi ve Samek, 2010; Walker, 2002). Yaşlı bireyin pasif eğilimler içinde olması, onu sosyal izolasyona, negatif duygulara, mutsuzluğa itecektir. Bu nedenle negatif eğilim içeren pasif davranışların engellenmesi ve yaşlı bireyin pozitif eğilimli aktivitelere yöneltilmesi gerekmektedir (Barrow, 1989; Hooyman ve Kıyak, 1988). İşsizlik ve emeklilik gibi pasifliğe yönelten durumların aktifliğe çevrilmesi bireyi mutluluğa ve tatmine ulaştırır (Walker ve Maltby, 1997). Hooyman ve Kıyak’ ın (1988) yaptıkları araştırmaya göre aktif olan bireylerin, diğerlerine göre daha mutlu, fiziksel ve akli açıdan daha sağlıklı olduklarını tespit etmişlerdir (Hooyman ve Kıyak, 1988).Ancak teorinin eleştirilen yanı, pasif ama mutlu, aktif ama mutsuz

bireylerin durumlarını açıklayamamasıdır (Görgün-Baran, 2004; Hendricks ve Hendricks, 1986; Tufan, 2002).

Davranışsal niyet alt boyutunda (min. 3-maks. 21) (ort:15,22; $\pm 5,01$) en yüksek ortalamaya sahip ifade (ort:5,11; $\pm 2,58$) “Mobil interneti gelecekte de kullanmayı devam ettirme düşüncesindeyim” dir. Davranışsal niyet, bir kişinin amaçlarına uygun olan davranışı gerçekleştirmesi hakkındaki olumlu ya da olumsuz duygu ve kişisel değerlendirmeleri ifade eder (Compeau ve Higgins 1995; Fishbein ve Ajzen, 1975). Araştırma sonuçları yaşlı bireylerin davranışsal niyetlerinde gelecekte kullanmaya devam etme faktörünün ağırlıklı etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Günlük yaşamda her zaman kullanmaya çalışmak veya sıkça kullanmaya devam etmeyi planlamak bu faktöre göre daha az etkilidir. Bunun nedeni, yaşlı bireylerin gelecek kaygılarının olduğu ancak hayattan kopmak istememeleri olabilir (Havighurst ve diğerleri, 1968; Bowling ve Dieppe, 2005, s. 1549). Ayrıca, yaşlı bireylerin kararlarını alırken geçici etkiler doğurabilecek ve kalıcı olmayan olaylara karşı eğilimlerinin düşük oluşu da bu sonuçları destekler niteliktedir.

Fiyat değeri alt boyutunda (min. 3-maks. 21) (ort:14,84; $\pm 4,60$) en yüksek ortalamaya sahip ifade (ort:4,96; $\pm 1,63$) “Mobil internet için ödenen fiyat uygundur.” cümlesidir. Fiyat değeri, pazarlama ile ilgili olan ve tüketiciyi ilgilendiren genellikle ürünlerin veya hizmetlerin algılanan değerini belirlemek için kalite ile birlikte değerlendirilen bir ifadedir (Zeithaml, 1988). Tüketicilerin bir mal veya hizmetin algılanan yararları ile bunları kullanmaları sonucunda ortaya çıkacak parasal maliyeti arasındaki bilişsel algı davranışı olumlu veya olumsuz yönde tetikler (Dodds ve diğerleri, 1991). Araştırma bulguları yaşlı bireylerin mobil internet kullanım davranışında aldıkları hizmete ödedikleri fiyatın uygunluğu kriterini ağırlıklı olarak önemsediklerini göstermektedir. Sonuçlar, alınan hizmetin kalitesinin maliyetle kıyaslandığında düşük olmasının, fiyatın uygunluğu kriterine göre daha az önemli olduğunu göstermektedir. Bu durumun temel nedeninin, katılımcıların emekli bireyler olmasının bireylere getirmiş olduğu kısıtlı kaynaklarla mücadele etme durumu olduğu düşünülmektedir (Lao, 2014, s. 212; Schiffman ve Kanuk, 2009; Kuvaas ve diğerleri, 2017; Arber, 2004).

Huy/alışkanlık alt boyutunda (min. 3-maks. 21) (ort:14,41; $\pm 4,91$) en yüksek ortalama (ort:4,87; $\pm 1,71$) “Mobil internetin kullanımı benim için bir alışkanlık haline geldi.” ifadesine aittir. Alışkanlık, bireylerin geçmişte tecrübe yoluyla öğrendikleri davranış kalıplarını benzer olaylarla karşılaştıklarında otomatik olarak gerçekleştirme eğilimidir (Limayem ve diğerleri, 2007). Araştırma sonuçlarına göre yaşlıların mobil internet kullanım davranışını gerçekleştirmelerinde alışkanlığın zorunluluk veya bağımlılıktan daha önemli olduğu ortaya konulmuştur. Bireylerin

yaşlandıkça tecrübe edindikleri davranış kalıplarına bağlı kalmalarının bu sonuçlara neden olduğu söylenebilir (Jung, 2005).

Yaşlıların davranışsal niyet puan ortalamaları medeni durum (F: 4,311; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 3,660; $p < .05$), çalışma durumu (F: 3,812; $p < .05$) ve yaşama biçimi (F: 4,560; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bu araştırma ile tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, davranışın gerçekleştirilmesinde niyetin eğitim düzeyi, çalışma durumu ve yaşama biçimine göre değiştiğini göstermektedir. Bekâr olan yaşlıların düşük, üniversite ve üstü mezunları, tam gün çalışan emekli ve tek başına yaşayan yaşlıların davranışsal niyet puan ortalamaları yüksek olarak tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan yaşlıların alışkanlık ortalama puanları yaş (F: 4,729; $p < .05$), medeni durum (F: 3,976; $p < .05$) ve yaşama biçimi (F: 7,175; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 66-71 yaş aralığındaki yaşlılar ile evli olan yaşlıların düşük, tek başına yaşayanların alışkanlık ortalama puanları yüksek olarak tespit edilmiştir.

Yaşlıların fiyat değeri ortalama puanları yaş (F:5,249; $p < .05$), medeni durum (F:3,772; $p < .05$), çalışma durumu (F:4,776; $p < .05$) ve yaşama biçimi (F: 7,687; $p < .05$) değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Tek başına yaşayan yaşlılar yüksek, evli ve 66-71 yaş aralığındaki, yarım gün çalışan emekli yaşlılar düşük fiyat değeri ortalamasına sahiptir.

Hazsal güdülenme ortalama puanları yaş (F:2,956; $p < .05$), medeni durum (F:3,127; $p < .05$), eğitim düzeyi (F:3,700; $p < .05$), çalışma durumu (F:4,793; $p < .05$), yaşama biçimi (F:5,163; $p < .05$) ve algılanan son bir aylık sağlık durumu (F:2,396; $p < .05$) değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Sağlık durumunun çok kötü olduğunu düşünenler, 66-71 yaş aralığındaki, evli olan yaşlı bireyler düşük, üniversite ve üstü mezunlar, tam gün çalışan emekliler, tek başına yaşayanlar yüksek hazsal güdülenme ortalamasına sahiptir.

Sosyal etki ortalama puanları medeni durum (F: 4,296; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 4,507; $p < .05$), çalışma durumuna (F: 4,708; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evli olanlar, üniversite ve üstü mezunlar, yarım gün çalışan emekliler, tek başına yaşayanlar yüksek düzeyde sosyal etki ortalamasına sahiptir.

Kolaylaştıran durumların ortalama puanları eğitim düzeyi (F: 4,874; $p < .05$), çalışma durumu (F: 6,982; $p < .05$), yaşama biçimi (F: 4,366; $p < .05$) ve algılanan aylık gelir durumu (F: 3,701; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Üniversite ve üstü mezunları, tam gün

çalışan emekliler, tek başına yaşayanlar, yüksek gelirli yaşlılar yüksek düzeyde kolaylaştıran durumlar ortalamasına sahiptir.

Çaba beklentisi ortalama puanları medeni durum (F: 4,054; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 10,051; $p < .05$), çalışma durumu (F: 5,836; $p < .05$), yaşama biçimi (F: 3,764; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık durumu (F: 2,507; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evli olanlar, üniversite ve üstü mezunları, tam gün çalışan emekliler, tek başına yaşayanlar, sağlık durumunun çok iyi olduğunu belirten yaşlı bireylerin çaba beklentisi ortalaması yüksektir.

Performans beklentisi ortalama puanları medeni durum (F:3,092; $p < .05$), eğitim düzeyi (F:8,879; $p < .05$), çalışma durumuna (F:6,559; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık durumlarına (F:4,870; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Üniversite ve üstü mezunlar, tam gün çalışan emekliler, sağlık durumunun çok iyi olduğunu belirten yaşlıların performans beklentisi ortalaması yüksek, evli olanların ise düşüktür.

Sağlıklı yaşama biçimi ortalama puanları medeni durum (F: 5,489; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 5,321; $p < .05$), çalışma durumuna (F: 6,577; $p < .05$), yaşama biçimi (F: 3,692; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık tanımlarına (F: 13,740; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Yarım gün çalışan emekliler, sağlık durumunun orta olduğunu belirten, evli ya da bekâr olan yaşlılar düşük, üniversite ve üstü mezunlar, sağlık durumunun iyi ve çok iyi olduğunu belirten yaşlılar, tek başına yaşayan yaşlılar ise yüksek düzeyde sağlıklı yaşama biçimi ortalamasına sahiptir.

Sorunlarla mücadele etme ortalama puanları medeni durum (F:4,022; $p < .05$), eğitim düzeyi (F:4,854; $p < .05$), çalışma durumuna (F:4,587; $p < .05$), yaşama biçimi (F:3,344; $p < .05$) ve algılanan son bir aylık sağlık durumlarına (F:16,333; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Dul ya da boşanmış olan yaşlı bireyler, tam gün çalışan emekliler, tek başına yaşayanların sorunlarla mücadele etme ortalaması yüksektir.

6.4. YAŞLILARIN BAŞARILI YAŞLANMA DAVRANIŞLARI

Başarılı yaşlanma ölçeğine ilişkin katılımcıların genel ortalaması (min. 10- maks.70) 53,67' dir. Genel ortalamanın maksimum puana yakınlığı, yaşlı bireylerin başarılı yaşlanmaya olan duyarlılığını göstermektedir. Yaşama tutunmaya çalışan, emeklilikten sonraki yaşamlarında sorunlarla mücadele ederek sağlıklı yaşam biçimi elde etmeyi amaçlayan katılımcılar ağırlıklı olarak başarılı yaşlanmaktadırlar.

Katılımcıların başarılı yaşlanmalarını etkileyen en önemli faktör sorunlarla mücadele etme alt boyutu (min. 7-maks. 49) (ort. 37,45; ss. $\pm 10,14$), sonra gelen faktör ise sağlıklı yaşama biçimi alt boyutudur (min. 3-maks. 21) (ort. 16,21; ss. $\pm 5,05$). Rowe ve Kahn' ın (1997) yaşlı bireylerin başarılı yaşlanmasının hastalık ve güçsüzlüğün önlenmesi, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyona sahip olması ile gerçekleşeceği yönündeki bulgusu sağlıklı yaşama biçiminin önemini ortaya koymaktadır (Moody, 2005; Christensen ve diğerleri, 2008). Araştırma bulguları, yaşlı bireylerin yaşlılık sürecinde sağlığa verdikleri önemi göstermektedir. Artan yaşa bağlı kas, hafıza ve kemiklerde yaşanan zayıflamaların yarattığı olumsuz durumların bu duruma neden olduğu söylenebilir.

Sorunlarla mücadele etme alt boyutunda en yüksek ortalama (ort. 5,42; $\pm 1,53$) “Zor zamanlarda durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya gayret gösteririm.” dir. Bu alt boyut başarılı yaşlanma sürecinde yaşlı bireyin hayata bağlılığını ve zorluklarla başa çıkma durumunu ortaya koymaktadır. Hayata pozitif bakış açısı (Baltes ve Baltes', 1990), bireyin kendi iç dünyası ve dış çevreyi kontrol edebilmesi (Schulz ve Heckhausen, 1996), psikolojik iyi oluş (Ryff, 1989) yaşlı bireyin sorunlarla mücadele etmesinde önemli faktörlerdir. Araştırma sonuçları başarılı yaşlanmada sorunlarla mücadele edebilmenin, ağırlıklı olarak zor zamanlarda karşılaşılan durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya bağlandığını göstermektedir. Sorunlarla mücadelede aktif eylem yerine, gerçekleşen sorunlara karşı dayanıklılık, sağlam bir duruş göstermenin ağırlıklı olarak tercih edilmesinin nedeni yaşlanma ile gerçekleşen olumsuz durumları kabullenme olabilir (Ajzen ve Driver, 1992; Madden ve diğerleri, 1992; Veraldo ve Ruihley, 2017).

Sağlıklı yaşama biçimi alt boyutunda en yüksek ortalama (ort. 5,53; $\pm 21,61$) “Sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını kazanmak için çabalıyorum.” ifadesine aittir. Bu sonuç, katılımcıların hastalık ve sakatlıklardan uzak kalmak, beden ve zihni korumaya çalışmaktan çok sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarının önemsendiğini göstermektedir (McLaughlin ve diğerleri, 2010; Hank, 2011). “Alışkanlık” kelimesinin yaşlı bireylerdeki önem ve duyarlılığının bu ifadenin yer aldığı soruya ağırlıklı olarak yüksek puan verilmesine neden olduğu düşünülmektedir.

6.5. YAŞLILARIN MOBİL İNTERNET KULLANIMINA İLİŞKİN TEKNOLOJİ KABUL VE KULLANIM DAVRANIŞLARI İLE BAŞARILI YAŞLANMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Venkatesh ve diğerlerinin (2012) Teknoloji Kabulü ve Kullanımına ilişkin birleştirilmiş Teori 2 ölçeğini yaşlılara uygulamış olan Macedo' nun (2017) “Predicting the acceptance and use of information and communication technology by older adults: An empirical examination of the

revised UTAUT2” çalışması esas alınmıştır. Amacı yaşlıların başarılı yaşlanma durumlarını değerlendirmek olan Reker (2009) tarafından geliştirilen Successful Aging Scale (SAS)-Başarılı yaşlanma Ölçeğinin Türkçe Versiyonunu (BYÖ) geliştiren Hazer ve Özsungur’ un (2017) Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu tezin amacına uygun olarak çalışmada esas alınmıştır.

Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerinin incelenmesi hakkında gerçekleştirilen bu araştırma sonuçları üç temel tartışma noktasının oluşmasını sağlamıştır. İlk önemli tartışma konusu davranış niyeti üzerinde toplanmıştır. İkinci önemli konu kullanım davranışı ve üçüncüsü ise yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkileri hakkındadır.

6.5.1. Yaşlıların Teknoloji Kabulünde Davranış Niyeti

Yaşlıların teknoloji kabulü davranışının temel unsurlarından olan “davranış niyeti” kullanım davranışının gerçekleştirilebilmesi açısından önemli bir belirleyicidir (Venkatesh ve diğerleri, 2003). Çünkü niyet, bir davranışın gerçekleştirilmesi sürecinde pozitif veya negatif his ve düşünceler olup, davranış bu düşüncelerin sonucunda ortaya konulan bir kararla gerçekleşir (Ajzen, 1991). Bireysel eğilimler, ihtiyaçlar, kişisel düşünce ve duygular, çevresel faktörler, sosyal ve ekonomik koşullar bu kararlar üzerinde etkilidir (Compeau ve Higgins, 1995). Yapılan araştırmalar performans beklentisi, kolaylaştıran durumlar, hazzal güdüleme ve alışkanlık faktörlerinin davranışsal niyet üzerinde pozitif etkisi olduğunu göstermektedir (Macedo, 2017; Venkatesh ve diğerleri, 2003; Nägle ve Schmidt, 2012). Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularını desteklemektedir. Araştırma sonuçlarına göre teknoloji kabul modelinin alt bileşenlerinden performans beklentisi (H_{1a} ; $p=3,986665$), kolaylaştıran durumlar (H_{1f} ; $p=4,261088$), hazzal güdüleme (H_{1d} ; $p=4,015265$) ve alışkanlık (H_{1g} ; $p=9,622629$) alt bileşenlerinin davranış niyeti üzerinde anlamlı etkileri olduğunu göstermektedir. Nägle ve Schmidt’ in (2012) yaptıkları araştırmaya göre performans beklentisinin davranış niyeti üzerinde anlamlı etkileri olduğunu destekleyen bulgulara rastlanmamasına rağmen, kolaylaştıran durumların davranış niyeti üzerinde anlamlı etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Hoque ve Sorwar’ın (2017) araştırma bulgularına göre ise performans beklentisinin kullanım davranış niyeti üzerinde pozitif etkisi tespit edilmişken, kolaylaştıran durumların pozitif etkisi tespit edilememiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçların aksine Macedo (2017) çaba beklentisi ve sosyal etkinin de davranış niyeti üzerinde pozitif etkisi olduğunu tespit etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri olan çaba beklentisi (H_{1b} ; $p=1,007838$) ve sosyal

etkinin (H_{1c} ; $p=1,351258$) davranış niyeti üzerinde anlamlı etkisi tespit edilememiştir. Hoque ve Sorwar'ın (2017) araştırma bulguları bu sonuçları desteklemektedir. Nägle ve Schmidt' in (2012) yaptıkları araştırmaya göre davranış niyeti ile çaba beklentisi arasında ilişkinin olmadığı yönündeki tespitinin aksine davranış niyeti ile sosyal etki arasında ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda tespit edilen fiyat değerinin (H_{1e} ; $p=1,492211$), davranış niyetini anlamlı şekilde yordamadığı bulgusu literatürle aynı yöndedir (Macedo, 2017).

6.5.2. Yaşlıların Teknoloji Kullanım Davranışı

Araştırma sonuçlarına göre alışkanlık (H_3 ; $p=4,792356$) teknoloji kullanım davranışını olumlu yönde etkilemektedir. Macedo'nun (2017) yapmış olduğu araştırma bu sonucu desteklemektedir. Aynı şekilde kolaylaştıran durumların (H_2 ; $p=0,242093$) kullanım davranışını olumlu yönde etkilemediğine ilişkin sonuç Macedo'nun (2017), Hoque ve Sorwar'ın (2017) çalışmaları ile desteklenmektedir. Yaşlıların kendilerine münhasır teknoloji ile ilişkili yetkinlik ve ihtiyaçları vardır. Görsel zayıflama ve bilişsel eksiklikler gibi engeller ve kullanım problemleri sıklıkla gruplar arasında yaşanmakta ve kullanım davranışını etkilemektedir (Chen ve Chan, 2014a). Davranış niyetinin (H_4 ; $p=0,690749$) kullanım davranışı üzerinde olumlu etkisinin olmadığına dair araştırma bulgusunun aksine Macedo (2017), Hoque ve Sorwar (2017) olumlu etki olduğunu tespit etmişlerdir. Bunun sebebinin kültürel farklılıklar ve yaşlıların mobil internet kullanım niyetleri ve kullanım davranışları arasındaki ilişki algılarındaki farklılıklar olduğu söylenebilir. Ayrıca mobil internet ile telefon kullanımının günümüzde birlikte düşünülmesi bazı farklı algılara sebep olabilmektedir. Bireyin sahip olduğu internet uyumlu ancak akıllı telefon özelliğine sahip olmayan telefon ile akıllı telefona ait mobil internet arasındaki fonksiyonel özellik farklılıkları da bu bulgu farklılığına neden olmuş olabilir.

6.5.3. Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkileri

Literatürde yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerine yönelik amprik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma sonuçlarına göre teknoloji kabul modelinin alt bileşenlerinden sorunlarla mücadele etme, teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri olan performans beklentisi (H_{5a} ; $p=10,598210$), kolaylaştıran durumlar (H_{5f} ; $p=2,428568$) başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Bulgulara göre teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan çaba beklentisi (H_{5b} ; $p=0,452331$), sosyal etki (H_{5c} ; $p=1,294450$), hazzal güdüleme (H_{5d} ; $p=1,929175$), fiyat değerinin (H_{5e} ; $p=0,308053$) başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamadığı tespit edilmiştir. Yaşlı bireylerin çevresi ile

olan etkileşiminde yaşlılığa bağlı bazı sosyal ve yaş ayrımcılığı sorunları yaşaması, sosyal açıdan izolasyona uğramasına neden olabilmektedir. Bu da sorunlarla başa çıkma açısından sosyal etki durumunu belirsiz hale getirdiği söylenebilir. Ayrıca, yaşlı bireylerin yaşlılığa bakış açısının kişiden kişiye değişmesi teknoloji kullanımında çaba beklentisinin karşılaşılan güçlüklerle başa çıkma durumu ile ilgili bireyi belirsizliğe itmektedir. Yaşlı bireylerin yaşlılığa bağlı eksikliklerini teknoloji ile gerçekleştirmeye çalışması, teknolojiyi önemli bir ihtiyaç olarak algılaması hazzal düşüncelerinin sorunlarla mücadele etme üzerindeki etkilerini ortadan kaldıracaktır. Aynı durum teknolojinin fiyatı değeri için de geçerlidir. Yaşlı bireylerin kişisel yetenek eksikliklerinin yaşa bağlı artış göstermesi, bu yöndeki ihtiyaçlarının haz ve fiyat durumunun ötesine geçmesine neden olabilmektedir. Böylece sorunlarla baş edebilmek için teknoloji kullanımında haz ve fiyat değeri belirleyici rol oynamaktan çıkabilmektedir.

Araştırma bulguları teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri olan performans beklentisi (H_{5j} ; $p=8,670271$) ve sosyal etkinin (H_{5l} ; $p=2,745516$) başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordadığını göstermektedir. Diğer taraftan bulgular teknoloji kabul modelinin alt bileşenleri olan çaba beklentisi (H_{5k} ; $p=1,726046$), hazzal güdüleme (H_{5m} ; $p=0,822749$), fiyat değeri (H_{24} ; $p=0,765509$), kolaylaştıran durumlar (H_{5o} ; $p=1,558617$), alışkanlık (H_{5p} ; $p=1,189703$), davranış niyeti (H_{5r} ; $p=0,099928$) ve kullanma davranışının (H_{5s} ; $p=0,838004$), başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamadığını göstermektedir. Sağlıklı yaşam biçimi bireyin hastalık ve güçsüzlüğün önlenmesi, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyona sahip olma durumunu ölçmektedir. Teknoloji kabul davranışı ile olan ilişkisinde sağlıklı yaşam biçiminin beklenti ve sosyal etkinin dışındaki faktörlerden etkilenmemesi, bireyin sağlığa olan duyarlılığının önemini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar bireysel haz durumu, çaba beklentisi, teknolojinin fiyat değeri, kolaylaştıran durumlar, alışkanlık, davranış niyeti ve kullanma davranışı ne düzeyde olursa olsun sağlıklı yaşam düzeyini etkileyemediğini göstermektedir. Bu sonuçlara göre teknoloji kabul ve kullanım davranışının bireyin sağlık durumu, fiziksel ve bilişsel fonksiyonlarına ilişkin durum ve algılarına göre ölçülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin birleştirilmiş teorinin bu kapsamda yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

6.6. SONUÇLAR

Yaşlıların başarılı yaşlanma düzeylerini, teknoloji kabul ve kullanım davranışlarını, teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkisini, bu etki ve düzeylerin demografik değişkenlere göre farklılıklarını tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Yaşlı Bireylere İlişkin Genel Sonuçlar

Araştırma kapsamına alınan yaşlı bireylere ilişkin genel sonuçlar incelendiğinde;

- Yaşlı bireylerin yarısından biraz fazlasının erkek olduğu (%57,5 erkek; %42,5 kadın),
- Yaşlıların yarıya yakınının 60-65 yaş aralığında olduğu (%48,5),
- Yaşlıların yarından biraz fazlasının evli (%59,5), %8,6'sının boşanmış, %9'unun bekâr olduğu,
- Araştırma kapsamına alınan yaşlıların eğitim düzeyleri göz önüne alındığında lise mezunlarının önde geldiği (%28,4), bunu %26,4 ile ilkokul veya daha az eğitime düzeyinin takip ettiği ve ortaokul mezunlarının ise %21,5 ile en düşük oranda yer aldığı,
- Yaşlıların %47'si tam gün çalışan emekli iken bunu %42 ile işsiz emeklilerin (emekli olup çalışmayan) oluşturduğu,
- Yaşlıların yaşama biçimleri incelendiğinde, %36,7'sinin eşleri ile birlikte yaşadıkları, bunu %31,5 ile eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanların oluşturduğu,
- Yaşlıların yarından fazlasının (%69,6) gelir durumlarını orta düzeyde algıladıkları, bunu %19,8 ile düşük düzeyde algılayanların oluşturduğu ve yüksek düzeyde algılayanların ise son sırada yer aldığı (%10,6),
- Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin son bir aylık sağlık durumlarını iyi düzeyde algılayanların ön sırada yer aldığı (%42,4), bunu %41 ile orta düzeyde algılayanların oluşturduğu ve son sırada ise %0,7 ile çok kötü olarak algılayanların yer aldığı,
- Yaşlıların geriatrik depresyon düzeyleri incelendiğinde %82,2' sinin depresyonda olmadıkları,
- Yaşlı bireylerin %88,6'sının günlük yaşam aktiviteleri düzeyinin “bağımsız”, %8,7'sinin “yarı bağımlı” ve %2,7'sinin ise “tam bağımlı” oldukları, en yüksek ortalama sahip günlük yaşam aktivitesinin “tuvalete gitme” (ort. 2,84; $\pm 1,12$), en düşük ortalamanın ise “banyo yapabilme durumu” (ort. 2,79; $\pm 0,54$) ve “giyinme durumu” (ort. 2,79; $\pm 0,51$) olduğu,
- Yaşlıların %85,1'inin enstrümental günlük yaşam aktiviteleri düzeyinin “bağımsız”, %11,7'sinin “yarı bağımlı” ve %3,2'sinin ise “tam bağımlı” oldukları, en yüksek ortalama sahip enstrümental günlük yaşam aktivitesinin “Kendi ilacını içebilme

durumu” (ort. 2,79; $\pm 1,52$) ve en düşük ortalamanın ise “Ev işlerini yapabilme durumu” (ort. 2,56; $\pm 0,66$) olduğu,

- Yaşlıların akıllı telefon ortalama kullanma süresinin 5 yıl 6 ay olduğu (± 3 yıl 9 ay), en uzun süre kullanan katılımcının 24 yıl, en kısa kullanan katılımcının ise 1 ay olduğu, 1-3 yıldır akıllı telefon kullananların %36,5 olduğu ve ilk sırada yer aldığı, bunu %28,2 ile 4-6 yıl izlediği, %3,9 katılımcının ise 1-5 ay süre ile son sırada yer aldığı,
- Araştırma kapsamına alınan yaşlıların %32,1’i ilk sırada mobil internet kullanımında internet bağlantısının yavaş olması sorunu ile karşılaştıkları, bunu takiben %24,9’unun internet bağlantısının kopması, %13,7’sinin spam veya istenmeyen web sayfalarının açılması ve %11,1’inin internet dolandırıcılığı sorunlarıyla karşılaştıkları,
- Yaşlıların %45,5 i mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştıklarında mobil internetten anlayan birine sorunu ilettikleri, bunu %22,1 ile “sorunun kaynağını kendilerinin bulmaya çalıştıkları” ve %18,9 ile “mobil internet sağlayıcısını aradıkları” cevaplarının takip ettiği,
- Mobil internetle ilgili bir sorun ile karşılaştığında yaşlıların yarıya yakını (%43,5) ailesinden (kızı, oğlu, torunları vb.), bunu mobil internet sağlayıcıdan (%21,3) ve yakın arkadaşlarından (%17,9) yardım almanın takip ettiği,
- Yaşlıların mobil interneti günlük kullanım süreleri incelendiğinde %55,6’sının günün az bir bölümünde kullandıkları ve ilk sırada yer aldığı, bunu % 20,3 ile “günümün büyük bölümü” cevabının takip ettiği,
- Araştırmaya katılan yaşlıların %48,2’sinin mobil interneti ailesinden, %20,7’sinin arkadaşlarından, %15,7’sinin mobil internet hizmet sağlayıcısından öğrendiği, eşinden öğrenenlerin ise %2,6 ile son sırada yer aldığı,
- Yaşlıların %61,6’ sının mobil internet için herhangi bir eğitim almak istemedikleri, %38,4’ünün eğitim almak istedikleri,
- Mobil internetle ilgili eğitim almak istediklerini belirten yaşlıların %22,9’unun mobil internet uygulamaları hakkında eğitim almak istedikleri ve ilk sırada yer aldığı, bunu %14,4 ile akıllı telefonlar ve mobil internet uyumu, %13 ile bankacılık işlemleri, %11,3 ile internetten alışveriş, %9,6 ile merak edilen bir konuda bilgi araştırmak, %7,6 ile rezervasyon (oteller, hizmetler) konularının takip ettiği, %0,8’inin sohbet odaları konularında eğitim almak istedikleri ve son sırada yer aldığı,

- Araştırma kapsamına alınan yaşlıların mobil interneti kullanım amacı ve sıklığına göre %18,9'unun haftada 3-5 gün veya günde birçok kez merak edilen bir konuda bilgi araştırmak, %21,7'sinin günde birçok kez sağlıkla ilgili bilgi araştırmak, %24,3'ünün günde birçok kez haberler ve güncel konular için mobil internet kullandıkları, hiçbir zaman cevabını veren yaşlıların %37,4'ünün e posta gönderme/alma, %54,8'inin rezervasyon, %47,3'ünün bankacılık işlemleri, %53'ünün internetten alışveriş, %48'inin mali işlemler, %29,2'sinin sosyal medya kullanımı, %60,1'inin sohbet odaları olduğu,

sonuçlarına varılmıştır.

Teknoloji Kabul ve Kullanımı ile Alt Boyutlarına İlişkin Sonuçlar

- Araştırmada yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım ölçeğine ilişkin puan ortalaması yüksek düzeylere yakındır ($137,87 \pm 33,43$). Alt boyutlar incelendiğinde en yüksek ortalama kolaylaştıran durumlar alt boyutu ($20,86 \pm 5,23$), bunu performans beklentisi alt boyutu ($20,78 \pm 5,82$) takip etmektedir. En düşük puan ortalaması ise huy/ alışkanlık alt boyutuna aittir ($14,41 \pm 4,91$).

Teknoloji Kabul ve Kullanımı ile Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuçlar

- Yaşlıların davranışsal niyet puan ortalamaları medeni durum (F: 4,311; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 3,660; $p < .05$), çalışma durumu (F: 3,812; $p < .05$) ve yaşama biçimi (F: 4,560; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bekâr olan yaşlı bireylerin boşanmış olanlara ve evli olanların dul ve boşanmış olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı ve daha düşük davranış niyeti ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunların davranış niyeti puanları diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Tam gün çalışan emekli yaşlıların davranış niyetleri yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emeklilerden anlamlı düzeyde daha fazladır. Tek başına yaşayanların eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı davranış niyeti ortalamasına sahiptir.
- Araştırmaya katılan yaşlıların alışkanlık ortalama puanları yaş (F: 4,729; $p < .05$), medeni durum (F: 3,976; $p < .05$) ve yaşama biçimi (F: 7,175; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. 66-71 yaş aralığındaki yaşlıların alışkanlık ortalama puanları 72-77 ve 78-83 yaş aralığındaki yaşlıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Evli olanların alışkanlık ortalama puanları boşanmış ve dul katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Tek başına yaşayanlar, eşi

ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı alışkanlık ortalamasına sahiptir.

- Yaşlıların fiyat değeri ortalama puanları yaş (F:5,249; $p < .05$), medeni durum (F:3,772; $p < .05$), çalışma durumu (F:4,776; $p < .05$) ve yaşama biçimi (F: 7,687; $p < .05$) değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. Tek başına yaşayan yaşlılar, eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ve diğer kişiler ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı fiyat değeri ortalamasına sahiptir. 66-71 yaş aralığındakilerin fiyat değeri ortalama puanları 72-77, 78-83 ve 84 üzeri yaş aralığındaki yaşlıların puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Evli olanlar, boşanmış ve dul olanlara göre anlamlı ve daha düşük fiyat değeri ortalamasına sahiptir. Yarım gün çalışan emeklilerin fiyat değeri düzeyleri tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emeklilere göre anlamlı düzeyde daha düşüktür.
- Hazsal güdülenme ortalama puanları yaş (F:2,956; $p < .05$), medeni durum (F:3,127; $p < .05$), eğitim düzeyi (F:3,700; $p < .05$), çalışma durumu (F:4,793; $p < .05$), yaşama biçimi (F:5,163; $p < .05$) ve algılanan son bir aylık sağlık durumu (F:2,396; $p < .05$) değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir. 66-71 yaş aralığındaki yaşlı bireylerin hazsal güdülenme ortalama puanları 78-83 yaş aralığındaki bireylerin puanlarından anlamlı düzeyde daha düşüktür. Evli olanlar, boşanmış ve dul olanlara göre anlamlı ve daha düşük hazsal güdülenme ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunların hazsal güdülenme puanları, diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Tam gün çalışan emeklilerin hazsal güdülenme ortalamaları, yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emeklilerden anlamlı düzeyde daha fazladır. Tek başına yaşayanlar, eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı hazsal güdülenme ortalamasına sahiptir. Sağlık durumunun çok kötü olduğunu düşünenlerin hazsal güdülenme puanları, çok iyi ve orta olarak belirtenlerden anlamlı ve düşüktür.
- Sosyal etki ortalama puanları medeni durum (F: 4,296; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 4,507; $p < .05$), çalışma durumuna (F: 4,708; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evli olanlar, boşanmış ve dul olanlara göre anlamlı ve daha fazla sosyal etki ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunların sosyal etki puanları, diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Yarım gün çalışan emekliler, sosyal etki ortalama puanları tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazladır. Tek başına yaşayanlar, eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı sosyal etki ortalamasına sahiptir.

- Kolaylaştıran durumların ortalama puanları eğitim düzeyi (F: 4,874; $p < .05$), çalışma durumu (F: 6,982; $p < .05$), yaşama biçimi (F: 4,366; $p < .05$) ve algılanan aylık gelir durumu (F: 3,701; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Üniversite ve üstü mezunların kolaylaştıran durumlar puanları, diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Tam gün çalışan emeklilerin kolaylaştıran durumlar ortalama puanları, yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emekli katılımcılardan anlamlı düzeyde daha fazladır. Çalışmayan ya da işsiz emeklilerin (emekli olup çalışmayan) puanları yarım gün çalışan emeklilere göre anlamlı düzeyde farklıdır. Tek başına yaşayanlar, eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayan katılımcılara göre daha yüksek ve anlamlı kolaylaştıran durumlar ortalamasına sahiptir. Yüksek gelirli yaşlılar en yüksek kolaylaştıran durumlar ortalama puanına sahiptir. Düşük gelirli ise en düşük puanı almıştır. Katılımcıların gelir düzeyi yükseldikçe kolaylaştıran durumlar artmakta, gelir düzeyleri düştükçe ise azalmaktadır.
- Çaba beklentisi ortalama puanları medeni durum (F: 4,054; $p < .05$), eğitim düzeyi (F: 10,051; $p < .05$), çalışma durumu (F: 5,836; $p < .05$), yaşama biçimi (F: 3,764; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık durumu (F: 2,507; $p < .05$) değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evli olanlar, boşanmış ve dul olanlara göre anlamlı ve daha fazla çaba beklentisi ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunların çaba beklentisi puanları, diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Tam gün çalışan emeklilerin çaba beklentisi ortalama puanları yarım gün çalışan emekli ve çalışmayan emeklilerden anlamlı düzeyde daha fazladır. Tek başına yaşayanlar, eşi ya da eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı çaba beklentisi ortalamasına sahiptir. Sağlık durumunun çok iyi olduğunu düşünenlerin çaba beklentisi puanları orta ve kötü olarak belirten katılımcılardan anlamlı ve yüksektir.
- Performans beklentisi ortalama puanları medeni durum (F:3,092; $p < .05$), eğitim düzeyi (F:8,879; $p < .05$), çalışma durumuna (F:6,559; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık durumlarına (F:4,870; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evli olanlar, boşanmış olanlara göre anlamlı ve daha az performans beklentisi ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunların performans beklentisi puanlarının diğer eğitim düzeylerine göre anlamlı ve daha yüksektir. Tam gün çalışan emeklilerin performans beklentisi ortalama puanları, tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emeklilerden anlamlı düzeyde daha fazladır. Sağlık durumunun çok iyi olduğunu düşünen yaşlıların performans beklentisi puanları iyi, orta ve kötü olarak belirtenlerden anlamlı ve yüksektir.

Başarılı Yaşlanma ile Alt Boyutlarına İlişkin Sonuçlar

- Araştırmada yaşlıların başarılı yaşlanma ölçeğine ilişkin puan ortalaması yüksek düzeylere yakındır ($53,67 \pm 14,10$). Alt boyutlar incelendiğinde en yüksek ortalama sorunlarla mücadele etme alt boyutudur ($37,45 \pm 10,14$). En düşük puan ortalaması ise sağlıklı yaşama biçimi alt boyutuna aittir ($16,21 \pm 5,05$).

Başarılı Yaşlanma ile Demografik Değişkenlere İlişkin Sonuçlar

- Sağlıklı yaşama biçimi ortalama puanları medeni durum ($F: 5,489$; $p < .05$), eğitim düzeyi ($F: 5,321$; $p < .05$), çalışma durumuna ($F: 6,577$; $p < .05$), yaşama biçimi ($F: 3,692$; $p < .05$) ve algılanan son bir ay sağlık tanımlarına ($F: 13,740$; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Evli ya da bekâr olan yaşlılar, boşanmış ya da dul olan katılımcılara göre anlamlı ve daha az sağlıklı yaşama biçimi ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunların sağlıklı yaşama biçimi puanları, diğer eğitim durumlarına göre anlamlı ve daha yüksektir. Yarım gün çalışan emeklilerin sağlıklı yaşama biçimi ortalama puanları, tam gün çalışan emekli ve çalışmayan emeklilere anlamlı düzeyde daha düşüktür. Tek başına yaşayan yaşlılar, eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı sağlıklı yaşama biçimi ortalamasına sahiptir. Sağlık durumunun orta olduğunu düşünenlerin sağlıklı yaşama biçimi puanları kötü ve çok kötü olarak belirtenlerden anlamlı ve yüksek, sağlık durumunu iyi ve çok iyi olarak belirtenlerden düşüktür. Sağlık durumunun iyi ve çok iyi olduğunu belirten yaşlılar, durumunu kötü ve çok kötü olarak belirtenlere göre sağlıklı yaşama biçimi puanları anlamlı düzeyde yüksektir.
- Sorunlarla mücadele etme ortalama puanları medeni durum ($F: 4,022$; $p < .05$), eğitim düzeyi ($F: 4,854$; $p < .05$), çalışma durumuna ($F: 4,587$; $p < .05$), yaşama biçimi ($F: 3,344$; $p < .05$) ve algılanan son bir aylık sağlık durumlarına ($F: 16,333$; $p < .05$) göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Dul ya da boşanmış olan yaşlı bireyler, bekâr ya da evli olanlara göre daha fazla sorunlarla mücadele etme ortalamasına sahiptir. Üniversite ve üstü mezunlar, diğer eğitim düzeylerine göre daha yüksek sorunlarla mücadele etme ortalamasına sahiptir. Tam gün çalışan emeklilerin sorunlarla mücadele etme ortalama puanları, yarım gün çalışan emeklilerden anlamlı düzeyde daha yüksektir. Tek başına yaşayanlar, eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte yaşayanlara göre daha yüksek ve anlamlı sorunlarla mücadele etme ortalamasına sahiptir.

Teknoloji Kabul Modeli Alt Bileşenleri ile Başarılı Yaşlanma Alt Bileşenleri Arasındaki İlişkilere Yönelik Sonuçlar

- Teknoloji kabul modelinin alt bileşenlerinden performans beklentisi (t^{911} ; $p=3,986665$), hazzal güdüleme (t^{911} ; $p=4,015265$), kolaylaştıran durumlar (t^{911} ; $p=4,261088$) ve alışkanlık (t^{911} ; $p=9,622629$) davranış niyetini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Teknoloji kabul modelinin diğer bir alt bileşeni olan alışkanlık (t^{911} ; $p=4,792356$) teknoloji kullanma davranışını anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi (t^{911} ; $p=10,598210$) ve kolaylaştıran durumlar (t^{911} ; $p=2,428568$) başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sorunlarla mücadele etmeyi anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Teknoloji kabul modelinin alt bileşeni olan performans beklentisi (t^{911} ; $p=8,670271$) ve sosyal etki (t^{911} ; $p=2,745516$) başarılı yaşlanmanın alt bileşeni olan sağlıklı yaşam biçimini anlamlı bir şekilde yordamaktadır.

6.7. ÖNERİLER

Yaşlı bireylerde teknoloji kabul ve kullanımı açısından davranış niyetini etkileyen 4 temel faktör bulunmaktadır. Bunlar performans beklentisi, hazzal güdüleme, kolaylaştıran durumlar ve alışkanlıktır. Araştırma bulgularına göre mobil interneti kullanmanın faydalı ve verimli olduğu, kullanım sayesinde günlük işlerinin daha çabuk bitirebileceği algısı mobil internet kullanma niyetini önemli düzeyde etkilemektedir. Yaşlı bireylerin mobil interneti kullanma niyetleri teknoloji kullanımını keyif ve eğlence olarak algılamalarından etkilenmektedir. Yaşlı bireyler, teknolojik sistemin kullanımını desteklemek için bir örgütsel ve teknik altyapının mevcut olduğuna inandıklarında kullanım davranış niyetleri de ortaya çıkmaktadır. Başkalarından alınan yardım, kullanılan mobil internetin diğer teknolojik aletlerle uyumu, mobil internetle ilgili gerekli bilgiye ve kaynaklara sahip olmak kullanım niyetinin önemli belirleyicileridir. Araştırma bulgularına göre yaşlı bireyler öğrenme nedeniyle davranışları otomatik olarak gerçekleştirme eğilimi oldukça mobil internet kullanma eğilimleri de artmaktadır. Yaşlı bireylerin mobil internet kullanımı hakkındaki alışkanlık ve kullanımda zorunluluk algıları kullanım davranış niyetleri ve kullanım davranışı için önemli belirleyicilerdir. Alışkanlığın davranış niyeti ve kullanımı önemli düzeyde etkiliyor olması aynı zamanda birer tüketici olan yaşlı bireylerin bu yönleri hakkında daha fazla bilgi edinilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal etkinin hastalık ve güçsüzlüğün önlenmesi, yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyona sahip olma gibi unsurları barındıran sağlıklı yaşam biçimi alt boyutu üzerindeki önemli etkisi başarılı

yaşlanmanın sosyal yönünü açıkça göstermektedir. Bu sonuçlar sosyal etkilerin bireylerin sağlıklı ve başarılı yaşlanma üzerinde önemli düzeyde etkili olduğuna kanıttır. Yaşlı bireylerin teknolojik sistemin kullanımını desteklemek için bir örgütsel ve teknik altyapının mevcut olduğuna inanma derecesi hayata bağlılık ve uyumsal başa çıkma, iyimserlik, olumlu taraf, psikolojik iyi oluş gibi unsurlardan oluşan sorunlarla mücadele etme alt boyutunu etkilediği bu araştırma ile tespit edilmiştir. Hayata bağlılık ve uyumsal başa çıkmanın ortaya çıkardığı sorunlarla mücadele etme teknolojinin kullanımını kolaylaştıran durumlardan önemli düzeyde etkilenmektedir.

Bekâr ve evli olan yaşlı bireylerin mobil internet kullanım davranış niyetlerinin geliştirilmesi için örgün ve yaygın eğitimlerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Yaşlıların mobil internet ve teknoloji kullanımı eğilimlerini artıracak kuşaklararası grup çalışmaları, konferans, sosyal destek temelli proje ve programların geliştirilmesi, görsel ve yazılı medya kamu spotları ile farkındalığın yaratılması gerekmektedir.

Katılımcılar mobil internet kullanımı konusunda karşılaştıkları sorunların önlenmesi için internet servis sağlayıcılarının internet bağlantısı kopması ve internet hızı konusunda gerekli iyileştirmeleri yapmaları için yaşlılara özel paketler sunulması bakımından gerekli girişimlerin gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Araştırma bulguları ailenin mobil internet kullanımında önemini ortaya koymaktadır. Ailenin yaşlı bireyler üzerindeki bu etkileri düşünüldüğünde aile- yaşlı birey etkileşiminin teknoloji kabul ve kullanımı konusundaki araştırmaların geliştirilmesi, ailelerin ve onlarla birlikte yaşayan yaşlıların grup çalışmalarına tabi tutulması önerilebilir.

Araştırma sonuçları yaşlı bireylerin mobil internet konusunda almak istedikleri eğitimlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Politika belirleyicilerin, üniversitelerin bu yöndeki eğitimleri içerecek proje ve programlar düzenlemesi önerilebilir. Yaygın ve örgün eğitimle bir gün herkesin yaşlılığı yaşayacağı gerçeğinin küçük yaşlardan aşıl原因arak, yaşlı bireylerin başarılı yaşlanma, teknoloji kabul ve kullanımı konusunun bireylere kazandırılması gerekmektedir.

Yaşlı bireylerin teknoloji kabul ve kullanımının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerinin farklı sosyo-demografik özelliklere sahip örneklemelerde incelenmesi, nitel çalışmaların da gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca başarılı yaşlanmanın teknoloji kabul ve kullanımı üzerindeki etkilerinin de incelenmesi literatüre katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak teknoloji kabul ve kullanım davranışı ile başarılı yaşlanmayı etkileyen alt faktörler açısından düşük ortalamaya sahip yaşlı bireyler için örgün ve yaygın eğitim, sosyal sorumluluk

ve farkındalık projelerinin gerçekleştirilmesi yaşlıların bu yöndeki davranışlarının geliştirilmesini sağlayabilecektir. Bu yöndeki araştırmaların artırılması, farklı disiplinlerle müşterek çalışmaların gerçekleştirilmesi ve nitel çalışmaların gerçekleştirilmesi literatüre katkı sağlayacaktır. Ayrıca bireysel haz durumu, çaba beklentisi, teknolojinin fiyat değeri, kolaylaştıran durumlar, alışkanlık, davranış niyeti ve kullanma davranışının sağlıklı yaşam düzeyini etkileyemediğini gösteren araştırma bulguları teknoloji kabul davranışı ölçeğinin yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Teknoloji kabul ve kullanımında bireyin sağlık durumu, fiziksel ve bilişsel fonksiyonlarına ilişkin durum ve algıları da esas alınmalıdır. Teknoloji kabul ve kullanımına ilişkin birleştirilmiş teoremin bu kapsamda yeniden değerlendirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Åberg, A. C., Sidenvall, B., Hepworth, M., O'Reilly, K. ve Lithell, H. (2005). On Loss of Activity and Independence, Adaptation Improves Life Satisfaction In Old Age - A Qualitative Study of Patients' Perceptions. *Quality of Life Research*, 14 (4), 1111-1125.
- Agarwal, R. ve Karahanna, E. (2000). Time Flies When You're Having Fun: Cognitive Absorption and Beliefs About Information Technology Usage. *MIS Quarterly*, 24, 665-694.
- Ajzen, I., ve Fishbein, M. (1977). Attitude Behavior Relations: A Theoretical Analysis and Review of Empirical Research. *Psychological Bulletin*, 84: 888-918.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50 (2), 179-211.
- Ajzen, I., ve Fishbein, M. (1980). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Ajzen, I. (1985). From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior. Kuhl, J. ve Beckmann, J. (Ed.). *Action-control: From Cognition to Behavior* (s. 11-39). Berlin: Springer-Verlag.
- Ajzen, I., ve Driver, B.L. (1992). Application of The Theory of Planned Behavior to Leisure Choice. *Journal of Leisure Research*, 24 (3), 207-24.
- Almobarraz, A. (2007). *Perceived attributes of diffusion of innovation theory as predictors of Internet adoption among the faculty members of Imam Mohammed Bin Saud University* [https://digital.library.unt.edu/ark:/67531/metadc3710/m2/1/high_res_d/dissertation.pdf], Doctoral dissertation, University of North Texas, Texas.
- Alvseike H., Brønnick K. (2012). Feasibility of the iPad as a hub for smart house technology in the elderly; Effects of cognition, self-efficacy, and technology experience. *J. Multidiscip. Healthc.* 5, 299-306.
- Amerigo, M. ve Aragonés, J. I. (1997). A Theoretical and Methodological Approach to The Study of Residential Satisfaction. *Journal of Environmental Psychology*, 17, 47-57.
- Anderson, A. A. (1996). Predictors of Computer Anxiety and Performance in Information Systems. *Computers in Human Behavior*, 12 (1), 61-77.
- Angle, H. L. ve Perry, J. L. (1981). An Empirical Assessment of Organizational Commitment and Organizational Effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 26, 1-14.
- Aoyagi, Y. ve Shephard, R.J., (1992). Ageing and muscle function. *Sports Med.* 14 (6), 376-396.
- Araújo, L., Ribeiro, O., Teixeira, L., ve Paul, C. (2016). Predicting Successful Aging at One Hundred Years of Age, *Research on Aging*, 38 (6), 689-709.

- Arber, S. (2004). Gender, Marital Status, and Ageing: Linking Material, Health, and Social Resources. *Journal of Aging Studies*, 18, 91–108.
- Baltes, M. M. (1994). Aging Well and Institutional Living: A Paradox? R. P. Abeles, H. C. Gift ve M. G. Ory (Ed.). *Aging and quality of life* (s. 185–201). New York: Springer.
- Baltes, P. B. ve Baltes, M. M. (1990). Psychological Perspectives on Successful Aging: The Model of Selective Optimization with Compensation. P. Baltes ve M. M. Baltes (Ed.). *Successful Aging: Perspectives from the Behavioral Sciences* (s. 1-34). Kanada: Cambridge University Press.
- Baltes, P. B. ve Baltes, M. (1990). Psychological Perspectives on Successful Aging: The Model of Selective Optimization with Compensation. P. B. Baltes ve M. Baltes (Ed.). *Successful aging: Perspectives from the behavioral sciences* (s. 1-35). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.
- Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. *Englewood Cliffs, NJ*: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. New York: Freeman & Co.
- Barling, J. ve Beattie, R. (1983). Self-efficacy Beliefs and Sales Performance. *Journal of Organizational Behavior Management*, 5 (1), 41-51.
- Baron, R.M. ve Kenny, D.A. (1986). The Moderator-Mediator Variable Distinction in Social Psychological Research: Conceptual, Strategic, and Statistical Considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182.
- Barrow, G.M. (1989). *Aging, The Individual And Society*. New York: West Pub. Co.
- Beatty, C.A. (1986). *The Implementation of Technological Change: A Field Study of Computer Aided Design*. Doctoral Dissertation, University of Western Ontario, London, Ontario.
- Bluedorn, A., Kaufman, C. F. ve Lane, P. M. (1992). How Many Things Do You Like to Do at Once? An Introduction to Monochronic and Polychronic Time. *Academy of Management Executive*, 6 (4), 17–26.
- Brockner, J. ve Higgins, E.T. (2001). Regulatory Focus Theory: Implications For The Study of Emotions at Work. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 86 (1), 35-66.
- Bonaiuto, M. ve Alves, S. (2012). Residential Places and Neighborhoods: Toward Healthy Life, Social Integration, and Reputable Residence. S. D. Clayton (Ed.). *Oxford Handbook of Environmental and Conservation Psychology* (s. 221-247). New York: Oxford University Press.

- Borman, W.C. ve Motowidlo, S.J. (1993). Expanding The Criterion Domain to Include Elements of Contextual Performance. Schmitt, N. ve Borman, W.C. (Ed). *Personnel Selection in Organizations* (71-98), San Francisco: Jossey-Bass.
- Bouma, H., Fozard J. L. ve Bouwhuis, D. G. (2007). Gerontechnology in Perspective. *Gerontechnology*, 6 (4): 190-216.
- Bowling A. ve Dieppe P (2005). What is successful ageing and who should define it? *BMJ*, 331 (7531): 1548–1551.
- Bowling, A. ve Gabriel, Z. (2004). An integrated model of quality of life in older age. Results from the ESRC/MRC HSRC quality of Life survey in Britain. *Social Indicators Research*, 69 (1), 1-36.
- Bowling, A. P., Gabriel, Z., Dykes, J., Dowding, L. M., Evans, O., Fleissing, A., Banister, D. ve Sutton, S. (2003). Let's Ask Them: A National Survey of Definitions of Quality of Life and its Enhancement Among People Aged 65 and Over. *International Journal on Aging and Human Development*, 56 (4), 269 – 306.
- Bowling, A. ve Iliffe, S. (2006). Which Model of Successful Ageing Should Be Used? Baseline Findings from A British Longitudinal Survey of Ageing. *Age and Ageing*, 35, 607–614.
- Brodaty, H., Woodward, M., Boundy, K., Ames, D., Balshaw, R., ve Group, P. S. (2014). Prevalence and predictors of burden in caregivers of people with dementia. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 22, 756–765.
- Brown, S. A. ve Venkatesh. V. (2005). Model of Adoption of Technology in Households: A Baseline Model Test and Extension Incorporating Household Life Cycle. *MIS Quarterly*, 29 (3), 399–426.
- Busse, A., Angermeyer, M., ve Riedel-Heller, S. (2006). Progression of mild cognitive impairment to dementia: A challenge to current thinking. *British Journal of Psychiatry*, 189, 399–404.
- Busse, E.W. ve Maddox, G.L. (1985). *The Duke Longitudinal Studies of Normal Aging 1955-1980*. New York: Springer Publishing Company.
- Cabedo, S. ve Escuder-Mollon, P. (2013). *Improving Seniors' Quality of Life: A Toolkit to Evaluate Education for Elderly Learners*. Project Qedusen. Spain: Universitat Jaume I. Castellón.
- Campbell, J.P. (1990). Modeling The Performance Prediction Problem in Industrial and Organizational Psychology. Dunnette, M.D. ve Hough, L.M. (Ed.). *Handbook of Industrial and Organizational Psychology* (687-732), 1, CA: Consulting Psychologists Press, Palo Alto.

- Celik, H. (2016). Customer Online Shopping Anxiety within The Unified Theory of Acceptance and Use Technology (UTAUT) Framework. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 28 (2), 278-307.
- Chen, K. ve Chan, A. H. S. (2014a). Gerontechnology Acceptance by Elderly Hong Kong Chinese: A Senior Technology Acceptance Model (STAM). *Ergonomics*, 57 (5), 635-652.
- Chen, K. ve Chan, A. H. S. (2014b). Predictors of Gerontechnology Acceptance by Older Hong Kong Chinese, *Technovation*, 34, 126–135.
- Cherry, K. E., Keller, M. J., ve Dudley, W. N. (1991). A needs assessment of persons with visual impairments: Implications for older adults and service providers. *Journal of Gerontological Social Work*, 17 (1), 99-123.
- Childers, T.L., Carr, C.L., Peck, J. ve Carson, S. (2001). Hedonic and Utilitarian Motivations for Online Retail Shopping Behavior. *Journal of Retailing*, 77 (4), 511-535.
- Chopik W. J. (2016). The Benefits of Social Technology Use Among Older Adults Are Mediated by Reduced Loneliness. *Cyberpsychology, behavior and social networking*, 19(9), 551-556.
- Christensen, K., McGue, M., Petersen, I., Jeune, B. ve Vaupel, J. W. (2008). Exceptional Longevity Does Not Result in Excessive Levels of Disability. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 105, 13274–13279.
- Clark, M. S., Bond, M. J., ve Sanchez, L. (1999). Effect of sensory impairment on the lifestyle activities of older people. *Australian Journal on Aging*, 18 (3), 124-129.
- Cohen J. E. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Compeau, D. R. ve Higgins, C. A. (1995). Computer Self-Efficacy: Development of a Measure and Initial Test. *MIS Quarterly*, 19 (2), 189-211.
- Compeau, D., Higgins, C.A. ve Huff, S. (1999). Social Cognitive Theory and Individual Reactions to Computing Technology: A Longitudinal Study. *MIS Quarterly*, 23 (2), 145-158.
- Conte, J. M. ve Jacobs, R. R. (2003). Validity Evidence Linking Polychronicity and Big Five Personality Dimensions to Absence, Lateness, and Supervisory Performance Ratings. *Human Performance*, 16, 107-129.
- Corsi, M. ve Samek, L. (2010). *Active Ageing and Gender Equality Policies: The Employment and Social Inclusion Of Women and Men of Late Working and Early Retirement Age*. EGGSI report for the European Commission, DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities, Brussels: European Union.

- Cotten, S.R., Ford, G., Ford, S., Hale, T.M. (2014). Internet use and depression among retired older adults in the united states: a longitudinal analysis. *Journals of Gerontology, Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 69(5), 763–771.
- Curb, J. D., Guralnik, J. M., LaCroix, A. Z., Korper, S. P., Deeg, D., Miles, T. ve White, L. (1990). Effective Aging: Meeting The Challenge of Growing Older. *Journal of the American Geriatrics Society*, 38, 827–828.
- Czaja, S.J., Charness, N., Fisk, A.D., Hertzog, C., Nair, S.N., Rogers, W.A. ve Sharit, J. (2006). Factors Predicting The Use of Technology: Findings from The Center for Research and Education on Aging and Technology Enhancement (CREATE). *Psychology and Aging*, 21 (2), 333–352.
- Daatland, S. (2005). Quality of Life and Ageing. M. Johnson (Ed.). *The Cambridge Handbook of Age and Ageing* (s. 371-377). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dagger, T.S. ve Sweeney, J.C. (2006). The Effect of Service Evaluations on Behavioral Intentions and Quality of Life. *Journal of Service Research*, 9 (1), 3-18.
- Davis, F. D. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly*, 13 (3), 319-340.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P. ve Warshaw, P. R. (1989). User Acceptance of Computer Technology: A Comparison of Two Theoretical Models. *Management Science*, 35 (8), 982–1003.
- Davis, F. D., Bagozzi, R. P. ve Warshaw, P. R. (1992). Extrinsic and Intrinsic Motivation to Use Computers in The Workplace. *Journal of Applied Social Psychology*, 22 (14), 1111–1132.
- Demiris G. ve Hensel B. K. (2008). Technologies for An Aging Society: A Systematic Review of “Smart Home” Applications. *Yearbook of Medical Informatics*, 3 (1): 33-40.
- Deng, Z., Mo, X. ve Liu, S. (2014). Comparison of The Middle-Aged and Older Users’ Adoption of Mobile Health Services in China. *International Journal of Medical Informatics*, 83 (3): 210–224.
- Diener, E., Sapyta, J.J. ve Suh, E. (1998). Subjective Well-Being is Essential to Well-Being. *Psychological Inquiry*, 9 (1), 33-37.
- Diener, E., Oishi, S. ve Lucas, R.E. (2003). Personality, Culture, and Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life. *Annual Review of Psychology*, 54 (4), 403-425.
- Dodds, W. B., Monroe, K. B. ve Grewal, D. (1991). Effects of Price, Brand, and Store Information on Buyers. *Journal of Marketing Research*, 28 (3), 307-319.
- Doherty, T. J. (2003). Invited Review: Aging and Sarcopenia. *Journal of Applied Physiology*, 95, 1717-1727.

- Donoghue, J., Graham, J., Gibbs, J., Lewis, S. M. ve Blay, N. (2003). *Validating Components of a Fall Risk Assessment Instrument. International Journal of Health Care Quality Assurance*, 16, 21–28.
- Drolet, A., Schwarz, N. ve Yoon, C. (2010). *The Aging Consumer – Perspectives from Psychology and Economics*. New York: Routledge.
- Durmaz, B., Soysal, P., Ellidokuz, H. ve Işık, A.T. (2018). Validity and reliability of geriatric depression scale-15 (short form) in Turkish older adults. *North Clin Istanb*, 5(3), 216-220.
- Eastman, J. K. ve Iyer, R. (2004). The elderly's uses and attitudes towards the Internet. *Journal of Consumer Marketing*, 21 (3), 208-220.
- El-Gabalawy R, Mackenzie CS, Shooshtari S ve Sareen J. (2011). Comorbid physical health conditions and anxiety disorders: a population-based exploration of prevalence and health outcomes among older adults. *Gen Hosp Psychiatry*, 33(6), 556–564.
- Er, M. C. (1990). The History of the Development of Information Technology and its Organizational and Societal Impact. *Journal of Information and Optimization Sciences*, 11 (1), 113-143.
- Era, P., Lyyra, A.L., Viitasalo, J.T. ve Heikkinen, E., (1992). Determinants of isometric muscle strength in men of different ages. *Eur. J. Appl. Physiol.* 64 (1), 84-91.
- Erwin, E. (2002). *The Freud Encyclopedia Theory. Therapy and Culture*. England: Routledge.
- Fisher, C. D. (2002). Antecedents and Consequences of Real-Time Affective Reactions at Work. *Motivation and Emotion*, 26, 3-30.
- Fishbein, M. ve Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Fishbein, M. (1979). A Theory of Reasoned Action: Some Applications and Implications. *Nebraska Symposium on Motivation*, 27 (1979), 65-116.
- Folstein, M. F., Folstein, S. E. ve Mchugh, P. R. (1975). "Mini-Mental State": a practical method for grading the cognitive state of patients for the clinician. *Journal of Psychiatric Research*, 12, 189-198.
- Fornell, C. ve Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 39-50.
- Goodhue, D. (1988). IS Attitudes: Toward Theoretical and Definition Clarity. *Data Base*, 19 (3/4), 6-15.
- Foster, L. ve Walker, A. (2013). Gender and Active Ageing in Europe. *European Journal of Ageing*. 10, 3-10.
- Gabriel, Z. ve Bowling, A. (2004). Quality of Life From The Perspectives of Older People. *Ageing and Society*, 24 (5), 675-691.

- Gallo, J. J., Rebok, G. W., Tennsted, S., Wadley, V. G., Horgas, A., ve The Advanced Cognitive Training for Independent and Vital Elderly (Active) Study Investigators (2003) Linking depressive symptoms and functional disability in late life. *Aging & Mental Health*, 7:6, 469-480.
- Geisser, S. (1974). A predictive approach to the random effect model. *Biometrika*, 61(1), 101-107.
- Gist, M.E. ve Mitchell, T.R. (1992). Self-Efficacy: A Theoretical Analysis of its Determinants and Malleability. *Academy of Management Review*, 17 (2), 183-211.
- Görgün-Baran, A. (2004). *Yaşlılık Sosyolojisi, Yaşlılık: Disiplinler Arası Yaklaşım, Sorunlar, Çözümler* (Ed: Velittin Kalınkara), Ankara: Odak Yayınları.
- Görgün Baran, A., Koçak Kurt, Ş. ve Serdar Tekeli, E. (2017). Yaşlıların Dijital Teknolojileri Kullanım Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 45, 1-24.
- Gregson, J., Foerster, S.B., Orr, R., Jones L, Benedict J., Clarke B., Hersey J., Lewis J. ve Zotz A.K. (2001). System, Environmental, and Policy Changes: Using the Social-Ecological Model as a Framework for Evaluating Nutrition Education and Social Marketing Programs with Low-Income Audiences. *Journal of Nutrition Education*, 33, 4-15.
- Guadalupe-Grau, A., Carnicero, J. A., Losa-Reyna, J., Tresguerres, J., Gómez-Cabrera, M. D. C., Castillo, C., Alfaro-Acha, A., Rosado-Artalejo, C., Rodriguez-Mañas, L. ve García-García, F. J. (2016). Endocrinology of Aging From a Muscle Function Point of View: Results From the Toledo Study for Healthy Aging. *JAMDA*, xxx, 1-6.
- Güner, H. (2017). *The Use and Acceptance of Information and Communication Technologies by Senior Citizens: A Technology Acceptance Model (TAM) for Turkish Population*. Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hair Jr, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. ve Sarstedt, M. (2016). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Sage Publications.
- Hall, E. (1959). *The Silent Language*. Garden City, NJ: Doubleday.
- Hank K. (2011). How “Successful” Do Older Europeans Age? Findings from SHARE. *The Journals of Gerontology. Series B. Psychological Sciences and Social Sciences*, 66 (2), 230–236.
- Harsha, S. (2014). Plastic Money-The Future Currency. *International Journal of Latest Technology in Engineering, Management & Applied Science*, III (IV), 131-140.
- Hartwick, J. ve Barki, H. (1994). Explaining the Role of User Participation in Information System Use. *Management Science*, 40 (4), 440-465.
- Havighurst, R.J. (1961). Successful aging. *The Gerontologist*, 1 (1), 8-13.

- Havighurst R.L., Neugarten B. ve Tobin S.S. (1968). Disengagement and Patterns of Aging. Neugarten B.L. (Ed.). *Middle Age and Aging: A Reader in Social Psychology* (s. 161-72). Chicago: University of Chicago Press.
- Hazer, O. ve Özsungur, F. (2017a). Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu. *International Journal Of Education Technology and Scientific Researches*, 4, 184-206.
- Hazer, O. ve Özsungur, F. (2017b). Gerontolojide Kişisel Emniyet Çözümleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 17 (39), 97-117.
- Hazer, O. ve Özsungur, F. (2017c). Kuşaklararası İşbirliği ve Geronteknoloji. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (11), 445- 472.
- Heart, T. ve Kalderon, E. (2013). Older adults: Are they ready to adopt health-related ICT? *International Journal of Medical Informatics*, 82, 209-231.
- Heikkilä, J., Kallio, J., Saarinen, T. ve Tuunainen, V.K. (1999). EC of groceries for elderly and disabled: A comparison of alternative service models. *Information Technology & People*, Vol. 12 Issue: 4, pp.389-402.
- Hein, A., Winkelbach, S., Martens, B., Wilken, O., Eichelberg, M., Spehr, J., Gietzelt, M., Wolf, K.-H., Büsching, F., Hülksen-Giesler, M., Meis, M. ve Okken, P. (2015). Monitoring systems for the support of home care. *Informatics for Health and Social Care*, 35 (3/4), 157-176.
- Heinz M., Martin P., Margrett J. A., Years M., Franke W. ve Yang H.-I. (2013). Perceptions of technology among older adults. *J. Gerontol. Nurs.* 39, 42–51.
- Hendricks, J. ve Hendricks, C. D. (1986). *Aging in Mass Society: Myths and Realities*, 3, Boston: Scott Foresman & Co.
- Henseler, J., Ringle, C. M. ve Sinkovics, R. R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. Rudolf R. Sinkovics ve Pervez N. Ghauri (Ed.). *New challenges to international marketing* (s. 277-319). Emerald Group Publishing Limited.
- Heo J, Chun S, Lee S, Lee, K.H. ve Kim, J (2015). Internet use and well-being in older adults. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18 (5), 268–272.
- Higgins, E.T. (1997). Beyond Pleasure and Pain. *American Psychologist*, 52, 1280-1300.
- Hill, R. D. (2011). A Positive Aging Framework for Guiding Geropsychology Interventions. *Behavior Therapy*, 4, 66-77.
- Hill, R.D. (2008). *Seven Strategies for Positive Aging*. New York: Norton & Company.
- Hill, R.D. (2005). *Positive Aging: A Guide For Mental Health Professionals and Consumers*. New York: Norton & Company.

- Hill, R. D. ve Mansour, E. (2008). The Role of Positive Aging in Addressing The Mental Health Needs of Older Adults. A. M. S. D. Gallagher-Thompson, A. Steffen ve L. W. Thompson (Ed.). *Handbook of Behavioral and Cognitive Therapies with Older Adults*. New York: Springer.
- Hobson, J. A. (1988). *States of Brain and Mind*. New York: Birkhäuser Basel.
- Hooyman, N.R. ve Kiyak, A. (1988). *Social Gerontology/ A Multidisciplinary Perspective*. Washington: Washington University Press.
- Hoque, R ve Sorwar, G (2017). Understanding factors influencing the adoption of mHealth by the elderly: An extension of the UTAUT model. *International Journal of Medical Informatics*, 101, 75-84.
- Howard, G.S. (1985). *Measurement of Managers' Attitudes Toward the Usefulness of Microcomputers: An Instrument for the MIS Researcher's Toolkit*. Proceedings of the American Institute of Decision Sciences Conference, Las Vegas.
- Hsu, H-C (2015). Trajectories of Multimorbidity and Impacts on Successful Aging. *Experimental Gerontology*, 66, 32–38.
- Hull, C. L. (1943). *Principles of Behavior: An Introduction to Behavior Theory*. Oxford, England: Appleton-Century.
- Igbaria, M. ve Iivari, J. (1995). The Effects of Self-Efficacy on Computer Usage. *Omega: International Journal of Management Science*, 23 (6), 587-605.
- Joung, H.-M. ve Miller, N. J. (2007). Examining The Effects of Fashion Activities on Life Satisfaction of Older Females: Activity Theory Revisited. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 35 (4), 338–356.
- Jung, M. (2005). Determinants of Exhibition Service Quality as Perceived by Attendees. *Journal of Convention and Event Tourism*, 7 (3/4), 85-98.
- Kaasinen, E. (2005). *User Acceptance of Mobile Services-Value, Ease of Use, Trust and Ease of Adoption*. Doctoral dissertation, Auditorium TB104 at Tampere University of Technology, VTT Publications, Finland.
- Kalinkara, V., Özgün Başıbüyük, G. ve Ay, F. (2016). Yaşlıların Geronteknolojik Ürünleri Kabule Yönelik Tutumları, *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi (YSAD)*, 9 (Aralık), 1-19.
- Karahanna, E., Straub, D. W. ve Chervany, N. L. (1999). Information Technology Adoption Across Time: A Cross-Sectional Comparison of Pre- Adoption and Post-Adoption Beliefs. *MIS Quarterly*, 23 (2), 183-213.
- Katz, S., Downs, T. D., Cash, H. R. ve Grotz, R. C. (1970). Progress in Development of The Index of ADL. *The Gerontologist*, 10 (1), 20-30.

- Kaufman, C. F., Lane, P. M. ve Lindquist, J. D. (1991). Exploring More Than 24 Hours a Day: A Preliminary Investigation of Polychronic Time Use. *Journal of Consumer Research* 18 (3), 392-401.
- Kerssens, C., Kumar, R., Adams, A.E., Knott, C.C., Matalenas, L., Sanford, J.A. ve Rogers, W.A. (2015). Personalized technology to support older adults with and without cognitive impairment living at home. *American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias*, 30 (1), 85-97.
- Keysor, J. J., Jette, A. M., Coster, W., Bettger, J. P. ve Haley, S. M. (2006). Association of Environmental Factors with Levels of Home and Community Participation in an Adult Rehabilitation Cohort. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 87 (12), 1566-1575.
- Kim, S. S., Malhotra, N. K. ve Narasimhan, S. (2005). Two Competing Perspectives on Automatic Use: A Theoretical and Empirical Comparison. *Information Systems Research*, 16 (4), 418-432.
- Knight T. ve Ricciardelli L.A.(2003). Successful Aging: Perceptions of Adults Aged Between 70 and 101 Years. *International Journal of Aging and Human Development*, 56 (3), 223–245.
- Kohout, F.J., Berkman, L., Evans, D.A. ve Huntley, J.C. (1993). Two Shorter Forms of The CES-D Depression Symptom Index. *Journal of Aging Health*, 5, 179–193.
- Kuvaas, B., Buch, R., Weibel, A., Dysvik, A. ve Nerstad, C. G. L. (2017). Do Intrinsic and Extrinsic Motivation Relate Differently to Employee Outcomes? *Journal of Economic Psychology*, 61, 244–258.
- LaCroix, A. Z., Newton, K. M., Leveille, S. G. ve Wallace J. (1997). Healthy Aging: A Women's Issue. *Western Journal of Medicine*, 67: 220– 232.
- Lam, J.C.Y. ve Lee, M.K.O. (2006). Digital Inclusiveness – Longitudinal Study of Internet Adoption by Older Adults. *Journal of Management Information Systems*, 22 (4), 177-206.
- Lam, T. ve Chiu, C. (2002). The Motivational Function of Regulatory Focus in Creativity. *Journal of Creative Behavior*, 36, 138-50.
- Lao, K. (2014). Research On Mechanism Of Consumer Innovativeness Influencing Green Consumption Behavior. *Nankai Business Review International*, 5 (2), 211-224.
- Laplanche, J. ve Pontalis, J. B. (2006). *The Language of Psychoanalysis*. New York: H. Karnac Books.
- Lawton, M.P. ve Brody, E.M. (1969). Assessment of Older People: Self-maintaining and Instrumental Activities of Daily Living. *Gerontologist*, 9, 179-186.
- Lazarou, I., Karakostas, A., Stavropoulos, T.G., Tsompanidis, T., Meditskos, G., Kompatsiaris, I. ve Tsolaki, M. (2016). A novel and intelligent home monitoring system for care support of elders with cognitive impairment. *Journal of Alzheimer's Disease: Jad*, 54 (4), 1561-1591.

- Lesnoff-Caravaglia, G. (2007). *Gerontechnology: Growing Old in a Technological Society*. Springfield: Charles C Thomas Publisher, Ltd.
- Lewis, W., Agarwal, R. ve Sambamurthy, V. (2003). Sources of Influence on Beliefs About Information Technology Use: An Empirical Study of Knowledge Workers. *MIS Quarterly*, 27 (4), 657-678.
- Levine, J., Higgins, E. ve Choi, H. (2000). Development of Strategic Norms in Groups. *Organizational Behavior & Human Decision Processes*, 82, 88-101.
- Levy, B.R. (1996). Improving Memory in Old Age by Implicit Self-Stereotyping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71 (6), 1092-1107.
- Limayem, M. ve Hirt, S. G. (2003). Force of Habit and Information Systems Usage: Theory and Initial Validation. *Journal of the AIS*, 4, (1), 65-97.
- Limayem, M., Hirt, S. G. ve Cheung, C. M. K. (2007). How Habit Limits The Predictive Power Of Intention: The Case Of Information Systems Continuance. *MIS Quarterly*, 31 (4), 705-737.
- Luis, C., Barker, W., Loewenstein, D., Crum, T., Rogaeva, E. ve Kawarai, T. (2004). Conversion to dementia among two groups with cognitive impairment. *Dementia and Geriatric Cognitive Disorders*, 18, 307-313.
- Luo, M. ve Chui, E. W-t. (2016). An Alternative Discourse of Productive Aging: A Self-Restrained Approach in Older Chinese People in Hong Kong. *Journal of Aging Studies*, 38, 27-36.
- Ma, Q., Chan, A.H.S. ve Chen, K. (2016). Personal and other factors affecting acceptance of smartphone technology by older Chinese adults. *Applied Ergonomics*, 54, 62-71.
- Macedo, I. M. (2017). Predicting The Acceptance and Use of Information and Communication Technology by Older Adults: An Empirical Examination of The Revised UTAUT2. *Computers in Human Behavior*, 75, 935-948.
- Madden, T., Ellen, P. ve Ajzen, I. (1992). A Comparison of The Theory of Planned Behavior and The Theory of Reasoned Action. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18 (3), 3-9.
- Markus, H.R. ve Kitayama, S. (1991). Culture and The Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98 (2), 224-253.
- McLaughlin S.J., Connell C.M., Heeringa S.G., Li L.W. ve Roberts JS. (2010). Successful Aging in The United States: Prevalence Estimates from a National Sample of Older Adults. *The Journals of Gerontology Series B Psychological Sciences and Social Sciences*, 65B (2), 216-226.
- McMellon, C.A. ve Schiffman, L.G. (2000). Cybersenior mobility: why some older consumers may be adopting the Internet. *Advances in Consumer Research*, 27, 139-44.

- Melenhorst, A.-S., Rogers, W. A. ve Bouwhuis, D. G. (2006). Older Adults' Motivated Choice for Technological Innovation: Evidence for Benefit-Driven Selectivity. *Psychology and Aging*, 21 (1), 190–195.
- Meuter, M.L., Bitner, M.J., Ostrom, A.L. ve Roundtree, R.I. (2003). The Influence of Technology Anxiety on Consumer Use and Experience with Self-Service Technologies. *Journal of Business Research*, 56, 899-906.
- Michailova, S. ve Worm, V. (2003). Personal Networking in Russia and China: Blat and Guanxi. *European Management Journal*, 21, 509–519.
- Miller, N. B., Smerglia, V. L. ve Bouchet, N. (2004). Women's Adjustment to Widowhood: Does Social Support Matter? *Journal of Women & Aging*, 16, 149-167.
- Minkoff, K. (1989). An Integrated Treatment Model for Dual Diagnosis of Psychosis and Addiction. *Hospital and Community Psychiatry*, 40 (10), 1031-1036.
- Mitzner, T.L., Boron, J.B., Fausset, C.B., Adams, A.E., Charness, N., Czaja, S.J., Dijkstra, K., Fisk, A.D., Rogers, W.A. ve Sharit, J., (2010). Older Adults Talk Technology: Technology Usage and Attitudes. *Computers in Human Behavior*, 26 (6), 1710–1721.
- Montross L.P., Depp C., Daly J., Reichstadt J., Golshan S., Moore D., Sitzler D. ve Jeste D.V. (2006). Correlates of Self-Rated Successful Aging Among Community-Dwelling Older Adults. *The American Journal of Geriatric Psychiatry*, 14 (1), 43–51.
- Moore, G. C. ve Benbasat, I. (1991). Development of an Instrument to Measure The Perceptions of Adopting an Information Technology Innovation. *Information Systems Research*, 2 (3), 192-222.
- Moody, H. R. (2005). From Successful Aging to Conscious Aging. M. Wykle, P. Whitehouse, ve D. Morris (Ed.). *Successful Aging Through The Life Span: Intergenerational Issues in Health* (s. 55– 68). New York: Springer.
- Motowidlo, S.J. ve Schmit, M.J. (1999). Performance Assessment in Unique Jobs. Ilgen, D.R. ve Pulakos, E.D. (Ed.). *The Changing Nature of Performance: Implications for Staffing, Motivation, and Development* (s. 56-86). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Murphy, K. M. ve Topel, R. H. (2006). The Value of Health and Longevity. *Journal of Political Economy*, 114 (5), 871-904.
- Nägle, S. ve Schmidt, L. (2012). Computer acceptance of older adults. *Work*, 41 (1), 3541-3548.
- Ndubisi, N.O. ve Sinti, Q. (2006). Consumer Attitudes, System's Characteristics and Internet Banking Adoption in Malaysia. *Management Research News*, 29 (1/2), 16-27.
- Neugarten, B.L., Havighurst, R.J. ve Tobin, S.S. (1961). The Measurement of Life Satisfaction. *Journal of Gerontology*, 16, 134 -143.

- Noreau, L., Fougereyrollas, P. ve Boschen, K. A. (2002). Perceived Influence of The Environment on Social Participation Among Individuals with Spinal Cord Injury. *Topics in Spinal Cord Injury Rehabilitation*, 7 (3), 56-72.
- Nysveen, H., Pedersen, P.E. ve Thorbjørnsen, H. (2005). Intentions to Use Mobile Services: Antecedents and Cross-Service Comparisons. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 33 (3), 330-346.
- Olson, K.E., O'Brien, M.A., Rogers, W.A. ve Charness, N., (2011). Diffusion of Technology: Frequency of Use for Younger and Older Adults. *Ageing International*. 36 (1): 123–145.
- Orpwood R., Chadd J., Howcroft D., Sixsmith A., Torrington J. ve Gibson G. (2010). Designing technology to improve quality of life for people with dementia: user-led approaches. *Univ. Access Inf. Soc.* 9, 249–259.
- Ostrom, A.L., Bitner, M.J., Brown, S.W., Burkhard, K.A., Goul, M., Smith-Daniels, V., Demirkan, H. ve Rabinovich, E. (2010). Moving Forward and Making a Difference: Research Priorities for The Science of Service. *Journal of Service Research*, 13 (1), 4-36.
- Özdamar, K. (2003). *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Eskişehir: Kaan Kitabevi
- Özsungur, F., ve Hazer, O. (2018). Analysis of the Acceptance of Communication Technologies by Acceptance Model of the Elderly: Example of Adana Province. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 9 (31), 238-275.
- Özsungur, F. ve Güven, S. (2017). Tüketici Davranışlarını Etkileyen Sosyal Faktörler ve Aile. *International Journal Of Eurasian Education and Culture*, 3, 127-142.
- Özsungur, F. (2017). Bilişsel Yönü İle Tüketici Satın Alma Karar Süreci ve Global Sınıflar Teorisi. *International Journal of Economics, Business and Politics*, 1 (2), 117-146.
- Pachana, N. A. ve Laidlaw, K. (2014). *The Oxford Handbook of Clinical Geropsychology*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Paggi, M.E. ve Jopp, D.S. (2015). Outcomes of Occupational Self-Efficacy in Older Workers. *International Journal of Aging & Human Development*, 80 (4), 357-378.
- Palmore, E. (1970). *Normal Aging*. Durham, NC: Duke University Press.
- Parslow, R. A., Lewis, V. J. ve Nay, R. (2011). Successful Aging: Development and Testing of a Multidimensional Model Using Data From a Large Sample of Older Australians. *JAGS*, 59, 2077–2083.
- Pavot, W. ve Diener, E. (2013). Happiness Experienced: The Science of Subjective Well-Being. S. David, I. Boniwell, ve A. C. Ayers (Ed.). *The Oxford Handbook of Happiness* (s. 134-151). Oxford, UK: Oxford University Press.
- Pavri, F.N. (1988). *An Empirical Investigation of the Factors Contributing to Microcomputer Usage*. Doctoral dissertation, University of Western Ontario, London, Ontario.

- Penard T, Poussing N, Mukoko B ve Tamokwe Piaptie GB. (2015). Internet adoption and usage patterns in Africa: evidence from Cameroon. *Technol Soc.*, 42, 71–80.
- Persing, D. (1999). Managing in Polychronic Times: Exploring Individual Creativity and Performance in Intellectually Intensive Venues. *Journal of Managerial Psychology*, 14, 358-373.
- Pfeiffer, E. (1975). A Short Portable Mental Status Questionnaire for the Assessment of Organic Brain Deficit in Elderly Patients. *Journal of the American Geriatrics Society*, 23, 433-441.
- Plaza, I., Martín, L., Martín, S. ve Medrano, C. (2011). Mobile Applications in An Aging Society: Status and Trends. *The Journal of Systems and Software*, 84 (11): 1977–1988.
- Pookulangara, S. Hawley, J. ve Xiao, G. (2011) Explaining Multi-Channel Consumer's Channel- Migration Intention Using Theory of Reasoned Action. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 39 (3), 183-202.
- Poong, Y.S., Yamaguchi, S. ve Takada, J.I. (2017). Investigating The Drivers of Mobile Learning Acceptance Among Young Adults in The World Heritage Town of Luang Prabang, Laos. *Information Development*, 1 (1), 1-15.
- Rahman, Md M., Lesch, M. F., Horrey, W. J. ve Strawderman, L. (2017). Assessing the Utility of TAM, TPB, and UTAUT for Advanced Driver Assistance Systems. *Accident Analysis and Prevention*, 108, 361–373.
- Raza, S.A. ve Standing, C. (2010). Towards a systemic model on information systems' adoption using critical systems thinking. *Journal of Systems and Information Technology*, 12 (3), 196-209.
- Reboussin, B.A., Rejeski, W.J., Martin, K.A., Callahan, K., Dunn, A. L., King, A. C. ve Sallis, J. F.(2000). Correlates of Satisfaction With Body Function and Body Appearance in Middle- and Older Aged Adults: The Activity Counseling Trial (ACT). *Psychology and Health*, 15 (2), 239–254
- Reker, G. T. (2009). *A Brief Manual of the Successful Aging Scale (SAS)* [DOI: 10.13140/2.1.4238.720]. Canada: Researchgate.
- Resnick, H. E., Fries, J. F., ve Verbrugge, L. M. (1997). Windows to their worlds: The effect of sensory impairments on social engagement and activity time in nursing home residents. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 52B, 135-144.
- Robey, D. (1979). User Attitudes and Management In- formation System Use. *Academy of Management Journal*, 22 (3), 466-474.
- Robinson, L. (2009). *A summary of Diffusion of Innovations*. Australia: ChangeoLogy, the Book.

- Rogers E. M. ve Shoemaker, F. F. (1971). *Communication of Innovations: A Cross- Cultural Approach*. New York: The Free Press.
- Rogers, E. M. (1962). *Diffusion of innovations* (1. bs.). New York. Free Press.
- Rogers, E.M. (1995). *Diffusion of innovations* (4. bs.). New York. Free Press.
- Rogers, E.M. (2003). *Diffusion of innovations* (5. bs.). New York: Free Press.
- Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of innovations* (3. bs.). New York. Free Press.
- Rowe, JW. ve Kahn, RL. (1997). Successful aging. *Gerontologist*, 37: 433–440.
- Rowe, J.W. ve Kahn, R.L. (1998). *Successful aging*. New York: Pantheon Books.
- Rowe, J.W. ve Kahn, R.L. (1987). Human aging: Usual and successful. *Science*, 237, 143-149.
- Ryan S. E., Campbell, K. A. ve Rigby, P. J. (2007). Reliability of The Family Impact of Assistive Technology Scale for Families of Young Children with Cerebral Palsy. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 88 (11): 1436-1440.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is Everything, or Is It? Explorations on The Meaning of Psychological Wellbeing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069–1081.
- Schiffman, L. G. ve Kanuk, L. L. (2009). *Consumer Behavior* (10 bs.). Prentice Hall.
- Schulz, R. ve Heckhausen, J. (1996). A life span model of successful aging. *American Psychologist*, 51, 702-714.
- Schultz, R.L. ve Slevin, D.P. (1975). Implementation and Organizational Validity: An Empirical Investigation. L. Schultz ve D.P. Slevin (Ed.). *Implementing Operation and Research/Management Science* (s. 153-182). New York: American Elsevier Publishing Co.
- Schwarz, A. ve Chin, W. (2007). Looking Forward: Toward an Understanding of The Nature and Definition of IT Acceptance. *Journal of the Association for Information Systems*, 8 (4), 230-243.
- Seligman, M. E. P. (2011). *Flourish – A New Understanding of Happiness and Well-Being – and How to Achieve Them*. London: Nicholas Brealey Publishing.
- Sencer, M. (1989). *Toplumbilimlerinde yöntem*. İstanbul: Beta Basım.
- Sheikh, J. I., ve Yesavage, J. A. (1986). Geriatric Depression Scale (GDS): Recent Evidence and Development of a Shorter Version. *Clinical Gerontologist: The Journal of Aging and Mental Health*, 5 (1-2), 165-173.
- Slagle, C. (2011). *Psychometric Construction and Validation of a Measure of Positive Aging*, A Dissertation Submitted to The Faculty of The University of Utah in Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree of Doctor of Philosophy Department of Educational Psychology The University of Utah, UMI Dissertation Publishing, Salt Lake City, Utah.

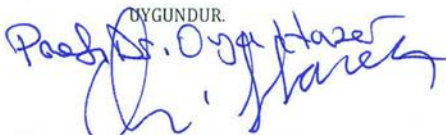
- Slocombe, T. E. ve Bluedorn, A. C. (1999). Organizational Work Behavior Implications of The Congruence Between Preferred Polychronicity and Experienced Work-Unit Polychronicity. *Journal of Organizational Behavior* 20, 75-99.
- Stone, M. (1974). Cross-validatory choice and assessment of statistical predictions. *Journal of the royal statistical society. Series B (Methodological)*, 111-147.
- Stroebe, W. (2000). *Mapping social psychology series. Social psychology and health* (2. bs.). Maidenhead, BRK, England: Open University Press.
- Şanlı, S. (2012). *Başarılı Bir Yaşlanma İçin Yaşlı Yetişkinlerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Tarde, G. d. ve Parsons, E. W. C. (1903). *The Laws of Imitation*. New York,: H. Holt & Company.
- Taylor, S. ve Todd, P. A. (1995). Understanding Information Technology Usage: A Test of Competing Models. *Information Systems Research*, 6 (2), 144–176.
- Thompson,R. L., Higgins, C. A. ve Howell, J. M. (1991). Personal Computing: Toward a Conceptual Model of Utilization. *MIS Quarterly*, 15 (1), 125-143.
- Tinetti, M.E. ve Williams, C.S., (1998). The elect of falls and fall injuries on functioning in community-dwelling older persons. *J. Gerontol.* 53 (2), 112-119.
- Townsend, P. (2007). Using Human Rights to Defeat Ageism: Dealing with Policy Induced Structured Dependency. M. Bernard ve T. Scharf (Ed.). *Critical Perspectives on Ageing Societies* (s. 27-44). Cambridge: Polity Press.
- Travagli, F. (2012). *Smartphone Buying Behaviour: The Chasm between Early and Late Adopters*. Dissertation for degree of Master of Science in Strategic Market Creation, Copenhagen Business School, Frederiksberg.
- Trocchia, P.J. ve Janda, S. (2000). A phenomenological investigation of Internet usage among older individuals. *Journal of Consumer Marketing*, 17 (7), 605-16.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2016). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Erişim: 5 Mayıs 2018, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2017). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması. Erişim: 5 Mayıs 2018 http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2017). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçları, 2007-2017: İl, yaş grubu ve cinsiyete göre nüfus, 2007-2017. >http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059> (05 Ağustos 2018).
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2017). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, >http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028> (01 Ağustos 2018).

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2016). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, >http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028> (02 Ağustos 2018).
- Triandis, H. C. (1977). *Interpersonal Behavior*. Monterey, CA: Brooke/ Cole.
- Triandis, H.C. (1980). Values, Attitudes, and Interpersonal Behavior. *Nebraska Symposium on Motivation, 1979- Beliefs, Attitudes, and Values* (195-259). Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
- Triandis, H. (1971). *Attitude and Attitude Change*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Tseng, K. C., Hsu, C.-L. ve Chuang, Y.-H. (2013). Designing an Intelligent Health Monitoring System and Exploring User Acceptance for The Elderly. *Journal of Medical Systems*, 37 (6), 1–18.
- Tufan, İ. (2002). *Antikçağdan Günümüze Yaşlılık*. İstanbul: Aykırı Yayıncılık.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B. ve Davis, F. D. (2003). User Acceptance of Information Technology: Toward a Unified View. *MIS Quarterly*, 27 (3): 425-478.
- Venkatesh, V. (2000). Determinants of Perceived Ease of Use: Integrating Control, Intrinsic Motivation, and Emotion into The Technology Acceptance Model. *Information Systems Research*, 11 (4), 342-365.
- Venkatesh, V. ve Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the Technology Acceptance Model: Four Longitudinal Field Studies. *Management Science*, 46 (2), 186–204.
- Venkatesh, V., Thong, J. Y. L. ve Xu, X. (2012). Consumer Acceptance and Use of Information Technology: Extending The Unified Theory of Acceptance and Use of Technology. *MIS Quarterly*, 36 (1), 157-178.
- Venkatesh, V. ve Davis, F.D. (1996). A Model of The Antecedents of Perceived Ease of Use: Development and Test. *Decision Sciences*, 27 (3), 451-481.
- Venkatesh, V. ve Bala, H. (2008). Technology Acceptance Model 3 and a Research Agenda on Interventions. *Decision Sciences*, 39 (2), 273-315.
- Veraldo, C. M. ve Ruihley, B. J. (2017). Theory of Planned Behavior and Women in Senior-Level Athletic Administration. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 7 (1), 21-37.
- Vergados, D.D. (2010). Service personalization for assistive living in a mobile ambient healthcare networked environment. *Personal and Ubiquitous Computing*, 14 (6), 575-590.
- Vermeulen A., Goemaere S. ve Kaufman, J.M. (1999). Sex Hormones, Body Composition and Aging. *The Aging Male*, 2 (1), 8-15.
- Walczuch, R., Lemmink, J. ve Streukens, S. (2007). The Effect of Service Employees' Technology Readiness on Technology Acceptance. *Information & Management*, 44 (2), 206-215.

- Walker, A. (2002). A Strategy for Active Ageing. *International Social Security Review*, 55, 121–139.
- Walker, A. ve Maltby, T. (1997). *Ageing in Europe*. Buckingham: Open University Press.
- Wallhagen, M. I., Strawbridge, W. J., Shema, S. J., Kurata, J., ve Kaplan, G. A. (2001). Comparative impact of hearing and vision impairment on subsequent functioning. *Journal of the American Geriatrics Society*, 49 (8), 1086-1092.
- Wang, H., Chung, J.E., Park, N., McLaughlin, M.L. ve Fulk, J. (2011). Understanding Online Community Participation: A Technology Acceptance Perspective. *Communication Research*, 39 (6), 781-801.
- Wang, L., Rau, P.-L. P. ve Salvendy, G. (2011). Older Adults' Acceptance of Information Technology. *Educational Gerontology*, 37: (12), 1081-1099.
- Ware, J.Jr., Kosinski, M. ve Keller, S.D. (1996). A 12-Item Short-Form Health Survey: construction of scales and preliminary tests of reliability and validity. *Med. Care*, 34 (3), 220-233.
- Weiss, H.M. ve Cropanzano, R. (1996). Affective events theory: a theoretical discussion of the structure, causes and consequences of emotional experiences at work. Staw, B.M. ve Cummings, L.L. (Ed.). *Research in Organizational Behavior* (1-74). 18, Greenwich, CT: JAI Press.
- Wilkie R., Tajar A. ve McBeth J. (2013). The Onset of Widespread Musculoskeletal Pain Is Associated with a Decrease in Healthy Ageing in Older People: A Population-Based Prospective Study. *Plos One*, 8 (3), 1-11.
- Wilson, E. V., ve Lankton, N. K. (2004). Modeling patients' acceptance of provider-delivered e-health. *Journal of the American Medical Informatics Association: JAMIA*, 11(4), 241-8.
- Yen, C. H., Yeh, C. J., Wang, C. C., Liao, W. C., Chen, S. C. ve Chen, C. C. (2010). Determinants of cognitive impairment over time among the elderly in Taiwan: Results of the national longitudinal study. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 50, 53–57.
- Yılmaz, M. B. ve Kavanoz, S. (2017). Teknoloji Kabul ve Kullanım Birleştirilmiş Modeli- 2 Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12 (32), 127-146.
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer Perceptions of Price, Quality, and Value: A Means–End Model and Synthesis of Evidence. *Journal of Marketing*, 52 (3), 2-22.
- Zhang F. ve Kaufman D. (2015). The impacts of social interactions in MMORPGs on older adults' social capital. *Computers in Human Behavior*, 51 (Part A), 495–503.

EKLER

EK 1. ORJİNALLİK RAPORU

 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
Tarih: 12/11/2018
Tez Başlığı : Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Adana İli Örneği Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 240 sayfalık kısmına ilişkin, 12/11/2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 7 'tür. Uygulanan filtrelemeler: 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç 2- ☒ Kaynakça hariç 3- ☒ Alıntılar hariç 4- ☐ Alıntılar dâhil 5- ☒ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Gereğini saygılarımla arz ederim.
Tarih ve İmza Adı Soyadı: Fahri ÖZSUNGUR Öğrenci No: N14241338 Anabilim Dalı: Aile ve Tüketici Bilimleri Programı: Doktora Statüsü: ☒ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.
<u>DANIŞMAN ONAYI</u> UYGUNDUR. (Unvan, Ad Soyad, İmza)

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
Ph.D. DISSERTATION ORIGINALITY REPORT

HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
FAMILY AND CONSUMER SCIENCES DEPARTMENT

Date: 12/11/2018

Thesis Title : Investigation of the Effects of the Acceptance and Use of Technology of the Elderly on Successful Aging:
Case of Adana

According to the originality report obtained by myself/my thesis advisor by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 12/11/2018 for the total of 240 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled as above, the similarity index of my thesis is 7 %.

Filtering options applied:

1. ☒ Approval and Declaration sections excluded
2. ☒ Bibliography/Works Cited excluded
3. ☒ Quotes excluded
4. ☐ Quotes included
5. ☒ Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Surname: Fahri ÖZSUNGUR

Student No: N14241338

Department: Aile ve Tüketici Bilimleri

Program: Doktora

Status: ☒ Ph.D. ☐ Combined MA/ Ph.D.

Date and Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED.

(Title, Name Surname, Signature)

EK 2. ETİK KURUL İZNİ

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
 Rektörlük

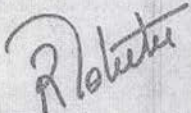
Sayı : 35853172/ 433-1251

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 21.02.2018 tarih ve 1881 sayılı yazınız.

Enstitünüz Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı doktora programı öğrencilerinden **Fahri ÖZSUNGUR**'un Prof. Dr. Oya HAZER danışmanlığında yürüttüğü "Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Adana İli Örneği" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 06 Mart 2018 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

 Prof. Dr. Rahime M. NOHUTCU
 Rektör a.
 Rektör Yardımcısı

Öğrenci İşleri
 Vezirhan

EK 3. ANKET

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın katılımcı,

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesiyim. Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etki düzeylerini tespit etmek, her iki değişken arasındaki ilişkileri demografik değişkenlerle açıklamak ve bu konularla ilgili kişi, aile, kurum ve kuruluşlara, geçerli önerilerde bulunmak amacıyla bir araştırma gerçekleştiriyorum.

Araştırmadan elde edilen bulgular, Türkiye’de yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etki düzeyleri konusuna katkıda bulunmak amacıyla kullanılacaktır. Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır.

Araştırma kapsamında sizinle yaklaşık on dakika sürecek bir görüşme yapacağız. Bu görüşmede, sizin teknoloji kabul ve kullanım davranışları düzeyiniz, başarılı yaşlanma durumunuza ilişkin bilgilerinizi öğrenmeye yönelik sorular sorulacaktır. Görüşmede özel sorular (politik görüş, cinsel yönelim, din vb.) sorulmayacaktır. Cevaplamak istemeyeceğiniz, özel olduğunu düşündüğünüz sorular olursa cevap vermeyebilirsiniz.

Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Bu durum size hiçbir sorumluluk getirmeyecektir. Görüşmede sorulan sorulara vereceğiniz cevaplar, çalışmada yer alan iki araştırmacı dışında kimseyle paylaşılmayacaktır. Araştırma sonuçları eğitim ve bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgileriniz ihtimamla korunacaktır. Bu Gönüllü Katılım Formuna adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur.

Bu gönüllü katılım formunu imzalamadan önce veya daha sonra aklınıza gelebilecek olan soruları istediğiniz zaman bize sorabilirsiniz. Telefon numaram ve adresim bu kâğıtta yazıyor. Bu görüşme ya da araştırma bittikten sonra da bana ulaşabilir ve araştırma ile ilgili soru sorabilirsiniz. Araştırmaya katılmayı tercih ediyorsanız, lütfen aşağıya imzanızı atınız. İmzaladıktan sonra size bu formun bir kopyasını vereceğim

.

Katılımcının adı, soyadı:

İmzası:

Tarih:

Araştırmanın yürütücüsü

Adı Soyadı: Prof. Dr. Oya Hazer

Adres: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Beytepe, Ankara

Tel: 0 312 297 6350

E-posta: ohazer@hacettepe.edu.tr

İmza:

Tarih:

Yaşlıların Teknoloji Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkilerinin

İncelenmesi: Adana İli Örneği

Doktora Tezi Anket Formu

Anket No:

Tarih:

Değerli katılımcı, bu anket doktora tezi için hazırlanmıştır. Katkılarınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Prof. Dr. Oya HAZER ohazer@hacettepe.edu.tr

Fahri ÖZSUNGUR ticaretsicili@gmail.com Hacettepe

Ünv. Aile ve Tüketici Bilimleri Öğr. Üyesi

Adana Ticaret Odası/ Hacettepe Ünv. Aile ve

Tüketici Bilimleri Doktora Öğrencisi

I. Demografik Bilgiler
Cinsiyetiniz: (1) Erkek (2) Kadın Medeni durumuz: (1)Bekâr (2)Evli (3) Boşanmış (4) Dul Yaşınız:
Eğitim Düzeyiniz: (1)İlkokul mezunu ve daha az (2)Ortaokul mezunu (3)Lise mezunu (4)Üniversite ve üstü mezunu
Çalışma Durumunuz: (1) Tam gün (emekli değil) (2)Yarım gün (emekli değil) (3) Çalışmıyor/ işsiz (emekli değil) (4) Tam gün (Emekli) (5) Yarım gün (emekli) (6) Çalışmıyor/ işsiz (emekli) (7) Diğer (Açıklayınız)
Yaşama biçiminiz: (1) Tek başına (2) Eşi ile (3) Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte (4)Diğer (Açıklayınız).....
Aylık gelir durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz? (1) Düşük (2) Orta (3) Yüksek
Doktor tarafından teşhis edilmiş kronik bir rahatsızlığınız var mı, nedir?
Sağlığınızı, yaşitlarınıza göre son 1 ay içinde nasıl tanımlarsınız? (1) Çok İyi (2) İyi (3) Orta (4) Kötü (5) Çok Kötü

II. Mobil internet kullanımına ilişkin bilgiler
1. Ne kadar süredir akıllı telefon kullanıyorsunuz? (..... ay)(.....yıl)
2. Mobil internet kullanımında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? (a) İnternet bağlantısının kopması (b) İnternet bağlantısının yavaş olması (c) Mobil internet uygulamalarının akıllı telefonun teknik alt yapısıyla uyumlamaması (d) Spam veya istenmeyen web sayfalarının açılması (e) İstenilen her web sayfasına ulaşamaması (Örn. wikipedia, vb.) (f) internet dolandırıcılığı (g) Diğer (Açıklayınız).....
3.Mobil internetle ilgili bir sorunla karşılaştığınızda veya kullanıma ilişkin sorun yaşadığınızda ne yaparsınız? (a) Sorunun kaynağını kendim bulmaya çalışırım (b) Mobil internetten anlayan birine sorarım (c) Mobil internet hizmet sağlayıcısını ararım (d) En yakın telefon tamircisine gider sorunu ona anlatırım (e) Diğer (Açıklayınız).....
4.Kimlerden yardım alırsınız? (a) Yakın arkadaşlarımdan (b) Ailemden (kızım, oğlum, torunlarım vb.) (c) Telefon tamircisinden (d) Mobil internet hizmet sağlayıcısından

(e) Komşularımdan (f) Eşimden (g) Diğer (Açıklayınız)
5.Mobil interneti kullanmak günlük yaşamınızın ortalama ne kadarlık bölümünü kapsıyor? (a) Tüm günümü (b) Günümün büyük bölümünü (c) Günümün yarısını (d) Günümün az bir bölümünü (g) Hiçbir zaman
6.Mobil interneti kullanmayı nereden/ kim vasıtasıyla öğrendiniz? (a) Arkadaşlarımdan (b) Ailemden (kızım, oğlum, torunlarım vb.) (c) Telefon tamircisinden (d) Mobil internet hizmet sağlayıcısından (e) Komşularımdan (f) Eşimden
7.Mobil internet kullanmak için bir eğitim almak istersiniz? (a) Evet (b) Hayır
8.Cevabınız evet ise hangi konuda eğitim almak istersiniz? (a) Mobil internet uygulamaları (b) Akıllı telefonlar ve mobil internet uyumu (c) E-posta gönderme / alma (d) Merak edilen bir konuda bilgi araştırmak (e) Rezervasyon (oteller; hizmetler) (f) Bankacılık işlemleri (g) Sağlıkla ilgili bilgi araştırmak (h) Haberler ve güncel konular (i) İnternette alışveriş (j) Mali işlemler (k) Sosyal Medya kullanımı (facebook, tweeter vb.) (l) Sohbet odaları (m) Oyunlar

III. Kullanım Amacı ve Sıklığı (Mobil internet kullanımı). Lütfen aşağıdaki mobil internet uygulamalarını ne kadar sıklıkla kullandığınızı 1'den 7'ye kadar değerlendiriniz	Hiçbir zaman	Yılda birkaç kez ya da daha az sıklıkta	Birkaç haftada bir	Haftada 1-2 gün	Haftada 3-5 gün	Günde bir kez	Günde birçok kez
E-posta gönderme / alma	1	2	3	4	5	6	7
Merak edilen bir konuda bilgi araştırmak	1	2	3	4	5	6	7
Rezervasyon (oteller; hizmetler)	1	2	3	4	5	6	7
Bankacılık işlemleri	1	2	3	4	5	6	7
Sağlıkla ilgili bilgi araştırmak	1	2	3	4	5	6	7
Haberler ve güncel konular	1	2	3	4	5	6	7
İnternette alışveriş	1	2	3	4	5	6	7
Mali işlemler	1	2	3	4	5	6	7
Sosyal Medya kullanımı (facebook, tweeter vb.)	1	2	3	4	5	6	7
Sohbet odaları	1	2	3	4	5	6	7

IV.Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu Aşağıda bireyin başarılı yaşlanması ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her ifadeye katılma durumunuza uygun olanı seçerek (X) belirtiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
--	-------------------------	--------------	---------------------	------------	--------------------	-------------	------------------------

SYB1. Hastalık ve sakatlıklardan uzak kalmak için elimden geleni yapıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
SYB2. Yaşlandıkça bedenimi ve zihnimi iyi bir şekilde korumaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
SYB3. Sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını kazanmak için çabalıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
SME1. İşler eskiden olduğu gibi gitmediğinde, aynı sonuca ulaşana kadar başka yollar denemeye devam ederim	1	2	3	4	5	6	7
SME2. Zor zamanlarda durumun üstesinden gelmek için metanetli olmaya gayret gösteririm.	1	2	3	4	5	6	7
SME3. Yoluma ne çıkarsa çıksın, baş edebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
SME4. Üretken faaliyetler sayesinde yaşama aktif olarak bağlıyım.	1	2	3	4	5	6	7
SME5. Mümkün olduğunca uzun süre bağımsız kalmak için çabalıyorum	1	2	3	4	5	6	7
SME6. Düzenli sosyal ilişkiler sayesinde yaşama aktif şekilde bağlıyım.	1	2	3	4	5	6	7
SME7. Benim için önemli olan hedeflere ulaşmak için her türlü çabayı gösteriyorum	1	2	3	4	5	6	7

V. Teknoloji Kabul ve Kullanımına İlişkin Birleştirilmiş Teori Ölçeği 2 Aşağıda teknoloji kabul ve kullanımı ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her ifadeye katılma durumunuza uygun olanı seçerek (X) ile belirtiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
PB1. Günlük yaşamımda mobil interneti kullanmanın faydalı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
PB2. Mobil interneti kullanmak, benim için önemli olan şeylere ulaşma şansımı artırıyor.	1	2	3	4	5	6	7
PB3. Mobil interneti kullanmak işlerimi daha çabuk bitirmemi sağlıyor.	1	2	3	4	5	6	7
PB4. Mobil interneti kullanmak verimliliğimi artırıyor.	1	2	3	4	5	6	7
ÇB1. Mobil internetin nasıl kullanacağını öğrenmek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
ÇB2. Mobil internetle olan etkileşimim açık ve anlaşılırdır.	1	2	3	4	5	6	7
ÇB3. Mobil internet kullanımını kolay buluyorum	1	2	3	4	5	6	7
ÇB4. Mobil interneti kullanmada ustalaşmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
SE1. Benim için önemli olan kişiler mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor.	1	2	3	4	5	6	7
SE2. Davranışlarımı etkileyen insanlar, mobil interneti kullanmam gerektiğini düşünüyor.	1	2	3	4	5	6	7
SE3. Düşüncelerine değer verdiğim kişiler, mobil interneti kullanmamı tercih ediyor.	1	2	3	4	5	6	7
KD1. Mobil interneti kullanmak için gerekli kaynaklarım var	1	2	3	4	5	6	7
KD2. Mobil interneti kullanmak için gerekli bilgiye sahibim.	1	2	3	4	5	6	7
KD3. Mobil internet/telefonum kullandığım diğer teknolojik aletlerle uyumludur	1	2	3	4	5	6	7
KD4. Mobil internetin kullanımında zorluklarla karşılaştığımda başkalarından yardım alabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
HG1. Mobil interneti kullanmak eğlencelidir.	1	2	3	4	5	6	7
HG2. Mobil interneti kullanmak keyif verir.	1	2	3	4	5	6	7
HG3. Mobil interneti kullanmak çok eğlendiricidir.	1	2	3	4	5	6	7

FD1. Mobil internet için ödenen fiyat uygundur.	1	2	3	4	5	6	7
FD2. Mobil internet için verilen paraya değer.	1	2	3	4	5	6	7
FD3. Mobil internet kullanımı sonucu ödenen fiyata göre iyi bir hizmet sağlamaktadır.	1	2	3	4	5	6	7
A1. Mobil internetin kullanımı benim için bir alışkanlık haline geldi.	1	2	3	4	5	6	7
A2. Mobil internetin kullanımının bağımlısı oldum.	1	2	3	4	5	6	7
A3. Mobil interneti kullanmak zorundayım.	1	2	3	4	5	6	7
DN1. Mobil interneti gelecekte de kullanmayı devam ettirme düşüncesindeyim	1	2	3	4	5	6	7
DN2. Mobil interneti günlük yaşamımda her zaman kullanmaya çalışacağım.	1	2	3	4	5	6	7
DN3. Mobil interneti sıkça kullanmaya devam etmeyi planlıyorum.	1	2	3	4	5	6	7

VI. Geriatrik Depresyon Ölçeği Aşağıdaki sorulara, geçen hafta süresince hissettiklerinizi belirtir EVET veya HAYIR şeklinde yanıt veriniz.	Ev	Hayır
1. Temel olarak yaşamdan zevk alıyor musunuz?	0	1
2. Aktivitelerinizin ve ilgilerinizin çoğundan uzaklaştınız mı?	1	0
3. Hayatınızın boş olduğunu düşünüyor musunuz?	1	0
4. Çoğunlukla canınız sıkılır mı?	1	0
5. Çoğu zaman moraliniz iyi midir?	0	1
6. Kendinize kötü birşeyler olacağını düşünerek korkar mısınız?	1	0
7. Çoğunlukla kendinizi mutlu hissedersiniz mi?	0	1
8. Sıklıkla kendinizi yardıma muhtaç hissedersiniz mi?	1	0
9. Dışarı çıkmak veya yeni şeyler yapmak yerine evde mi oturmayı tercih edersiniz?	1	0
10. Hafızanızla ilgili olarak, çoğu kişiden daha fazla mı probleme sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?	1	0
11. Şu an hayatta olduğunuz için mutlu musunuz?	0	1
12. Son zamanlarda kendinizi değersiz olarak hissediyor musunuz?	1	0
13. Enerji dolu musunuz?	0	1
14. Durumunuzun ümitsiz olduğunu mu düşünüyorsunuz?	1	0
15. Çoğu kişinin sizden daha iyi durumda mı olduğunu düşünüyorsunuz?	1	0

VII. Günlük Yaşam Aktiviteleri Geçen 4 hafta içinde yaşlının genel performansını aşağıdakilerden hangisi en iyi tanımlamaktadır?	Bağımsız	Yarı bağımlı	Tam Bağımlı
Banyo yapabilme durumu	3	2	1
Giyinme durumu	3	2	1
Tuvalet gitme	3	2	1
Hareket durumu (Transfer, yataktan odaya vb..)	3	2	1
Kontinans durumu (idrar kaçırma, tutamama)	3	2	1
Yemek yeme	3	2	1

VIII. Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri Geçen 4 hafta içinde yaşlının genel performansını aşağıdakilerden hangisi en iyi tanımlamaktadır?	Bağımsız	Yarı bağımlı	Tam Bağımlı
Telefon edebilme durumu	3	2	1
Alış-veriş yapma durumu	3	2	1
Yemek hazırlayabilme durumu	3	2	1
Ev işlerini yapabilme durumu	3	2	1
Çamaşır yıkayabilme durumu	3	2	1
Ulaşım araçlarına binebilme durumu	3	2	1
Kendi ilacını içebilme durumu	3	2	1
Parasını idare edebilme durumu	3	2	1

EK 4. DANIŞMAN ATAMA KARARI

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Beytepe / ANKARA

YÖNETİM KURULU KARARI

Oturum Tarihi
06.09.2017

Oturum Sayısı
34

Karar Sayısı
2017:VI-2

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı **Doktora** programı öğrencilerinden **Fahri ÖZSUNGUR**'un danışmanının belirlenmesi hakkındaki Anabilim Dalı Başkanlığı'nın 22.08.2017 tarih ve 89 sayılı yazısı incelendi.

Adı geçen öğrencinin danışmanının önerilen şekliyle **Prof. Dr. Oya HAZER** olarak belirlenmesinin uygun olduğuna karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Şirin KOÇOĞLU
Enstitü Sekreteri

Yönetim Kurulu

Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM
Doç. Dr. Ayça GELGEÇ BAKACAK
Yrd. Doç. Dr. Mutlu ER
Prof. Dr. Zehra UÇANOK
Prof. Dr. Ali Tarkan ÇAVUŞOĞLU
Doç. Dr. Burcu ŞİMŞEK
Şirin KOÇOĞLU

(Müdür)
(Müdür Yardımcısı)
(Müdür Yardımcısı)
(Üye)
(Üye)
(Üye)
(Raportör)

EK 5. VALİLİK İZİN YAZISI

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Dernekler Müdürlüğü

Sayı : 78147792-450-E.13237
Konu : Tez Çalışması İçin İzin İstemi

10/04/2018

Sayın Av. Fahri ÖZSUNGUR
Adana Ticaret Sicil Müdürlüğü
Karasoku Mah. Abidinpaşa Cad. No:25 Seyhan/ADANA

İlgi : 09.04.2018 tarihli ve bila sayılı dilekçeniz.

İlgi de kayıtlı dilekçeniz incelenerek uygun görülmüş olup, Tepebağ Mah. Cemal Gürsel Cad. 6 Sk. Ertay İşhanı Kat:2 No:11 Seyhan/ADANA adresinde faaliyet gösteren Türkiye Emekliler Derneği Adana Şube başkanı Seyfi Hüseyin İYİYÜREK 'tir. Bilgilerinize rica ederim.

Recep KURTOĞLU
İl Dernekler Müdürü

*Bu belge elektronik imzalıdır. imzalı suretinin aslını görmek için <https://www.e-icisleri.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (oFF1DU-vRH+oG-2FVY8R-Q2ihgp-yv9JKxgI) kodunu yazınız.

Döşeme Mah. 60074 Sok. No:1 Yıkob Binası Zemin Kat Seyhan/Adana
Telefon No: (322)457 72 79 Faks No: (322)457 72 81
e-Posta: giyiltoplum@adana.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.adanadernekler.gov.tr/>

EK 6. TÜRKİYE EMEKLİLER DERNEĞİ YAZISI

**TÜRKİYE
EMEKLİLER DERNEĞİ**
ADANA ŞUBESİ
Dernek Kodu: 01-013-102

Tepebağ Mahallesi Cemal Gürsel Cad. 6. Sokak Ertay İş Hanı Kat: 2 ADANA • Tel: 0322/359 12 86 • www.tued.org.tr

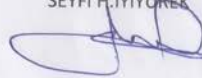
Sayı: 20/2018

14.02.2018

ADANA TİCARET ODASI

Derneğimizin 2018 yılı 60 yaş üstü 32000 bin üyesi bulunmaktadır.Bilginize sunulur.

Yön.Kur.Adına
Başkan
SEYFİ H.İYİYÜREK

EK 7. TEZ ÖNERİ KABUL KARARI

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Sayı: 12908312-010.99/5415
Konu: Fahri ÖZSUNGUR Hk.

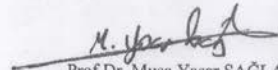
25/08/2017

Aile ve Tüketici Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığı' na,

İlgi : 22.08.2017 tarih ve 90 sayılı yazınız.

Anabilim Dalınız doktora öğrencilerinden Fahri ÖZSUNGUR' un, "H.Ü. Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği" nin 40.maddesine dayanılarak kurulan Tez İzleme Komitesinin oybirliği ile kabul ettiği, "Yaşlıların Teknolojiyi Kabul ve Kullanım Davranışlarının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi: Adana İli Örneği." konulu doktora tez önerisi Enstitümüze ulaşmış olup, öğrencinin transkriptine ve sisteme işlenecektir.

Bilgilerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof.Dr. Musa Yaşar SAĞLAM
Enstitü Müdürü

Enstitü Sekreteri V. : T. BAYRAK (Paraf)

AİLE VE TÜKETİCİ BİLİMLERİ BÖLÜMÜ	
GELİR	07/09/2017
İYEN	38
EVRAK	1 / 200
	Sayı

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 06800 Beştepe-ANKARA E-İlg: www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr
Telefon: (0312) 297 68 60-61 Faks: (0312) 299 21 47 E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr

EK 8. TÜİK İSTATİSTİK VERİLERİ İSTEM YAZILARI

18.04.2018 Hacettepe University Webmail :: RE: 60 yaş ve üzeri yaşlı istatistikleri

Konu **RE: 60 yaş ve üzeri yaşlı istatistikleri**

Gönderen TÜİK-BİLGİ DAĞITIM <bilgi@tuik.gov.tr>

Alıcı fahri.ozsungur@hacettepe.edu.tr
<fahri.ozsungur@hacettepe.edu.tr>

Tarih 2017-09-06 17:08

roundcube

- 75+İL_İLÇE_Tek Yaş_Köy_2016 ADNKS.xlsx (~20 KB)
- Adana_İL_İLÇE_TEK_YAŞ_90+ŞEHİR_KÖY_2016.xlsx (~17 KB)

Sayın Fahri ÖZSUNGUR
İlgi: 29.08.2017 tarihli e-posta yazınız
İlgi yazınız ile talep ettiğiniz bilgiler için, Kurumumuzda mevcut olan 2016 ADNKS sonuçlarına göre Adana ili ve ilçelerine ait 60-90+ tek yaş bilgileri ile cinsiyet bilgisini içeren 60-75+ yaş gurubu bilgileri olup ekte verilmiştir. Ayrıca çalışmalarınıza yardımcı olabilecek en son 2014 yılında yayınlanan il düzeyinde bilgiler içeren istatistiklerle taşlılar yayınına TÜİK web sayfası kütüphane kısmından ulaşabilirsiniz (file:///C:/Users/65017171648/Downloads/0022160%20(1).pdf).
Bilgilerinizi rica ederim.

Kullanıcılarımızı tanımak ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla düzenlenen "TÜİK Memnuniyet Anketi" ne yapacağınız katkı, Kurumumuz yayın ve dağıtım politikalarına yön verecektir. Anketimiz yaklaşık 2-3 dakika sürmektedir. Göstermiş olduğunuz ilgi ve işbirliği için teşekkür ederiz.
https://biruni.tuik.gov.tr/mem_pro/index.jsf
TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU
Bilgi Dağıtım ve İletişim Dairesi
Bilgi Dağıtım Grubu
Tel: +90 312 4100239
Fax: +90 312 4170432

-----Original Message-----
From: fahri.ozsungur@hacettepe.edu.tr [mailto:fahri.ozsungur@hacettepe.edu.tr]
Sent: Tuesday, August 29, 2017 8:35 AM
To: TÜİK-BİLGİ DAĞITIM
Subject: 60 yaş ve üzeri yaşlı istatistikleri

Merhaba

60 yaş ve üzeri Adana ilinde ilçeleri de gösteren yaşlı istatistiklerine ihtiyacım bulunmaktadır. Nasıl ulaşabilirim? Saygılarımla

Av. Fahri ÖZSUNGUR
Adana Ticaret Sicili Müd. Yard.
Adana Ticaret Odası
Tel : + 90 (850) 346 01 01
Faks : + 90 (322) 3590501
Web: www.adanato.org.tr
E posta: fahri.ozsungur@adanato.org.tr,
ticaretsicili@gmail.com,
fahri.ozsungur@hacettepe.edu.tr
Adres: Karasoku Mahallesi Abidinpaşa Caddesi No:22
01010 Seyhan/ADANA

https://roundcube.hacettepe.edu.tr/?_task=mail&_safe=0&_uid=213&_mbox=INBOX&_action=print&_extwin=1

1/1

T.C.
TÜRK YE STAT ST K KURUMU BA KANLI I
Bilgi Da ıtım Ve leti im Daire Ba kanlı ı

Sayı : 27964695-622.03-E.1090
Konu : Bilgi Talebi

15.01.2018

Sayın Av. Fahri ÖZSUNGUR

İlgi : 12.01.2018 tarihli yazınız.

Talep etmiş olduğunuz mevcut olan 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu çerçevesinde yapılan 31.12.2016 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Adana ilinin ilçelerine ait yaş ve cinsiyete göre nüfus bilgileri elektronik ortamda ekte hazırlanmıştır.

Ayrıca, bilgi ücreti olan 20 TL.yi T.C. Ziraat Bankası'nın 2533 Şube Kodlu Ankara Kamu Girişimci Şubesi hesabına (IBAN No: TR 270001002533035151315039) ilgili banka şubesinden veya İnternet Bankacılığı aracılığıyla EFT yaparak, dekontunu 0 (312) 417 04 32 nolu faksa veya bilgi@tuik.gov.tr adresine gönderdiğiniz takdirde 36 Kb bilgi e-posta adresinize gönderilecektir. Ancak, bilgilerin Okulunuzun bireysel ve tez çalışmalarında kullanılacağını gösteren Dekanlıktan alınan resmi üst yazıyı verilen numaraya fakslamanız halinde ücreti %50 indirimli olarak yatırabilirsiniz. Diğer taraftan, bilgilerin bireysel olmayan ve tez çalışmaları dışında Okulunuzun kendi çalışmalarında kullanılacağını gösteren veya bilgilerin Kurumunuz adına kullanılacağını gösteren resmi yazıyı verilen numaraya fakslamanız halinde bilgiler ücretsiz olarak gönderilecektir. Ayrıca lütfen dekont üzerine faksta okunamayacağı ihtimalini dikkate alarak; isminizi, açık adresinizi, bilgi ücretini ve yazımınızın sayı ve konu bölümünü belirtiniz. T.C. Ziraat Bankası Bankacılık Hizmetleri Daire Başkanlığının 22.03.2001 tarih ve 6211 sayılı genel mektubuna istinaden (IBAN No: TR 270001002533035151315039) nolu hesaba gönderdiğiniz mektup ve on-line havaleleriniz için komisyon veya haberleşme ücreti ödemeyiniz. Web sitemizden doğrudan alınan ya da Kurumumuzda bilgi talebi sonucu elde edilen istatistiki bilgiler (mikro veriler hariç), kaynak gösterilmek koşulu ile her hangi bir izne ihtiyaç duyulmaksızın yeniden kullanılabilir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır

Şahin ÇELİK

Başkan a.

Grup Sorumlusu

Ek : Bilgi (36 Kb)

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanununun 5.maddesi gere i bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Devlet Mahallesi Necattibey Caddesi No:114 Çankaya/Ankara
Tel: (0312) 410 02 22 Faks: (0312) 417 04 32
KEP: tuikbilgidagitimveletisimdairesbaskanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Sibel KAYA
Geçici Personel
Telefon No:(312) 410 02 45

T.C.
TÜRK YE STAT ST K KURUMU BA KANLI I
Bilgi Da ıtım Ve İletim Daire Ba kanlı ı

Not: 5070 sayılı elektronik imza kanununun 5.maddesi gere i bu belge elektronik imza ile imzalanmı ır.

Devlet Mahallesi Necatibey Caddesi No:114 Çankaya/Ankara
Tel: (0312) 410 02 22 Faks: (0312) 417 04 32
KEP: tulkbilgidagitimveiletisimdairesbaskanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için:Sibel KAYA
Geçici Personel
Telefon No:(312) 410 02 45

EK 9. VERİLERİN ANALİZ İÇİN HAZIRLANMASI VE SAYILTIKLARIN İNCELENMESİNE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR VE TABLOLAR

Ek 9.1. Kayıp Değerler

Anketler incelenirken, soruları istenilen şekilde cevaplamayan katılımcıların verileri araştırmadan çıkarılmıştır. Bu nedenle bağımlı değişkenlere ait verilerde herhangi bir kayıp değere rastlanmamış ve herhangi bir kayıp değer analizi yapılmamıştır.

Ek 9.2. Uç Değerler

Bütün bağımlı değişkenlerin standart puanları hesaplanmış ve uç değere sahip olup olmadıkları standart puan 3.29 değerinin mutlak değeri alınarak incelenmiştir. Değişkenlerden sadece Sorunlarla Mücadele Etme değişkeninde belirtilen eşik değerden fazla bir adet veri elde edilmiştir. 3.29 standart değeri örneklemin %.01'lik bir kısmına denk geldiği için bir örnekleme o oranda uç değer kabul edilebilir bir sayıdır. Örneklemin belirtilen orana denk gelen katılımcı sayısı $915 \times 0,001 = ,915$ yani 1 kişidir. Bu durumda bir kişinin belirtilen eşik değerlerin üstünde ya da altında olması bir sorun teşkil etmemektedir (Field, 2009). Bu bulgular ışığında bağımlı değişkenlerde analiz sonuçlarını etkileyecek önemli bir uç değere rastlanmamıştır.

Mahalanobis Uzaklıklarına göre toplam 129 katılımcının sonuçları anlamlı düzeyde uç değer özelliği göstermiştir ancak daha sonra bu değerlerin Cook Uzaklıkları hesaplanmış ve Field'in (2009) belirttiği üzere hiçbir katılımcının değeri 1 değerinden büyük çıkmamıştır. Bu gibi durumlarda Field, Cook Uzaklıkları sonuçları çok değişkenli uç değerleri tanımlamada daha doğru sonuç çıkardığını vurgulamıştır. Bu bulgular ışığında analize bütün katılımcılar dahil edilmiştir.

Ek 9.3. Çoklu Bağlantı (Multicollinearity)

Çoklu bağlantı probleminin olup olmadığının kontrol edilebilmesi için Tolerans ve Varyans Enflasyon Faktörleri hesaplanmış ve sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 58).

Tablo 58. Çoklu Bağlantı Değerleri Tablosu

	Tolerans	Varyans Enflasyon Faktörleri
Performans Beklentisi	,067	14,848
Çaba Beklentisi	,054	18,593
Sosyal Etki	,224	4,463
Kolaylaştıran Durumlar	,173	5,774

Hazsal Güdüleme	,186	5,386
Fiyat Değeri	,213	4,692
Alışkanlık	,204	4,898
Davranışsal Niyet	,195	5,121
Sağlıklı Yaşam Biçimi	,155	6,440
Sorunlarla Mücadele Etme	,176	5,685
Kullanım Sıklığı	,950	1,052

Doğrudalık durumunun bir model için sorun teşkil etmemesi için tolerans değerinin ,20'den küçük ve varyans enflasyon faktörünün ise beşten büyük olmaması gerekmektedir (Hair ve diğerleri, 2016). Yukarıdaki tablo incelendiğinde Davranışsal Niyet, Hazsal Güdülenme, Kolaylaştırıcı Durumlar, aba Beklentisi, Performans Beklentisi, Sağlıklı Yaşam Biçimi ve Sorunlarla Mücadele Etme değişkenlerinin değerleri belirtilen kriterleri karşılamamaktadır. Bu durumun ortaya çıkması normaldir. Çünkü Davranışsal Niyet, Hazsal Güdülenme, Kolaylaştırıcı Durumlar, aba Beklentisi, Performans Beklentisi değişkenleri Teknoloji Kabul Modeli; Sağlıklı Yaşam Biçimi ve Sorunlarla Mücadele Etme değişkenleri ise Başarılı Yaşlanma kuramlarının alt bileşenleridir. Bu değişkenler kuramsal anlamda da birbirleri ile ilişkili oldukları düşünülmektedir.

Ek 9.4. Normal Dağılım

KEKK analizine tabi tutulan bütün bağımlı değişkenlerin normal dağılımları için normal dağılım testleri, arpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Normal dağılım testleri aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 59).

Tablo 59. Normal Dağılım Değerleri Tablosu

Değişkenler	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Performans Beklentisi	,117	912	,000	,911	912	,000
aba Beklentisi	,111	912	,000	,926	912	,000
Sosyal Etki	,124	912	,000	,912	912	,000
Kolaylaştırıcı Durumlar	,114	912	,000	,916	912	,000
Hazsal Güdüleme	,124	912	,000	,923	912	,000
Fiyat Değeri	,110	912	,000	,940	912	,000
Alışkanlık	,134	912	,000	,929	912	,000
Davranışsal Niyet	,116	912	,000	,920	912	,000
Kullanım Sıklığı	,138	912	,000	,904	912	,000
Sağlıklı Yaşam Biçimi	,135	912	,000	,878	912	,000
Sorunlarla Mücadele Etme	,136	912	,000	,888	912	,000

Tablodaki sonuçlar incelendiğinde bütün değişkenlerin iki farklı testte normal dağılım göstermedikleri görülmektedir ancak bu testlerin aynı zaman büyük örneklem sayılarına karşı hassas testler olup, genelde anlamlı sonuç çıkarma ihtimali yüksektir (Field, 2009). Bu

sonuçlardan sonra her değişken için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 60).

Tablo 60. Çarpıklık ve Basıklık Değerleri Tablosu

Değişkenler	Çarpıklık	Basıklık
Performans Beklentisi	-1,057	,594
Çaba Beklentisi	-,955	,409
Sosyal Etki	-1,073	,782
Kolaylaştırıcı Durumlar	-1,072	,873
Hazsal Güdüleme	-1,021	,735
Fiyat Değeri	-,760	-,122
Alışkanlık	-,717	-,421
Davranışsal Niyet	-,934	,255
Kullanım Sıklığı	,963	,145
Sağlıklı Yaşam Biçimi	-1,316	1,508
Sorunlarla Mücadele Etme	-1,114	1,108

Sonuçlar incelendiğinde yukardaki değerlerin genelde -1 ve +1 arasında olduğu ve bu değerleri aşanların yüksek oranda aşmadıkları görülmektedir. Çok değişkenli normal dağılım için bütün bağımlı değişkenler kullanılmış ve değeri 76,804 bulunmuştur. Byrne (2010) göre 7 üzeri değerler çok değişkenli normal dağılımın olmadığını göstermektedir.

Ek 10. DUNNETT C VE SCHEFFEE ÇOKLU KARŞILAŞTIRMA TABLOLARI

Tablo 61. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	,0880	,958	,16739	-,3501	,5261
	Boşanmış	-,5688*	,044	,20810	-1,1150	-,0227
	Dul	-,3044	,381	,18175	-,7796	,1708
Evli	Bekâr	-,0880	,958	,16739	-,5261	,3501
	Boşanmış	-,6568*	,001	,14982	-1,0491	-,2645
	Dul	-,3924*	,005	,11034	-,6777	-,1070
Boşanmış	Bekâr	,5688*	,044	,20810	,0227	1,1150
	Evli	,6568*	,001	,14982	,2645	1,0491
	Dul	,2644	,525	,16571	-,1689	,6977
Dul	Bekâr	,3044	,381	,18175	-,1708	,7796
	Evli	,3924*	,005	,11034	,1070	,6777
	Boşanmış	-,2644	,525	,16571	-,6977	,1689

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 62. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	,0332	,995	,14214	-,3349	,4013
	Lise mezunu	-,0949	,889	,12580	-,4203	,2305
	Üniversite ve üstü mezunu	-,4247*	,009	,12508	-,7484	-,1010
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0332	,995	,14214	-,4013	,3349
	Lise mezunu	-,1281	,794	,13478	-,4771	,2209
	Üniversite ve üstü mezunu	-,4579*	,007	,13411	-,8053	-,1104
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0949	,889	,12580	-,2305	,4203
	Ortaokul mezunu	,1281	,794	,13478	-,2209	,4771
	Üniversite ve üstü mezunu	-,3297*	,046	,11664	-,6316	-,0279
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,4247*	,009	,12508	,1010	,7484
	Ortaokul mezunu	,4579*	,007	,13411	,1104	,8053
	Lise mezunu	,3297*	,046	,11664	,0279	,6316

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 63. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün	,6475*	,001	,17531	,1893	1,1057

	(emekli)					
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,2507*	,048	,09489	,0059	,4955
	Diğer	,4760	,713	,58567	-1,3125	2,2645
Yarım gün (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,6475*	,001	,17531	-1,1057	-,1893
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,3968	,095	,17843	-,8630	,0694
	Diğer	-,1715	,983	,60485	-2,0024	1,6595
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,2507*	,048	,09489	-,4955	-,0059
	Yarım gün (emekli)	,3968	,095	,17843	-,0694	,8630
	Diğer	,2253	,959	,58661	-1,5652	2,0158
Diğer	Tam gün (Emekli)	-,4760	,713	,58567	-2,2645	1,3125
	Yarım gün (emekli)	,1715	,983	,60485	-1,6595	2,0024
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,2253	,959	,58661	-2,0158	1,5652

* p < .05

Tablo 64. Davranışsal Niyet Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,3079*	,047	,10750	,0301	,5856
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,5516*	,000	,11808	,2464	,8568
	Diğer	,6661	,200	,36974	-,3696	1,7018
Eşi ile	Tek başına	-,3079*	,047	,10750	-,5856	-,0301
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,2437	,161	,11214	-,0460	,5334
	Diğer	,3583	,714	,36789	-,6730	1,3895
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,5516*	,000	,11808	-,8568	-,2464
	Eşi ile	-,2437	,161	,11214	-,5334	,0460
	Diğer	,1145	,987	,37111	-,9244	1,1535
Diğer	Tek başına	-,6661	,200	,36974	-1,7018	,3696
	Eşi ile	-,3583	,714	,36789	-1,3895	,6730
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,1145	,987	,37111	-1,1535	,9244

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 65. Alışkanlık Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	SH	p	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
60-65	66-71	,1959	,11701	,450	-,1239	,5157
	72-77	-,4664	,17974	,072	-,9577	,0249
	78-83	-,7310*	,23003	,013	-1,3598	-,1023
	84 ve üzeri	-,8033	,48304	,458	-2,1236	,5170

66-71	60-65	-,1959	,11701	,450	-,5157	,1239
	72-77	-, 6623*	,18619	,004	-1,1712	-,1534
	78-83	-, 9269*	,23511	,001	-1,5696	-,2843
	84 ve üzeri	-,9992	,48548	,239	-2,3262	,3277
72-77	60-65	,4664	,17974	,072	-,0249	,9577
	66-71	-, 6623*	,18619	,004	,1534	1,1712
	78-83	-,2646	,27183	,867	-1,0076	,4784
	84 ve üzeri	-,3369	,50428	,963	-1,7152	1,0415
78-83	60-65	-, 7310*	,23003	,013	,1023	1,3598
	66-71	-, 9269*	,23511	,001	,2843	1,5696
	72-77	,2646	,27183	,867	-,4784	1,0076
	84 ve üzeri	-,0723	,52432	1,000	-1,5054	1,3609
84 ve üzeri	60-65	,8033	,48304	,458	-,5170	2,1236
	66-71	,9992	,48548	,239	-,3277	2,3262
	72-77	,3369	,50428	,963	-1,0415	1,7152
	78-83	,0723	,52432	1,000	-1,3609	1,5054

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 66. Alışkanlık Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	,2723	,548	,19341	-,2339	,7785
	Boşanmış	-,5927	,132	,23788	-1,2170	,0316
	Dul	-,2796	,605	,20990	-,8284	,2692
Evli	Bekâr	-,2723	,548	,19341	-,7785	,2339
	Boşanmış	-, 8650*	,000	,16952	-1,3088	-,4212
	Dul	-, 5519*	,000	,12732	-,8812	-,2227
Boşanmış	Bekâr	,5927	,132	,23788	-,0316	1,2170
	Evli	-, 8650*	,000	,16952	,4212	1,3088
	Dul	,3131	,526	,18811	-,1787	,8049
Dul	Bekâr	,2796	,605	,20990	-,2692	,8284
	Evli	-, 5519*	,000	,12732	,2227	,8812
	Boşanmış	-,3131	,526	,18811	-,8049	,1787

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 67. Alışkanlık Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	-, 4945*	,002	,12058	,1829	,8060
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-, 8313*	,000	,13579	,4803	1,1823
	Diğer	,8143	,173	,43162	-,3952	2,0238
Eşi ile	Tek başına	-, 4945*	,002	,12058	-,8060	-,1829
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,3368	,070	,13088	-,0013	,6749
	Diğer	,3198	,854	,43010	-,8860	1,5257
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-, 8313*	,000	,13579	-1,1823	-,4803
	Eşi ile	-,3368	,070	,13088	-,6749	,0013
	Diğer	-,0170	1,000	,43461	-1,2335	1,1996
Diğer	Tek başına	-,8143	,173	,43162	-2,0238	,3952
	Eşi ile	-,3198	,854	,43010	-1,5257	,8860
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile	,0170	1,000	,43461	-1,1996	1,2335

	birlikte					
--	----------	--	--	--	--	--

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 68. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
60-65	66-71	,0748	,10395	,952	-,2093	,3590
	72-77	-,4389*	,15967	,048	-,8754	-,0025
	78-83	-,7641*	,20435	,002	-1,3226	-,2055
	84 ve üzeri	-1,1209	,42911	,069	-2,2938	,0520
66-71	60-65	-,0748	,10395	,952	-,3590	,2093
	72-77	-,5138*	,16541	,017	-,9659	-,0617
	78-83	-,8389*	,20886	,001	-1,4098	-,2680
	84 ve üzeri	-1,1958*	,43128	,045	-2,3746	-,0170
72-77	60-65	,4389*	,15967	,048	,0025	,8754
	66-71	,5138*	,16541	,017	,0617	,9659
	78-83	-,3251	,24148	,662	-,9852	,3349
	84 ve üzeri	-,6820	,44799	,548	-1,9065	,5425
78-83	60-65	,7641*	,20435	,002	,2055	1,3226
	66-71	,8389*	,20886	,001	,2680	1,4098
	72-77	,3251	,24148	,662	-,3349	,9852
	84 ve üzeri	-,3569	,46578	,940	-1,6300	,9163
84 ve üzeri	60-65	1,1209	,42911	,069	-,0520	2,2938
	66-71	1,1958*	,43128	,045	,0170	2,3746
	72-77	,6820	,44799	,548	-,5425	1,9065
	78-83	,3569	,46578	,940	-,9163	1,6300

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 69. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	,1961	,711	,16700	,711	-,2716
	Boşanmış	-,4216	,312	,22294	,312	-1,0460
	Dul	-,2679	,547	,18367	,547	-,7823
Evli	Bekâr	-,1961	,711	,16700	,711	-,6638
	Boşanmış	-,6178*	,005	,17068	,005	-1,0958
	Dul	-,4640*	,001	,11474	,001	-,7853
Boşanmış	Bekâr	,4216	,312	,22294	,312	-,2027
	Evli	,6178*	,005	,17068	,005	,1397
	Dul	,1538	,879	,18702	,879	-,3700
Dul	Bekâr	,2679	,547	,18367	,547	-,2465
	Evli	,4640*	,001	,11474	,001	,1426
	Boşanmış	-,1538	,879	,18702	,879	-,6776

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 70. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,7275*	,000	,16464	,000	,2664
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,1264	,656	,09937	,656	-,1520
	Diğer	,0045	1,000	,43163	1,000	- 1,2044
Yarım gün (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,7275*	,000	,16464	,000	- 1,1886
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,6012*	,005	,16633	,005	- 1,0670
	Diğer	-,7230	,465	,45177	,465	- 1,9883
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,1264	,656	,09937	,656	-,4047
	Yarım gün (emekli)	,6012*	,005	,16633	,005	,1353
	Diğer	-,1219	,994	,43227	,994	- 1,3325
Diğer	Tam gün (Emekli)	-,0045	1,000	,43163	1,000	- 1,2134
	Yarım gün (emekli)	,7230	,465	,45177	,465	-,5423
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,1219	,994	,43227	,994	- 1,0888

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 71. Fiyat Değeri Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,3430*	,031	,11090	,0564	,6296
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,6476*	,000	,12218	,3318	,9634
	Diğer	1,0533*	,015	,37557	,0016	2,1050
Eşi ile	Tek başına	-,3430*	,031	,11090	-,6296	-,0564
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,3046*	,044	,11372	,0108	,5983
	Diğer	,7103	,184	,37290	-,3351	1,7556
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,6476*	,000	,12218	-,9634	-,3318
	Eşi ile	-,3046*	,044	,11372	-,5983	-,0108
	Diğer	,4057	,667	,37641	-,6480	1,4594
Diğer	Tek başına	-1,0533*	,015	,37557	-2,1050	-,0016
	Eşi ile	-,7103	,184	,37290	-1,7556	,3351
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,4057	,667	,37641	-1,4594	,6480

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 72. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Yaş Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştıırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	st Sınır
60-65	66-71	,0625	,09418	,964	-,1949	,3199
	72-77	-,3222	,14467	,171	-,7176	,0733
	78-83	-,4866	,18515	,066	-,9927	,0195
	84 ve üzeri	-,7287	,38880	,332	-1,7914	,3340
66-71	60-65	-,0625	,09418	,964	-,3199	,1949
	72-77	-,3847	,14987	,077	-,7943	,0250
	78-83	-,5491*	,18924	,031	-1,0664	-,0319
	84 ve üzeri	-,7912	,39076	,255	-1,8592	,2769
72-77	60-65	,3222	,14467	,171	-,0733	,7176
	66-71	,3847	,14987	,077	-,0250	,7943
	78-83	-,1645	,21880	,944	-,7625	,4336
	84 ve üzeri	-,4065	,40590	,855	-1,5159	,7029
78-83	60-65	,4866	,18515	,066	-,0195	,9927
	66-71	,5491*	,18924	,031	,0319	1,0664
	72-77	,1645	,21880	,944	-,4336	,7625
	84 ve üzeri	-,2420	,42202	,979	-1,3956	,9115
84 ve üzeri	60-65	,7287	,38880	,332	-,3340	1,7914
	66-71	,7912	,39076	,255	-,2769	1,8592
	72-77	,4065	,40590	,855	-,7029	1,5159
	78-83	,2420	,42202	,979	-,9115	1,3956

* p < .05; SH: Standart hata

Tablo 73. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştıırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	st Sınır
Bekâr	Evli	,0976	,937	,15106	-,3254	,5207
	Boşanmış	-,3690	,341	,20166	-,9338	,1958
	Dul	-,2859	,398	,16614	-,7512	,1794
Evli	Bekâr	-,0976	,937	,15106	-,5207	,3254
	Boşanmış	-,4667*	,028	,15439	-,8991	-,0343
	Dul	-,3835*	,004	,10379	-,6742	-,0928
Boşanmış	Bekâr	,3690	,341	,20166	-,1958	,9338
	Evli	,4667*	,028	,15439	,0343	,8991
	Dul	,0831	,971	,16917	-,3907	,5570
Dul	Bekâr	,2859	,398	,16614	-,1794	,7512
	Evli	,3835*	,004	,10379	,0928	,6742
	Boşanmış	-,0831	,971	,16917	-,5570	,3907

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 74. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştıırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	st Sınır
İlkokul mezunu	Ortaokul mezunu	,0110	1,000	,12293	-,3333	,3553

ve daha az	Lise mezunu	-,0687	,948	,11439	-,3891	,2517
	Üniversite ve üstü mezunu	-,3997*	,011	,11975	-,7351	-,0643
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0110	1,000	,12293	-,3553	,3333
	Lise mezunu	-,0797	,933	,12100	-,4186	,2592
	Üniversite ve üstü mezunu	-,4107*	,014	,12608	-,7638	-,0575
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0687	,948	,11439	-,2517	,3891
	Ortaokul mezunu	,0797	,933	,12100	-,2592	,4186
	Üniversite ve üstü mezunu	-,3310*	,049	,11777	-,6608	-,0011
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,3997*	,011	,11975	,0643	,7351
	Ortaokul mezunu	,4107*	,014	,12608	,0575	,7638
	Lise mezunu	,3310*	,049	,11777	,0011	,6608

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 75. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (Emekli)	Yarım gün (emekli)	,6878*	,000	,14818	,2728	1,1028
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,2323	,081	,08943	-,0182	,4828
	Diğer	,3586	,837	,38845	-,7294	1,4465
Yarım gün (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,6878*	,000	,14818	-1,1028	-,2728
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,4555*	,027	,14970	-,8747	-,0362
	Diğer	-,3292	,884	,40658	-1,4679	,8095
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,2323	,081	,08943	-,4828	,0182
	Yarım gün (emekli)	,4555*	,027	,14970	,0362	,8747
	Diğer	,1263	,991	,38904	-,9633	1,2158
Diğer	Tam gün (Emekli)	-,3586	,837	,38845	-1,4465	,7294
	Yarım gün (emekli)	,3292	,884	,40658	-,8095	1,4679
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,1263	,991	,38904	-1,2158	,9633

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 76. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	st Sınır
Tek başına	Eşi ile	,3079*	,031	,10750	,0301	,5856
	Eş/çocuk vb. aile yeleri ile birlikte	,5516*	,000	,11808	,2464	,8568
	Diğer	,6661	,612	,36974	-,3696	1,7018
Eşi ile	Tek başına	-,3079*	,031	,10750	-,5856	-,0301
	Eş/çocuk vb. aile yeleri ile birlikte	,2437	,054	,11214	-,0460	,5334
	Diğer	,3583	,184	,36789	-,6730	1,3895
Eş/çocuk vb. aile yeleri ile birlikte	Tek başına	-,5516*	,000	,11808	-,8568	-,2464
	Eşi ile	-,2437	,054	,11214	-,5334	,0460
	Diğer	,1145	,667	,37111	-,9244	1,1535
Diğer	Tek başına	-,6661	,055	,36974	-1,7018	,3696
	Eşi ile	-,3583	,184	,36789	-1,3895	,6730
	Eş/çocuk vb. aile yeleri ile birlikte	-,1145	,667	,37111	-1,1535	,9244

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 77. Hazsal Güdülenme Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	st Sınır
Çok iyi	İyi	,2174	,707	,14807	-,2396	,6744
	Orta	,1606	,883	,14856	-,2980	,6191
	Kötü	,6332	,083	,22014	-,0462	1,3127
	Çok kötü	1,7940*	,026	,53788	,1338	3,4543
İyi	Çok iyi	-,2174	,707	,14807	-,6744	,2396
	Orta	-,0569	,984	,09256	-,3426	,2288
	Kötü	,4158	,294	,18697	-,1613	,9929
	Çok kötü	1,5766	,062	,52518	-,0444	3,1976
Orta	Çok iyi	-,1606	,883	,14856	-,6191	,2980
	İyi	,0569	,984	,09256	-,2288	,3426
	Kötü	,4727	,175	,18736	-,1056	1,0510
	Çok kötü	1,6335*	,047	,52532	,0120	3,2549
Kötü	Çok iyi	-,6332	,083	,22014	-1,3127	,0462
	İyi	-,4158	,294	,18697	-,9929	,1613
	Orta	-,4727	,175	,18736	-1,0510	,1056
	Çok kötü	1,1608	,348	,54987	-,5364	2,8580
Çok kötü	Çok iyi	-1,7940*	,026	,53788	-3,4543	-,1338
	İyi	-1,5766	,062	,52518	-3,1976	,0444
	Orta	-1,6335*	,047	,52532	-3,2549	-,0120
	Kötü	-1,1608	,348	,54987	-2,8580	,5364

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 78. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	,0101	1,000	,15770	-,4316	,4517
	Boşanmış	-,5635	,068	,21052	-1,1531	,0261
	Dul	-,3590	,233	,17345	-,8448	,1268
Evli	Bekâr	-,0101	1,000	,15770	-,4517	,4316
	Boşanmış	-,5736*	,006	,16117	-1,0250	-,1221
	Dul	-,3691*	,009	,10835	-,6725	-,0656
Boşanmış	Bekâr	,5635	,068	,21052	-,0261	1,1531
	Evli	,5736*	,006	,16117	,1221	1,0250
	Dul	,2045	,720	,17661	-,2902	,6991
Dul	Bekâr	,3590	,233	,17345	-,1268	,8448
	Evli	,3691*	,009	,10835	,0656	,6725
	Boşanmış	-,2045	,720	,17661	-,6991	,2902

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 79. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	,1422	,746	,13599	-,2100	,4944
	Lise mezunu	,0667	,958	,12040	-,2447	,3781
	Üniversite ve üstü mezunu	-,3700*	,033	,11562	-,6692	-,0707
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,1422	,746	,13599	-,4944	,2100
	Lise mezunu	-,0756	,949	,13564	-,4267	,2756
	Üniversite ve üstü mezunu	-,5122*	,002	,13141	-,8526	-,1718
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0667	,958	,12040	-,3781	,2447
	Ortaokul mezunu	,0756	,949	,13564	-,2756	,4267
	Üniversite ve üstü mezunu	-,4366*	,006	,11519	-,7347	-,1386
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,3700*	,033	,11562	,0707	,6692
	Ortaokul mezunu	,5122*	,002	,13141	,1718	,8526
	Lise mezunu	,4366*	,006	,11519	,1386	,7347

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 80. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,7000*	,000	,18805	,2083	1,1916
	Çalışmıyor/işsiz (emekli)	,1078	,723	,09076	-,1263	,3420
	Diğer	-,0328	1,000	,27090	-,8543	,7887
Yarım gün (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,7000*	,000	,18805	-1,1916	-,2083
	Çalışmıyor/işsiz	-,5922*	,003	,18829	-1,0844	-,0999

	(emekli)					
	Diğer	-,7328	,398	,31717	-1,6596	,1941
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (Emekli)	-,1078	,723	,09076	-,3420	,1263
	Yarım gün (emekli)	,5922*	,003	,18829	,0999	1,0844
	Diğer	-,1406	,989	,27106	-,9625	,6813
Diğer	Tam gün (Emekli)	,0328	1,000	,27090	-,7887	,8543
	Yarım gün (emekli)	,7328	,398	,31717	-,1941	1,6596
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,1406	,989	,27106	-,6813	,9625

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 81. Sosyal Etki Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	SH	95% Güven Aralığı	
				Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,3079*	,10750	,0301	,5856
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,5516*	,11808	,2464	,8568
	Diğer	,6661	,36974	-,3696	1,7018
Eşi ile	Tek başına	-,3079*	,10750	-,5856	-,0301
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,2437	,11214	-,0460	,5334
	Diğer	,3583	,36789	-,6730	1,3895
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,5516*	,11808	-,8568	-,2464
	Eşi ile	-,2437	,11214	-,5334	,0460
	Diğer	,1145	,37111	-,9244	1,1535
Diğer	Tek başına	-,6661	,36974	-1,7018	,3696
	Eşi ile	-,3583	,36789	-1,3895	,6730
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,1145	,37111	-1,1535	,9244

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 82. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	,0775	,930	,12341	-,2421	,3971
	Lise mezunu	-,0472	,979	,10831	-,3273	,2330
	Üniversite ve üstü mezunu	-,4231*	,003	,10701	-,7001	-,1462
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0775	,930	,12341	-,3971	,2421
	Lise mezunu	-,1247	,752	,12007	-,4356	,1862
	Üniversite ve üstü mezunu	-,5006*	,001	,11889	-,8086	-,1926
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0472	,979	,10831	-,2330	,3273
	Ortaokul mezunu	,1247	,752	,12007	-,1862	,4356
	Üniversite ve üstü mezunu	-,3759*	,009	,10313	-,6428	-,1091
Üniversite ve üstü	İlkokul mezunu ve daha az	,4231*	,003	,10701	,1462	,7001

mezunu	Ortaokul mezunu	,5006*	,001	,11889	,1926	,8086
	Lise mezunu	,3759*	,009	,10313	,1091	,6428

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 83. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,7484*	,000	,16797	,3092	1,1876
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,2202*	,007	,08150	,0099	,4305
	Diğer	,3393	,834	,47037	-1,0969	1,7755
Yarım gün (emekli)	Tam gün (emekli)	-,7484*	,000	,16797	-1,1876	-,3092
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,5282*	,003	,17115	-,9755	-,0808
	Diğer	-,4090	,766	,49386	-1,8973	1,0792
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (emekli)	-,2202*	,007	,08150	-,4305	-,0099
	Yarım gün (emekli)	,5282*	,003	,17115	,0808	,9755
	Diğer	,1191	,991	,47152	-1,3195	1,5577
Diğer	Tam gün (emekli)	-,3393	,834	,47037	-1,7755	1,0969
	Yarım gün (emekli)	,4090	,766	,49386	-1,0792	1,8973
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,1191	,991	,47152	-1,5577	1,3195

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 84. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,3079*	,017	,10750	,0301	,5856
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,5516*	,000	,11808	,2464	,8568
	Diğer	,6661	,077	,36974	-,3696	1,7018
Eşi ile	Tek başına	-,3079*	,007	,10750	-,5856	-,0301
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,2437	,230	,11214	-,0460	,5334
	Diğer	,3583	,120	,36789	-,6730	1,3895
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,5516*	,001	,11808	-,8568	-,2464
	Eşi ile	-,2437	,970	,11214	-,5334	,0460
	Diğer	,1145	,821	,37111	-,9244	1,1535
Diğer	Tek başına	-,6661	,720	,36974	-1,7018	,3696
	Eşi ile	-,3583	,600	,36789	-1,3895	,6730
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,1145	,200	,37111	-1,1535	,9244

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 85. Kolaylaştıran Durumlar Alt Boyutu ile Algılanan Gelir Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Düşük	Orta	-,2914*	,017	,11127	-,5541	-,0287
	Yüksek	-,6576*	,000	,14853	-1,0101	-,3052
Orta	Düşük	,2914*	,017	,11127	,0287	,5541
	Yüksek	-,3662*	,021	,11844	-,6476	-,0848
Yüksek	Düşük	,6576*	,000	,14853	,3052	1,0101
	Orta	,3662*	,021	,11844	,0848	,6476

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 86. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	,1088	,908	,14707	-,3031	,5207
	Boşanmış	-,5204	,072	,19633	-1,0703	,0294
	Dul	-,1819	,738	,16175	-,6350	,2711
Evli	Bekâr	-,1088	,908	,14707	-,5207	,3031
	Boşanmış	-,6293*	,001	,15031	-1,0503	-,2083
	Dul	-,2908*	,041	,10105	-,5738	-,0077
Boşanmış	Bekâr	,5204	,072	,19633	-,0294	1,0703
	Evli	,6293*	,001	,15031	,2083	1,0503
	Dul	,3385	,239	,16471	-,1228	,7998
Dul	Bekâr	,1819	,738	,16175	-,2711	,6350
	Evli	,2908*	,041	,10105	,0077	,5738
	Boşanmış	-,3385	,239	,16471	-,7998	,1228

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 87. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	,0508	,980	,13150	-,2897	,3914
	Lise mezunu	-,0933	,868	,11333	-,3864	,1998
	Üniversite ve üstü mezunu	-,6462*	,000	,10936	-,9292	-,3632
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0508	,980	,13150	-,3914	,2897
	Lise mezunu	-,1441	,673	,12251	-,4613	,1731
	Üniversite ve üstü mezunu	-,6971*	,000	,11884	-1,0050	-,3892
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0933	,868	,11333	-,1998	,3864
	Ortaokul mezunu	,1441	,673	,12251	-,1731	,4613
	Üniversite ve üstü mezunu	-,5529*	,000	,09835	-,8074	-,2985
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,6462*	,000	,10936	,3632	,9292
	Ortaokul mezunu	,6971*	,000	,11884	,3892	1,0050
	Lise mezunu	,5529*	,000	,09835	,2985	,8074

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 88. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,7180*	,000	,17200	,2683	1,1677
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,2696*	,023	,08426	,0522	,4869
	Diğer	,4823	,653	,50320	-1,0543	2,0188
Yarım gün (emekli)	Tam gün (emekli)	-,7180*	,000	,17200	-1,1677	-,2683
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,4484	,024	,17458	-,9048	,0079
	Diğer	-,2357	,949	,52592	-1,8225	1,3510
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (emekli)	-,2696*	,023	,08426	-,4869	-,0522
	Yarım gün (emekli)	,4484	,024	,17458	-,0079	,9048
	Diğer	,2127	,957	,50409	-1,3257	1,7511
Diğer	Tam gün (emekli)	-,4823	,653	,50320	-2,0188	1,0543
	Yarım gün (emekli)	,2357	,949	,52592	-1,3510	1,8225
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,2127	,957	,50409	-1,7511	1,3257

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 89. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,3234*	,018	,09653	,0740	,5728
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,4251*	,001	,10754	,1471	,7030
	Diğer	,7190	,101	,33904	-,2308	1,6689
Eşi ile	Tek başına	-,3234*	,018	,09653	-,5728	-,0740
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,1017	,793	,10231	-,1626	,3660
	Diğer	,3956	,591	,33742	-,5503	1,3416
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,4251*	,001	,10754	-,7030	-,1471
	Eşi ile	-,1017	,793	,10231	-,3660	,1626
	Diğer	,2940	,790	,34073	-,6599	1,2478
Diğer	Tek başına	-,7190	,101	,33904	-1,6689	,2308
	Eşi ile	-,3956	,591	,33742	-1,3416	,5503
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,2940	,790	,34073	-1,2478	,6599

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 90. Çaba Beklentisi Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Çok iyi	İyi	,2702	,476	,12341	-,0719	,6123
	Orta	,3801*	,142	,12483	,0341	,7261
	Kötü	,7192*	,024	,22250	,0926	1,3458
	Çok kötü	1,7458	,026	,85949	-1,6859	5,1774
İyi	Çok iyi	-,2702	,476	,12341	-,6123	,0719
	Orta	,1099	,829	,09041	-,1379	,3577
	Kötü	,4490	,194	,20518	-,1291	1,0272

	Çok kötü	1,4756	,081	,85517	-1,9491	4,9003
Orta	Çok iyi	-,3801*	,142	,12483	-,7261	-,0341
	İyi	-,1099	,829	,09041	-,3577	,1379
	Kötü	,3391	,485	,20604	-,2414	,9196
	Çok kötü	1,3657	,130	,85538	-2,0594	4,7907
Kötü	Çok iyi	-,7192*	,024	,22250	-1,3458	-,0926
	İyi	-,4490	,194	,20518	-1,0272	,1291
	Orta	-,3391	,485	,20604	-,9196	,2414
	Çok kötü	1,0265	,452	,87498	-2,4317	4,4848
Çok kötü	Çok iyi	-1,7458	,026	,85949	-5,1774	1,6859
	İyi	-1,4756	,081	,85517	-4,9003	1,9491
	Orta	-1,3657	,130	,85538	-4,7907	2,0594
	Kötü	-1,0265	,452	,87498	-4,4848	2,4317

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 91. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	,0722	,978	,17808	-,3940	,5384
	Boşanmış	-,5265	,120	,21243	-1,0839	,0310
	Dul	-,1879	,777	,19077	-,6869	,3110
Evli	Bekâr	-,0722	,978	,17808	-,5384	,3940
	Boşanmış	-,5987*	,005	,14377	-,9750	-,2223
	Dul	-,2601	,146	,10927	-,5427	,0224
Boşanmış	Bekâr	,5265	,120	,21243	-,0310	1,0839
	Evli	,5987*	,005	,14377	,2223	,9750
	Dul	,3385	,329	,15922	-,0777	,7548
Dul	Bekâr	,1879	,777	,19077	-,3110	,6869
	Evli	,2601	,146	,10927	-,0224	,5427
	Boşanmış	-,3385	,329	,15922	-,7548	,0777

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 92. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	,0304	,997	,14461	-,3440	,4049
	Lise mezunu	-,1042	,864	,12630	-,4309	,2225
	Üniversite ve üstü mezunu	-,7154*	,000	,12109	-1,0287	-,4020
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0304	,997	,14461	-,4049	,3440
	Lise mezunu	-,1347	,777	,13461	-,4832	,2139
	Üniversite ve üstü mezunu	-,7458*	,000	,12973	-1,0819	-,4097
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,1042	,864	,12630	-,2225	,4309
	Ortaokul mezunu	,1347	,777	,13461	-,2139	,4832
	Üniversite ve üstü mezunu	-,6112*	,000	,10895	-,8931	-,3293
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,7154*	,000	,12109	,4020	1,0287
	Ortaokul mezunu	,7458*	,000	,12973	,4097	1,0819
	Lise mezunu	,6112*	,000	,10895	,3293	,8931

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 93. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,8262*	,000	,19387	,3192	1,3331
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,3340*	,007	,09252	,0953	,5726
	Diğer	,6648	,467	,56493	-1,0604	2,3901
Yarım gün (emekli)	Tam gün (emekli)	-,8262*	,000	,19387	-1,3331	-,3192
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,4922	,025	,19732	-1,0080	,0235
	Diğer	-,1614	,987	,59121	-1,9447	1,6220
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (emekli)	-,3340*	,007	,09252	-,5726	-,0953
	Yarım gün (emekli)	,4922	,025	,19732	-,0235	1,0080
	Diğer	,3309	,890	,56613	-1,3969	2,0587
Diğer	Tam gün (emekli)	-,6648	,467	,56493	-2,3901	1,0604
	Yarım gün (emekli)	,1614	,987	,59121	-1,6220	1,9447
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,3309	,890	,56613	-2,0587	1,3969

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 94. Performans Beklentisi Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Çok iyi	İyi	,4166*	,040	,13378	,0457	,7874
	Orta	,5722*	,012	,13567	,1963	,9482
	Kötü	1,1063*	,000	,23518	,4442	1,7685
	Çok kötü	2,2292	,005	1,01426	-1,8235	6,2819
İyi	Çok iyi	-,4166*	,040	,13378	-,7874	-,0457
	Orta	,1557	,648	,09946	-,1170	,4283
	Kötü	,6898*	,018	,21632	,0803	1,2992
	Çok kötü	1,8127	,034	1,01005	-2,2333	5,8586
Orta	Çok iyi	-,5722*	,012	,13567	-,9482	-,1963
	İyi	-,1557	,648	,09946	-,4283	,1170
	Kötü	,5341	,130	,21749	-,0785	1,1467
	Çok kötü	1,6570	,069	1,01030	-2,3893	5,7033
Kötü	Çok iyi	-1,1063*	,000	,23518	-1,7685	-,4442

	İyi	-,6898*	,018	,21632	-1,2992	-,0803
	Orta	-,5341	,130	,21749	-1,1467	,0785
	Çok kötü	1,1229	,454	1,02840	-2,9540	5,1998
Çok kötü	Çok iyi	-2,2292	,005	1,01426	-6,2819	1,8235
	İyi	-1,8127	,034	1,01005	-5,8586	2,2333
	Orta	-1,6570	,069	1,01030	-5,7033	2,3893
	Kötü	-1,1229	,454	1,02840	-5,1998	2,9540

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 95. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	-,2452	,408	,17166	-,3940	,5384
	Boşanmış	-,5665*	,034	,19643	-1,0839	,0310
	Dul	-,4853*	,025	,17999	-,6869	,3110
Evli	Bekâr	,2452	,408	,17166	-,5384	,3940
	Boşanmış	-,3212*	,091	,12179	-,9750	-,2223
	Dul	-,2400	,118	,09298	-,5427	,0224
Boşanmış	Bekâr	,5665*	,034	,19643	-,0310	1,0839
	Evli	,3212*	,191	,12179	,2223	,9750
	Dul	,0812	,968	,13328	-,0777	,7548
Dul	Bekâr	,4853*	,025	,17999	-,3110	,6869
	Evli	,2400	,118	,09298	-,0224	,5427
	Boşanmış	-,0812	,968	,13328	-,7548	,0777

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 96. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Eğitim Düzeyi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	-,0043	1,000	,12354	-,3242	,3157
	Lise mezunu	-,0371	,990	,10969	-,3208	,2466
	Üniversite ve üstü mezunu	-,5222*	,000	,09959	-,7799	-,2644
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0043	1,000	,12354	-,3157	,3242
	Lise mezunu	-,0329	,994	,12659	-,3606	,2949

	Üniversite ve üstü mezunu	-,5179*	,000	,11796	-,8235	-,2123
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0371	,990	,10969	-,2466	,3208
	Ortaokul mezunu	,0329	,994	,12659	-,2949	,3606
	Üniversite ve üstü mezunu	-,4850*	,000	,10336	-,7525	-,2176
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,5222*	,000	,09959	,2644	,7799
	Ortaokul mezunu	,5179*	,000	,11796	,2123	,8235
	Lise mezunu	,4850*	,000	,10336	,2176	,7525

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 97. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,7564*	,000	,18151	,2817	1,2312
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,1643	,289	,08017	-,0426	,3711
	Diğer	,5947	,456	,58559	-1,1945	2,3840
Yarım gün (emekli)	Tam gün (emekli)	-,7564*	,000	,18151	-1,2312	-,2817
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,5922*	,001	,18379	-1,0727	-,1117
	Diğer	-,1617	,981	,60849	-2,0015	1,6781
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (emekli)	-,1643	,289	,08017	-,3711	,0426
	Yarım gün (emekli)	,5922*	,001	,18379	,1117	1,0727
	Diğer	,4305	,714	,58630	-1,3603	2,2212
Diğer	Tam gün (emekli)	-,5947	,456	,58559	-2,3840	1,1945
	Yarım gün (emekli)	,1617	,981	,60849	-1,6781	2,0015
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,4305	,714	,58630	-2,2212	1,3603

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 98. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,1906	,301	,09549	-,0561	,4373
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,2673*	,003	,10128	,0055	,5291
	Diğer	,6681	,134	,32348	-,2383	1,5745
Eşi ile	Tek başına	-,1906	,301	,09549	-,4373	,0561

	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,0767	,893	,10131	-,1850	,3384
	Diğer	,4775	,408	,32349	-,4289	1,3838
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,2673*	,083	,10128	-,5291	-,0055
	Eşi ile	-,0767	,893	,10131	-,3384	,1850
	Diğer	,4008	,568	,32525	-,5098	1,3113
Diğer	Tek başına	-,6681	,134	,32348	-1,5745	,2383
	Eşi ile	-,4775	,408	,32349	-1,3838	,4289
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,4008	,568	,32525	-1,3113	,5098

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 99. Sağlıklı Yaşama Biçimi Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Scheffee Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Çok iyi	İyi	,1856	,767	,13724	-,2380	,6092
	Orta	,5500*	,003	,13770	,1249	,9750
	Kötü	1,1302*	,000	,20404	,5004	1,7600
	Çok kötü	2,4089*	,000	,49854	,8701	3,9477
İyi	Çok iyi	-,1856	,767	,13724	-,6092	,2380
	Orta	,3643	,001	,08579	,0995	,6291
	Kötü	,9446*	,000	,17330	,4097	1,4795
	Çok kötü	2,2232*	,000	,48677	,7207	3,7257
Orta	Çok iyi	-,5500*	,003	,13770	-,9750	-,1249
	İyi	-,3643*	,001	,08579	-,6291	-,0995
	Kötü	,5803*	,025	,17366	,0442	1,1163
	Çok kötü	1,8589*	,006	,48690	,3560	3,3618
Kötü	Çok iyi	-1,1302*	,000	,20404	-1,7600	-,5004
	İyi	-,9446*	,000	,17330	-1,4795	-,4097
	Orta	-,5803*	,025	,17366	-1,1163	-,0442
	Çok kötü	1,2786	,179	,50965	-,2944	2,8517
Çok kötü	Çok iyi	-2,4089*	,000	,49854	-3,9477	-,8701
	İyi	-2,2232*	,000	,48677	-3,7257	-,7207
	Orta	-1,8589*	,006	,48690	-3,3618	-,3560
	Kötü	-1,2786	,179	,50965	-2,8517	,2944

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 100. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Medeni Durum Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Bekâr	Evli	-,2462	,588	,20435	-,7812	,2888
	Boşanmış	-,4843	,243	,24105	-1,1169	,1483
	Dul	-,5030	,085	,21311	-1,0607	,0548
Evli	Bekâr	,2462	,588	,20435	-,2888	,7812
	Boşanmış	-,2381	,631	,15887	-,6539	,1777
	Dul	-,2567	,218	,11204	-,5464	,0329
Boşanmış	Bekâr	,4843	,243	,24105	-,1483	1,1169
	Evli	,2381	,631	,15887	-,1777	,6539
	Dul	-,0187	1,000	,17000	-,4634	,4260
Dul	Bekâr	,5030	,085	,21311	-,0548	1,0607
	Evli	,2567	,218	,11204	-,0329	,5464
	Boşanmış	,0187	1,000	,17000	-,4260	,4634

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 101. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Eğitim Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
İlkokul mezunu ve daha az	Ortaokul mezunu	,0383	,995	,14953	-,3490	,4255
	Lise mezunu	-,0425	,992	,13181	-,3834	,2984
	Üniversite ve üstü mezunu	-,6131*	,000	,12545	-,9378	-,2884
Ortaokul mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	-,0383	,995	,14953	-,4255	,3490
	Lise mezunu	-,0808	,954	,15371	-,4787	,3172
	Üniversite ve üstü mezunu	-,6514*	,000	,14829	-1,0356	-,2672
Lise mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,0425	,992	,13181	-,2984	,3834
	Ortaokul mezunu	,0808	,954	,15371	-,3172	,4787
	Üniversite ve üstü mezunu	-,5706*	,001	,13041	-,9081	-,2332
Üniversite ve üstü mezunu	İlkokul mezunu ve daha az	,6131*	,000	,12545	,2884	,9378

	Ortaokul mezunu	,6514*	,000	,14829	,2672	1,0356
	Lise mezunu	,5706*	,001	,13041	,2332	,9081

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 102. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Çalışma Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tam gün (emekli)	Yarım gün (emekli)	,8165*	,000	,20989	,2677	1,3653
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	,1392	,620	,10074	-,1207	,3991
	Diğer	,4943	,756	,60991	-1,3680	2,3567
Yarım gün (emekli)	Tam gün (emekli)	-,8165*	,000	,20989	-1,3653	-,2677
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,6774*	,002	,21250	-1,2328	-,1219
	Diğer	-,3222	,927	,63797	-2,2467	1,6023
Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	Tam gün (emekli)	-,1392	,620	,10074	-,3991	,1207
	Yarım gün (emekli)	,6774*	,002	,21250	,1219	1,2328
	Diğer	,3552	,894	,61082	-1,5091	2,2195
Diğer	Tam gün (emekli)	-,4943	,756	,60991	-2,3567	1,3680
	Yarım gün (emekli)	,3222	,927	,63797	-1,6023	2,2467
	Çalışmıyor/ işsiz (emekli)	-,3552	,894	,61082	-2,2195	1,5091

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 103. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Yaşama Biçimi Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Tek başına	Eşi ile	,1859	,512	,11544	-,1124	,4841
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,3269*	,046	,12398	,0064	,6473
	Diğer	,5029	,552	,40370	-,6287	1,6344
Eşi ile	Tek başına	-,1859	,512	,11544	-,4841	,1124
	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	,1410	,713	,12617	-,1849	,4669
	Diğer	,3170	,839	,40437	-,8161	1,4501
Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	Tek başına	-,3269*	,046	,12398	-,6473	-,0064
	Eşi ile	-,1410	,713	,12617	-,4669	,1849
	Diğer	,1760	,968	,40690	-,9631	1,3151
Diğer	Tek başına	-,5029	,552	,40370	-1,6344	,6287
	Eşi ile	-,3170	,839	,40437	-1,4501	,8161

	Eş/çocuk vb. aile üyeleri ile birlikte	-,1760	,968	,40690	-1,3151	,9631
--	---	--------	------	--------	---------	-------

*p < .05; SH: Standart hata

Tablo 104. Sorunlarla Mücadele Etme Alt Boyutu ile Algılanan Son Bir Aylık Sağlık Durumu Değişkeni Dunnett C Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Kategoriler		Ortalama farkları	p	SH	95% Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Çok iyi	İyi	,3398	,390	,16727	-,1765	,8561
	Orta	,7863*	,000	,16783	,2683	1,3044
	Kötü	1,5264*	,000	,24869	,7588	2,2940
	Çok kötü	3,4967*	,000	,60764	1,6211	5,3722
İyi	Çok iyi	-,3398	,390	,16727	-,8561	,1765
	Orta	,4465*	,001	,10457	,1238	,7693
	Kötü	1,1866*	,000	,21122	,5347	1,8386
	Çok kötü	3,1569*	,000	,59330	1,3256	4,9881
Orta	Çok iyi	-,7863*	,000	,16783	-1,3044	-,2683
	İyi	-,4465*	,001	,10457	-,7693	-,1238
	Kötü	,7401*	,016	,21166	,0868	1,3934
	Çok kötü	2,7103*	,000	,59345	,8786	4,5421
Kötü	Çok iyi	-1,5264*	,000	,24869	-2,2940	-,7588
	İyi	-1,1866*	,000	,21122	-1,8386	-,5347
	Orta	-,7401*	,016	,21166	-1,3934	-,0868
	Çok kötü	1,9703*	,040	,62118	,0529	3,8876
Çok kötü	Çok iyi	-3,4967*	,000	,60764	-5,3722	-1,6211
	İyi	-3,1569*	,000	,59330	-4,9881	-1,3256
	Orta	-2,7103*	,000	,59345	-4,5421	-,8786
	Kötü	-1,9703*	,040	,62118	-3,8876	-,0529

*p < .05; SH: Standart hata

Ek 11. Türkiye’de İnternet Kullanan Bireylerin İnterneti Kişisel Kullanma Amaçlarına

İlişkin Tablolar

Tablo 105. Son Üç Ay İçinde Türkiye’de İnternet Kullanan Bireylerin İnterneti Kişisel Kullanma Amaçları (TÜİK 2016)

Amaçlar -	Toplam (%)	Erkek (%)	Kadın (%)
E-Posta gönderme / alma	46,3	50,8	40,2
İnternet üzerinden telefonla görüşme/ video görüşmesi (webcam ile)	41,3	41,1	41,6
Sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma	82,4	85,0	78,8
Online haber, gazete ya da dergi okuma	69,5	73,0	64,8
Mal ve hizmetler hakkında bilgi arama	65,5	66,9	63,6
Oyun indirme veya oynama	40,8	44,5	35,9
Müzik dinlemek (Web radyosu dahil)	63,7	63,9	63,5
İnternet üzerinden TV izleme (Canlı veya kayırlan programlar dahil)	33,7	34,2	33,1
Ücretli video izleme	3,0	3,3	2,6
Paylaşım sitelerinden video izleme (Örn. YouTube)	74,5	76,8	71,3
Kendi oluşturduğunuz metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme	47,0	48,6	44,8
Web sitesi veya blog oluşturma	3,3	4,0	2,3
Sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanma, hastalık, beslenme, vb.)	65,9	60,6	73,2
Web sitesi üzerinden bir doktordan randevu alma (sağlık kuruluşu veya hastane vb.)	34,2	32,5	36,4
Seyahat veya seyahat ile ilgili konaklama için online hizmetleri kullanma	20,5	23,0	17,0
Mal veya hizmet satışı	20,0	22,8	16,1
İnternet bankacılığı	31,0	38,3	21,1
İnternet üzerinden alınan mal ve hizmetler için ödeme hesabı kullanma (Örn. BKM express veya PayPal gibi)	6,9	8,5	4,6
Kişisel dokümanlarını internetteki bir alanda depolayan bireyler	14,2	16,2	11,5

Not: Tablo başlığında bulunan bireyler ifadesi 16-74 yaş grubundaki bireyleri ifade etmektedir. Tablo başlığında bulunan son üç ay ifadesi Ocak ile Mart ayları arasını ifade etmektedir. Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam 100 olmayabilir.

Tablo 106. Son Üç Ay İçinde Türkiye’de İnternet Kullanan Bireylerin İnterneti Kişisel Kullanma Amaçları (TÜİK 2017)

Amaçlar	Toplam (%)	Erkek (%)	Kadın (%)
E-Posta gönderme / alma	46,8	53,1	38,8
İnternet üzerinden telefonla görüşme/ video görüşmesi (webcam ile)	61,5	60,0	63,2
Sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma	83,7	86,9	79,5
Kendi oluşturduğunuz metin, görüntü, fotoğraf, video, müzik vb. içerikleri herhangi bir web sitesine paylaşmak üzere yükleme	61,0	63,8	57,3
Online haber, gazete ya da dergi okuma	68,2	73,5	61,4
Sağlıkla ilgili bilgi arama (yaralanma, hastalık, beslenme, vb.)	69,6	65,2	75,1
Mal ve hizmetler hakkında bilgi arama	65,9	69,4	61,5
Web siteleri aracılığıyla (Blog, facebook, twitter vb.) toplumsal veya siyasal konular ile ilgili görüşleri paylaşma	17,5	20,0	14,4
Toplumsal veya siyasal bir konuda online bir oylamaya katılma	7,3	8,6	5,7
İş arama ya da iş başvurusu yapma	9,6	9,9	9,1
Profesyonel bir gruba katılma (LinkedIn, Xing vb. siteler)	3,3	3,9	2,6
Seyahat veya seyahat ile ilgili konaklama için online hizmetleri kullanma	14,8	17,5	11,3
Mal veya hizmet satışı	17,8	21,0	13,6
İnternet bankacılığı	35,4	45,0	23,3

Not: Tablo başlığında bulunan bireyler ifadesi 16-74 yaş grubundaki bireyleri ifade etmektedir. Tablo başlığında bulunan son üç ay ifadesi Ocak ile Mart ayları arasını ifade etmektedir. Birden fazla seçenek işaretlenebildiği için toplam 100 olmayabilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Fahri ÖZSUNGUR

Doğum Yeri ve Tarihi : Tarsus, 28/03/1981

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Çağ Üniversitesi İşletme Yönetimi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Almanca

Bilimsel Faaliyetleri : Kitap (3), makale (28), bildiri (7)

İş Deneyimi

Stajlar : Avukatlık Stajı

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar : Adana Ticaret Odası

İletişim

E-Posta Adresi : ticaretsicili@gmail.com

Tarih : 14.12.2018

